Çin'in Küresel Kuşatması

DERİN ÇİN

MUSTAFA GÜLDAĞI

Opus

2. BASKI

DERİN ÇİN

Mustafa GÜLDAĞI

Lopus yayınevi

DERİN ÇİN

Yayıncı Sertifika No 52272
Genel Yayın Yönetmeni Ergin Yalçın
Editör Ömür Aktaş
Sayfa Tasarımı Lopus
Kapak Tasarımı Mehmet Çakır
1. Baskı Temmuz 2021
2. Baskı Ocak 2022
ISBN 978-605-7948-42-7

Baskı / Cilt: Ayrıntı Basımevi
Saray Mah. 126. Cad. No: 20
Kahramankazan / Ankara
Matbaa Sertifika No: 49599

© Kitabın tüm yayın hakları Lopus Yayınları'na aittir.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik ortamda, email veya mekanik araçla kopya edilemez, çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

Lopus Yayınevi
Uyanış Mah. Itri Cad. 57/A
Keçiören/ANKARA

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ **7**

İSLAM'IN ÇİN'E ULAŞMASI **15**

İSLAM'IN ORTA ASYA TÜRK BÖLGELERİNE YAYILIŞI **20**

HOCALAR DEVRİ **27**

Mola Bilgisi: Çinlilerin Beslenme Alışkanlıkları 38

OSMANLI DEVLETİ'NİN DOĞU TÜRKİSTAN'A YARDIMI **44**

SULTAN ABDÜLHAMİT'İN DOĞU TÜRKİSTAN VE ÇİN SİYASETİ **59**

Mola Bilgisi: Çin-İngiliz Afyon Savaşı 80

DOĞU TÜRKİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ KURULUYOR (1933) **83**

MAO DEVRİMİ VE KOMÜNİST ÇİN **90**

KAHRAMAN DİRENİŞÇİ: OSMAN BATUR **107**

MAO REJİMİNİN DOĞU TÜRKİSTAN'DAKİ ZULMÜ **112**

Tasfiye Faaliyeti 117
Köleleştirme 126
Laogai Sistemi 131
Amerika'ya Karşı Propaganda 133
Sahte Mücahit Teşkilatı 134
Fikir Islahı 136
Üç'e Karşı Mücadele Hareketi 137
Beş'e Karşı Mücadele Hareketi 138
Aileye Dinamit 139
Deşifre Yöntemi 140
Senet İmzalatmak 142
Çin İşkenceleri 144
Şiddetli Aslmilasyon! 147
Ölülere Yapılan Tecavüzler ve İşkenceler 151

İmha ve Asimilasyon Artırıldı 153
Bingtuan Örgütü 161
Çin'in Terör Oyunu 164

Mola Bilgisi: Pakistan lideri "Ziyaülhak" ve Doğu Türkistan 166

TÜRKİYE-ÇİN İLİŞKİLERİ 171

Mola Bilgisi: ABD, Türkiye ve Doğu Türkistan 180

GÜNÜMÜZDE ÇİN'İN DÜNYAYA YAYILIŞI 190
Çin İstihbaratı: MSS 190
FALUN GONG: Çin'in FETÖ'sü! 202
ÇİN VE ABD'NİN TİCARET SAVAŞI 205
ÇİN DERİN DEVLETİ 213

Mola Bilgisi: TikTok 217

HİNT OKYANUSU VE ÇİN DENİZİ'NDEKİ BÜYÜK KAVGA 224
Çin ve Hindistan Arasında Ticaret ve Yol Savaşı 232

Mola Bilgisi: Jack Ma ve Alibaba 241

ÇİN AFRİKA'YI KUŞATIYOR 250
Çin, Afrika'daki Orman Alanlarını Yok Ediyor 257
Çin'in Afrika'da Maden ve Yatırım Hamlesi 258

Mola Bilgisi: Afrika'da Maden ve Zihin Sömürüsü 267

ÇİN YUNANİSTAN'DA 270
ÇİN'İN LATİN AMERİKA'YI KUŞATMASI 275
YAHUDİLERİN MAO'YA YARDIMI 282
KAYNAKÇA 300

GİRİŞ

Biliyor muydunuz?

Eğer Doğu Türkistan tek başına bağımsız bir ülke olsaydı dünyanın en etkili ve güçlü ülkelerinden biri olurdu. Hem petrol, doğal gaz, bakır, kömür gibi yer altı kaynakları bakımından zengindir hem de Çin'den başlayan İpek Yolu'nun üzerinde, stratejik konum olarak çok önemli bir yerdedir. Tarım yönünden de gelişmiştir.

Doğu Türkistan deyip geçmeyin; yüz ölçümü Türkiye'den iki buçuk kat, Almanya'dan dört kat, Pakistan'dan iki kat büyüktür.

Haritaya baktığınızda Hindistan, Çin, Pakistan, Kazakistan, Kırgızistan, Afganistan, Moğolistan, Rusya ve Tacikistan'ın ortasındadır. Doğu Türkistan Çin topraklarının altıda birini oluşturur. Bu stratejik konumundan dolayı ABD de Doğu Türkistan üzerinde hesaplar yapmaktadır.

Peki Çin, Doğu Türkistan'a neden baskı uygulayıp bağımsızlığına izin vermiyor? Çünkü Çin'in petrol kaynakla-

(Çin ve Doğu Türkistan)

rının %40'ı, doğal gaz kaynaklarının %34'ü, kömür kaynaklarının %40'ı Doğu Türkistan'dadır.

Doğu Türkistan'daki petrol ve doğal gaz rezervi İran ve Irak'takinin on katı olduğu düşünülüyor. Sürekli doğalgaz ve petrol keşfediliyor. Çin, Doğu Türkistan'da 13 büyük yerden petrol çıkarıyor. 30 bölgeden de doğal gaz çıkarıyor. Ayrıca yeni petrol ve doğal gaz alanları keşfetti. Doğu Türkistan Çin'in enerji deposudur. Çin, bu toprakları kaybettiği an ihtiyacı olan enerjiyi bulamaz, üretim ve ticaret durur, doğrudan zayıflamaya geçer. Tam anlamıyla büyük darbe yer. Zira her gün, Doğu Türkistan'daki milyonlarca varil petrol Çin'in diğer bölgelerine taşınıyor. Aynı şekilde doğal gaz ve kömür de...

Çin'e komşularından gelen petrol boru hatlarının kimisi Doğu Türkistan'dan geçiyor: Kazakistan'dan petrol taşıyan boru hattı gibi. Aynı zamanda Doğu Türkistan, Çin'in petrol ve ticaret yolu. Batı'ya açılan kapısı. Bu sebepten çok önemli.

Dahası var.

Çin'de çıkarılan 148 çeşit madenin 118'i Doğu Türkistan topraklarında yer almaktadır. Bu, Çin'in toplam maden ocaklarının %85'ine tekabül ediyor. Zengin bakır, demir, kömür yatakları... Hızla büyüyen Çin, ABD'yi geçip dünyanın en güçlü ülkesi olmak üzere. Enerji ihtiyacını karşılayamadığı anda çöküşe geçer. Enerjiyi garanti altına alıp enerji güvenliğini korumak zorunda. Bu sebeple Doğu Türkistan'ı asla bırakmaz. Bunun için de her türlü asimilasyonu uyguluyor, baskı ve zulüm yapıyor, yapacak...

ABD'nin dünyadaki gücünü korumakla görevli *Neocon*lar ise Çin'i zayıflatmak için Doğu Türkistan'da yaşanan zulmü gündemine almıştır. ABD'nin planına göre Doğu Türkistan Çin'den koparılırsa Çin enerji ihtiyacını karşılayamaz ve önce yavaş yavaş, daha sonra da hızla zayıflamaya başlar. Bu arada ABD de Doğu Türkistan'daki yer altı kaynaklarının peşindedir. Stratejik konumu itibarıyla önemli olduğu için tıpkı Afganistan gibi Doğu Türkistan'a da egemen olmak istemektedir.

Trump, Çin'in Doğu Türkistan'daki zulmünü durdurmak için Çin'e ağır yaptırımlar içeren yasa tasarısını meclisten geçirmişti. Doğu Türkistan için Çin'e ambargo uygulamıştı. Yeni başkan seçilen Joe Biden ise yaptığı açıklamada, komünist Çin'in Doğu Türkistan'daki Uygur Müslümanlarına ve diğer etnik gruplara yönelik baskısının "soykırım" olduğunu ve "buna en güçlü şekilde karşı olduğunu" söyledi. Burada soralım: ABD'nin bu tavrı Çin'deki etnik unsurları ve Müslümanları düşündüğü için mi? Hayır! ABD'nin bu

Doğu Türkistan sevdası da nedir? Sıkıyorsa zulüm gören Filistin halkı için de İsrail'e yaptırım uygulasınlar da görelim! Onlar zulme ve soykırıma uğramıyorlar mı? İsrail'e ambargo ve baskı uygulamazlar çünkü çıkarlarına uymaz.

ABD'nin yaptığı, denizde boğulan kızı ip atarak kurtarıp tecavüz etmeye benzer. O ip demokrasi, insan hakkı, özgürlük sloganlarıdır. "Irak'a demokrasi getireceğiz" dediler, getirdikleri kan, katliam, tecavüzdü! Sonra başta petrol şirketleri olmak üzere uluslararası diğer şirketlerle Irak'ı sömürüye tabi tuttular.

Doğu Türkistan meselesinde ne ABD'nin ne Çin'in ne de Rusya'nın oyununa alet olmalı. Çin'in zulmüne karşı durup bunu anlatacağız. Ama ABD'nin Doğu Türkistan hakkındaki karanlık oyununa da alet olmayacağız. Türkiye diplomatik ilişkiyle baskı ve zulmü hafifletmeye çalışıyor. Diplomasiyi zorluyor. Lakin ABD, Rusya ve Çin'in kavgası diplomasiyi de etkisiz hâle getirmiştir. Ve Çin'in aldığı katı önlemler Türkiye'nin ve bölgedeki diğer Türki devletlerin Doğu Türkistan'a fiziki müdahalesini zor ve imkânsız hâle getirmiştir.

Şu durumda Doğu Türkistan'a fiziki olarak yapılacak sert bir müdahale bir netice vermez, tersine Çin'in kardeşlerimiz üzerinde acımasızca daha da fazla baskı oluşturmasına sebep olacak. Belki de Türkiye'nin sonraki zamanlarda yapabileceği faydalı hamlelerin de önünü kesmiş olacak. Tüm bunlar Türkiye'nin sessiz kalacağı anlamına gelmesin. Türkiye doğru zamanda konuyu gündemine alıp elinden gelen yardım için imkânların arkasını kovalayacak.

En önemlisi güçlü Türkiye olmaktır. Bölgesel bir güç olursak anahtar konuma geliriz ve Çin'e bazı isteklerimizi dayatabiliriz. Güçlü olursan dikkate alınırsın.

Unutmayın! Müslümanlar birlik olmadığı sürece ne Filistin ne de Doğu Türkistan meselesinde bir şey yapabiliriz. Kendi içimizde binlerce tona bölünmüş, kavga ediyoruz. Çin, Rusya, ABD, İsrail ve İngiltere gücünü, Müslümanların bölünmüşlüğünden alıyor. İnanın. Slogandan korkmuyorlar.

Doğu Türkistan'ın tarım arazileri çok verimlidir. Tarım ürünleri bakımından çok zengindir. Çin'in bir buçuk milyarlık nüfusunu Doğu Türkistan'daki tarım arazileri ve tarım ürünleri doyuruyor. Çin, Doğu Türkistan'ı her yönden sömürmektedir. Üstelik halkın arazilerine el konulmuştur ve başlarına yönetici atanarak işçi olarak çalıştırılmaktadır.

Çin, kendisi için çok önemli olan Doğu Türkistan'ı sürekli egemenliği altında tutmak için yapmadığı faaliyet bırakmamıştır. Hepsini anlatacağız ve şaşarak okuyacaksınız. Örneğin bu faaliyetlerden en önemlisi, Doğu Türkistan'daki nüfus üstünlüğünü yok etmek olmuştur. Milyonlarca Çinli zaman içinde Doğu Türkistan'a yerleştirilerek nüfusun %50'sinin Çinliden oluşması sağlanmıştır. Çin, 1958'de aldığı bir kararla ilk etapta 30 milyon Çinliyi Doğu Türkistan'a yerleştirmişti. Bu sayede zamanla Doğu Türkistan'ın öz halkını azınlık konumuna düşürecek, böylece Çin potasında eritip yok edecekti.

Doğu Türkistan'da 1949'da Çinli sayısı 222.400'dü. 1963'te Çinli sayısı 3.720.000 oldu. 1967'de 5 milyonu geçti.

Günümüzdeyse neredeyse nüfusun yarısı Çinli oldu. Buna Doğu Türkistan halkını akıl almaz yöntemlerle "Çinlileştirme" politikasını da ekleyince korkunç ve ezici bir durum oluştu.

Çin'in en büyük ikinci faaliyeti ise Doğu Türkistan halkını İslam'dan ve İslam kültüründen uzaklaştırmaktı. Bu politikanın akıl almaz, ürpertici yöntemlerini bu kitapta okuyacaksınız.

Çin'in en büyük nükleer merkezi ve deneme alanı Doğu Türkistan'ın Taklamakan Çölü'nde bulunuyor. Ayrıca "nükleer füze üssünü" de bu bölgede tutan Çin, son elli senede hiçbir koruyucu tedbir almadan bir kısmı yer altında olmak üzere Uygur topraklarında ellinin üzerinde nükleer deneme gerçekleştirdi.

Çin'in bir nükleer denemesi sonrasında yapılan bir araştırma, tarihî kent Kaşgar'da 5 bin kadar gencin yaklaşık aynı zamanlarda kör veya felç olduğu gerçeğini ortaya çıkardı. Söz konusu patlamada kullanılan nükleer bombanın Hiroşima'ya atılan bombadan 6 ila 8 kat daha şiddetli olduğu bilim adamları tarafından ispatlanmıştı. Nükleer denemeler sonunda binlerce çocuk sakat kaldı, Müslüman Uygur halkı hastalanmaya başladı, ürettikleri meyve ve sebzeler bozuldu. Yani Çin'in Doğu Türkistan'da yapmadığı kalmadı.

Türk ve Müslümanlık bilinci oluşturduğu için Çin'de "Türkistan" demek yasaktır. Zaten bu özerk bölgenin adı da Sincan Uygur Özerk Bölgesi'dir. Sincan (Xin-jiang) "yeni alınmış toprak" demek. Çin bu adla psikolojik harp yapmıştır. "Biz aldık, bizim" demek istiyor. Doğu Türkis-

tan bölgesi uzun dönem Rusya ve Çin arasında sorun oldu. Paylaşmak için sürekli çatıştılar. İki devlet kapışırken olan Müslüman halka oldu.

Rusya da Doğu Türkistan'ın bağımsız olmasını istemedi. Çünkü Rusya'nın hâkimiyetindeki diğer Türkmen halklar da bundan etkilenip bağımsızlık hareketi başlatabilirlerdi. Velhasıl Doğu Türkistan'ı sadece Çin değil Rusya da ezdi.

Peki, Büyük Türkistan nedir ve neresidir?

Türkistan, Türkiye'den başlayıp Çin sınırındaki Doğu Türkistan'a kadar uzanan toprakların adıdır. Eskiden bu bölgeye Türkistan (Türk Diyarı) denirdi. Bu kavram büyük bir birliği ifade ettiği için sonradan "Orta Asya" dendi. Kazak, Kırgız, Özbek, Azeri, Tacik diye yeni isimler türetip iyice ufaladılar. Hâlbuki neredeyse hepsi Türk'tür. Ve bunlar anlaşamasın diye Rusya tarafından her birine farklı "alfabeler" uyduruldu. Sırf anlaşıp birleşmelerini önlemek için! Sonra buraya "Orta Asya" deyip manipülasyon yaptılar. Türkistan kavramı çok tehlikeliydi. Büyük bir birliği ifade ettiği için her an o büyük birlik kurulursa Çin, Rusya ve İngilizlerin başına bela olurdu.

Aynı şeyi İngilizler "Orta Doğu" kavramı ile âlem-i İslam'da yaptı. Koca İslam âlemine "Orta Doğu" dedi. Kavramın içini de kendi doldurdu. Sömürülmesi, işgal edilmesi, kötü bırakılması gereken yer olarak... Bugün Orta Doğu denince aklınızda aşağılık, geri kalmış, sömürülmüş bir yerin canlanması bundan... Hâlbuki âlem-i İslam öyle miydi? Yaşadığımız yerin dilini, adını, bilincimizde yer eden kavramları başkası belirlemişse madenlerin ve toprakların

sömürülmesinden daha tehlikeli bir şey vardır: Bilincin sömürgeleştirilmesi. Aslında bu topraklardaki tüm kavga işte bu değerli okuyucu...

Çin bir yandan da Afrika, Güney Amerika, Orta Doğu ve Asya'ya hızla yayılıyor. Buralardaki tüm faaliyetlerini okuyacaksınız. Dünyanın dört bir yanındaki istihbarat faaliyeti şaşılacak derecededir. "Çin istihbaratını" da ilk defa okuyacaksınız. Anlatacağız. Dünya ülkelerinde nasıl hâkimiyet kurduğunun şaşırtıcı yöntemlerini göstereceğiz. Dünya siyasetinde boşluğa yer yoktur. Biri gider diğeri gelir. Amerika zayıflıyor, Çin yükseliyor ve bir yandan da sinsi bir şekilde zamanı bekleyerek sabırla ilerliyor. Çin, dünyadaki hamlelerini artırdı. Nerede nasıl hamleler yapıyor şaşılacak derecede. "Çin derin devletini" de okuyacaksınız. Ticaret, teknoloji, istihbarat, ekonomi ve deniz mücadelelerini okurken yer yer şaşacaksınız. Peki, Mao komünist rejimini kurarken onun yanında bulunan ve destek olan Yahudi isimler kimlerdi? Hepsini isim isim, fotoğraflarıyla anlatacağız.

Bir dakika!

Çayınızı tazeleyin. Doğu Türkistan'ın ve Çin'in dününü, bugününü ve yarınını anlatacağız. Dünü okuyup bugünü görmek, bugünü okuyup yarını sezmek için... Yarını sezen öbür günlerin hâkimidir. Kitabı muhakkak sonuna kadar okuyun. Yoksa parçaları birleştiremezsiniz.

Başlıyoruz.

Haydi Bismillah...

Mustafa Güldağı

İSLAM'IN ÇİN'E ULAŞMASI

Hz. Peygamber, Medine'ye gidişinin dokuzuncu senesinde dünyanın değişik yerlerindeki devlet büyüklerine elçiler göndererek onları İslam'a davet etti. Peygamberimiz, zamanın büyük devletlerinden olan Çin'i unutmadı, İslam'ı tebliğ etmek için buraya da bir sahabe gönderdi. Peygamberimiz uzak yakın demeden aşiretlere, kabilelere, devlet başkanlarına İslam'ı davet eden mektuplar ve elçiler gönderiyordu. İşte Çin de bunlardan biriydi.

Bugün Çinli Müslümanların ellerindeki kaynak ve bilgilerde İslam'ın söz konusu bölgeye nasıl geldiğine dair şu bilgi bulunuyor: Allah'ın Elçisi Muhammed'in (sav) gönderdiği "Sa-Ka-Pa" yani sahabe, Çin bölgesine gelerek İslam'ı tebliğ etmiştir. Kaynaklardan öğrendiğimize göre Çin'e gönderilen bu sahabinin adı **Vehb bin Ebi Kebşe**'dir. Tebliğ için Çin'e gelip İslam'ı anlatmaya başladığında Çinliler Müslüman olmaya başlamıştır.

Vehb bin Ebi Kebşe'nin Çin yolculuğu tam bir sene sürmüştür. Vehb aynı zamanda Peygamberimizin akrabasıdır. Çin imparatoruna da İslam'ı tebliğ etmiştir. Tebliğden sonra Müslümanlığa geçenler artmaya başlayınca bir süre burada yaşar fakat Çin'de daha uzun süre kalarak İslam'ı anlatmayı arzuladığı için tekrar Medine'ye dönüp Peygamberimizden izin isteyecektir. İşte burada çok üzücü bir olay yaşanır. Vehb Medine'ye gelir ve üzüntüye boğulur. Âdeta dünyası yıkılır. Kendisini Çin'e gönderen Allah'ın Elçisi Muhammed (sav) vefat etmiştir.

Vehb üzüntüden kahrolur. Burada çıkarılacak o kadar çok ders var ki!.. Düşünün, bir sahabi binlerce kilometre uzağa, yaşantılarını bilmediği bir ülkeye İslam'ı anlatmaya gönderiliyor. Varış süresi bir sene. Çöller, dağlar, denizler, ormanlar, okyanuslar aşılarak varılabiliyor. Ve gidilen yerin dili de bilinmiyor. Oraya gidildiğinde zor bir dil olan Çince de öğrenilmeli. Bunu hangimiz yaparız? Bırakın Çin'i, arka sokağımıza, komşumuza bile İslam'ı götürmekten, anlatmaktan aciziz. Hatta kendi evimize bile İslam'ı getirmekten aciziz. Ama Vehb bu kutsal görev için binlerce kilometre yol gidip zorluklara katlanarak binlerce Çinlinin Müslüman olmasını sağlamıştır. Bugün Çin'de Müslüman varsa onun vesilesiyledir. Onun çabasıyladır...

Peygamberimiz vefat edince yerine lider olarak Hz. Ebû Bekir geçti. Vehb, Hz. Ebû Bekir'den izin alarak tekrar Çin'e döndü. Yeniden o uzun ve meşakkatli yolu tamamladı ve ölünceye kadar Çin'de İslam'ı anlatıp kitlelerin Müslüman olmasını sağladı. Vehb, ilmin tamamını yutmuş bir âlim değildi belki ama o tevhidi çok iyi kavramış, inen ayetleri iyi sindirmiş ve fehmetmişti. Çin'e gitmeden önce Hz. Ebû Bekir'in Kur'an nüshalarından bir kopyasını ona verdiği kaynaklarda

geçmektedir. Puta tapanlar, kula kulluk edenler, çirkef bir hayat yaşayanlar onu dinleyince uyanıp Müslüman oluyor, İslam'ın özü olan tevhidi iyi anlıyordu. Müslüman olanlar putları yıkıp kötü alışkanlıklardan vazgeçip fakire fukaraya yardım eden, adaleti, hakkı hukuku ayakta tutan, dürüst insanlar hâline geliyordu. Müslüman olanları gören diğer Çinliler de onların bu hâlinden etkilenip Müslüman oluyorlardı.

Bugün Vehb bin Ebi Kebşe'nin mezarı Çin'dedir. Çinli Müslümanlar için çok değerli biridir. Çin'in Kuantzu/Kanton eyaletinde bulunan türbesi, dünyanın çok çeşitli yerlerinden gelen Müslümanlar tarafından ziyaret edilmektedir. Çin'de ilk camiyi yaptıran kişi de Vehb bin Ebi Kebşe'dir.

(Vehb bin Ebi Kebşe'nin olduğu söylenen türbesi)

Bugün Çin kökenli Müslümanlara "Hoey-Hoey" veya "Hui" denilmektedir ve bu, "Allah'a teslim olmuşlar" anlamına gelir. Bunlar Doğu Türkistanlılardan ayrıdırlar. Bu kavram 1335 yılında Çin imparatoru tarafından kabul edilmiş ve resmen kullanılmıştır. Fakat Çinli Müslümanlar, kendileri için "müminin" ve "muslumani" tabirlerini kullanmaktadırlar.[1]

[1] Çin'de 15-20 milyondan fazla Hui vardır. Resmi dilleri Çince. Huilerin en göze çarpan özelliklerinin Çin'in politik sistemindeki gri alanlarda devlet ile iyi pazarlık yapmaları olduğu iddia ediliyor. Bunun sayesinde ekonomik olarak gayet başarılılar. Helal gıda sektörünü domine etmiş durumdalar. Orta Asya ve Körfez bölgesinde bulunan Çin firmalarında tercih edilen ara eleman konumundalar. Çin'in en büyük Arapça eğitim

İslam'ın Çin'e gelişi hakkında Çin belgelerinden birisinde şunlar yazıyor:

"Batı'nın ulu azizi Muhammed, sahabilerden birini, dini tebliğ etmek üzere Çin'e gönderdi. Bu sahabinin deniz yoluyla Çin'e gelebilmesi bir seneden fazla sürdü. O Kanton'da karaya çıktı, Çin'in tamamını geçerek Kanton'da dinini yerleştirdi."

Bir başka Çin belgesinde ise daha farklı bilgiler yer almaktadır. Buna göre Hz. Muhammed'in (sav) peygamberliğinin ilk yıllarında Çin'de büyük bir kuyruklu yıldız görünmüş. Bu olayı yorumlayan Çin imparatorunun astronomları, Batı'da çok önemli bir şahsiyetin ortaya çıktığını anlatmışlar. İmparator hemen bir heyet teşkil ederek bu olayı araştırmak üzere batıya göndermiştir. Daha sonrasındaysa Hz. Muhammed (sav) dört sahabisini hediyelerle birlikte Çin imparatoruna göndermiş. Her hâlükârda rivayetlerden anladığımıza göre, Hz. Peygamber İslam'ı anlatmak için başka ülkelere elçiler gönderdiği gibi Çin'e de göndermiştir.

Kanton'daki büyük bir caminin duvarında, takriben 1830 yılında yazılmış olan bir kitabeye göre, Hz. Peygam-

veren özel koleji Huller tarafından kurulmuş ve finanse edilmiş halde. Bu kolejde öğrencilerin girişimci bireyler olabilmesi yönünde eğitim veriliyor. Çin hükümeti Huilere İslam hukukunu tatbik etme noktasında da bir noktaya kadar tolerans gösteriyor. Çin devleti resmî olarak İslam hukukunu tanımıyor ancak Huilerin kendi aralarındaki ailevî anlaşmazlıkları İslam hukukuna göre çözmeleri noktasında onlara serbestlik tanıyor. Yalnızca mesele çözüme kavuşturulamazsa müdahale ediyor. Huiler yüzyıllardır maruz kaldıkları asimilasyona rağmen kimliklerini kaybetmemişler. İslam dini, onları birbirine bağlayan ve bu kimliklerini koruyabilmelerini sağlayan en önemli unsur konumunda. Huilerin, "İslam'ı reddeden ve Müslüman unsurların dini yaşamına fazlaca müdahalede bulunan böylesi bir devletle kurduğu ilişkilerdeki olumlu hava" diğer Müslüman kesimlerin tepkilerine sebep olmayı sürdürüyor. Huiler de yer yer Çin devletinin baskı ve yasaklarına maruz kalmıştır. (Yeni Akit, 13.02.2017)

ber'in Çin'e gönderdiği ve anne tarafından akrabası olduğu söylenen bir sahabi bir müddet Çin'de kaldıktan sonra Medine'ye dönmüştür. Fakat döndüğünde Hz. Peygamber'in vefat ettiğini öğrenmiştir. Resulullah'ın vefatına çok üzülen sahabi, onun hatırasını yaşatmak için tekrar Çin'e dönmüştür ve bu kez yanında Kur'an nüshaları da vardır. Anlatılan bu kişinin Vehb bin Ebi Kebşe olduğu ortadadır.

Peki, daha sonra Çin'e hiç elçi gönderildi mi? Emevî Sultanı Velid zamanında, Hicri 88 yılında Horosan'a vali olarak tayin edilen "Kuteybe bin Müslim" komutasında bir Müslüman ordusu İslam'a davet için Çin hudutlarına kadar gitmiştir. Çinliler Müslüman olduktan sonra öyle dönemler olmuştur ki Çin ordusunda Müslüman alaylar bile kurulmuştur. Bunu Müslüman olan Çinliler yapmıştır ve bu bir başarıdır.[2]

Değerli okuyucu, şimdi bir de kendimize bakalım!

Biz şu an, yaşayan Müslümanlar olarak İslam adına yapılan bu mücadelenin neresindeyiz? Bir haftamız nasıl geçiyor? Bizim, binlerce kilometre yol gidip Çin'e İslam'ı götürmemize gerek yok. Evimize, sokağımıza, ailemize bile götürmüyoruz ki! Uğraşmıyoruz, çalışmıyoruz. Tembelliği ve hamaseti meslek edinmişiz. En son ne zaman İslam adına organize bir çalışmada yer aldık? Ne zaman bir davada çay demledik? Rahat ve konfor içinde debelenip arada İslam adına sosyal medyada ve eş dost oturumlarında slogan atıp beylik laflar ediyoruz, o kadar! Geçelim...

[2] Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma, *Çin Müslümanları ve Çin'e Seyahat*, Beyan Yayınları, İstanbul 2008, s. 11-18.

İSLAM'IN ORTA ASYA TÜRK BÖLGELERİNE YAYILIŞI

Çin'de İslam yayılırken Türk bölgelerinde de yayılmaya başlayacaktı. Orta Asya'daki kocaman bir Türk bölgesine İslam nasıl yayılmıştı? Özellikle bir kahramanın bu konuda çok emeği geçmişti. Çayınızı tazeleyin de anlatalım.

Peygamberimizden sonra İslam'ı yaymak için onun yolundan giden dört halife döneminde yeni yerler fethedilip devletin sınırları büyümüştü. Sonrasında, Emevî ve Abbasi döneminde sınırlar daha da genişlemişti. İslam coğrafyası Asya'ya kadar yayılmaya başlamıştı. Müslümanlar İpek Yolu'nu ele geçirip büyük bir avantaj elde etmek istiyordu. Bu yolun üzerindeyse Türkler yaşıyordu ve Çinliler de ele geçirmek istiyordu. Bu noktada Çinlilerle karşı karşıya gelindi. Çin, Batı Türkistan'ı ele geçirmek için savaşlar başlatmıştı. O dönemde Göktürk Devleti dağılmış, kurulan Uygur Devleti zayıflayıp parçalanmalar olmuştu. Çin bunu fırsat bilmişti. Birçok yeri ele geçirerek ilerliyordu. Bu sırada Müslüman Araplar ile Çin, 751 yılında Talas Nehri kıyı-

sında karşı karşıya geldi. Büyük bir savaş çıktı. Bu savaşta Türkler Müslüman Arapları destekleyip aynı zamanda onlardan da destek alacaktı. Türkler ve Müslüman Araplar bir olup Çin'e karşı savaştı. Savaşı Müslümanlar kazandı.

Bu savaş sonunda Çin, Batı Türkistan'ı işgal etmeyi durdurmuş, ilerlememe kararı almış, geri çekilmişti. Ağır bir darbe yiyerek Batı Türkistan'a egemen olma emellerinden vazgeçmişti. Böylece Türklerin yaşadığı bölgeler işgal edilmekten kurtulmuştu. Bu savaşın en önemli sonuçlarından birisi de İslam'ın Türkler arasında yavaş yavaş yayılmaya başlamasıydı. Orta Asya'da Türklerin İslamiyet'le tanışması bundan sonra gerçekleşti. Böylece Türk-İslam tarihi başlar ve günümüze kadar gelecek bir anlayışı, sentezi ifade eder. Batı Türkistan'da sarsıntıya uğramakta olan Türk nüfuzu yeniden sağlanmıştır.

Savaş sonunda Türkler, kendilerine yardım edip Çin zulmünden kurtaran Abbasi Devleti'nin ordusunda, idari kadrolarında yer alır. Abbasiler Türklere kritik görevleri verir. Türkler de İslam'ın yayılması ve düzenin korunması için en iyi şekilde çalışır. İlerleyen tarihlerde de Selçuklu ve Osmanlı gibi büyük devletler kurup İslam'ın öncülüğünü yapacaklardır.

Talas Savaşı sonunda ele geçirilen Çinli esirlerden kâğıt yapımı öğrenilmiştir. Esirler arasında Uygurlu Türkler de vardı. Onlar kâğıt yapmayı Çinlilerden öğrenmişlerse de bunu daha da ilerletmişlerdi. Çinliler kâğıdı ipekten yaparlarken Uygurlar pamuk ve keten gibi şeylerden de yapabiliyorlardı. Uygurlu esirlerin katkısı büyüktü.

Bu, ilim ve bilimin gelişmesine büyük katkı sağlayacaktı. Kâğıt imalathaneleri kurulacak ve kitaplar yazılıp çoğaltılacaktı. Kütüphaneciliğin gelişmesini de sağlayacaktı. Kâğıt buradan Avrupa'ya kadar ulaşacaktı.

Şimdi en önemli yere geldik değerli okuyucu. Asya'dan, Türklerin arasından çıkan yiğit bir komutanı anlatacağım. Asya'da, şu anki Doğu Türkistan da dâhil tüm Türk bölgelerinde İslam'ın yayılmasını sağlayan Türk lideri... Kim mi? Anlatalım.

Türk bölgelerinde İslam'ın yayılmasına en büyük katkıyı ilk Müslüman olan Türk lideri "**Satuk Buğra Han**" yapmıştır. 840 yılında kurulan Karahanlı Devleti'nin lideriydi. Küçük yaşta babası ölmüş, annesiyle birlikte amcasının himayesine sığınmıştı. 12 yaşında Müslüman olacak fakat bunu 25 yaşına kadar gizleyecekti. 25 yaşına gelince Müslüman olduğunu herkese ilan edecekti. Abdülkerim adını alacaktı: Sultan Abdülkerim Satuk Buğra Han. Şaman dinine inanan amcasını öldürüp Karahanlı tahtını ele geçirecekti.

İlk Türk-Müslüman hükümdarı unvanına sahiptir. Sultan'ın Müslüman olmasının sebebi şöyleydi: Satuk Buğra Han amcasının himayesine girince amcası ona vergi tahsil etme görevi verdi. Vergi tahsil etmek için Kaşgar yakınlarındaki Artuç adındaki yere giden Satuk, burada kuvvetli bir âlim olan "Ebu Nasır" ile karşılaştı. Burada, Ebu Nasır'ın cami inşa ettirdiğini ve kendilerine Müslüman diyenlerin namaz kıldığını gördü. Daha sonra Ebu Nasır ile tanışıp ondan İslam hakkında bilgiler almaya başladı ve bundan etkilendi.

Daha sonra, bir gece rüyasında bir zat görmüştü. Zat ona "Müslüman ol, dünya ve ahirette selamete eresin," demişti. Böylece rüyasında Müslüman oldu. Sabah uyandığında da İslamiyet'i kabul etti. Devletin başına geçince Türk illerine İslam'ı hızla yaydı. Pek çok İslam bilgini Satuk Buğra Han'a yol gösterip onu doğru olan faaliyetlere teşvik etmiştir. İslam diyarından gelen âlimleri İslam'ı yayması için çeşitli Türk illerinde görevlendirmiştir. Binlerce Türk hızla Müslüman olmaya başlamıştır.

Hz. Peygamber, insanları putlara tapmaktan vazgeçirtip bir olan Allah'a iman etmelerini sağlamak için yakın akrabalarıyla ve kendi kavmi olan Araplarla çetin bir şekilde mücadele etti. Satuk Buğra Han da aynı süreci yaşadı. Karahanlı aristokratlarla ve Türk boylarıyla çetin bir mücadeleye girişti.

(Satuk Buğra Han'ın çizme resmi)[3]

Bazı Budist Türk boyları Satuk Buğra Han'a başkaldırıp savaş açtı. Amaçları İslamlaşmayı durdurup Budizm'in yıkılışını önlemekti. Bunlar karşısında Satuk Buğra Han hiç çekinmemiş, gönüllü gaza ve cihat erleriyle küfür içindeki putperest Türklerin üstüne yürümüştür. Böylece İslam, Doğu Türkistan'ın tüm illerine, kasabalarına kadar yayılmıştır. Fakat Satuk Buğra Han fethettiği bu yerlerde İslam'ı kabul etmeyen Budistlere hiçbir şey yapmamıştır. Kimseyi zorlamamıştır.

[3] https://www.kronolojim.com/index.php/2018/10/14/satuk-bugra-han-924-955/

Satuk Buğra Han, kazandığı zaferlerden sonra örnek şahsiyetler ve ikna edici âlimler aracılığıyla Budizm ve Manihaizm'in hâkim olduğu Türk diyarlarında İslam'ın üstünlüğünü sağlamıştır. Uygurların kendi hür iradeleriyle İslam'ı kabul etmelerini istemiştir. Satuk Buğra Han aldığı her yeri, her türlü İslami tebliğ ve irşat faaliyetlerine açık bir ülke hâline getirmiştir.

Bu arada Karahanlı orduları sadece gaza ve cihat etmek için hazırlanıyordu. Tek gayeleri vardı: "İ'lâ-yi kelimetullahı, Allah'ın dinini yüce kılmak." İslam dinini, adaletini yeryüzüne hâkim kılmak...

Peki Satuk Buğra Han'dan önce Emeviler ne yapıyordu? Emeviler Türk yurtlarında halkı İslam'dan nefret ettiriyorlardı. Müslüman olmak isteyen Türklere önce "sünnet olmalarını" daha sonra Kur'an'ın surelerini ezberlemelerini şart koştular. Bu yüzden birçok Türk, Müslüman olmamıştır. Bu manasız uygulamaların sebebi, Müslüman olmayanlardan alınan artı vergi idi. Gayrimüslimlerden vergi almak için yapıyorlardı. Bu gibi politikaları insanların İslam'dan soğumalarına neden oluyordu.

Ama Satuk Buğra Han böyle yapmadı. Gerçek İslam'ı gösterip İslam'ı sevdirdi. Kitleler İslam'ın cazibesine kapıldı. Türkler taptıkları putları kırdılar. Manevi bir zevkin doruklarına ulaştılar.

Satuk Buğra Han yaptığı savaşlarda Çin'e kadar olan Türkistan illerini bir bir ele geçirdi. Ele geçirilen her yerde İslam daha da yayıldı. Bugünkü Çin hâkimiyetinde olan Doğu Türkistan'ın Müslüman olmasında Satuk Buğra Han'ın çok büyük katkısı olmuştur.

Satuk Buğra Han otuz bir yıl tahtta kaldı. Adil ve dürüst yönetimi sayesinde binlerce kişi Müslüman oldu. Değerli okuyucu, bazen tavırlarınız, davranışlarınız, uygulamalarınız sözlerinizden daha çok etki eder ve insanların size inanıp desteklemesini sağlar. Satuk Buğra Han da böyleydi. Doğruluğunu, adaletini ve dürüstlüğünü görenler Müslüman oluyordu. Satuk Buğra Han saltanatının sonuna doğru Çin'e karşı bir sefere çıkmış ve burada hastalanmıştır. Hastalanınca Kaşgar'a getirilmiştir. Bir yıl hasta yatıp sonrasında, 955 yılında vefat etmiştir. İslam diyarı ve Karahanlı halkı çok üzülmüştür. Kaşgar civarında bulunan "Artuş" kasabasına defnedilmiştir.

Cenaze törenine yedi bin âlim, yirmi iki bin gazi ve halktan on beş bin kişi katılmıştır. Yerine geçen oğulları İslamiyet'in daha çok yayılması için çaba harcamışlardır. İslamiyet'in doğru şekilde anlatılıp yaşanması için daha çok âlim ve bilgin görevlendirmişlerdir.[4]

Çin Devleti Satuk Buğra Han'ı sevmez. Çünkü Doğu Türkistan'ın Müslüman olmasını sağlayan odur. Doğu Türkistanlı gençlerin böyle Müslüman Türk liderlerini öğrenmemesi için elinden geleni yapmaktadırlar. Bu da Çin'in Doğu Türkistan'ı asimile edip tarihlerini unutturma politikasından sadece biridir. Müslüman gençler Satuk Buğra Han gibi Müslüman Türk liderlerini öğrenirlerse onlara özenip organize olarak isyan edebilirlerdi.

[4] Prof. Dr. Zekeriya Kitapçı, *Doğu Türkistan ve Uygur Türkleri Arasında İslamiyet*, Yedi Kubbe Yayınları, Konya 2004, s. 39, 171-180. Hidayet Oğuzhan, *Doğu Türkistan*, Rumuz Yayınları, İstanbul 2018, s. 20-21.

Bu arada bir ek bilgi vereyim: Bizler Çinlilerin Çin Seddi'ni Türklerden korunmak amacıyla yaptıklarını söyleriz, böyle kabul ederiz. Fakat Çinliler böyle bir şeyi asla kabul etmezler. Onlar için bu eziklik olur. Onlara göre Çin Seddi, Çin mimarisini geliştirmek ve medeniyeti korumak, geliştirmek için yapılmıştır. Devam...

Karahanlılarla birlikte ilim derecesi yüksek eserler yazıldı. Bunlardan kimi ahlaki değerleri öne çıkardı, kimi doğru yönetimi ve siyaseti anlattı, kimi dille ilgiliydi, kimi dinî eserlerdi. Okumak isteyenler için birkaçının ismini vereyim:

Yusuf Has Hacip'in *Kutadgu Bilig* eseri. Kutadgu bilig, saadet veren bilgi demek. Eserin konusu, insanların mutlu ve huzurlu yaşamalarının iyi bir siyaset ve yönetimle mümkün olabileceğidir. Yöneticiler için iyi bir kitaptır.

Edip Ahmet Yükneki'nin *Atebetü'l-Hakayık* adlı eseri. Atebetü'l-hakayık, gerçeklerin eşiği demek. Bu eser İslami ilkelerden yola çıkarak ahlaklı ve dürüst olmayı ve bilginin, ilmin önemini, cehaletin zararlarını anlatıyor.

Ahmet Yesevi'nin *Dîvân-ı Hikmet* eseri. Bu eser tasavvuf öğretisini açıklıyor. Allah'a gönül bağlamayı, dünyaya kapılmamak gerektiğini anlatıyor. Nefisle mücadeleyi öğütlüyor.

Kaşgarlı Mahmud'un *Dîvânü Lugati't-Türk* eseri. Bu eser de Türkçenin değerini anlatan bir sözlüktür. Türkçenin bilinen en eski sözlüğü... Araplara Türkçe öğretmek için yazılmıştır.

HOCALAR DEVRİ

Doğu Türkistan için Hocalar Devri çok ibretlik bir devirdir. Bu bölümde bölünmüşlüğün, birbirine düşmanlığın, kin ve hasedin Doğu Türkistanlı Müslümanları nasıl zayıflattığını okuyacaksınız. Çin ordularının 1757 yılında Doğu Türkistan'ı işgal ettikleri zamana kadar, burada, yaklaşık yüz yıl boyunca hocalar idaresi vardı. Hocalar idaresi nasıl başladı? Karahanlı Hükümdarı Satuk Buğra Han, Müslüman olunca tüm Türk diyarlarında İslam'ı yaydı. İslam'ı kabul etmeyen çok az Türk kalmıştı.

İlerleyen süreçlerde Doğu Türkistan bölgesinde küçük hanlıklar oluştu. Batı ve Doğu bölgesinde oluşan hanlıklar gibi. Bu hanlıklar, 1400-1500'lü yıllarda İslam'ı bilmeyenlerin İslam'ı kabul etmesi, bilenlerin de eğitilmesi için âlim ve hocaları hanlıklarına davet ediyorlardı. Bu hocaların en ünlüsü, 1542 yılındaki vefatına kadar Doğu Türkistan'da İslam'ı yayıp halkın birlik ve bütünlüğünü sağlayan Hoca Mahdum-ı Âzam idi. Hoca Mahdum-ı Âzam ve evlatları Doğu Türkistan'a gelerek hâlâ Budizm ve Manihaizm tesir-

lerinin görüldüğü ülkede İslam'ı tamamen hâkim kılmaya çalışacaklardı.

Doğu Türkistan'daki hanların hocaları davet etmelerinin iki sebebi vardı: Birincisi, ülkede İslam'ı hâkim kılmak, ikincisiyse çeşitli hasım gruplara ayrılmış olan halkın birlik ve beraberliğini sağlamaktı. Daha çok ülkenin batı bölgelerine hâkim olan Abdülkerim Han, ülkedeki birliği sağlayıp daha fazla bölgeye hâkim olmak için Mahdum-ı Âzam'ın oğullarından Hoca İshak Veli'yi Doğu Türkistan'a davet etti. İyi bir din âlimi olan Hoca İshak Veli, babası gibi şehir şehir, kasaba kasaba dolaşarak Müslümanların kardeş olduğunu, birbirlerine yardım ederek hem ülkenin hem de insanların birlik ve bütünlüğünün sağlanması gerektiğini herkese anlatmıştır. Hoca İshak Veli daha sonra Kırgızlara da giderek orada da İslam'ı yaymıştır. Halkta büyük değişmelere sebep olmuştur. Türkistan halkının daha çok birlikte hareket etmelerini sağlamıştır. Müslümanların aynı soydan gelen kardeş insanlar olduğunu belirterek Uygurların ve Kırgızların bilhassa Çinlilere karşı ülkelerini birlikte savunmalarını öğütlemiştir.

Bu arada ülkenin batısına hâkim olan Abdülkerim Han vefat etmiş, yerine kardeşi Muhammed Han geçmiştir ve Hoca İshak Veli'yi tekrar bölgeye davet etmiştir. Fakat sıhhati bozulan Hoca İshak Veli, bu daveti kabul edemeyeceğini, kendisinin yerine oğlu Hoca Şadi'yi göndereceğini bildirmiştir; 1605 yılında da Semerkant'ta vefat etmiştir.

Bu arada ortada bir sorun vardı. Bu sorun tüm bölünmüşlüğün ve fitnenin başlangıcı olacaktı. Ülkenin doğusuna hâkim olan Abdüllatif Han, ülkenin batısına hâkim olan

Muhammed Han'ın Doğu Türkistan'ın tamamına hâkim olacağı korkusuna kapıldı. Çünkü Hoca İshak Veli ve oğlu bunun için ciddi olarak çalışmışlardı. Abdüllatif Han'ın da kendisine destek olacak ve gücünü artıracak bir hocaya ihtiyacı vardı ve büyük Hoca Mahdum-ı Âzam'ın diğer oğlu Hoca Kalan'ı 1615 yılında bölgesine davet etti. Doğu Türkistan illeri Hoca Kalan ve yeğeni Hoca Şadi arasında bir rekabet merkezine dönüşecek ve çok geçmeden halk bu hocaların taraftarları olarak ikiye bölünecekti. Böylece ilim yayıp halkın birliğini sağlaması gereken hocalar, hanların kontrolünde siyasal hâle gelip mücadele etmeye başlayacaklardı. Bu mücadele zamanla sertleşip kan dökmeye hatta savaşmaya kadar gidecekti.

Hoca Şadi, babası Hoca İshak Veli'nin çok sevilip sayıldığı Kırgızlar ülkesinin Karadağ bölgesine çekilmiş, amcası Hoca Kalan ise Uygurların çoğunlukta olduğu Akdağ yöresine gitmiştir. Böylece, büyük İslam âlimi ve Nakşibendi Şeyhi Mahdum-ı Âzam'ın evlatları İslamiyet'i yaymak, halk ve ülke bütünlüğünü sağlamak için geldikleri Doğu Türkistan'da, üzerlerine aldıkları vazifenin tam aksine hâkimiyet hırsıyla dolu hanlar arasında ülkenin parçalanmasına giden yollara girmek durumunda kalmışlardır. Bakın süreç nasıl gelişti...

Doğu Türkistan'da üzücü nitelikte tarihe geçen Hocalar Devri başlayacak, hocalar dinî karakterlerine ilaveten siyasi bir karaktere de bürüneceklerdi. Hoca Şadi'nin ve evlatlarının yolundan gidenler Karatağlık; Hoca Kalan ve evlatlarının peşinden gidenler de Aktağlık diye adlandırılacaklardı. Karatağlık taraftarları başlarında kara takke, Aktağlık taraftarları ise başlarında ak takke bulundurmuşlardır. Fitne ve

bölücülük burada başlayacaktı, Aktağlar ve Karatağlar birbirleriyle savaşacak hâle geleceklerdi. Bu durum Çin'e yarayacaktı. Ne kadar üzücü değil mi? Şimdi bu üzücü durumu ve olayları anlatalım.

Çok geçmeden siyasi iktidarı elinde bulunduran hanlar, hocalarını ve taraftarlarını kendi durumlarını kuvvetlendirmek için kullanmaya başladılar. Bununla da yetinmeyen hanlar, kendilerini desteklemeyen fırkaların taraftarlarını öldürmeye başladılar. Hocalık artık particiliğe dönüştü desek yanılmayız. Zaman geçtikçe Aktağlar ve Karatağlar hâkimiyet savaşına girmeye başladılar. Ölen hanın yerine gelen hanı, birbirlerini ezmek için kullanmaya kalktılar. Hocalar ölünce yerine geçen çocukları ve torunları da bu kavgayı devam ettirmiştir.

Bazen Karatağlar hanın desteğini alarak Aktağları sürüp etkisiz hâle getiriyorlardı, bazen de Aktağlar hanın desteğiyle Karatağlara üstünlük kuruyor, onları etkisiz hâle getiriyorlardı. Kin tutma ve haset artmıştı. Birbirlerine acımamaya başladılar!

Hatta bir ara Doğu Türkistan'da idareyi ele geçiren Aktağlık reisinin ilk işi, Karatağlık taraftarlarını ülkeden kovmak olmuştur. Ülkeyi terk etmek istemeyen Karatağ mensuplarını öldürerek yok etmiştir.

Seneler böyle geçiyor, mücadele kızışıyordu. İşte Doğu Türkistan'da bunlar da oldu.

Daha kötüsü de gerçekleşti: Doğu Türkistan'da İslamiyet'i yaymak ve halk arasında birliği sağlamak için gelmiş olan din âlimleri asli görevlerini bırakarak devlet ve hü-

kümdarlık işleriyle uğraşıp sıkıştıklarında da gayrimüslim dış güçlerle iş birliği yapmaya başlamışlardı. İşte bu, tam bir facia ve çürümüşlüktü. Bu durum Çin başta olmak üzere dış güçlerin işine yarayacaktı. Biz Müslümanların en büyük sorunu işte bu: Kin, öfke, makam, mevki ve hâkimiyet için bölünüp birbirimizle didişip kavga etmek! Sonra asıl düşman unutuldu. Devam...

Hocalar arasındaki bu taht ve ikbal kavgası, kısa sürede ülkeyi tam bir kan gölüne çevirmişti. İki taraf da binlerce kişiyi öldürmeye başlamıştı. Bakın, dramatik olaylar kan dondurucu, üzücü.

Seneler sonra tarafların liderleri ölmüş, yerlerine çocukları, torunları kavgayı devam ettirmişti. Karatağların lideri Yakup Hoca, Aktağların lideri de Burhaneddin Hoca olmuştu. Yakup Hoca, Burhaneddin Hoca'ya elçiler gönderip Çinliler ve Moğollarla iş birliği yapmamasını söyledi. Burhaneddin Hoca, gelen elçileri kendisinin tarafında olması için zorladı. Bunun üzerine kimi Karatağlılar Burhaneddin Hoca'nın yanında yer almaya karar verdiler.

Yakup Hoca bu duruma kızıp bazı Aktağları öldürdü. Burhaneddin Hoca ile savaşmak için üstüne bir kuvvet gönderdi. Ve Aktağ-Karatağ savaşı başlamış oldu. Çin bu duruma çok sevindi. Birbirlerini yiyeceklerdi ve zayıf düşünce Çin kolay lokma olarak Doğu Türkistan'ı alacaktı. Çin, bir tarafa destek vererek savaşı daha da kızıştırdı.

Burhaneddin Hoca, Çin ve Moğol askerlerinden yardım aldı. Tüm illerdeki Aktağlıkları toplayıp Yakup Hoca ve kuvvetlerine karşı harekete geçti. Çin ve Moğol askerlerin-

den yardım alan Burhaneddin Hoca'ya karşı fazla direnemeyeceğini anlayan Yakup Hoca, müdafaa için geri çekilmek zorunda kaldı.

Burhaneddin Hoca, Karatağ lideri Yakup Hoca'nın sığındığı kaleye bir heyet göndererek teslim olmasını istedi. Teslim olması karşılığında hayatını bağışlayacağını söyledi. Yakup Hoca bu teklifi kabul etmemiş, gece yakın adamları ve ailesiyle birlikte kaleden kaçarken yakalanmış ve idam edilmiştir. Yakup Hoca'nın ölümüyle Karatağlıların hâkimiyeti ve etkisi azalmıştır. Asıl olaylar bundan sonra başlamıştır.

Mücadeleden zaferle çıkan Aktağlık reisi Burhaneddin Hoca'nın Doğu Türkistan'daki hâkimiyeti uzun sürmedi. Bu zaferde Çinlilerin rolünü unutmuştu. Çinliler yardımlarının karşılığını elbette isteyecekti. Çin, toprakları ve toprakların kontrolünü istiyordu. Burhaneddin Hoca buna karşı çıktı. Adamlarıyla toplantı yapıp Çinlileri kovup Doğu Türkistan'ın tam istiklalini ilan etmeye karar verdi.

Burhaneddin Hoca'nın istiklal ilanı kararını öğrenen Çinliler, askerî hazırlıklarını tamamlayarak Burhaneddin Hoca'nın üzerine yürüdü. Bu durumu fark eden Karatağlıların eline büyük bir fırsat geçmişti. Karatağlı hocalar, Burhaneddin Hoca ve Aktağlardan intikam almak için Çin'e yardım etmeye karar verdiler. Yeter ki Aktağlılar ve reisleri Burhaneddin Hoca devrilsin ve yok olsundu. Çinliler Karatağlıları çıkarları için kullanmaya karar verdi. Çin, Karatağlılara kaybettikleri makam ve nüfuzlarını geri vereceğini söyleyip onları daha fazla kışkırttı. İşte böyle birbirimize düştüğümüzde emperyal güçlerin oyuncağı olmadık mı hep?

Karatağlılar, halkı Burhaneddin Hoca ve Aktağlara karşı kışkırtmak için şunları söyledi: "Çin askerleri sadece Doğu Türkistan ahalisine yardım etmek için geliyor."

Çin lehine propaganda yapmaya başladılar. Çin'i iyilik yapıyor gibi gösterdiler. Yapılan bu Çin propagandası halk arasında Burhaneddin Hoca hakkında tereddütler oluşturmuştur. Burhaneddin Hoca ise Çin'le mücadele etmeye devam etmiştir.

Değerli okuyucu, fark ettin mi? Bölünmüşlüğümüz, birbirimizle kavgamız, güçsüz düşüp zillet içinde yaşamamızın sebebi olmuştur. Birbirimize öyle düşman olmuşuz ki artık birbirimizi yok etmek için dış güçlerden yardım almaya başlamışız. Bakın, Doğu Türkistan'da da bu olmuş. Aynı Allah'a, aynı kitaba, aynı peygambere iman eden hatta aynı ırktan olan insanlar birbirleriyle düşman olup Çin'in güçlenmesini sağlamış. Tüm suçu dış güçlerde aramayalım! Dönüp biraz da kendimize bakalım. Niye bölünüyoruz, neden ayrışıyoruz, birbirimizle niçin didişiyoruz? Sebeplerini sorgulamalıyız. Kaldığımız yerden devam edelim; bakın neler oldu!..

Burhaneddin Hoca, Çin ordusunun acımasız ve sert bir biçimde saldırısı karşısında kayıplar verince Aksu'ya çekilmek zorunda kaldı. Çinli General Chao Hui, kazandığı zaferin verdiği moralle daha çok birlik isteyip daha çok saldırıya geçti. Burhaneddin Hoca düşmanın ilerleyişi karşısında askerinin paniklemesiyle Aksu'yu da boşaltarak Yarkent'e çekilmek zorunda kaldı. Böylece Çin, Aksu'yu savaşmadan ele geçirmişti. Bu gelişmeler halkın moralini bozmuştu.

Burhaneddin Hoca, Aksu'dan Yarkent'e ulaştığında başka üzücü bir haberle karşılaştı. Kaşgar'da bulunan Karatağlık taraftarları isyan ederek kendilerine destek veren Çinlilerle şehrin idaresini ele geçirmişler ve Burhaneddin Hoca taraftarlarını katletmişlerdi. Bununla da yetinmeyen isyancılar, Çin ordusunun kumandanı General Chao Hui'ye bir heyet göndererek Kaşgar'ı da Çin'e teslim etmişlerdi. Böylece Aksu'dan sonra Kaşgar da Çin işgaline uğramıştı.

General Chao Hui, Yarkent şehri üzerine yürüdü. Burhaneddin Hoca'yı yok etmeye kararlıydı. Burhaneddin Hoca ve Çin ordusu Yarkent önlerinde karşılaştı. Yapılan savaşta iki taraf da ağır kayıplar verdi. Çin'e takviye güçler geldi. Çin'e destek geldiğini öğrenen Burhaneddin Hoca, tekrar çarpışmayı göze alamadı. Askerleriyle Hoten'e çekilmek zorunda kaldı. Yarkent Çin'e teslim oldu. Çin, Doğu Türkistan istilasını tamamlıyordu...

General Chao Hui, Burhaneddin Hoca'nın Hoten'e çekildiğini haber alır almaz onu takibe başladı. Hoten yakınlarına geldiği zaman Burhaneddin Hoca'nın küçük kardeşi Cihan Hoca kumandasındaki İslam ordusuyla karşılaştı. Çin bu çarpışmayı kazandı. Peki, Burhaneddin Hoca neredeydi?

Burhaneddin Hoca Çin'e karşı koyamayacağını anlayınca komşu Müslüman ülke olan Afganistan'a sığınıp orada toplayacağı büyük bir İslam ordusuyla geri dönüp mücadeleyi devam ettirecekti. Bunu fark eden General Chao Hui hemen harekete geçti. Afganistan liderinden Burhaneddin Hoca ve adamlarını istedi. Vermezse savaşacaklarını söyledi. Çinlilerle savaşı göze alamayan Afgan lideri, Burhaneddin Hoca ve adamlarını Çin'e teslim etmiştir.

General Chao Hui, kendisine teslim edilen Burhaneddin Hoca ve adamlarını yakınlarıyla birlikte idam etmiştir. İdam edildiğinde tarih 1759'u gösteriyordu. Bu idamla da yetinmeyen Çinli general, Burhaneddin Hoca'nın kesik başını bir demir kafese koyarak Pekin'e, Çin imparatoruna göndermiştir. Çin imparatoru da Burhaneddin Hoca'nın kesik başını, Çin'in Doğu Türkistan'da kazandığı zaferin bir nişanesi olarak Pekin halkına seyrettirmiştir.

Böylece, Doğu Türkistan Çin'in işgaline uğrarken ülkeye İslam'ı yaymak, İslam kardeşliği ve birliğini sağlamak için gelip de siyasetle uğraşmak hatasını yapan "hocaların devri" fiilen sona ermiş oluyordu. Onlar birbirleriyle mücadele ederlerken Çin 1755'te işgale başlayıp her yeri istila etmişti. Tüm İslam coğrafyasının kaderi bu! Birbirimizle kavga ederken güçsüz düşüp emperyal güçlerin esiri oluyoruz. Doğu Türkistan'ın işgal edilip her konuda sömürülmesinde tek suçlu Çin mi? Ya bizlerde hiç mi kabahat yok?

Peki, Çin Doğu Türkistan'ı istila edince ne yaptı?

Hocaların birbirleriyle yaptıkları kavgalar yüzünden Doğu Türkistan bölünmüş, güçsüz düşmüştü. Çin bunu fırsat bilip Doğu Türkistan topraklarını istila etti; halkı sömürdü, sürdü, katletti, tecavüz etti. Tarım arazilerine, ürünlerine, iktisadi alanlara el koydu, halkın omuzlarına yeni vergiler yükledi.

Çin, bir yandan da psikolojik harp uyguladı. İstila ettiği yerlerin halkı için "Türk" kavramını kullanmadı. Bu ince bir stratejiydi. Türk kavramı yerine onların dinî kimliklerini kullandı. Millî kimlik yerine dinî kimliklerini kullanmaları

Çin'in işine geliyordu. Dinî kimlikleri zamanla kazanılmıştı, zamanla da yok edilip eritilebilirdi. Fakat Türk benliğinin eritilmesini güç görüyordu. Çin'e göre o zaman Türklük doğal bir benlikti ve eritilmesi güçtü. Milletlerin doğal benliği var olduğu sürece, devlet özlemi var olacak ve sürekli devlet kurmak için Çin'i rahatsız edecekti. Bu sebeple Türk kavramını kullanmıyordu. Çin Devleti bu stratejiye hâlâ devam ediyor.

Tabii bu, Doğu Türkistanlıların Müslümanlığına zarar verilmediği anlamına gelmez. İslam'dan uzaklaştırmak için de en ağır planları uyguladılar. İleride anlatacağız.

Çin istilasından sonra başka neler oldu?

Gerek Aktağlar ve Karatağlar ve gerekse de hocalar bölünme, didişme sonunda Çin tarafından istilaya uğrayınca düştükleri zilletin farkına vardılar. Birçok yerde Çin'e karşı isyan etmeye başladılar. Artık birbirlerine değil Çin'e isyan ediyorlardı. Küçüklü büyüklü birçok isyan başladı ve Çin sert şekilde bastırmaya başladı. Bölünüp parçalandıkları için artık Çin'e karşı etkili bir şekilde mücadele edemiyorlardı.

Çin bu isyanları sertçe bastırırken kadın, çocuk, yaşlı dâhil binlerce insan katletti. Yüzlerce kadına tecavüz etmekten çekinmiyordu. En kötüsü de binlerce kadın, kız ve çocuk esir edilerek Çin merkezine götürülüp Çinli memurlara köle gibi dağıtıldı. Çin, sonunda Aktağlıymış Karatağlıymış hiçbirine acımadı. Ama bir zamanlar Aktağlar ve Karatağlar birbirlerini yenmek için Çin'den destek alıyorlardı. Hocalar da asli görevlerinden uzaklaşıp taraftarlarını bu kavga için kışkırtmıştı. Hanların siyasi hırsları da cabasıydı. Sonunda Çin'e yaradı; işgal edip hepsine zulmetti.

Bunu ibret ve ders olarak çocuklarımıza, gençlerimize öğretmeliyiz. Tarihteki hatalar tekerrür etmesin diye...

Bu başlıkta tüm hocaların, kişilerin ve yerlerin isimlerini anlatıp detaya boğarak sizleri sıkmak istemedim. Hocalar Devri için meselenin özünü sıkmadan anlatmak istedim.

Tüm bunlardan sonra 1800'lerin ortasında yiğit bir kahraman çıkıp Doğu Türkistanlı Müslümanları örgütleyip bir devlet kuracaktı: **Yakup Han**. Ayrıca Osmanlı'dan silah ve istihbarat yardımı da alacaktı. Sultan Abdülaziz ve Sultan Abdülhamit, bölgeye yardım edip ciddi faaliyetler yürütecekti. Öyle ki filmlere konu olacak cinsten. Varsa çayınız tazeleyin de anlatmaya başlayalım.[5]

[5] Hocalar Devri için bkz: Dr. İkili Kurban, *Doğu Türkistan İçin Savaş*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2020, s. 43-83. Prof. Dr. Mehmet Saray, *Doğu Türkistan Türkleri Tarihi*, Doğu Türkistan Vakfı Araştırma Merkezi, İstanbul 1998, s. 88-128.

MOLA BİLGİSİ

Çinlilerin Beslenme Alışkanlıkları...

Denir ki Çinliler dört ayaklı ne varsa yer; masa ve sandalyeden başka. Yemediklerinin listesi bu yüzden daha kısa olabilir.

Hep bir sebepten ötürü yiyorlar, kendilerince. Yarasa mesela; saç dökülmesini önlüyormuş güya. Lokantalarda her gün binlerce yarasa tabağının hazırlanmasının illeti bu batıl inanç.

Kaplumbağaya ise uzun ömür için rağbet ediyorlar. Yahnisi uğruna her yıl yüz binlercesi gırtlaklanıyor. Tür, Asya'da yok olma tehlikesiyle karşı karşıya.

Timsah da fiyatına bakılmaksızın revaçta. Kansere karşı koruma sağladığı sebebiyle...

Yılan? Bağışıklık sistemini güçlendirdiği zannıyla büyük bir endüstrinin nesnesi. Her bir parçası "hazine gibi" görülüyor. Sadece Şanghay'da 6 bin lokanta günlük yılan pişiriyor. Kobrasından engereğine, senede 4 bin ton. Yılanlar, yılan köyü olarak bilinen çiftliklerde yetiştiriliyor. Milyonlarca dolar kazanıyor köylüler. Aslan payını ise önce kediyle dövüşlerini seyrettirip sonra da servise geçen lokantalar alıyor.

Köpek? Kışın sıcak tutsun diye! Domuz kadar mühim bir protein kaynağı Çinliler için. 2500 yıl önce-

sinden şöyle demişler: "Bir ailede oğlan doğdu mu iki şişe şarapla bir köpek getirecek. Kız doğdu mu, bir şişe şarap ve bir domuz."

Mao, köpek beslemeyi "burjuva zevki" olarak tanımlayıp yasaklamıştı. Kendi mahareti olan büyük kıtlıkta köylüler diğer hayvanlarını yedikten sonra sıra köpeklerine gelmişti. Günümüzde belli başlı süpermarketlerde ve lokantalarda köpek eti bulmak mümkün. Her yıl 10 milyon tanesi Çinlilerin midesini boyluyor.

Çiftliklerde yetiştirilen veya çalıntı köpekler en berbat şartlarda kafeslenip sevk ediliyorlar. Arkadaşlarına neler yapıldığını görüyor, titriyor ve zavallıca havlıyorlar ama bu, akıbetlerini değiştirmiyor. Çoğu zaman müşterilerinin önünde kafalarına inen sopa darbeleriyle öldürülüyorlar; derileri rahatça soyulsun diye diri diri kaynar suda pişirilenlerden değillerse tabii!

Yulin şehrinde her yıl köpek festivali düzenleniyor. Binlerce köpek, festivalin sonunu göremiyor. 2008 olimpiyatlarında ülke imajına zarar verdiği için bazı kısıtlamalar getirilmiş olsa da 1039 lokanta bu işten para kazanıyor.

Kedi? Herhangi bir sebebi yok, sadece zevk için! Egzotik bir zevk adına. Senede 4 milyon kedi. Kazandıran bir meslek. Bazı kartvizitlerde şöyle yazıyor: "Güzel lokanta ve otellere kedi tedarikçisi."

Cenin? Yahudiler ve Çingeneler için söylenen şey Çinliler için gerçek mi yoksa? Evet, millî yiyecekleri hatta. Rejimin tek çocuk dayatması hasebiyle piyasada cenin de bol. "Dilerseniz yiyin ama doğurmayın" politikası gereğince, sadece bir hastanede söz gelimi, yıllık 7000 çocuk alınabiliyor. Çoğunu kendileri yiyor, binlercesini de komşu Güney Kore'ye ihraç ediyorlar. Hastanelerden 10-20 dolara temin edilebiliyor, Tayvan'da menüye girinceye dek 50-70 dolar oluyor. Oğlan, kıza tercih ediliyor tabakta da. Önemli bir kısmını doktorlar yiyor. Serbestçe alıp evlerine götürebiliyorlar. Mesela doktorlardan biri BBC'ye, geçen altı ayda 100 tane yediğini söylüyor, "besleyici" olduğu gerekçesiyle. Bir diğeri, "cildi yumuşattığı, böbreklere iyi geldiği için" diyor. Halksa cenin yiyen kadınların ilk bebeklerinin erkek olduğu inancıyla... Gündelik sözler arasında şöyle de geçebiliyor: "Kız kardeşimin çocukları çok zayıf. Gittim cenin aldım, yıkadım, çorba yaptım."

8 bin yıldır kesintisiz sürmüş bir gelenek, insanın gözünün içine baka baka insan eti yiyor.

Kökleri çok derinlere giden Çin yamyamlığı, tıbbi, ahlaki bir sürü iddiaya yaslanıyor. Bundan dolayı bir hadım, cinsel iktidarını kazanmak için bekâr oğlanların kanına girebilir. Başka biri, gençliğini tazelemek için genç bir kadını ekmek arası yapabilir. Bundan ki 1865'te bir Batılı, infaz edilmiş bir mahkûmun kanına batırılmış ekmeğin çarşıda ulu orta satıldığını yazıyor.

Akşam yemeğini takviye etmenin veya viagra niyetine insan eti yemenin meşru olarak algılandığı bir kültür, hem de kaç bin yıllık, en ilkel kabileleri dahi hayrette bırakabilir!

Kayıtlara şöyle bir göz atsak mı?.. MÖ 640'larda Qi Hanı, bir gün der ki "Birçok güzel şey yedim ama insanın tadını bilmiyorum." Bunun üzerine aşçıbaşı Yiya, hemen kendi oğlunu öldürür ve çorbasını yapar. -Daha sonra, hanı bir darbeyle öldürecek olan da aynı adamdır.

Sui Hanedanlığı (581-618) zamanında zenginin biri arkadaşını davet eder ve iki genç, kölesini yer. Davet sırası diğer gence gelince, o da konuğuna cariyesinin etinden yedirir.

Ne var ki yamyamlık sadece elitlerin ayrıcalığı değildir, kitleseldir. Sadık oğullar hasta ebeveynlerine, yiyip de sağlık bulmaları için uyluk etlerinden kesip verirler. 9. asırda Fars bir tacir, insan etinin dükkânlarda açıktan satıldığını yazar. Bazen de canlı insanlar lokantalara götürülüp koyun, keçi gibi satılır. 12. asırda insandan ortalama kaç kilo kurutulmuş et çıktığına dair hesaplar yapılır. 13. asırda en güzel etin çocuk, sonra kadın, en son da erkek eti olduğu söylenir.

Düşmanın kanını içmeye, etini yemeye dair Çince deyimler hiç de sembolik değildir. Bir şarkıda şöyle geçer: "Eğer Song ile savaşırsanız yenilmiş olacaksı-

nız; eğer mertçe savaşmazsanız kumandanınız sizi yiyecek!" Ying Kralı Çu (MÖ 11. asırda) sofrasını iki soylunun kurutulmuş ve tuzlanmış etiyle donatır. Yanında Zhou'nun Kralı Ven'in oğlundan yapılma çorba, ana yemek olarak da kralın eti bulunmaktadır.

Tutsaklar etleri yenilerek cezalandırılır. Kitlenin önüne atılıp linç edilmeleri ve bu esnada etlerinin parçalanarak yenmesi rutin bir uygulamadır. Burada et yeme, nefretin ve kinin simgesi olarak devreye girer. 882 Nisan'ında olduğu gibi esirler birer yiyecek olarak satışa çıkarılabilirler de. 1894'te Japonlarla savaşta Tayvan'daki Çin birlikleri yerli halkı domuz eti gibi pazarda alıp satıyordu.

Çünkü düşmanın eti Çinliye helaldir. Konfüçyüs öğretisi, babanın ve kardeşin öcü için düşmanı öldürüp yemeyi kerih görmez. Eski Tang kitabına göre Wang, babasının öcünü almak için Li'yi bıçaklar, karnını deşer, kalbini ve ciğerini yer. Buna dair ifadeleri Marco Polo'dan Süleyman ve Ebu Zeyd gibi Arap tacirlere, Ermeni seyyahtan İngiliz misyonere dek pek çok tanıktan dinlemek mümkündür: "Çinliler kılıçla öldürülen herkesin etini yerlerdi."

Düşman eti yeme Çin ordusunun ritüelidir. Bilinen tüm savaşlarında kitlesel yamyamlık misallerine sıkça rastlanmıştır. Devrimden önceki iç savaşta milliyetçiler de komünistler de yakaladıkları düşmanı rövanş duygusuyla yiyorlardı.

1968'de Guangxi'deki Kültür Devrimi sürecinde 421 yamyamlık vakası resmî olarak kayda geçer. Rakam daha fazladır ve yüz binlerce insanın iştiraki söz konusudur. Bunlar rejim destekli fiillerdir ve ne açlık ne de sıhhat gerekçesiyledir, ideolojik yamyamlıktır. Söz konusu dönemde, parti binası önünde linç gerçekleşir, hükûmet binasındaki kazanda, okul bahçesinde insanlar kaynatılır, mangalları yapılırdı. Rejime sadakati göstermek için bazen insanlar dostlarının etinden birer lokma alırdı. Bu devrimci fiillerden ötürü kimse cezalandırılacak değildi. Disiplin cezasını veya partiden uzaklaştırmayı hafif de olsa nadiren hapis cezası takip ederdi.[6]

[6] Gerçek Hayat Dergisi, 3-9 Şubat 2020, Bülent Tokgöz.

OSMANLI DEVLETİ'NİN DOĞU TÜRKİSTAN'A YARDIMI

Bu bölümde, Doğu Türkistan'da savaşarak bağımsız devlet kuran **Yakup Han**'ı, Osmanlı Devleti'nin filmlere konu olacak türden stratejik yardımını ve özellikle Sultan Abdülaziz ve Sultan Abdülhamit'in yardımlarını anlatacağız. Başlayalım...

Doğu Türkistan'ın bağımsız bir devlet olarak ortaya çıkması, bu bölgelere uzak kalan Osmanlı Devleti'nin de bu topraklarla ilgilenmeye başlamasına neden olmuştur. 1863-1873 yılları arasında ortaya çıkan Rus işgaline karşı Hokand, Buhara ve Hive'nin yardım çağrılarına karşı İslam dünyasının lideri Osmanlı Devleti'nin 1873 yazından itibaren Türkistan coğrafyasında daha aktif bir politika izlediği görülmektedir.

Osmanlı Devleti, özellikle Yakup Han'a karşı yakın bir ilgi göstermeye başladı. Osmanlı Devleti'nin Türkistan siyasetindeki keskin değişimine şu üç unsur etki etti:

-Rusların Hindistan'a doğru yayılmasını istemeyen İngilizler, Yakup Han'ın kuvvetlenmesi için Osmanlı Devleti'ne telkinde bulunmuştur. Yani devletlerin denge politikası...

-Devamlı Rus baskısından tedirgin olmuş olan Osmanlı Devleti, İngilizlerin dostluğunu muhafaza etmek için onların telkinlerine uyarak Yakup Han'a yakın ilgi göstermiştir. Denge politikası...

-Aslında Osmanlı Devleti, Türkistan hanlıklarına yardım etmek istemişti. Fakat mesafenin uzaklığı, Rusya'nın ve biraz da Türkistan hanlıklarının tutarsız politikaları nedeniyle onlara güvenemediğinden bu arzusunu yerine getirememişti. Yardım edememenin verdiği rahatsızlığı üzerinden atmak için Osmanlı yönetimi Kaşgar (Doğu Türkistan) Devleti'ne yardım etmiştir. Samimi destek...

(Yakup Han)

Yakup Han artan Rus tehlikesine karşı İngilizlere yanaşarak bir denge sağlamak istemişse de İngiliz Hindistan Genel Valiliği ve Londra hükûmeti, Yakup Han ile politik alanda bir iş birliğine girmekten kaçınmıştır. Bunun üzerine Yakup Han, yeğeni ve iyi bir diplomat olan Seyyit Yakup Han Töre'yi Ocak 1873 tarihinde Osmanlı Padişahı Sultan Abdülaziz Han'a göndererek yardım talebinde bulunmuştur. Hoca Töre, Türkistan'daki gelişmeleri ve bu arada Kaşgar Devleti'nin durumunu ve ihtiyaçlarını Osmanlı Devleti'ne

ve Padişah'a anlatarak silah ve personel yardımı almıştır. Yardımla birlikte ülkesinin Osmanlı Devleti'nin himayesine alınmasını isteyen Kaşgar Hanı Yakup Han ise Ekim 1872 tarihli Farsça mektubunda özetle şöyle diyordu:

"Duyduğumuza göre bütün Müslümanların halifesi olarak zat-ı şahaneniz, himmetinizi İslam'ın hayrına sarf etmektesiniz. Bu arada biz de sizlere niyazda bulunmayı ganimet bilerek yüce kapınızda kulluğumuzun kabulü ümidiyle bu mektubu göndermeye cüret ettik. Biz acizlerinizi de himaye ettiğiniz kullarınız arasına dâhil ile kapınıza hizmet edenlere ilave buyurunuz ki bu vesileyle bizim de başımız dik olsun. Diğer hususlar için elçiniz Seyyit Yakup Efendi'nin sözlü ifadesine havale olunmuştur."

16 Haziran 1873 Çarşamba günü Padişah'ın huzuruna kabul edilen Yakup Han'ın elçisi Seyyit Yakup, ülkesinin sorunlarını detaylı bir şekilde anlatarak özellikle askerî açıdan Osmanlı Devleti'nden yardım rica etmiştir. Padişah'ın emri üzerine Osmanlı hûkümeti, Yakup Han'ın biatını ve elçisinin yardım için yaptığı müracaatları görüşerek kabul etmiştir. Osmanlı hükûmetinin bu kararından sonra Sadaretin (Başbakanlığın) emriyle Kaşgar elçisinin istekleri bizzat Tophane Müşiri Ali Sait Paşa ve Umum Fabrikalar Nazırı Seyyit Paşa tarafından yerine getirilmiştir.

Kaşgar hükümdarına, bütün aletleriyle altı adet Krupp topu, 1000 adet eski ve 200 adet de yeni yapım tüfekle mermi ve barut imal araçları ve ustaları gönderilmiştir. Ayrıca Kaşgar ordusunu eğitmek üzere İstihkam Subayı Ali Kazım Bey, Piyade Subayı Mehmet Yusuf Bey, Süvari Subayı Çerkes Yusuf Bey ve Topçu Subayı İsmail Hakkı Bey ile dört emekli

subayın Enderundan Murat Efendi'nin başkanlığında Kaşgar'a gönderilmesine karar verilmiştir. Yakup Han'a ise bazı hediyelerle birlikte birinci rütbeden murassa nişan-ı Osmani ve kılıç ve sancak gönderilmesi kararlaştırılmıştır. Bu hediyeleri ve yardımları ihtiva eden bir name-i hümayun da Yakup Han'a yazılmıştır.[7] Hem maddi hem manevi yardım...

(Osmanlı Padişahı Sultan Abdülaziz)

Osmanlı Devleti'nin Kaşgar'a yolladığı heyet, önce Seddülbahir Vapuru ile yola çıkmış ancak bu vapur Kızıldeniz'de bozulunca başka bir vapurla Hindistan'ın Bombay şehrine gelmiş, oradan da İngiliz kontrolündeki topraklardan geçerek Kaşgar'a ulaşmıştır. Osmanlı heyetini Yakup Han yüz pare top atışıyla karşılamıştır. Name-i hümayunu aldıktan sonra Yakup Han, hâkimiyeti altında bulunan bütün yerlerde hutbeleri "Sultan Abdülaziz" adına okutmaya ve paraları da onun adına bastırmaya başlamıştır. Düşünün, Çin sınırında Osmanlı sancağı dikilip, Osmanlı Padişahı adına hutbe okutulup Osmanlı parası basılıyor. İşte şu an da güçlü olursak bunu yapabiliriz. Yoksa slogandan öteye geçemeyiz. Peki, sonra ne oldu? Devam edelim. Yakup Han, Osmanlı Devleti'nin kendisine verdiği emir unvanını kullanmaya başlamıştır. Kaşgar Emiri Yakup Han, Osmanlı Devleti'nin yaptığı yardıma ve iltifata teşekkür için 7 Nisan 1875 tarihinde İstanbul'a gönderdiği mektubunda özetle şöyle diyordu:

[7] Osmanlı padişahlarının yabancı devletlerin hükümdarlarına, kendine bağlı beylere ve özerk bölgelerin idarecilerine gönderdiği mektuplara name-i hümayun denir.

"Lütfedip göndermiş bulunduğunuz name-i hümayun, hediyeler ve askerî yardım buraya ulaşarak halkta büyük sevinç yaratmıştır. Ben de ömrüm oldukça Hilâfet-penâhîlerine duacıyım. Vereceğiniz her türlü emri yerine getirmek için hazırım. Büyük ihsanlarınız bütün Orta Asya İslam dünyasına yeni bir hayat vermiştir. Herkes zatıalilerinize bağlılık arzusu ile doludur. Ümit ederim ki kısa zamanda bütün Orta Asya Dârü'l Hilâfe ile temasa geçer ve bu suretle dünya ve din işlerinin en yüksek ve en temiz vazifesi olan İslam birliği ortaya çıkmış olur. Şu anda âciz bendeleri Devlet-i Aliyye'nin sancağını açmış, hutbeyi ve sikkeyi namınıza ortaya koymuş bir vaziyette size karşı vacip olan borcumu yerine getirmeye çalışıyorum. Askerin eğitilmesi ve yetiştirilmesi hususunda bütün gayreti sarf etmekteyim. İnşallah yakında büyük bir terakki görülecektir."

(Doğu Türkistan'da Sultan Abdülaziz adına bastırılan sikke.)

Osmanlı Devleti'nin ve halifenin himayesi altına girmesi, Yakup Han'ın ülkedeki Müslüman topluluk arasında itibarını ve güvenirliğini oldukça yükseltmişti. İstanbul, Yakup Han'ı sadece sözle desteklemekle kalmamış, hatırı

sayılır bir askerî yardım da yapmıştı. Osmanlı Devleti'nin gönderdiği askerî personel Yakup Han'ın ordusunun eğitilmesine yardımcı oluyordu. Kaşgar Devleti'ndeki bu yeni dönem, kısa sürede kendisini göstererek Doğu Türkistan'daki diğer şehirler de peş peşe Yakup Han'ın egemenliği altına giriyordu. Böylece Yakup Han Osmanlı Devleti'nden aldığı destekle Doğu Türkistan'da birliği sağlamıştı. Birliği sağlanmış ve Osmanlı Devleti'nin siyasi ve halifenin de dinî etkisi ve himayesi altında bir İslam Devleti, Çarlık Rusya'sını ve Çin'i hiç memnun etmemişti.

Her iki imparatorluk da bu bölgeyi kendi arka bahçesi olarak görüyordu. Çin, öteden beri Osmanlı Devleti ile pek sıkı siyasal ilişkileri olmayan bir ülkeydi. Buna rağmen Osmanlı Devleti ile ticari ilişkileri de bulunmaktaydı. Şimdi gelinen noktada Çin'in kuzeybatı sınırında ortaya çıkan bu yeni İslam Devleti ile Çin, Osmanlı Devleti'yle farklı bir konumda karşı karşıya gelmişti.

Yakup Han, yönetimdeki başarı ve istikrarın devam etmesi için idarenin devamlılığı esasının farkındaydı. Ona göre, sık sık idareci değişmesini önleyecek tedbirler alınması gerekiyordu. Otorite boşluğu bir devlet için en kötü şeydir. Bu yönden derhâl girişimlerde bulundu ve bu hususu halletmek için tekrar İstanbul'un yardımına başvurdu. Sultan Abdülaziz'e ve Osmanlı hükûmetine bir mektup yazarak emirliğin ölünceye kadar kendisinde kalması ve vefatından sonra da en büyük ve en reşit oğluna verilmesi için padişahın müsaadesini ve onayını rica etmiştir.

Osmanlı hükûmeti, Yakup Han'ın isteklerinin şu şartlar altında kabul edileceğini bildirmiştir:

-Kaşgar'da hutbe halifenin adına kesintisiz olarak okutulacak.

-Para halife adına basılacak.

-Osmanlı sancağı, herhangi bir şekil değişikliği yapılmadan orada da dalgalandırılacak.

Bunlara ilaveten hilafet makamı tarafından, Kaşgar hükûmetinden lüzumsuz yere komşularıyla sorun çıkarıp nüfus ve toprak kaybına yol açmaması ve memleketin her cihetinde barışa ve refaha kavuşması için gerekli bütün iktisadi ve kültürel tedbirlerin alınması istenmiştir. Bunun memleket dâhilinde birliği, ilerlemeyi, sulh ve sükûnu temin edeceği hatırlatılmıştır.

Yukarıdaki istekler Osmanlı Devleti'nin Türk İslam siyasetini ne denli sıkı tuttuğunu göstermektedir. Osmanlı özellikle egemenliğin en önemli işareti olan kendi sancağı üzerinde hiçbir şekilsel değişiklik yapılmamasını istedi. Böylece, "burası Osmanlı'ya bağlı" mesajı verilecek ve diğer devletlerin ilişmesi engellenecekti. Stratejik taktik...

Kısacası İstanbul, Yakup Han'dan kendi sancağını oluşturmamasını, başka bir ifadeyle tam olarak bağımsız bir devlet olma çabasına girmemesini istiyordu. Türkistan'daki siyasal gücünü pekiştirmek için Osmanlı Devleti, hutbelerin de kesintisiz bir şekilde halife adına okutulmasını istemişti. Osmanlı Devleti Yakup Han'dan yavaş yavaş ilerlemesini istiyordu. Dengeleri gözeterek yavaş yavaş... Ani ve

aşırı bir hamlede bulunursa bölgedeki devletlerin boğabileceğini biliyordu. Bu durumda Osmanlı Devleti çok uzak olduğu için yardım edemeyebilirdi. Bütün bu gelişmelerin ışığı altında Yakup Han ülkede büyük başarı sağlamış, Rusya ve İngiltere ile ilişkileri normalleştirmişti. Ancak daha önemli sorun, diğer sınır komşusu Çin idi.

Çin, bir türlü uzlaşmaya yanaşmıyordu. Çin'e göre Doğu Türkistan toprakları kendisine aitti. Yakup Han ve devleti burada işgalciydi. Çin için Doğu Türkistan'ın kaybı bir toprak kaybından öte iyi gelir getiren bir bölgenin kaybı olmuştu. Afyon Savaşları ve Tayping İsyanı Çin ekonomisini oldukça zayıflatmıştı. Doğu Türkistan önemli bir gelir kaynağıydı. Bu bölgenin elden çıkmasını Çin kabullenemiyordu. Öte yandan Çin, Doğu Türkistan'ı sadece ekonomik bir kaynak olarak görmüyordu, aynı zamanda güvenlik açısından jeostratejik konumu nedeniyle de önemsiyordu.

Çin, bu bölgeyi batıdan gelebilecek saldırılara karşı tampon bölge olarak görüyordu. Sonuç olarak Çin, Yakup Han'a karşı harekete geçmeye karar verdi. Kuşkusuz ülke içerisinde, imparatorun barbarlar diye adlandırdıkları batı devletleri tarafından sarsılmış olan itibarının bir şekilde yeniden yükseltilmesi gerekiyordu. Bunun için de yeni bir askerî sefer bulunmaz fırsattı.

Bu görev, Çinli General Zuo Zongtang'a verildi. Zuo'nun askerî gücü 90 bin, Yakup Bey'in 45 bin idi. Zuo'nun Doğu Türkistan'ı tekrar ele geçirebilmesi için oldukça büyük bir askerî güce ihtiyacı vardı. Her şeyden önce Çin'den Doğu Türkistan'a askerî sevkiyat için 5 bin at arabasına, 29 bin de-

veye, 5 binin üzerinde eşeğe ve katıra ihtiyaç vardı. Bunları temin edebilmek için çok para lazımdı. Bu paraların bir kısmını Pekin'den, diğer kısmını da Hong Kong Şanghay'daki bankalardan temin etti. General Zuo, 1869'da harekete geçti. Rusların da yardımıyla Doğu Türkistan şehirleri birer birer Çin'in eline geçti. Rus hükûmeti, henüz işgal etmiş oldukları hanlıklardaki Müslüman halkı, yaklaşmakta olan 1877 Osmanlı-Rus savaşında Osmanlı Devleti'nin ve Yakup Han'ın ayaklanmaya teşvik etmesinden korktuğu için Çin'in Doğu Türkistan'ı işgal etmesine destek vermiştir. Görüyorsunuz değil mi her devletin bir dengesi, stratejisi, hesabı var.

Rusya ve Çin cephesinde meydana gelen bu gelişmeler üzerine Yakup Han, Osmanlı Heyeti Elçilik Başkanı Murat Efendi'nin yanına Seyyit Yakup Efendi'yi vermiş, hem İstanbul'dan yeni silah ve askerî uzman talebinde bulunmak hem de Osmanlı Devleti vasıtasıyla ülkesinin bağımsızlığını korumak için dış destek sağlamak üzere tekrar İstanbul'a göndermiştir. Ayrıca İngilizlerden de Çin işgaline karşı yardım istemiştir. Yakup Han'ın elçisi İstanbul'a ulaştığında Osmanlı yetkililerine Doğu Türkistan olaylarını bütün detaylarıyla anlatmıştır.

O sıralarda bir yandan Rusya ile uğraşan, öte yandan başka meselelerle meşgul olan Osmanlı Devleti, Seyyit Yakup Efendi'ye İngiltere'nin desteğini sağlamak için derhâl İngiltere'ye gitmesini, ayrıca Rusya ile daha iyi ilişkiler kurmasını tavsiye etmiştir. Bunun üzerine Seyyit Yakup, Osmanlı Devleti, İngiltere ve Rusya arasında mekik diplomasisi yürütmüştür. Çara konu hakkında geniş bilgi vermiş, aynı şekilde İngiliz hükûmetini de bilgilendirmiştir.

Rusya'nın tavrı belli olduğu için pek fazla umut bağlamamıştır. Ancak İngilizler de Doğu Türkistan için Çin ile ilişkilerini bozamayacaklarını söyleyerek destek talebini geri çevirmiştir. Bütün bunlar yaşanırken Osmanlı Devleti, içinde bulunduğu karmaşık ortamdan dolayı gereken baskıyı yapamamıştır. Bunun üzerine Yakup Han, Osmanlı Devleti'nden gelen subaylardan İsmail Hakkı, Yusuf Cemil ve Yusuf Zekai beylerle Toksun şehrinde bir araya gelmiştir. Bu görüşmede Çin saldırılarına karşı alacakları tedbirleri belirlemişler ve yola tek başlarına devam etme kararı almışlardır. 1877 Haziran başlarında ise Yakup Han bir rivayete göre zehirlenerek öldürülmüştür. Yakup Han ölmeden önce Osmanlı tahtına Sultan Abdülhamit geçmişti. Yakup Han Abdülhamid'e de elçi göndermişti. Yoğun çarpışmaların ardından 16 Aralık 1877'de Çin birlikleri Kaşgar'a girerek bölgeyi tamamen ele geçirmiştir. 1878 yılına gelindiğindeyse Doğu Türkistan resmen Çin'in hâkimiyeti altına girmiştir. Gördüğünüz gibi Doğu Türkistan halkının bağımsız devlet kurmasına asla izin vermeden Rusya ve Çin boğazına yapışıyor. Rusya'nın başka hesabı var, Çin'in başka, İngiltere'nin hatta az sonra anlatacağım gibi Fransa'nın başka hesabı var.

Çin, bu bölgeyi elinde tutmak için baskıcı bir yönetim oluşturdu. Yakup Han ile iş birliği içerisindeki herkes öldürüldü. Osmanlı subaylarının verdiği raporda, 60 bin kişilik Kaşgar ordusunun tamamen tasfiye edildiği ve halkı sindirmek için Çinlilerin toplu katliam yaptıkları belirtilmekteydi. Raporların içinde en tafsilatlısı, askerî heyetin başkanı Yüzbaşı Ali Kazım Bey'e ait olanıdır. Savaşın, katliamın ve acının du-

rumunu çok iyi anlatmaktadır. Bakın Doğu Türkistan'a gidişini, Çin hapishanesinde yaşadıklarını nasıl anlatıyor!.. Yüzbaşı Ali Kazım Bey'in raporunda özetle şöyle yazmaktadır:

"Ben kullarınız, 1291'de memuren Kaşgar uzak beldesine 2 bin kapsül ve 1000 tüfek ve 6 adet Krupp topu ve birtakım kapsül yapılmasına mahsus tezgâh ve vesair edevat ve bu eşyanın müfredatını beyan eden, biri Yakup Han'a verilmek üzere diğeri de üzerimde kalmak üzere 2 adet müfredat defterini alarak Bombay iskelesine hareket ettim. Emsali görülmemiş yüksek dağlar ve taşlar aşılarak pek zor zahmet çekerek üç ay kadar zamanda Kaşgar'a vardık. Beni Yakup Han'ın Yarkent Valisi Molla Yunus'un maiyetine verdiler. Memuriyet yerim olan Yarkent şehrinde askerlik nizamıyla asla ilgisi olmayan birtakım kimselerden bir topçu taburu teşkil edilerek topçuluk ilmi, piyade talimi ve askeri nizamları talim ederek İstanbul askeri gibi gayet ilim sahibi oldular.

Mektepli olduğum için elde ettiğim savunma eğitimini ayrıca öğretmek istemişsem de Yakup Han bunun lüzumlu olmadığını belirterek zikredilen taburdan başka 3 bin neferden ibaret bir alay teşkil ederek nefer, bölük ve tabur talimlerini emretmekle bunları dahi nizamı cedit üzere talim ettirdim. Çin istilasının ardından hepimiz zindana konulduk. Esirlerden 370 nefer çarşı ve pazarda teşhir edildi ve hemen o gün ümeradan 17 kimse ise üç gün sonra şehit edilip bakiye esirler başka başka zindanlara teslim edildi. Geceleri yalın ayak, başı açık, ayaklarımız demir zincirlerle bağlı olduğu hâlde Anbaan adlı zaptiye miralayının huzuruna çıkarılıp arkamıza kamçı, tırnaklarımıza ucu sivri

demir kalem vurarak 'Siz Osmanlı subayları niçin Yakup Han'ın tarafına yardımda bulundunuz?' diye 33 gün cefa ettiler. Sonra eşyalarımızı müsadere ve çırılçıplak olarak idama mahkûm edip elimizde, ayağımızda ve boğazımızda demir zincir ve tırnaklarımızda demir iğneler olduğu hâlde Çin Ordu Kumandanı General Tso huzuruna beş defa beni 56 kişi ile beraber sorguya çekip, ben ve beş kimse zincirlere vurulu olduğu hâlde çarşı ve pazarlarda dolaştırılıp tekrar zindana konulduk. Diğer 51 kişi şehit edildi. Üçüncü defa tekrar sorguya çekildik. Ben idama mahkûm edilerek meydana çıkarıldım. Yanımda birkaç kişinin idamını şahitlik etmiş iken Tso'dan gelen bir emir üzerine arkadaşlarımla beraber zindana hapsedildim. Dördüncü defa tekrar idam yerine getirilmiş iken Çinlilere sığınmış olan Vali Niyaz Hekim Bey'in istirhamı ile affolunduk. Beşinci defa da tekrar canlarımızdan ümit keserek idam meydanına getirilmiş iken bütün ahalinin istirhamına binaen af ve 9 ay hapis olunduktan sonra çıkartılıp muhafaza altında hududa kadar gönderilmeye karar verildik. Üç arkadaşımla beraber Hint'e tabi Ladak şehrine bir ay sonra vardık. Bizi takip eden kervan yetiştiğinde başımıza gelen felaketi tacirlere anlatıp onlar da keyfiyeti İngiliz valisine bildirdiğinde Osmanlı Devleti ile İngilizler arasında dostluğa uyarak yol masrafımız maliye tarafından ödenerek Bombay'da vapura bindirilip İstanbul'a gönderildiğimizi ve eski vazifelerimize kavuşarak merhametinize sığındığımızı beyana cesaret eder, devletlerinin bekası duası ile sözümü bitiririm.

Yüzbaşı Evvel-i İstihkam İbni İbrahim. (Ali Kazım Bey)"

Değerli okuyucu, düşünün; Osmanlı Devleti Doğu Türkistanlılara yardım ve eğitim için bir yüzbaşı gönderiyor. Mektupta belirtildiği gibi üç ay yol gidip varıyorlar. Ne zaman dönecekleri bile belli olmadan orada kalıyorlar. Çin ile savaşıyorlar. Esir düşüp işkence görüyorlar. Orada ölebilirlerdi de. İşte tarihimiz böyle isimsiz kahramanlarla doludur. Bunu biz yapabilir miydik? Eşten, çocuktan ayrılarak binlerce kilometre uzaklıkta bir yere gönderiliyorlar ve sağ dönecekleri belli değil. İsmini bilmediğimiz nice kahraman, devlet görevinde şehit olmuştur. Bu işler slogan atmaya, hamaset yapmaya benzemez!

Devam edelim.

Kuşkusuz Yakup Bey birliklerinin başarısız olmasında, kendisinin son zamanlarda Osmanlı subaylarına karşı olan güvensizliğinin büyük etkisi olmuştur. İstanbul'un kendisine karşı bir komplo kurduğunu düşünmekteydi. Aslında bunu düşündüren temel neden, yeğeni ve iyi bir diplomat olan Seyyit Yakup Han Töre'nin, Osmanlı Devleti de dâhil olmak üzere dışarıda çok daha fazla itibar görmesiydi. Zaten Osmanlı subaylarının verdiği raporlardan anlaşıldığına göre, Osmanlı askerî heyetinin verdiği tavsiyeleri ve savunma taktiklerini Yakup Han dinlemeyerek farklı stratejiler uygulamaya çalışmıştır.

Başarısızlığın belki bir nedeni de Yakup Han'ın Çinlilerle olası bir uzlaşma beklentisiydi veya Osmanlı Devleti ile ilişkileri bir şekilde kesip Rusya ve İngiltere'nin gözüne girerek destek almak istemesiydi. Böylece, Kaşgar Emirliği Çin'e rağmen hayatına devam edecekti. Burada Yakup Han'ın Osmanlı

Devleti'ne sırtını döndüğü anlamı çıkarılmamalıdır. Sadece, Yakup Han içinden çıkılmaz bu durumdan en azından devletini ve halkını çıkarmak için çaba sarf etmekteydi. Denge politikası yani. Bazen çaresizlik böyle şeyleri gerektirir.

Peki Yakup Han'ın kurduğu "Kaşgar Doğu Türkistan Devleti" yıkılınca ne oldu? Rusya ve Çin, Doğu Türkistan bölgesinde her zaman çekişmiştir. Yine bir taraftan Rusya, bir taraftan Çin, söz konusu toprakları işgal edip bölüşmeye başladı.

1860'ların başından itibaren İli şehri Çin'in askerî valisi tarafından yönetiliyordu. İli vadisi de stratejik ve siyasal olarak önemliydi. Özellikle Doğu Türkistan bölgesinde kuzey-güney geçişini sağlayan Muzart geçişi de bu vadideydi. Aynı zamanda Rusya'nın Orta Asya'ya yayılmasına karşı Çin'in ilk bariyeri de bu vadiydi. 1871'de Rusya, İli şehrini ve onu çevreleyen vadiyi işgal etti. Rusya'nın en büyük korkusu, Yakup Bey'in İngilizlerden diplomatik yardım alarak bu bölgenin dolaylı olarak İngiliz etkisi altına girmesiydi. Bu nedenle Rusya elini çabuk tutarak İli vadisini işgal etti. Bu arada, 1875 yılında Pekin, Zuo Zongtang'ı Doğu Türkistan'daki isyanın bastırılması için görevlendirdi. Doğu Türkistan, devletler arası yoğun bir çarpışma bölgesi oldu.

1877'de Zuo, İli dışında tüm Doğu Türkistan'ın kontrolünü tekrar aldı. Rusya'nın İli'yi işgali 24 Şubat 1881 yılında imzalanan St. Petersburg Antlaşması'na kadar sürdü. Bu antlaşmayla Rusya İli'den çekildi. Karşılığında Çin, Doğu Türkistan'ın batısındaki küçük bir toprak parçasını ve tazminat vermeyi kabul etti. Rusya, İli'yi savunma amaçlı işgal etmemişti. İli'nin işgalini, Asya'ya yayılma politikası kapsa-

mında Doğu Türkistan bölgesini tamamen yutma stratejisinin ilk aşaması olarak görmekteydi. Görüldüğü gibi Doğu Türkistan sürekli Çin ve Rusya kıskacında ezilmiştir. Yani sadece Çin değil! Rusya ve Çin'in Doğu Türkistan'ı nasıl ezdiklerini ileride de anlatacağız.

Dolayısıyla Pekin, Doğu Türkistan'da egemenliğini sağlamak için harekete geçti. Bir yandan Rusya da harekete geçmişti. Çin, Rusya'nın kendisine çok yaklaşmasını istemiyordu. Bu iki gücün kavgasında, olan Doğu Türkistan ve halkına olmuştu.[8]

[8] Yakup Han için bkz: Serhat Doğan, *Yakup Bey ve Kaşgar Hanlığı*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2020. Prof. Dr. Mehmet Saray, *Doğu Türkistan Türkleri Tarihi Cilt 1*, Doğu Türkistan Vakfı Araştırma Merkezi, İstanbul 1998, s. 128-225. Barış Adıbelli, *Doğu Türkistan*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2008, s. 35-58.

SULTAN ABDÜLHAMİT'İN DOĞU TÜRKİSTAN VE ÇİN SİYASETİ

Büyük devletler, 1878 Berlin Antlaşması'ndan sonra Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü garanti etme politikasından vazgeçerek bu ülkeyi bir an önce parçalama sürecini başlatmıştı. Osmanlı Devleti, en büyük tehlike olarak İngiltere'yi görüyordu. Osmanlı-Rus Savaşı'nda İngiltere'nin Osmanlı Devleti'ni yalnız bırakmış olması bir politika değişikliği olarak yorumlanıyordu.

19. yüzyılın sonlarına doğru dünya politikasında Almanya güçlü bir ülke olarak ortaya çıkmıştı. Almanya, 2. Wilhelm'in imparator olmasıyla 1888'den beri Alman Hükûmet Başkanı Bismarck tarafından sürdürülen statükocu politikalarından vazgeçip meşhur weltpolitik (dünya politikası) adını verdiği yayılmacı bir siyaset gütmeye başladı. Bu politikanın en önemli nedeni Almanya'nın ham madde ve pazar bulma konusunda diğer Avrupa devletlerinden geri kalmasıydı. 2. Abdülhamit için yeni, güçlü bir aktörün çıkması İngiltere ve Fransa'ya karşı kullanılacak yeni bir koz anlamına geliyordu.

(Solda İmparator Wilhelm, sağda Hükûmet Başkanı Şansölye Bismarck)

Sultan Abdülhamit, parçalanmakta olan ve bütün Avrupa'nın gözünü diktiği Osmanlı Devleti'nin kurtuluşunun tek ümidini Müslümanların birleşmesinde gördüğü için kendine özgü dinî-siyasi bir faaliyet göstermiştir. Sultan'ın bu siyasetinden maksadı Anadolu dışındaki bütün Müslümanları kendisine bağlamak olduğundan, onların dünya emperyalizmine karşı birleşmelerini istiyordu. Bunu yaparken de üzerinde taşıdığı "hilafet" sıfatından yararlanıyordu ki onun İslam birliği siyaseti buydu. Çin bölgesinde de bu siyaseti izleyecekti.

Sultan Abdülhamit'in Çin siyaseti esasen İslam birliği kapsamında şekillenmiştir. Sultan Abdülhamit, hilafet merkezi olan İstanbul'dan çok uzaktaki Müslümanları tarikat şeyhleri veya özel temsilciler aracılığıyla halife sıfatı etrafında toplamaya çalışmıştır. Sultan Abdülhamit tahta çıktığında Kaşgar Emirliği'nde Yakup Bey bulunuyordu. Yakup Bey henüz ölmemişti ve savaş devam ediyordu. Yakup Bey, Sultan Abdülhamit'in tahta çıktığını duyar duymaz Abdülhamit Han'a biat için elçisi Yakup Han'ı görevlendirdiğine

ilişkin Osmanlı Hariciye Nezaretine bir mektup göndermiştir. Mektupta, Osmanlı Devleti'ne ve padişaha bağlı olduğunu ve saygılarını iletiyordu. Aynı Sultan Abdülaziz'e yaptığı gibi. Ayrıca halifenin Müslümanların birleştirici gücüne atıfta bulunup Müslümanların birliği için dua ediyordu.

Berlin Konferansı'nda İngilizlerin tutumları Babıali için büyük ders olmuş, 2. Abdülhamit İngilizlere karşı politikasını değiştirmiştir. 1882'de İngilizlerin Mısır'a asker çıkarmalarıyla Osmanlı ve İngiltere arasındaki saflar iyice belirginleşmişti. Artık 2. Abdülhamit için İngiltere, Ruslardan daha büyük ve tehlikeli, tedbir alınması gereken bir devlet olarak görülmeye başlandı. Alınacak tedbir ise büyük devletlerin arasındaki rekabetten faydalanarak birisini diğerine düşürme politikasıdır. Bunu 2. Abdülhamit şöyle anlatıyordu:

"İngiltere, adalarına ve üstün donanmasına güvenerek Bismarck Almanya'sıyla ilgilenmedi. Hatta donanma gücünden faydalanarak öteki Avrupa devletlerinin kendi güvenlikleriyle uğraşmasını fırsat bilip Akdeniz'de Osmanlı toprakları üzerinde ve Asya'da yeni haklar sağlama yolunu tuttu... Benim tahta çıktığım yıl İngilizler Hindistan'ı ele geçirmişlerdi. Bir yandan Hint yolunun güvenliğini sağlamaya gayret ediyorlar, bir yandan da Çin'e, Orta Asya'ya girmeye çalışıyorlardı... Yapabileceğim tek şey, aralarındaki rekabetten faydalanıp birini diğerine düşürmekti. Büyük devletler arasında en çekinilmesi icap eden İngilizlerdir..."

Sultan Abdülhamit, dediği gibi büyük devletlerin arasındaki çekişmelerden faydalanma yoluna gitti. Birini diğerine karşı kullanacaktı.

1890'lardan itibaren 2. Abdülhamit'in, İslam birliği politikası kapsamında Çin'deki Müslümanlar arasında halife sıfatıyla etkisi de giderek artmaya başlamıştı. Sultan Abdülaziz döneminde özellikle Kaşgar bölgesindeki Müslümanlar, hutbeyi adına yani Osmanlı sultanı adına okuyordu. 2. Abdülhamit dönemindeyse başta Pekin'deki Müslümanlar olmak üzere Çin'deki Müslümanlar cuma ve bayram namazlarında hutbeyi 2. Abdülhamit adına okumaya başlamışlardı. Aynı şekilde Teftiş Kurulu ve Muayene Azasından Ali Nusret Han'ın gönderdiği mektupta da Çin'in Tinsin şehrinde bulunan İngiliz Hong-Kong birliğindeki Müslüman askerlerin kıldıkları bayram namazında hutbenin Sultan Abdülhamit adına okunduğuna ve bayramlaşma törenini Çinlilerin hayranlıkla izlediğine dair bilgiler verilmekteydi.

2. Abdülhamit'in Çin Müslümanlarıyla teması 1899 isyanlarıyla yani meşhur "Boksör İsyanları" ile başlamıştır. Boksör Ayaklanması, Çin'deki Batılı güçlere karşı gerçekleştiğinden, Almanya'yı da endişelendirmiştir. 2. Wilhelm, bu isyanları yatıştırmak için 2. Abdülhamit'ten yardım istemiştir. Özellikle Müslüman asilerin vazgeçirilmesinde Osmanlı Sultanı ve halifesinin etkisi olacağına inanılmaktaydı. 2. Wilhelm'in yardım talebine olumlu yanıt veren 2. Abdülhamit, Çin Müslümanlarıyla temas kurarak nasihat heyetleri göndermeye

(Sultan Abdülhamit)

başlamıştır. Tabii Sultan Abdülhamit'in amacı farklı olacaktı. Bakın neler oldu!..

Bu girişim 2. Wilhelm'in istediği gibi gelişmemiş, aksine Sultan Abdülhamit'in oradaki Müslümanları daha düzenli bir şekilde teşkilatlandırmasına sebep olmuştur. Başlangıçta 2. Abdülhamit'in Çin'de girişeceği hareketleri maddi açıdan destekleyeceğine söz veren Alman hükûmeti bu sözünden vazgeçmiştir. Wilhelm pişman olmuştur. Çünkü Sultan Abdülhamit, Müslüman isyanını bastırmak yerine daha organize hâle getirmiştir. Almanya'nın Osmanlı Devleti'nden talebi, Çin'deki dağınık Müslümanların bir araya gelmesine neden olmuştur. Sultan Abdülhamit'in amacı ise Avrupa devletlerini Uzak Doğu'da meşgul edip Osmanlı Devleti ile uğraşmamalarını temin etmek olmuştur. Derin strateji...

Bu arada Avrupalılar da boş durmuyordu. Osmanlı Devleti'ni ve Çin'deki Müslümanları kazanmak için dinî yorumlar yaparak ve Kur'an ayetlerinden deliller getirerek Müslümanların ehl-i kitabı (Avrupalıları) bırakıp da putperest Çinlilere taraf olamayacaklarını kabul ettirmeye çalışıyorlardı. Bu sırada Osmanlı Devleti içinde de birtakım gruplar, Çinlilere karşı Müslüman Çinlileri ayaklanmaktan vazgeçirmek için bazı faaliyetler içerisindeydiler. İttihat ve Terakki Cemiyeti, bu grupların başında geliyordu. Ehlikitap dini olan Hristiyanlığa inanıyorlar diyerek Almanya, Fransa ve İngilizleri savundular. İttihat ve Terakki Cemiyeti, bu konuda İstanbul'da ulema heyeti adına bir bildiri yayımladı. Bildiri aynen şöyleydi:

"Ehlikitaba karşı (Hristiyan ve Yahudiler) takınılacak tavırlar hakkında Kur'an'ın hükmü şu şekildedir: Onların mallarına kendi malları gibi, hayatlarına da kendi hayatları gibi saygılı olmak bütün Müslümanların görevidir. İslam Devleti'nde seyahat eden veya geçici olarak kalan yabancılar hakkındaki hüküm, onlar İslam adaletinin himayesi altında olup hayatları korunmalıdır şeklindedir. Netice olarak yukarıda zikredilen dinî hükümlere uyarak ehlikitabı yani Hristiyan ve Yahudileri korumalıyız. Kendi imanımızı ve milliyetimizi koruyup Kur'an'ımıza dayanıp İncil'e tabi olup medeniyet ve ilerleme yolunda yürüyen Avrupalı Hristiyanların yanında yer almamız gerekmektedir. Putperestlerin (Çinliler) yanında yer alıp vahiy edilmiş din saliklerine küfretmek, bizim dinî kanunumuza aykırıdır. İslamiyet, barbarlık ve zulüm demek değildir. Netice olarak sarayın gizli ve kötü teşviki altında Çin barbarlığını destekleme zayıflığını gösterip İslam ile bağdaşmayan Müslümanları bütün kuvvetimizle kınıyoruz. Bizim devrimci haykırışımızın tüm medeni dünya tarafından duyulmasını arzu ediyoruz. Bizim en büyük arzumuz, hükûmetimizin 30 milyon Çinli Müslüman'a vaizler göndererek putperestlerin şiddetine karşı, Çin'de bulunan Hristiyan ve yabancıları dinin emrine uyarak desteklemeleri ve korumaları için onlar üzerine dinî bir tesir icra etmesini görmektir."

İttihatçıların bu hamlesi kendi fikirleri mi yoksa dışarıdan bir emir mi bilinmez. Ama bu bildiriyle dini kullanıp sarayı ve Sultan Abdülhamit'i hedef almışlardır. Bu, Avrupalı devletlerin hoşuna gitmiştir.

Boksör İsyanı'nın sona ermesinin hemen ardından 2. Abdülhamit, Çin'deki Müslümanlarla İslam birliği siyaseti kapsamında ilişkileri geliştirmek için bölgeye birtakım resmî heyetler gönderdi. Bu heyetlerin en önemlisi "Hasan Enver Paşa" başkanlığında 1901 yılında Çin'e gönderilen heyettir. Hasan Enver Paşa, sözde, bizzat 2. Wilhelm'in teşvikiyle Sultan tarafından, Çinli isyancıların (Boksörlerin) neden olduğu ayaklanmalara Müslümanların karışmamaları için gönderildi. Onları sakin olmaya davet edecekti. Hasan Enver Paşa'ya bütün talimatlar, Çin'deki Alman ajanlar tarafından verilecekti. Osmanlı heyetinin bir diğer görevi de Çin'de konsolosluklar kurmaktı. Aslında Çin'e heyet göndermede sadece Almanlar etkili olmamıştı. Birtakım Müslüman aydınların da basın aracılığıyla teşvikleri etkili olmuştu.

Mısır'da yayımlanan *Al-Moayad* gazetesinin 22 Temmuz 1900 tarihli haberi şöyledir: "Osmanlı Devleti yönünü Çin'e doğru çevirirse Çinli Müslümanlar ona destek olacak ve Çin'e müdahalesini meşrulaştıracaklardır. Filhakika, 2. Abdülhamit adına hutbe okuyan Çinli Müslümanların sayısı 70 milyonun üzerindedir. Çin imparatorunun memleketinde, İslam unsuru çok önemli olup mert karakterli ve büyük zenginliklere sahip soylu vatandaşları içine almaktadır. Aralarında tüccarlar, maden kuyularının bir kısmını işleten sanayiciler, kılıç taşıdıkları hâlde kalemlerini de kullanmasını bilen çok sayıda bakan, vali ve generaller vardır. Şayet Avrupa kuvvetlerinin bayrakları yanında Osmanlı bayrağı da Çin surlarında dalgalanmış olsaydı bu, 70 milyon Çinli Müslüman tarafından memnuniyetle karşılanacaktı."

(Bülent Ecevit'in dedesi, Âlim Mustafa Şükrü Efendi)

Sultan Abdülhamit'in oluşturduğu heyet, İstanbul'dan bir Rus gemisiyle ayrıldıktan sonra 23 Nisan 1901'de Süveyş Kanalı'na ulaştı. Buradan da bir Alman vapuruyla yola devam ederek nihayet Şanghay'a vardı. Heyet, Sultan'ın harp yaveri Hasan Enver Paşa ve hanımı, bir yüzbaşı, iki asker, iki kâtip, iki hoca ve hizmetçilerden oluşuyordu. Hocalardan birisi, Türkiye başbakanlarından olan Bülent Ecevit'in dedesi Mustafa Şükrü Efendi idi. İlginç değil mi? Ecevit'in dedesi büyük bir âlim. **Mustafa Şükrü Efendi**, Bayezid Medresesi âlimlerindendi ve bu göreve şeyhülislamlığın tavsiyesiyle dâhil edilmişti.

(Hasan Enver Paşa) Mahmut Çetin'in Boğaz'daki Aşiret kitabından alınmıştır.

Hasan Enver Paşa da 1878'de Osmanlı ordusunun resmî subayı olarak Ruslarla savaşıp ölen Polonyalı bir kontun oğludur. Sultan'ın itibar ettiği şahsiyetlerden olup Türk-Yunan savaşı sırasında da gizli heyetlerde görevlendirilmiştir. Esas adı Edouard olan Hasan Enver Paşa, Osmanlı Devleti'nin son dönemine damgasını vuran İttihat Terakki Cemiyeti'ne mensuptur. Harbiye nazırı meşhur Enver Paşa ile zaman zaman karıştırılmıştır. Çin

görevinde yer alan Hasan Enver Paşa, aynı zamanda şair Nazım Hikmet'in de dedesidir. Bu da ilginç, değil mi? Nazım Hikmet'in dedesi, Abdülhamit'in en güvendiği isimlerden.[9]

Heyetin masrafı 500 Türk lirası tutmuştu. Heyet Alman vapuruyla Çin'e gitmişti. Bu yolculuğun masrafları da Alman hükûmeti tarafından karşılanmıştı. Süveyş'e kadar Alman konsoloslar eşlik etmiş, çeşitli talimatlar ulaştırmıştı. Ancak Almanya aniden 180 derecelik bir dönüş yaparak Şanghay'a varmış olan Osmanlı heyetiyle gerek siyasi gerekse de parasal ilişkileri kesmiştir.

Almanlar tarafından terk edilen Osmanlı heyeti derhâl Şanghay'daki diğer devletlerle temasa geçmiştir. İngiliz Kuvvetleri Komutanı General Treagh, Hasan Enver Paşa'yı bir Sünni Müslüman alayını teftişe davet ederek jest yaptı. Aslında İngilizler, Osmanlı heyetinin Rusya'nın etkin olduğu Doğu Türkistan bölgesinde tamamen Müslüman olan halkların içinden geçerek oralarda Osmanlı bayrağını gezdirmesini kendi menfaatleri için çok arzuluyorlardı. Tüm

[9] Osmanlı arşivlerinden ulaşılan bilgilerle Sultan Abdülhamit'in, Hasan Enver Paşa'yı istihbarat görevi için Küba'ya gönderdiği ortaya çıktı. Paşa, İspanyolca dâhil olmak üzere beş altı tane dil bilen çok bilgili biri olduğu için Küba'ya gönderildi. 1898 yılında Küba'nın İspanya'ya başkaldırısını izlemek üzere görevlendirildi. Bu görevin nedeninin, II. Abdülhamit'in, Girit Ayaklanması'nı önlemek üzere Enver Paşa'yı değerlendirmek istemesi ve Paşa'nın benzer deneyimler edinmesi için olduğu iddia edilir. Enver Paşa'ya, "Git sen bir bak, İspanyollar ada halkını zapt etmek için neler yapıyorlar?" denmiştir. Girit halkına karşı, uyarsa İspanyolların politikaları uygulanacaktır. Tabii sadece bunlar için değil, aynı zamanda farklı küresel politikalar için nasıl hamle yapacağı hakkında bilgiler toplaması için de gönderildi. O sırada Amerika Küba'yı bombaladığından Hasan Enver Paşa ölüm tehlikesi atlattı. Bölgedeki silah ve at sayısına kadar birçok bilgiyi Padişah'a rapor etti. Sultan Abdülhamit, Amerika kıtasına kadar adam gönderip her olayı takip edecek kadar şaşırtıcı ve çalışkandı. Küba'nın Ankara Büyükelçisi Ernesto Gomez Abascal, *Havana'da Türk Tutkusu* adında bir roman yazdı. Kitapta, Hasan Enver Paşa ve Küba'daki işlerini anlatır.

devletler kendi sinsi amaçlarını gerçekleştirmeyi düşünüyordu. Devam edelim.

Ayrıca Hindistan'daki Müslüman ahaliye halifenin temsilcisiyle birlikte hareket edildiği izlenimi oluşturularak olası cihat hareketlerinin önlenmesi amaçlanmıştı. Osmanlı heyeti, Fransız arazisinde bulunan ve üzerinde hilal bayrağının dalgalandığı bir otelde kalıyordu. Fransızlar, Osmanlı heyetine ellerinden geldiği kadar ikramda bulunuyorlardı. Bu arada sayıları elli kadar olan ve çoğunluğunu Yahudilerin teşkil ettiği ve normal olarak Fransız konsolosluğuna kayıtlı bulunan bir Orta Doğulu grup, tabiiyetinde bulundukları sultanın elçisine hürmetlerini takdim ettiler.

Bu arada, bölgede İngilizlerin en büyük rakibi olan Ruslar da boş durmuyordu. Rus yetkililer, Hasan Enver Paşa'nın, bütün Rus İmparatorluğu'nu ziyaret ederek Karadeniz'e varması için Sibirya yolunu dönüş için tercih etmesini sağladılar. Dedim ya tüm devletler kendi çıkarını düşünerek Osmanlı heyetine hürmet gösteriyordu. Heyet 22 Haziran'da Japonya ve Vladivostok'a gitmek üzere hareket etti. Maalesef Osmanlı heyeti buraya geldiğinde gerek Çin gerekse de burada, özellikle de iç kesimlerde yaşayan Müslüman halklar hakkında hiç bilgi sahibi değildi. Dolayısıyla Hasan Enver Paşa, birkaç göstermelik ziyaret haricinde, kaldığı ikametgâhta verilen davetlerin dışında hiç dışarı çıkamamıştır. Halifenin etkisini kırmak için her şeyi yapmışlardı. Hatta bir defasında Hintli Müslüman birlikleri teftiş ederken Hasan Enver Paşa bir Müslüman subaya, kendisinin Emîrü'l-mü'minîn yani Osmanlı Sultanı'nın el-

çisi olduğunu söylediğinde, subay tek bir emir tanıdığını, onun da Hindistan İmparatoru olan İngiliz Kralı olduğunu söylemiştir. Bu da gösteriyor ki İngilizler zihinsel olarak işgali ilerletmişlerdi.

Bu İngiliz Kralı olayını, Şanghay'da yayımlanan Avrupa gazeteleri günlerce manşetten vermiştir. Osmanlı'nın Çin'de giderek artan etkisinden rahatsız olan İngiltere, Çin'deki İngiliz basını aracılığıyla yanlış bilgilendirme yapmaya başladı. Örneğin *North China News* gazetesi 25 Haziran 1901 tarihli sayısının başmakalesinde, 2. Abdülhamit'in Çin'deki etkisini yalanlamakta ve onun Çin'de tanınmadığını iddia etmekteydi. Ama gerçeğin böyle olmadığını biliyorlardı. Fakat aynı gazetenin 1 Temmuz 1901 tarihli sayısında çıkan bir yazıda bu İngiliz iddiasının yersiz olduğu belirtilmiş ve şu hususlar yazılmıştır:

"Sultan'ın adı o derece iyi tanınmaktadır ki Çin İmparatoru'nun bütün camilerinde, her gün okunan dualar Sultan adına okunmaktadır."

Böylece gerçeği kendileri de itiraf etmiş oluyorlardı. Bölgede büyük bir denge savaşı yaşanmaktaydı. Ve yoğun bir psikolojik savaş...

İngiltere, Çin'deki Müslümanları İngiliz Kralı'na bağlamak için karşı taarruza geçmiş ve İngiliz Kralı'nı âdeta ülü'l-emr olarak Çin Müslümanlarına empoze etmeye çalışmıştır. Bakın Fransa da ne yapıyordu!.. İngiltere'nin bu çabasına karşı rakibi Fransa'dan yanıt gecikmemiş, hemen karşı propagandaya başlayarak Çin'de bulunan Fransız basını ve özellikle *L'echo de Chine* gazetesi, 2. Abdülhamit'i İngilizlere karşı destekleyerek Çin Müslümanlarını şöyle uyarmıştı:

"Irkı ve vatanı ne olursa olsun her Müslüman, düşüncesinde ve hareketinde Müslüman reislerine, yani her şeyden evvel halifeye itaat etme mecburiyetindedir. Kim itaatten vazgeçerse hareketleriyle kanuna karşı kusur ettiğinden günahkâr, şayet bu itaati düşünce ve hareketiyle reddederse küfre girmiş olur. Böylece o kimse artık Peygamber ümmetinden sayılmayacak. O kimse Çin İmparatoru'na veya İngiliz Kralı'na saygılı bir tebaa olduğunu övünerek ilan ediyorsa o artık Müslümanlığına son vermiştir. Bu şekilde müminlerin cemaatinden ayrılmadan evvel, büyük mutasavvıf Mevlana'nın şu sözünü belirtmek faydalı olur:

"Kurtla köpeğin ruhları birbirinden ayrıdır.

Ancak Allah yolundakilerin ruhları birdir."

Bak şu işe! Fransa bir anda halifeci, Osmanlıcı oluverdi. Çünkü bölgedeki çıkarlarına uygun olan buydu. Hâlbuki Afrika'da halife ve Osmanlı Sultanı'na düşmandı ve Afrika'da halifeye, Osmanlı'ya karşı halkları kışkırtıyordu. İşte politika böyle bir şeydir.

Fransa için önemli olan bir şey daha vardı. Fransa'nın Sultan Abdülhamit'i bu şekilde desteklemesinin sebeplerinden bir tanesi, Kuzey Afrika'daki Müslüman sömürgelerinin 2. Abdülhamit tarafından kendi aleyhlerine çevrilmesinden duydukları korkuydu. Sultan Abdülhamit'i Asya'ya yönlendirip orada oyalayarak Afrika'ya vakit ayırmasını engellemek, dikkatini Afrika'dan uzak tutmak istiyorlardı. Dev bir satranç oyunu! Değerli okuyucu, tüm bunları bilirseniz günümüzde yaşanan birçok oyunu ve olayı daha iyi anlarsınız.

Osmanlı Devleti ise Fransız-İngiliz çekişmesinin devamını sağlamak için Fransa'nın İngiltere'ye karşı bu tutumunu kabul eder bir tavır takınmıştı. Fransız siyaseti bu tutumuyla Osmanlı Devleti'ne Kuzey Afrika'daki Müslümanları unutturmak istemişti.

Hasan Enver Paşa heyeti bu seyahatte, şeyhülislam tarafından hazırlanan ve Çin Müslümanlarına halifenin selamlarını ileten Çince basılmış bir mesaj dağıtmıştır. Sultan Abdülhamit, adına yazılan broşür-mektup cinsi yazıları gidemediği yerlere aracılarla ulaştırdı. Kendi gidemese de yazı muhakkak giderdi. Batılı elçiler Hasan Enver Paşa'nın ve heyetinin bu faaliyetlerini görünce "Müslümanları yatıştırmak" gibi bir amaçlarının olmadığını anladılar. Ondan sonra Alman elçisi de diğer elçiler de heyete pek uğramaz oldular. Şimdi geldik en önemli yere.

Sultan Abdülhamit kimsenin bilmediği bir adım atmıştı. Bir yandan resmî heyeti gönderip tüm emperyalist güçlerin gözüne sokarken arkadan da resmî olmayan ajanlarını bölgeye göndermişti. Herkes resmî heyete kilitlenince ajan faaliyetleri pek fark edilmedi. Sultan Abdülhamit, resmî ve gayriresmî olarak iki çalışma yürütmüştü. Peki, Çin bölgesine gönderdiği ajan kimdi ve nasıl faaliyet yapmıştı? Varsa çayınız tazeleyin de anlatalım.

Sultan Abdülhamit, 1902 yılında **Muhammed Ali** adında gizli bir ajanı Çin'e göndererek oradaki Müslümanlarla temasa geçirmiştir. Muhammed Ali, Çin'in Müslüman bölgesinde Wang adında bir imamın misafiri olmuş ve faaliyetlerini buradan yürütmüştür. Muhammed Ali, İstan-

bul mollalarının elbiselerinden giymiş ve kendisine, Uzak Doğu'daki dindaşlarını ziyaret etmek için tatile çıkmış bir hoca süsü vermişti. İstanbul, Bombay, Singapur, Batavia, Bangkok, Saygon üzerinden Şanghay'a ulaşmıştır. İyi derecede Arapça konuşmaktaydı. İngilizcesi de vardı. Çin'de Arapça bilen Müslüman liderlerle oldukça iyi anlaşıyordu. Muhammed Ali'nin İstanbul'daki bağlantı noktası Hariciye Bakanlığında çalışmakta olan Hakkı Bey idi. Çin'de topladığı bilgileri ona göndermekteydi.

Osmanlı Devleti, sadece Kaşgar ve Yunnan bölgesindeki Müslümanlardan haberdardı. Daha iç kesimdeki Müslümanlardan habersizdi. Ancak Hasan Enver Paşa misyonu sayesinde bunlardan da haberdar olundu. Ve derhâl Muhammed Ali özel görevle Çin'e gönderilmişti. Anlayacağınız, önden gönderilen resmî heyet arazi ve bölge hakkında bilgi ediniyor, ajanlar da o bilgiyle arazide faaliyet yapıyordu. İşte istihbarat ve devlet faaliyeti budur. Muhammed Ali, Çin limanlarında Osmanlı tebaasını korumak için resmen görevlendirilmiş olan Fransız ajanları ile Müslümanların arasındaki iyi ilişkilere şaşırmış, bu durumu derhâl İstanbul'a bildirmiştir.

Muhammed Ali gönderdiği raporda, Fransız hükûmetinin Osmanlı tebaasını ve Müslümanları korumak için itinayla tedbir aldığını, Osmanlı hükûmetinin buraya kendi ajanlarını göndermesi gerekmediğini de vurgulamıştır. Fransa'nın Müslümanları Çin'de neden koruduğunu anlatmıştım. İngilizlere karşı bölgede Osmanlıları ve Müslümanları kullanıyordu.

Muhammed Ali, Çin'in ardından Japonya'ya geçmiş, Yokohama Limanı'nda bir cami inşası için Japon devlet adamlarıyla, Müslüman tüccarlarla görüşmeler yapmıştır. Bu cami işini hallettikten sonra tekrar Çin'e dönmüş, buradan da deniz yolu ile İstanbul'a hareket etmiştir. Muhammed Ali kim bilir bölgede kimsenin bilmediği ve kaydedilmeyen neler neler yapmıştır! Bunu sadece devlet lideri ve kendisi bilir. Emin olun kaydedilmemiş birçok faaliyette bulunmuştur. Yaptığı en büyük faaliyetlerden biri, bazı Çinli Müslüman ailelerin çocuklarını seçip İstanbul'a eğitime göndermesidir. Böylece eğitim görüp tekrar Çin'e dönenler, hem Müslümanların hem de Osmanlı'nın çıkarına faaliyet yapacaktı. Muhammed Ali bir yandan da İstanbul'dan gelen yardımları ihtiyaç sahiplerine dağıtıyordu. Yıldız Sarayı'na da sık sık raporlar yazıyordu. Bölgedeki Müslümanları organize edip eğitim işini oturtmuştu.

(Ajan Muhammed Ali)

Osmanlı Devleti, Çin'e sadece siyasi amaçla heyetler göndermemiş aynı zamanda yukarıda da bahsedildiği gibi Çin Müslümanlarına dinî ve diğer ilimleri öğretmek için nasihat heyetleri de göndermiştir. Bu konuda Sultan Abdülhamit'in Yıldız Sarayı Hümayunu Baş Kitabet Dairesi tarafından kaleme alınan 8 Nisan 1907'deki emri şöyledir:

"Çin Müslümanlarına dinî ve diğer ilimleri öğretmek üzere Fatih Camii dersiamlarından Ahmet Ramiz ve Hafız Tayyip efendilerle ilköğretim müfettişlerinden Hafız Ali

Rıza Efendi ve Bursalı Hafız Hasan Efendi'nin gönderilmeleri, bunun için kendilerine üçer bin kuruş maaşla harcırah verilmesi şeyhülislamlık makamında kabul edilmiştir..."

Sultan Abdülhamit'in İstanbul'dan din bilgini yollayarak dinî ilimleri öğretmekteki en büyük amacı, Çin'de özellikle Sünni mezhebini yaygınlaştırmaktı. Sünnileri Osmanlı hilafetine bağlamak daha kolaydı. Örneğin o dönemde Yemenliler, Şiiliğin Zeydî mezhebine bağlı oldukları için Abdülhamit'i halife olarak tanımamışlar ve onu tanımadıkları için de kendisine isyan etmişlerdi. Çin'de İslam'ın yaygınlaşmasıyla ilerleyen zamanlarda farklı mezheplerden olan Müslümanlar da Çin'e gidecekti. Bu sebeple az miktarda da olsa Şii mezhebinden Müslümanlar da vardı. Sultan Abdülhamit'in Sünni mezhebini yaygınlaştırarak faaliyet yaptığı, Fransız hariciye arşivinde bile geçmektedir. O dönem, bölgedeki Fransız elçileri durumu Fransa'ya raporlamışlardır.

Sultan Abdülhamit'in girişimleriyle çok önemli bir adım daha atıldı. Sultan Abdülhamit'in dünya Müslümanlarını tek çatı altında birleştirme politikası birçok ülkede tesirini gösterdiği gibi Çin'de de etkili oldu. Çinli Müslümanların ileri gelen önderlerinden İmam Wang, hac yolculuğunun dönüşünde İstanbul'u ziyaret ederek Osmanlı eğitim sistemini inceledi. Sultan'ın eğitim politikasından etkilenerek bu konuda kendisinden malumat edindi. Abdülhamit Han Çin'de üniversite açma düşüncesinden bahsedince İmam Wang bu durumu memnuniyetle karşıladı ve elinden gelen tüm desteği sağlayacağını belirtti.

Sultan Abdülhamit İstanbul'a kadar gelen bu Çinli âlimi eli boş göndermedi. O dönemde Çin'de İslami eser pek bulunmadığı için İmam Wang'a binin üzerinde kitap hediye etti ve bunları Çin'deki diğer ilim ehliyle paylaşmasını istedi. Sultan Abdülhamit'in gönderdiği o kaynaklardan beslenen binlerce Çinli Müslüman, Çin'de İslam'ı daha da yaydı. Sultan Abdülhamit'in gönderdiği kaynaklardan bazısı günümüze dek ulaşmıştır. İmam Wang'ı hatırladınız değil mi? Sultan Abdülhamit'in ajanı Muhammed Ali'yi Çin'de misafir edip işlerini kolaylaştıran kişi. İmam Wang, Arapça ve İslami eğitim veren medreselere Çince ve Çin tarihi dersleri de koymuş, Çinliler tarafından yenilikçi olarak adlandırılmıştı. Bu sebeple adı, Çin tarihinde "köprüleri birleştiren eğitmen" olarak geçer. Hem böylece Çin'in tepkisini çekmemeyi başarmıştır.

Kuşkusuz bütün bu faaliyetlerin dışında Osmanlı Devleti ile Çin Müslümanları arasında kültürel ilişkiler de kurulmuştu. Bunun en güzel örneği, 1908 yılında Pekin'de 2. Abdülhamit adına açılan ve kapısında Osmanlı bayrağı dalgalanan Pekin Darü'l Ulumi'l Hamidiyye Medresesi yani Pekin Hamidiye Üniversitesidir. Kuruluşundan itibaren kısa sürede bölgedeki Müslümanların buluşma noktası hâline geldi. Sultan'ın birleştirme politikası, okul sayesinde Müslümanları hilafet sancağı altında toparladı. Bu medresenin açılışına dair *Tercüman-ı Hakikat* gazetesinin 5 Mart 1908 tarihli sayısında, *Pekin'den Mektup* başlıklı yazıda konu hakkında detaylı bilgi verilmektedir. Hayret veren, duygulandıran açılış hikâyesini okumaya hazır mısınız? Şunlar yazmaktaydı:

"Mukaddes İslam dinine inanan müminlerin bu dine olan imanı ve sadakatle bağlılıkları hakkında doğru bilgi vermek için bu dinin girebildiği kıta ve memleketlerde bizzat yaşamak, kendi gözleriyle görmek lazımdır: Uzak Doğu ve özellikle sayılarının milyonlarca olduğu Çin'de Müslümanların halifemize, milletimize Allah'ın bize lütfu olan ve yeryüzünde Peygamberimizin canlı temsilcisi padişahımıza karşı gösterdikleri sadakat ve hürmet aşkının canlılığını hakkıyla anlatmak ve yazmak mümkün değildir. Çin'de yaşayan bütün Müslümanlar yalnız padişahımızdan bahsetmekte ve ona karşı övgülerde bulunmaktadırlar. Camilerde onun adının zikredildiği her seferde, müminlerin yüzünü nurlandıran ruhani bir saadet ve sevinç yansıması fark edilir. Diğer Çinlilere nazaran Çin Müslümanları daha çalışkan ve daha çok gelişme ve fazilet taraftarıdırlar. Şüphe yok ki bu iyi neticeler İslam dininin öğrettiği erdem ve faziletin bir neticesidir. Sadece Pekin'de 38 tane cami vardır. Binlerce Müslüman beş vakit ibadetlerini yapmak ve halifeye dua etmek için bu camilere gelir. Cuma günleri Arapça okunan hutbeler, Pekin müftüsü ve diğer din adamları tarafından Çinceye tercüme edilir.

Okumuş ve çiftçi Çinli Müslümanlar, çocuklarının ilim ve irfandan nasiplerini alabilmeleri için Çin İmparatorluğu'nun çeşitli yerlerine Müslüman çocuklarına mahsus okullar açmışlardır. Her caminin büyük bir medresesi vardır. İslami eğitimle gerçekleştirilen gelişmeyi kanıtlamak için bu müesseseler birer delil olarak gösterilebilir. Bir müddet önce de bu tesislerin dışında yeniden büyük bir

müessese kuruldu ki padişahımızın ismini vererek onu Pekin Hamidiye Üniversitesi olarak adlandırdılar. Bu tesisin temelinin atıldığı gün, binlerce Çinli mümin Sultan hazretleri için Hak Teâlâ'ya dua ve niyazda bulundular. Çinlilerin, bu yeni müesseseyi bizim şanlı padişahımızın adıyla adlandırma arzuları her türlü övgüye şayandır. İnşaat tamamlandığı için geçtiğimiz günlerde de açılış merasimi yapıldı. O gün Pekin müftüsü, çok sayıda ulema ve binlerce mümin bu bayrama iştirak etti. Çin Maarif Bakanlığından çok sayıda büyük zevat da o gün hazır bulundu. Bizzat bakan da merasime iştirak etme kararı almıştı. Fakat o gün çıkan büyük bir kar fırtınası ve bakanın evinin Hamidiye Üniversitesine iki saat uzakta oluşu, bakanın merasime iştirakini önledi. Merasimin sonunda Arapça bir konuşma yapıldı ve padişahımız için dua okundu. Konuşma ve dua müftü tarafından Çinceye tercüme edilerek Müslümanlara tebliğ edildi. Müslümanların çoğu sevinçten ağlıyordu. Müessesemizin kapısına çekilmiş olan Osmanlı bayrağının şanı, bu ince kalpli insanları heyecanlandırmaya ve gözyaşlarını tahrik etmeye yetiyordu."

Hamidiye Üniversitesi üç derslik ve bir ana binadan oluşuyordu. Yanında bir de cami vardı. Daha önce de bahsettiğimiz gibi Sultan Abdülhamit'in gönderdiği Hafız Ali Rıza ve Hafız Hasan efendiler onlarca gence burada ders vermeye devam etti. Bir yıl içerisinde her yaştan 120 kişiye ders verdiler. Ders alanlar da diğerlerine ders verdi. Ve ilim halkası hızla genişledi. Bir yandan da Osmanlı'ya bağlılık hızla artıyordu. Olumlu etkileri oldu.

(Solda, Hamidiye Üniversitesinde bulunan Niujie Camii; sağda, üniversitenin bahsedilen derslikleri)

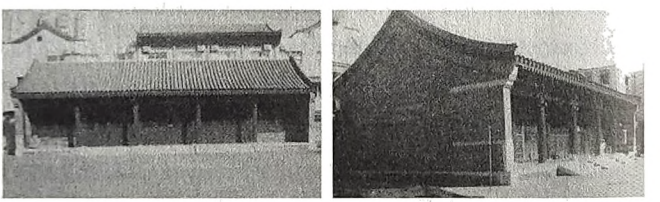

(Pekin Hamidiye Üniversitesi[10])

Okul, 1949 yılındaki Mao devrimine kadar aktif olarak faaliyetlerini sürdürdü. Mao döneminde Arapça ve İslami eğitime son verildi. 2007 yılında restore edilen üniversitenin bir bölümü müze olarak kullanılıyor. Üniversite, günümüzde, isteyen öğrencilere eğitim vermeye devam ediyor.

Sultan Abdülhamit döneminde Çin-Türk ilişkileri şüphesiz Sultan Abdülaziz döneminden oldukça farklıydı. Sultan Abdülaziz döneminde Osmanlı'nın yardımı, tamamen yeni uygulamaya koyulan Türkistan politikası kapsamında Uygurlara ve kurdukları emirliklere verilen askerî ve poli-

[10] Bu iki fotoğraf, Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma'nın *Çin Müslümanları ve Çin Seyahati* kitabından alınmıştır.

tik yardım şeklindeydi. Bu açıdan Çin'in diğer bölgelerinde yaşayan Müslümanlar, özellikle etnik Çinli olan Hui Müslümanları bu politikanın istenmeyerek de olsa dışında bırakılmıştı. Hui Müslümanları Çin kökenli Müslümanlardır. Sultan Abdülhamit dönemindeyse İslam birliği politikası Çin'de daha etkin bir şekilde kullanılarak tüm Çin Müslümanlarını kapsayacak şekilde uygulanmaya çalışıldı.[11]

İşte bir zamanlar böyleydik değerli okuyucu. Sonra birbirimize düştük ve güç kaybettik...

[11] Bu bölüm için bkz: Prof. İhsan Süreyya Sırma, *2. Abdülhamit'in İslam Birliği Siyaseti*, Beyan Yayınları, İstanbul 2006. Prof. İhsan Süreyya Sırma, *Çin Müslümanları ve Çin Seyahati*, Beyan Yayınları, İstanbul 2015, s. 19-53. Barış Adıbelli, *Doğu Türkistan*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2008.

MOLA BİLGİSİ

Çin-İngiliz Afyon Savaşı....

İngilizlerin Çin'e yaptığı afyon tuzağını biliyor muydunuz?

İngilizlerin sinsi ve kirli bir metodunu daha tanıyacaksınız.

Çin'de binlerce yıl süren kültürel ve ekonomik üstünlüğün pekiştirilmesiyle imparatorlar ve bürokrasi, Çin'i dünyanın merkezi, dışarıda kalanlarıysa barbar olarak görüyordu. Dış dünyada olup bitenlerle ilgilenme gereği duymuyordu. Avrupalı tüccarlara, yüzyıllar boyunca Çin imparatorunun izin verdiği limanlarda, imparatorluğun koyduğu kurallara uygun davranmak koşuluyla ticaret yapmalarına izin verilirdi. Avrupalılar, Çinliler tarafından, üstün olan Çin kültürünün ürünlerine ihtiyaç duyan barbarlar olarak algılanıyordu.

Avrupalı tüccarların önemli bir bölümünü 1800'lerde İngilizler oluşturuyordu. İngiliz tüccarlar Çin'den ağırlıklı olarak çay, porselen, ipek alıyor, Çin'e sürekli borçlanıyorlardı. Sonunda da ticaret açığını sürekli artırıyorlardı. İngiltere borcunu ödemenin yolunu afyonla bulmuştu. İngilizler sömürgesi olan Hindistan'dan kaçak olarak afyonu getirip Çin piyasasına sürüyordu. Çin gençleri ve halkı gittikçe afyona

bağlanmaya başlamıştı. Bu, sosyal ve sağlık sorunları oluşturmuştu. İngilizler afyon ile Çin'e tuzak kurmayı başarmıştı. Çin halkını uyuşturup avucunun içine almıştı. Çin yetkilileri bu sebeple afyonu yasaklama yoluna gitti. İngilizler bunu savaş nedeni saydı. 1839 yılında Birinci Afyon Savaşı çıktı. İngilizler ve Çin arasında savaş başlamıştı. Çin İmparatorluğu ve bürokrasisi Avrupalıları barbar gördüğü için teknolojilerini de izleme ihtiyacı duymamıştı. Bu sebeple savaşta yenildi.

Bu savaşta bütün Çin İmparatorluğu'nun kolay bir av olduğunun anlaşılmasıyla gücü yeten herkes Çin'den bir şeyler koparmaya başladı. Takip eden yıllarda İngiltere'nin yanı sıra Almanya, Fransa, İtalya, Avusturya-Macaristan, Rusya, ABD, Japonya gibi zamanın ekonomik güçleri Çin ile aralarındaki anlaşmazlıkları savaşa ve çatışmaya dönüştürmüş, Çin'in yenilgisiyle istediği bölgeyi ele geçirip istediği kadar savaş tazminatı almıştır. Mesela Hong Kong İngiltere'ye, Tayvan Japonya'ya, Makao Portekiz'e, Mançurya Rusya'ya verildi. Ticaret limanları ise bu güçlü ülkelerin yönetimine geçti. "Anlaşma Limanları" olarak adlandırılan, sayıları zaman içinde yüze yaklaşan bu limanlarda işgalci ülkeler kendi ülkelerinin yasalarını uyguladı, kendi polis güçleri ve mahkemeleri görev yapmaya başladı. Kafalarına göre serbestçe ticaret yapıyorlardı.

Çin'in bu devletlere yenilmesi sonucunda büyük boyutta savaş tazminatı ödemesi gerekiyordu. Bu ağır borçları ödeyemeyince tıpkı Osmanlı'ya uygulanan Düyûn-ı Umûmiye gibi, bazı ürünlerin vergi ve gelirleri yabancı ülkelerin kontrolüne bırakıldı. Ülkenin vergilerini yabancı güçler topluyordu. Çin'in ekonomisini çökerttiler. Bunun sonucunda devlet otoritesi zayıflamıştı.

Yabancı devletler karşısında alınan yenilgiler ve sonunda düşülen kötü durum, Çin'in iki bin yıllık "dünyanın merkezi" olma inancını sarsmış, Batı'ya karşı aşağılık psikolojisi başlamıştı. Benzer sebeplerden dolayı Osmanlı İmparatorluğu'nda da Batı'ya karşı aşağılık psikolojisi oluşmuştu. Sonunda Batılılaşma hareketleri başlamıştı.

Uzun süren Mançu Hanedanlığı'na karşı büyük bir hoşnutsuzluk ve isyan başlamıştı. 1912 yılında hanedanlık yıkılmış, yerine Çin Cumhuriyeti kurulmuştu.[12]

[12] Fatih Oktay, *Çin-Yeni Büyük Güç ve Değişen Dünya Dengeleri*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İstanbul 2017, s. 39-42. Wolfram Eberhard, Çin Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2019, s. 315-318.

DOĞU TÜRKİSTAN İSLAM CUMHURİYETİ KURULUYOR (1933)

Çin yönetimi, Doğu Türkistan'dan devşirdiği adamlar vasıtasıyla hegemonya kurmuştu. İş birlikçiler, aynı Çinliler gibi giyinip davranıyorlardı. Her şeyi Çin'e rapor ediyorlardı. Asimilasyon, baskı ve yasaklar artırılmıştı. Müslüman halkın dışarıyla teması kesinlikle yasaktı ve sıkı önlemlerle engelleniyordu.

1912'de Çin Hanedanlığı yıkılıp cumhuriyet ilan edilmişti. Hanedanlık ve cumhuriyetçiler arasında çatışmalar, ayrışmalar ve yönetim kavgası başladı. Cumhuriyetçilerin yönetimi ele geçirmesi, kralcılar ve cumhuriyetçiler kavgasını daha da derinleştirdi. Bu durum Çin'in Doğu Türkistan'daki yönetiminin zayıflamasına sebep oldu. Bunu fırsat bilen Doğu Türkistan halkı isyan edip cihat başlattı. Direniş Doğu Türkistan'ın her yerine yayılmaya başladı. Şehirler bir bir ele geçiriliyordu. Burada öne çıkan, tarihin en büyük direnişçilerinden **Sabit Damolla** idi.

Sabit Damolla, 1933'te kurulan Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti'nin kurucu başkanı, büyük âlim, basiretli siyasi önder ve tedbirli bir devlet adamıydı. 1883 yılında Doğu Türkistan'ın Kaşgar vilayetine bağlı Artuş kasabasında dünyaya gelmişti. 1910 yılında Büyük Millî Maarif Hareketi'nin önderi Abdülkadir Damolla'ın tavsiyesiyle ilim tahsili için Buhara'ya gitmişti. 1914 yılında eğitimini tamamladıktan sonra Doğu Türkistan'a dönerek hocası Abdülkadir Damolla'ın öncülüğünde Kaşgar merkezli başlatılan Cehalete Karşı Maarif Hareketi bünyesinde Kaşgar Hanlık Medresesi'nde hocalık yaptı. Sabit Damolla, üstadı Abdülkadir Damolla ile birlikte 1924'lere kadar Kaşgar'da talim ve terbiye hizmetleriyle meşgul oldu. 1924'te bölgedeki İngiliz ve İsveç misyonerlerine karşı başlatılan ayaklanmada yer aldı. Tam bir direnişçiydi. Damolla adı da "büyük hoca" anlamına geliyordu.

Damolla, ilim ve irşat faaliyetlerini artırdı. Kur'an sohbetleri büyük ilgi gördü. Gençlerin millî manevi bilinci korunmalıydı.

Abdülkadir Damolla yabancı güçlerin suikastıyla şehit edilince ikinci hedef hâline gelen Sabit Damolla, hac bahanesiyle Doğu Türkistan'ın Sovyetler Birliği sınırlarına yakın olan İli vilayetine yerleşip aynı hizmete orada devam etti. Bu arada ilmî değeri yüksek birçok eseri tercüme ve tasnif etti. İlmî eserler hazırlamanın dışında Sabit Damolla'ın kıyamete kadar unutulmayacak derecede kıymetli bir diğer eseri de kurduğu Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti'dir. Bu millete, 19. yüzyılın modern devletler tarihinde tam teşekküllü ve meşru bir devlet yapısını tesis ederek uğru-

na feda olunacak, korunması ve ellerinden alınsa da tekrar geri kazanılması şart bir devlet tapusu hediye etti.

(Sabit Damolla)

İkinci büyük mirası ise şu an bütün bir dünyanın meşruiyetini tanıdığı ay yıldızlı gök bayraktır. Doğu Türkistan işgalinden sonra milletimiz bu iki çok kutsal emanetin himayesi için mücadelesini bir an olsun elden bırakmamıştır.

Sabit Damolla, 1931'de hac yolculuğuna çıkıp Suudi Arabistan, Mısır, Türkiye ve Hindistan'ı ziyaret etti. Bu ziyaretleri esnasında Mısır ve Türkiye'de çok önemli faaliyetlerde bulundu. Devlet adamları, âlimler ve cemiyetlerle tanışıp çok yönlü fikir alışverişlerinde bulunarak siyasi birikimini ve tecrübelerini artırdı.

1932 yılının sonlarına doğru Doğu Türkistan'a dönen Sabit Damolla, büyük devlet adamı ve tarih bilimcisi Muhammed Emin Buğra ile buluştu. Bu görüşme neticesinde, Doğu Türkistan bağımsızlık hareketinin tez zamanda tamamlanıp bağımsız Doğu Türkistan Devleti'nin kurulması gerektiği konusunda mutabakata varılmıştı.

Böylelikle Hoten, Kaşgar ve İli vilayetlerinde geniş bir teşkilatlanma hareketi başlatıldı. O dönemde Mehmet Emin Buğra önderliğindeki kurtuluş hareketi zaten Hoten'i aşarak Kaşgar civarına kadar ilerlemiş durumdaydı. Sabit Damolla ve Mehmet Emin Buğra'nın geniş meşveret içinde

yürüttükleri bu çalışmalar sonunda Doğu Türkistan genelindeki kurtuluş mücadelesine öncülük eden tüm rehber ve komutanlar tez bir zaman içinde Doğu Türkistan'a bir meşru devletin tesis edilmesi ve bunun dünyaya duyurulması doğrultusunda karar aldılar.

12 Kasım 1933'te Sabit Damolla'ın öncülüğünde bakanlar kurulu, anayasası, devlet teşkilatlanmaları, bayrağı, parası ve pasaportuyla tam teşekküllü, bağımsız ve egemen bir devlet kurularak Kaşgar meydanlarında düzenlenen kalabalık bir toplantıyla dünyaya ilan edildi. Ay yıldızlı bayrak göndere çekildi. Anayasa ilan edilip devlet marşı okundu. Millî Meclis kuruldu. *Yeni Hayat* adlı resmî gazete çıkarıldı.

Anayasaya göre devletin temeli şu dört esas üzerine kurulmuştu: İslamiyet, adalet, kardeşlik, cumhuriyet.

(Devletin kuruluşu; sağdan üçüncü kişi Sabit Damolla. Duvarda da Sultan Abdülaziz'in tuğrası var)

Derhâl Türkiye başta olmak üzere birçok ülkeye telgraflar çekilmiş, diplomatik heyetler gönderilmişti. Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti, modern İslam devletçilik tarihinde ilk İslam cumhuriyeti olma şerefini kazanmıştı. Onu ilk tanıyan ülke Afganistan olmuştu. İngiltere, Rusya, Türkiye ve Kaşgar'da faaliyette olan Avrupa ülkelerinin konsoloslukları ve temsilcileri bu duruma ilgiyle yaklaşmışlardı. Rusya ve İngiltere, bağımsız bir Türk devletinin kurulması karşısında, bölgede yer alan sömürgelerinde bağımsızlık cereyanı başlayacağını düşünerek tedirgin oldu.

Devlet kurulunca ilk önce Türkiye'ye telgraf çekildi ve haber verildi. Sebebiyse birlik beraberlik şuurunu diriltip Türkiye'den destek almaktı. Doğu Türkistan Devleti'nin kurulması Türk basınında ilgi ve sevinçle karşılandı. Genç bir devlet olarak tanıtıldı. Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti tarafından Ankara hükûmetine gönderilen yeni yıl kutlama mesajında, "Yeni bağımsızlığına kavuşmuş Doğu Türkistan'ın mavi bayrağından sevgili Türkiye'nin al bayrağına selam olsun," deniliyordu. Anadolu Ajansı bu mesajı geniş çevrelere yaydı. Fakat Ankara'dan beklenen maddi yardım gelmedi. Türkiye Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras, "Sovyetler Birliği'ne komşu olan devletlerin her şeyden önce onunla iyi geçinmesi gerekir. Çünkü bu devletlerin gelişmesinde Sovyetler Birliği faydalı olabilir," ikazında bulundu. Doğu Türkistan yönetimi bu ikazı yadırgadı.

Sabit Damolla Başbakan, Hoca Niyaz Hacı Cumhurbaşkanı olmuştu. Hoca Niyaz Hacı da kahraman, vatansever biriydi. Fakat itibarına düşkün olması onu Sabit Damolla ve hükûmetle karşı karşıya getirdi. Tüm sorun burada başladı.

Hoca Niyaz Hacı, Rusya ile gizli bir anlaşma yaptı. Anlaşmaya göre Hoca Niyaz Hacı, Sabit Damolla'ı ve hükûmetin ileri gelenlerini Çin'e teslim edecek, bunun karşılığında da Rusya silah verecekti. Sabit Damolla hükûmeti bu anlaşmayı duyunca itiraz etti ve çatışma oluştu. Bunu fırsat bilen Rusya, Doğu Türkistan'a 7 bin kişilik bir kuvvetle saldırdı. Sabit Damolla yakalanarak idam edildi. Diğerleri de yakalanarak hapse atıldı.

Doğu Türkistan'ın coğrafi durumuna, stratejik çıkmazlarına, devrin konjonktürüne bağlı sıkıntılara ve çok zor şartlara rağmen büyük bir cesaretle kurulan bu genç cumhuriyet, Türkiye dâhil dünyanın hiçbir Müslüman ülkesinde destek bulamayınca Rus ve Çin iş birliğiyle tezgâhlanan büyük şantajlar ve suikastlar sonucunda yıkılmıştır.[13] Fark ettiyseniz Müslümanlar ayrılığa düşüp birbirleriyle didiştiklerinde her şeylerini kaybediyorlar. Yine tekrarlıyorum: Emperyalist devletler de güçlerini bizim bölünmüşlüğümüzden alıyor.

Sabit Damolla, Doğu Türkistan halkına ilelebet taşıyabileceği, çevresinde toplanıp birlik sağlayabileceği ve uğruna feda olabilecekleri ay yıldızlı mavi gök bayrak ve meşru bir devlet armağan etmiştir. Doğu Türkistan halkı, Başbakan Sabit Damolla'ı kıyamete kadar şükran ve minnet içinde yâd edecektir. Ne gariptir ki Türk halkının çoğu Sabit Damolla'ı tanımıyor bile. Okumak, araştırmak, düşünmek, değişmek, değiştirmek gerekir...

[13] Hidayet Oğuzhan, *Doğu Türkistan*, Rumuz Yayınları, İstanbul 2018, s. 28-30. TDV İslam Ansiklopedisi, *Sabit Damolla* maddesi.

Rusya Doğu Türkistan'ı işgal ederek hâkimiyet altına aldı. Fakat 2. Dünya Savaşı'nda Hitler'in orduları hızla Moskova'ya saldırınca Rusya Doğu Türkistan ile ilgilenemedi. Bu sebeple bölge tekrar Çin'in egemenliğine geçti.

Doğu Türkistan halkı, Çin ve Rusya arasında sıkışıp zulme uğramış bir halktır.

MAO DEVRİMİ VE KOMÜNİST ÇİN

Dünya nüfusunun dörtte birine hâkim olmuş Çin'in komünist başkanı Mao, 40 ila 60 milyon arasında Çinliyi öldürmüştür. Bunların içinde Doğu Türkistanlı Müslümanlar da vardır. Mao, son yüz yılın eli kanlı en büyük diktatörlerindendir. Hayatını ve yaptığı tüm vahşeti okumaya hazır mısınız? Anlatalım.

Mao, Çin'deki kırsal bölgelerde yaşayan milyonlarca ailenin birinde, kalabalık bir ailenin sıradan bir çocuğu olarak 1893'te dünyaya geldi. Babasından sürekli dayak yiyen bir çocuktu. Diğer diktatörler gibi sorunlu bir çocukluk yaşadı. Okulla arası iyi değildi. Hatta üç farklı okuldan kovuldu. Daha 14 yaşındayken ailesinin isteği üzerine kuzeniyle evlendi. Mao, onu hiç karısı olarak görmemişti, zaten bir yıl sonra ölecekti.

Mao'nun gençliğinde Çin'de önemli bir olay gerçekleşmişti. 1912'de Çin'de devrim olur. Mançu Hanedanlığı yıkıldı ve cumhuriyete geçildi. Bunu yapan, modern Çin'in

babası kabul edilen Sun Yat-Sen idi. 2500 yıllık imparatorluk tarihe karışıyor, yeni bir sayfa açılıyordu. Cumhuriyet için hanedanlığa karşı ayaklananlar arasında genç Mao da vardı. Daha 18 yaşındaydı...

Böylece Mao, devrimcilikle genç yaşta tanışmıştı. Halkların isyan ederek bir düzeni ve yönetimi nasıl indirebileceğine şahitlik etmiş, tecrübe kazanmıştı. Hanedanlık yıkılıp cumhuriyet kurulunca bu sefer ülkeye hâkim olmak için milliyetçiler ve komünistler çetin bir çatışmaya girecekti. Mao henüz bu çatışmalarda yoktu.

Mao daha sonra orduya yazıldı. Fakat orduyu hiç sevmedi. Sürekli talim, disiplin ve emir vardı. Bunları hiç sevmiyordu. Sevmiyordu fakat ileride diktatör olunca disiplin ve emirle halkın büyük bölümünün ölmesine sebep olacaktı.

Mao orduyu bırakınca bir okula yazıldı; okulu arkadaşlarının yardımıyla bitirdi ve öğretmen oldu. Pekin Üniversitesi Kütüphanesi'nde çalışmaya başladı. O sırada hayatına büyük etki edecek olan Çin Komünist Partisi'nin fikir adamlarından birisiyle tanıştı. Onu dinleyince hem sosyalizmi hem de partinin ilke ve programlarını sevmişti. Artık Marks, Engels gibi sosyalist düşünürlerin kitaplarını elinden düşürmüyordu. Marksizm beynine iyice kazınıyordu. Gün geçtikçe dinin, Çin kültürünün, milliyetçilerin düşmanı olmaya başlamıştı.

Tam o sıralarda evlendiği kadınlardan biri olan Yung Kai-Hui ile tanıştı. Onu çok sevmiş, tutkuyla bağlanmıştı. Evlenmiş, sorunları olsa da evliliği devam ettirmişti. Bu kadından üç çocuğu oldu. Aynı zamanda sıkı sıkıya bağ-

landığı sosyalizm ve partide yavaş yavaş yükseliyordu. Bir yandan yükselirken bir yandan da üne kavuşuyordu. Henüz otuz dört yaşında olmasına rağmen 1927'de, Çin'in güneyinde çiftçilerden oluşan 500 kişilik bir gerilla biriminin başına geçmişti. Komünist Parti düzeni ele geçirmek için gerilla birimleri oluşturuyordu. Gerillalara ideolojik ve pratik dersler veriyordu.

(Mao ortada, gerillalarla birlikte)

Aynı yıllarda Mao üç çocuğunun annesi olan Kai-Hui'yi terk edip 18 yaşında bir kız olan Gui ile evlendi. O sırada Milliyetçi Parti ve taraftarlarıyla büyük çatışmalara girmeye başlamıştı. Milliyetçiler eski karısı Kai-Hui'yi yakalayıp infaz etmişlerdi. Mao buna çok üzülmüştü. Kin ve öfkesi artıp iyice bilendi. Öldürülmeden önce Kai-Hui'den Mao'yu lanetlemesi istenmişti fakat o bunu yapmamıştı. Mao anılarında üzülerek şunu diyecekti: "Ben yüz kez ölsem onun ölümünü telafi edemem."

Devlete hâkim olan milliyetçiler Mao ve taraftarlarını iyice sıkıştırmaya başlamışlardı. 1934'e gelindiğinde artık

bulundukları yerde iyice sıkıştırılmışlardı. Tam bu zamanda Mao, kendisini dünyada ünlü yapacak olan Uzun Yürüyüş'e başladı. Çin'in güneyindeki Kızıl Ordu ile buluşmak için 80 bin adamıyla 9 bin 500 kilometrelik uzun bir yürüyüşe çıktı. Yolculuk bir yıl sürdü. Yol boyunca soğuktan dayanamayıp ölenler oluyordu; cesetleri geride bırakılıyordu. Yürüyüşün sonunda hayatta kalan adamı 20 bindi. Yolculuk süresince Mao çok yürümedi. Tahtırevanla taşındı fakat gazetecilere ve insanlara diğerleri gibi yürüdüğünü söyleyecekti. Sırf imajını ve karizmasını artırmak için!

Yeni evlendiği karısı Gui-Yuan'dan beş çocuğu olmuşsa da biri ölmüştü. Karısı, Uzun Yürüyüş sırasında Mao'nun emriyle diğer dört çocuğunu da terk etmek zorunda kalmıştı. Çocuklarını bırakmak onu çok üzmüştü. Öyle ki hayatının geri kalanını çocuklarını aramakla geçirmişti. En büyük darbeyi de Mao'nun tekrar evlendiğini duyunca yemişti; en son Rusya'da bir akıl hastanesine yatmıştı. Bu kadın akıl hastanesinde dertli şekilde yatarken Mao dünyada iz bırakacak bir diktatörlüğe doğru yürüyordu.

(Mao)

Mao, Komünist Partisi'nin lideriydi. Partinin 1941'de üye sayısı 700 bin olmuştu. Mao, komünist hareket ve partideki en güçlü isimdi artık. Lakin bu ona yetmiyordu. Ona, sorgusuz sualsiz itaat edecek sürüler lazımdı. 1942'de partide tam diktatörlük kurdu. Partinin, parti kararlarının ve kendisinin ima yoluyla

bile olsa eleştirilmesini yasakladı. Partide Mao'yu eleştirenler ajanlıkla suçlanıp cezalandırıldılar. 1945'te partinin kontrolü tamamen Mao'ya geçti.

Bu zamanlar, 2. Dünya Savaşı'nın başlayıp devam ettiği zamanlardı. Japonya bir anda Çin'e saldırmış ve işgal etmeye başlamıştı. Bu sebeple önemli bir olay yaşandı. Çin'deki Komünist Parti ve milliyetçi hükûmet, aralarındaki çatışmaya Japon işgali bitene kadar son verdi. Birlik olup Japonya'ya karşı savaşacaklardı. Milliyetçilerin başına Çan Kay Şek geçmişti. Mao ile bir araya gelip barış yaptılar ve Japonya'ya karşı beraber savaştılar. Japonya ortak düşmanlarıydı. Milliyetçilerin elinde devletin düzenli ordusu, Mao'nun elinde de her şartta savaşacak gerillalar vardı. Bu sırada Mao taraftarları devlete hızla sızmaya başladı; askeriyeye, bakanlıklara ve devletin diğer kurumlarına...

(Milliyetçilerin lideri Çay Kay Şek ile Mao anlaşırken)

2. Dünya Savaşı sona erince komünistler ve milliyetçiler tekrar birbirine girdi. Büyük çatışma başladı. Kanlı mücadele her geçen gün arttı. Milliyetçileri ABD, komünistleri de Rusya destekliyordu. Büyük çatışmada kazanan Mao oldu. Milliyetçilerin lideri Çay Kay Şek, Tayvan'a kaçtı. Yanında lider kadrosundan isimler de vardı. Mao ise Kasım 1949'da ünlü Tiananmen Meydanı'nda kalabalıklara yaptığı konuşmada Çin Halk Cumhuriyeti'ni kurduğunu dünyaya ilan etti. Çin tarihinde yeni bir sayfa daha açılıyordu.

Onu dinleyen kalabalık şevke gelip "Çok yaşa Başkan Mao!" sloganları atıyordu. Ama kalabalık, nasıl bir belanın içine düştüğünü henüz bilmiyordu. Çayınızı tazeleyin de ürpertici olayları anlatmaya başlayalım.

Mao Çin'de yapacağı devrimler esnasında 50-60 milyon kişinin ölmesine yol açacaktı. İlk önce 1949 yılında Çin'i dünyaya kapadı. Açık hava hapishanesi oluşturdu. Seyahati yasakladı. Tüm yabancıları kapı dışarı etti. Yeni düşman, halktı. Halk din, kültür, alışkanlık ve gelenekten arındırılmaz ise devrim başarıya ulaşmazdı. Birçok yerdeki modern devrimlerde de böyle olmuştur. Savaş bittikten sonra yeni düşman, din ve kültürden arındırılması gereken halk olmuştur.

Mao toplumu yeniden organize edecek, kendi deyimiyle yeniden yaratacaktı. 1958 yılında "Büyük İleri Atılım Programı"nı başlattı. Bu program sonucunda 30 milyon Çinli açlıktan ölecekti. Anlatalım.

Mao büyük bir sanayi atılımı başlattı. Ülkedeki tüm vatandaşları sanayinin bir kolunda çalıştırmaya başladı. Kimini fabrikada, kimini demir çelik üretiminde. Tarım hay-

vancılık yapan herkesi sanayiye soktu. Dün çiftçi, hayvancı olanlar sabah uyanınca sanayi işçisi oldular. Ağır şartlarda aç susuz çalıştırıldılar. Bu sebeple ülkede tarım ve hayvancılık çöktü ve büyük bir kıtlık, açlık baş gösterdi. Bunun sonunda 30 milyon insan açlıktan ve sebep olduğu hastalıktan öldü.

Mao için kaç kişinin öldüğünün önemi yoktu. Nasıl olsa Çin'de insan çoktu. Mao açlıktan ölenleri duyunca "Ölümün de faydası var, en azından toprağı gübrelerler!" diyecekti. Açlıktan ölümlerin korkunç boyutları kendisine bildirilmeye devam edince "Açlıktan ölüyorlarsa daha sıkı çalışsınlar!" diyecekti. Tam bir acımasızlık! Büyük İleri Atılım Programı'nın milyonları öldürdüğünü ve bundan vazgeçilmesi gerektiğini söyleyenleri ajan olarak suçlayarak cezalandırıp öldürüyordu.

Kimini hain ilan ediyor, kimini ajan. Bunların arasında Savunma Bakanı Peng Dehuai de bulunuyordu. Mao'nun tek dediği şuydu: Lider asla yanılmaz!

Fasfakir kalan halk karnını doyurmak için her yola başvurdu. Kadınlar geçim için fuhuşa başladı. Fuhuş patladı.

Mao ve avenesini çok da etkilemedi yaşananlar. Kıtlık Komünist parti yetkililerini teğet geçiyordu nasıl olsa. Halk Cumhuriyeti'nde halkın sorumlulardan hesap soracağı bir mekanizma da yoktu. Mao ambarlardaki tahılı partizanlarına dağıttı, muhalif ve sorunlu gördüğü bölgeleri açlığa mahkûm etti. Partinin yerel liderleri de erzak dağıtımında keyfî davranmaktan kaçınmadılar; dilediklerine verdiler, dilediklerini eli boş gönderdiler. Yaşlılar, hastalar, zayıflar,

üretime katkılarının düşüklüğü sebebiyle, harcanacaklar listesindeydi, harcandılar. Köylülerin hakları için yola çıkmış devrim, köylüleri perişan etti.

Devlet ambarlarının etrafında köylüler büyük kuyruklar oluşturuyordu. Mecalsiz kitle sloganlarla yalvarıyordu: "Komünist Parti, lider Mao, kurtar bizi!" Parti sorumluları çığlıkları duymadı, ambarları açmadılar. Binlercesi gözlerinin önünde öldü. Umursamadılar.

O günleri yaşamış biri şunları söylüyordu: "Okuldaydım, tahtaya İleriye Büyük Sıçrayış yazıyordum. Köyden çocuklar geldi ve babamın (açlıktan) öldüğünü haber verdiler."

Sonrası yamyamlık. Görülmemiş yaygınlıkta. İnsanlık tarihinin en karanlık sayfaları o dönemde yazıldı. Ölülerden başladılar ilkin. Taze ölülerden. Çocuklar akıllarını yitirmiş, domuzlar gibi davranmaya başlamıştı. Rüyalarında sadece yiyecek görüyor ve uykularında bile ağlıyorlardı. Sahipsiz çocuklar sıradaki hedefti. Sonra öz çocukları.

Bazı köylüler sefalete son vermek için çocuklarını, eşlerini, anne baba ve akrabalarını öldürmeyi tek şerefli seçenek olarak gördü. Bazılarıysa kendi çocuklarını öldürerek yemiş olma utancından sakınmak için başka ailelerin çocuklarıyla takas etti. Erişkinler ise kendi anne babalarını yiyorlardı. Karaborsada insan eti satılıyordu. Kimi zaman kompostu, kimi zaman köpek etiyle karıştırılmış olarak.[14]

[14] Mücerret, Bülent Tokgöz, Korona'dan Mao'ya; Kıtlık ve Yamyamlığın Kısa Tarihi, 1 Şubat 2020. Kıtlığı gösteren resimler de bu makaleden alındı.

(Büyük Çin kıtlığından fotoğraflar)

Doğu Türkistan'da Müslümanlara yaptıklarını ayrıca anlatacağım. Doğu Türkistan'daki uygulamaları ürperticiydi.

Şimdi Çinli halka yaptıklarını anlatmaya devam edelim.

Mao, bir yandan da ülkenin gelirini ve insan enerjisini Gobi Çölü'ndeki nükleer tesislere harcıyordu. Ülkenin geliri tamamen buralara gidince tarım ve hayvancılık iyice çöktü, gıda yetersizliği daha da arttı. Açlıktan ölen insan sayısı 38 milyona kadar çıktı. Çin okullarındaki ders kitaplarında bu felaket, "1959-61 yıllarında meydana gelen felaket sonucu bazı sıkıntılar yaşandı," diye geçiştirilircesine anlatılacaktı.

Mao sonradan tarımı hızla geliştirmek, buna ağırlık vermek istedi. Garip bir adım attı. Böyle bir şeyin dünyada eşi benzeri görülmemişti. Tarlalara zarar veren "serçelere" karşı seferberlik ilan etti. Ülke genelinde büyük bir serçe avı başlattı. Herkesin 24 saat boyunca serçe avlamasını zorunlu hâle getirdi. En çok serçe avlayana para ödülü verilecekti. Serçeler, başka kuşlar ve yumurtaları yok ediliyordu. Halk serçe avlamak için yüzlerce yöntem geliştirdi: sapan, tuzak, ağ, kapan, zehir...

Ülke seferber oldu. Kuş avlamayan cezalandırılıyordu. Av için özel atış ekipleri bile kuruldu. Ülkede neredeyse kuş kalmamıştı. Kuş cesetlerinden tepecikler oluşmuştu. Ve bir şey fark edildi: Tarlaları böcekler bastı ve ekinleri mahvetti. Aslında serçelerin tarladaki zararlı böcekleri yiyerek fayda sağladıkları öğrenildi. Fakat iş işten geçmişti. Ülkede kuş kalmamıştı bir defa. Mao'nun cahil ve dikta yönetimi tarıma bir darbe daha vurmuştu. Yaptıkları hatayı anlayınca Rusya'dan serçe ve farklı türde kuşlar ithal ettiler.

(Kuş-serçe katliamından görüntüler)

Mao, Çin'i felakete sürüklüyordu. Güç zehirlenmesiyle saçma davranışlarda bulunup dengesiz kararlar alıyordu. Örneğin uzun süre yıkanmıyordu. Uzun süre dişlerini fırçalamıyordu. Ülkenin değişik bölgelerinde kendisi adına yapılmış elli farklı konutta, yakıtla ısıtılan yüzme havuzlarında farklı bölgelerden getirilmiş güzel kızlarla eğleniyordu. Halk ise sefalet içindeydi. Her şeyin güzel gittiğini göstermek için sahte mutlu halk resimleriyle propaganda yapıyordu.

Etrafındaki insanların isimlerinden sıkılmıştı. Onları rakamlarla çağırıyordu. Ülkede zaten dini tamamen yasaklamıştı. Kültürel faaliyeti ve giyimi bile yasaklama yo-

luna gitti. Kadının saçını başını yapmasını, yüksek topuklu ayakkabı ve uzun etek giymesini yasakladı. Ülkedeki herkesin Mao modasını takip etmesini zorunlu tuttu. Neydi o moda? Koyu yeşil kalın kumaş pantolon ve gömlekten oluşan elbiseydi. Herkes bunları giymeye başlamıştı.

Bir yandan da korkmaya başladı. Parti içinde birileri kendisine darbe yapabilirdi. Parti dışında da düşmanları olabilirdi. Bunu öğrenmek için bir yöntem uyguladı. 1959'da partideki rakiplerinin kim olduğunu öğrenmek için cumhurbaşkanlığından çekilmişti. Amacı partideki muhalifleri açığa çıkarmaktı. Muhalifleri belli olunca tekrar başa geçip büyük bir temizlik yapmaya başladı. Bu, kanlı bir temizlik harekâtıydı. Artık yoldaşları bile pençesi altında eziliyordu.

Tarih 1966'yı gösterdiğinde Çin'in beynini, kültürünü yok edecek o meşhur uygulamasını, Kültür Devrimi'ni başlattı. Dine, tarihe, kültüre dair ne varsa silip atacaktı. Dini, Çin kültürünü ve tarihini yaşatan, anlatan, savunan kim varsa öldürtecekti. Ülkenin bilincini ayakta tutan ilim adamlarını kıyımdan geçirecekti. Mao kendi deyimiyle yeni bir ulus yaratma peşindeydi. Gelenek, görenek ve bilgiye savaş açtı. Okuryazarları yok etti. Çin'in en ünlü filozofu Konfüçyüs'ün yazmalarını bile yok etti. Okullar kapatıldı. Müslümanlara zorla domuz kestirdi. Yabancı dilde kitap okuyanları hapse attırdı.

Mao'nun beyinlerini yıkadığı gençlerden oluşan binlerce Kızıl Muhafız, Mao'dan gelen emirle binlerce bilim, ilim, din ve kültür adamını öldürdü. Kızıl Muhafızlar acımasızca

insan doğruyorlardı. Komünist devrimin bekçileriydiler. Kinle katliam yapıyorlardı. Mao'ya tam olarak sadıklardı. Kültür Devrimi için bir milyon insan öldürdüler. On yıl boyunca Kültür Devrimi ve inkılapları devam etti. Mao, Çin'i belleksizleştirdi. Taktiği belliydi: Çin'i önce cahil bırakacak, sonra istediği yüklemeyi yapacaktı. Başka türlüsü zordu. Eğitimi bile bu minvalde dizayn etti. On yılda istediği nesli oluşturmalıydı.

(Kültür Devrimi için katliam yapıp kitap yağmalayan Mao gençleri)

Mao'nun yetiştirdiği bu nesil, geçmişten nefret edip kin kusuyordu. Kültüre, tarihe dair ne varsa yıkıyorlardı. Tarihi, kültürü yaşatmak isteyenleri fişleyip, gerici damgası vurup öldürüyorlardı. Asırlardır ayakta kalabilmiş tarihî binalar bile yok edildi. Eski kitaplar, kütüphaneler yakıldı. Öğretmenlere ve yazarlara işkence yapıldı. Tiyatro, opera ve filmler Mao'nun istediği propagandayı yapıyordu.

Tüm bu kan kusturma işine yeni evlendiği karısı Jiang Qing de yardım ediyordu. Karısı Mao'dan daha beter acımasızdı. Terör estiriyordu. Kendi başına ölüm timleri kurup katliam ve işkence yapıyordu. Mao, karısı Jiang Qing için şunları diyecekti: "Jiang Qing bir akrep kadar öldürücüdür."

(Mao'nun karısı Jiang Qing, Kültür Devrimi'nde yağma ve katliam yaparken)

Mao, halkın kültür, gelenek ve dinini yok ederken onlara inanacakları yeni bir din ve ideoloji vermek için 1964'te bir kitap yazmıştı. Adı, *Kırmızı Kitap*. Kitapta Mao'nun fikirleri, emirleri, anıları, yapılması gerekenler yazıyordu. Bu kitap en çok basılan ve okunan kitaptır. 1964-76 yılları arasında 6 milyar kopyası basıldı. Çin'de zoraki okutuldu. Hatta Mao bu kitabı ezberlemeyi bile zorunlu tutmuştu. Herkes yanında taşımalı, ayrıca evinde, iş yerinde ayrı ayrı birer tane daha bulundurmalıydı. Yanında taşımayanlar suç işlemiş kabul edilip hapse atılıyordu, işkence görüyordu.

Bu kitap kutsal bir kitap hâline getirildi. Herkes bu kitapta yazana inanacak, yazılanları uygulayacaktı. Ara sıra halk bu kitaptan sorguya, sınava tabi tutuluyordu. Kitapta Mao'nun hayata dair her türlü düşüncesi vardı. Kitap aracılığıyla Mao'nun özlü sözlerinin reklamı yapılıyordu. Eskiyi karalıyor, kendini en büyük, zeki kurtarıcı ilan ediyordu. *Kırmızı Kitap*, Kültür Devrimi'nin halka en büyük hediyesiydi!

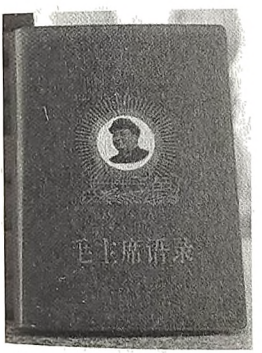

(Mao'nun Kırmızı Kitap'ı)

Kültür devrimi esnasında bilginin merkezi olan üniversitelerde ciddi katliamalar yapıldı. Hocalar ve öğretmenler öldürüldü, meydanlarda diri diri sürüklendi. Toplumu onlar geri bırakmışlardı! Dinî yapılar tasfiye edildi. Mao Doğu Türkistan'da cami ve mescitleri kapattı. Kur'an'ları toplatıp yaktırdı. Ezanı yasakladı. Mao'nun Doğu Türkistan'da yaptıklarını apayrı anlatacağım. Devam...

Kızıl Muhafızlar evlere girip buldukları her kitabı toplayıp yakıyorlardı. Yerine kutsal *Kırmızı Kitap*'ı koyuyorlardı. Çin kültürünü ve sanatını ifade eden resim, tablo, her ne varsa yakıyorlardı. Sanat çökmüştü. Çin bilgi, kültür bakımından bir çöle dönüştürüldü. Kültür Devrimi ile Çin biçiliyordu. Mao, devrim sırasında sürekli, "Ne kadar çok okursanız o kadar aptal olursunuz!" diyordu. Halkın okuyup uyanmasını istemiyordu. Tarihi, bilginin temelini kendi kurguluyordu. Halk *Kırmızı Kitap*'ı okusun yeterdi!

(Kırmızı Kitap'ı okuyup ezberleyen Çin gençleri)

Mao bu sırada iyice asabileşip ne yaptığını bilmez olmuştu. Vücudunda hastalık baş gösterdi. 1972'de 80 yaşındayken sinir hücreleri ölmeye başlamıştı, gözü de körleşiyordu. Bir yandan da ağrı ve sızıları artıyordu. Aklı da gitmeye başlamıştı. Artık gelen devlet adamlarıyla görüştürülmüyordu. Ayağa kalkamıyordu, yatalak olmuştu. Altını bile adamları temizliyordu. Bir zamanlar Çin'i titreten adam, beynini besleyen damarlardaki kanın pıhtılaşmasıyla felç olmuştu. Hastalığı ilerledikçe ızdırabı daha da artıyordu. Dehşetli ızdırabı dört yıl devam etti. Ölümüne yakın zamanda ağzından salyalar akan, konuşamayan bir insan hâline gelmişti. Ve artık ölmek üzereydi.

Bütün doktorlar toplanmış, Mao'nun hastalığına çözüm bulmakla uğraşıyorlardı. Mao'nun ise her yeni gün hücreleri ölmeye devam ediyordu.

9 Eylül 1976 tarihinde öldü. Ölümüne üzülen halk, Tiananmen Meydanı'na toplanıp ağlıyordu. Korkudan olmasın! Mao'nun cesedi mumyalandı ve meydanda sergilendi. Mumyalanmış cesedi hâlâ durmaktadır.

Mao'nun ölümüyle Mao devri bitti. Yerine gelenler ilk başta Mao'nun acımasız eşini ve adamlarını tutukladılar. İdama mahkûm ettiler. Daha sonra idamı müebbet hapse çevirdiler. Karısının sağlığı bozulunca serbest bırakıldı ve ardından intihar etti.[15]

(Mao'nun acımasız eşi Jiang Qing yargılanırken)

Mao Zedong, ölümünün ardından bedeninin yakılmasını istemiş olsa da bedeni mumyalandı ve kısa süre sonra adına bir anıt mezar yaptırıldı. Mezar oldukça popüler bir yapı olup Tiananmen Meydanı'nın ortasında, İmparatorluk Şehri'nin güney kapısı olan Çin Kapısı'ndan önceki yerde bulunmaktadır.

[15] Mao için faydalanılan kaynaklar: Ali Çimen, *Tarihi Değiştiren Diktatörler*, Timaş Yayınları, İstanbul 2012, s. 302-309. Burhan Bozgeyik, *Meşhurların Son Anları*, Cihan Yayınları, İstanbul 2012, s. 155-156. Serap Çakır, *Tarihin Unutulmaz Liderleri*, Kesit Yayınları, İstanbul 2012, s. 135-147.

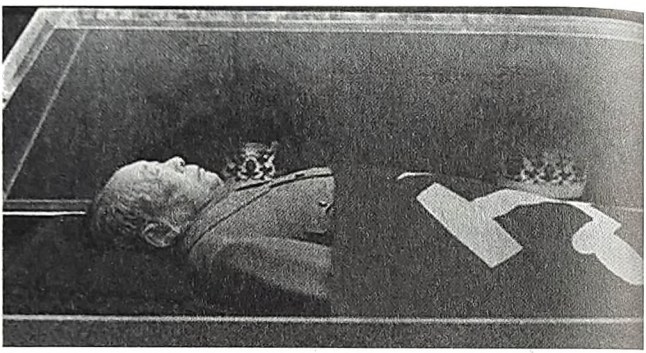

(Mao'nun mumyalı cesedi)

Mao'nun kurduğu Komünist Parti hâlâ ülkeye egemendir. Mao'nun ölümünden sonra Deng Şiaoping devletin lideri oldu. Mao döneminde çok sıkılan ülkenin ipleri serbest bırakılıp gevşetilmiştir. Dışarıya açılma başlamıştır. Deng, yeni bir sosyalizm ve komünizm anlayışı geliştirmiştir. Özelleşmeye kısmen izin vermiş, Çin'i dışarı açmıştır. Bunlardan dolayı çok eleştirilmiş hatta isyanlar çıkmıştır. Kimi komünistler onu hain bile ilan etmişlerdir. Deng ile beraber ülke kısmen rahatlamıştır. Bununla birlikte, etkisi azalsa da Mao halâ en büyük kurucu lider olarak kabul edilmektedir.

Mao'nun hayatta olduğu bilinen tek oğlu Mao Anqing 2007'de 84 yaşında öldü. Psikolojik sorunları vardı, akıl hastanesinde yattı ve şizofrendi.

Şimdi komünist rejim kurulduktan sonra Doğu Türkistan'da o günden bugüne yapılan ürpertici asimilasyon faaliyetlerini anlatalım. Lakin önce size Doğu Türkistan'daki bir direnişçiyi daha anlatacağım. Çocuklarınıza anlatın bilsinler...

KAHRAMAN DİRENİŞÇİ: OSMAN BATUR

Doğu Türkistan'ın bağımsızlığı için savaşan kahramanlardan biri de **Osman Batur**'dur. 1940-1950 yılları arasında adamlarıyla Çin'e kök söktürmüştür. Gelin bu kahramanı anlatalım. Varsa çayınız tazeleyin.

Babası İslâm Bey'dir. Osman Batur'un asıl adı Osman İslamoğlu'dur. Batur, kahraman ve cesur anlamına gelir. Yaptığı direnişten sonra halk ona Batur ismini takacaktı. Çocukluk yıllarında dinî dersler aldı. Gençliğinde gerilla savaşını öğrendi. Göçebe Kazak hayatını yaşayarak büyüdü. On yaşından önce iyi bir binici ve usta bir avcı oldu.

1940'ta Akit Hacı Camii'ne yapılan saldırılar üzerine Çinlilere karşı başlatılan protestolara katıldı. Çinli yetkililer Osman Batur'un babası İslâm Bey'den silahların toplanıp teslim edilmesini isteyince Osman Batur babasının ısrarına rağmen silahını teslim etmedi ve tarihe geçecek şu sözleri söyledi: "Bugün silah veren yarın canını da verir, istiyorlar-

sa gelip alsınlar. Korkanlar silahlarını teslim edebilir." Daha sonra direniş ve silahlı mücadele için adamlarıyla dağa çıktı.

(Osman Batur)

Osman Batur'un dağa çıkması, Çinlilerin vereceği zarar yüzünden ilk başlarda halkın tepkisine yol açtı. Halk önce desteklemedi fakat yaşanan olaylar, onu halk arasında destanlaştırdı. Daha sonra Osman Batur'un çocukları da 1941'den itibaren istiklal mücadelelerine katıldı.

Urumçi idaresinin 1940'ta Altay'da Ruslara maden arama izni vermesi isyan ateşini alevlendirdi. Osman Batur buna karşı çıktı. 1941'de Osman Batur'un emriyle Altay'da görevli birçok Rus, kurşuna dizildi. Ekim 1941'den itibaren millî ayaklanmanın liderliğini kendisi üstlendi. Çinliler ve Ruslar bu isyanı bastırmak için bütün güçlerini seferber ettilerse de bir sonuca varamadılar.

Osman Batur, 1942'de Moğolistan'dan yardım aldı. 1943'e kadar Çin askerlerine baskın yaparak düşmana büyük zayiat verdirdi. Buna çok kızan Çin yönetimi, Osman Batur'un ikinci hanımını, üç oğlunu ve beş kızını hapse attı. Tek erkek kardeşi Delilhan İslâmoğlu da 1942'de katledilmişti. Osman Batur bu olaylara çok üzüldü.

1943 yılı baharından itibaren Rusya, Çin'i zayıflatmak ve Doğu Türkistan'ı Çin'den koparıp kendisi sömürmek için Osman Batur'u desteklemeye karar verdi. Mayıs 1943'ten

itibaren Osman Batur'a faaliyetlerini genişletmesi için cesaret verdi. Batur da hazirandan sonra birçok zafer kazandı. Mücadelesi devam ederken Osman Batur "Hür Altay" teşkilat divanını topladı.

1943'te yapılan bir törenle Osman'a "han" rütbesi ve kahramanlıklarından dolayı da "Batur" unvanı verildi. Osman Batur, ardından daha güçlü bir şekilde mücadelesini sürdürdü. Moğolistan devlet başkanından silah almaya devam etti. Çatışmalar Aralık 1943'te şiddetlenince yapılan toplantıda Osman Batur başkumandan seçildi. Çin birliklerinin boşalttığı yerler Osman Batur'un kontrolüne geçti. İki taraf arasında muhtemelen temmuz ayında vuku bulan savaşlar on beş gün kadar sürdü ve Çin askerî birlikleri geri çekilmek zorunda kaldı.

Osman Batur 1945'te Ulusu Koruma Teşkilatı'nı kurdu. Yapılan bir törenle Altay halkının savaşı kazandığı ilan edildi. Moğolistan ve Rus konsolosu, Osman Batur'u tanıdıklarını bildirdi. Doğu Türkistan Millî Ordusu'nun Manas'a gelmesi üzerine Çin askerleri ateşkes ilan edince İli liderleri elçilerini Urumçi'ye gönderdi. Barış görüşmeleri başladı. Müzakereler neticesinde Çin ve Kulca hükûmetleri arasında 1946'da anlaşma imzalandı.

1949'da Mao Çin'de devrim yapıp komünist düzen kurdu. Doğu Türkistan'ı acımasız ve tavizsiz olarak işgal etti. Doğu Türkistan, komünist Çin işgaline uğrayınca Osman Batur, Milleti Yükseltme Cemiyeti'ni kurdu. Gelişmelerden rahatsız olan Doğu Türkistan'daki Müslüman Türk liderleri düzenledikleri bir toplantıda dış ülkelere göç etmeye karar verdiler.

Çin sert bir şekilde saldırmaya başladı. 26 Eylül 1949'da Genel Vali Burhan Şehidî ve Kumandan Tao, ülkenin savaşsız bir şekilde komünist Çin'e teslim edildiğini ilan etti. Çin karşısında tutunamayacağını anlayan Osman Batur, yanında kalan az sayıda adamıyla birlikte 28 Ağustos 1950'de Makay'a çekildi.

Komünist birlikleri Osman Batur'un yakalanması için 8. Kızıl Alay'ı görevlendirdi. Kızıl komünist birlikleri her yere baskın yapıyordu. 10 Şubat 1951'de Osman Batur Kayız'da son savaşını yapıyorken Dunkuang'daki 8. Kızıl Alay kendisini yakaladı ve böylece Çin Kurtuluş Ordusu'na esir düştü. 21 Şubat'ta Dunkuang'a, 16 Mart'ta da Urumçi'ye götürüldü.

Osman Batur, ağır işkencelerden sonra idama mahkûm edildi. Adam öldürme ve hırsızlığa kadar birçok suç isnat edilerek idamına karar verildi. İdam kararı infaz edilmeden önce de Urumçi sokaklarında halkı korkutmak için dolaştırıldı. 29 Nisan 1951'de kurşuna dizilerek öldürüldü.[16]

Halkını özgürlüğe kavuşturmak için mücadele veren Osman Batur'un birçok yönüyle Şeyh Şâmil'e benzediği söylenebilir. Doğu Türkistan'ın hürriyet ve istiklal mücadelesinde Osman Batur'un seçkin bir yeri vardır. Tüm dünya Müslümanları tıpkı Ömer Muhtar, Malcolm X, Şeyh Şâmil gibi Osman Batur'u da tanıyıp tanıtmalıdır.

[16] Doç. Dr. Ömer Kul, *Osman Batur Han*, Rumuz Yayınları, İstanbul 2019. Doç. Dr. Ömer Kul, *100 Soruda Doğu Türkistan*, Rumuz Yayınları, İstanbul, 2017, s. 116-123. TDV İslam Ansiklopedisi, *Osman Batur* maddesi.

Osman Batur 185 santimetre boyunda, pehlivan gibi kalıplı, cesur bir adamdı. En önemli özelliği çok az konuşmasıydı. Ömrü direnişle geçen insanlar böyledir. Dili susar tavırları, eylemleri, direnişleri konuşur. Değerli okuyucu, işte bu durum örnek alınmalı.

(Osman Batur, ortada)

Bu bölümü Osman Batur'un bir sözüyle sonlandıralım:

"Bir gün biz, kâfirleri yine çölün öbür tarafına atacağız. Sayıları, Taklamakan Çölü'ndeki kum taneleri kadar bile olsa!"

MAO REJİMİNİN DOĞU TÜRKİSTAN'DAKİ ZULMÜ

Şimdi okuyacaklarınız çok önemli değerli okuyucu. Ve hepsi kaynaklı...

1949 yılında komünist Mao ve yandaşlarının Çin yönetimini ele geçirip Marksist Cumhuriyeti ilan ettiklerini anlattık. Peki, Mao yönetimi Doğu Türkistan'da neler yapmıştı? Türkistan'da görülmemiş zulüm ve sömürü oluşturuldu. Egemenlik kurmak için psikolojik harp, işkence, aç bırakma, asimilasyon ve baskıya kadar akla gelmeyecek her türlü ürpertici şey uygulandı. Okurken yer yer şaşacak yer yer üzüleceksiniz. Çaylarınızı tazeleyin de anlatalım.

Kızıl Çin iktidarı, Doğu Türkistan'daki zalimane idaresine ve korkunç işkencelerine başlamazdan önce bazı hazırlıklar yapmıştı.

Kızıl Çin, Doğu Türkistan'daki icraatlarında kolaylık sağlamak için halkın yaşayışında, hareketlerinde ve idaresinde şu yasakları koydu: Halkın bütün mal, mülk ve ser-

veti tespit edildi, hükûmetin müsaadesi olmadan mahsul, tarla, hayvan, ev vs. gibi şeylerin satılması menedildi.

Kısa bir müddet içinde Doğu Türkistan halkının sicilleri tespit edildi. Bu tespit işinde bilhassa, ülkedeki vatanperverler, din adamları, zenginler gibi halk içinde sözü geçen insanları ve bir de kötü ruhlu, ahlakı düşük, çeşitli zaafı olan insanları seçiyorlardı. İyi insanları imha, kötü grubu ise halkın başına musallat ediyorlardı. Bu sicil tespitinden sonra ayrıca şunlar yapıldı:

Her ailenin içinde en kötü ruhlu olan fert, ister küçük ister büyük, ister kadın ister erkek olsun, aile reisi yapıldı. Bu yeni aile reisinin vazifesi, aile fertlerinin gündelik söz ve faaliyetlerini kontrol etmek, o gün ne yediği, ne yaptığı, kimle temas ettiği ve ne konuştuğu hakkında polis idaresine malumat vermekti. Tüm bu faaliyete de "dinleme, koklama" dediler.

Bunlar, çeşitli metotlarla halkın faaliyetlerini, konuşmalarını, yiyip içtiklerini kontrol edip polise haber verirlerdi. Et ve yağ gibi gıdaların evlerde bulundurulması yasaklanmıştı. Onun için kontrollerde bilhassa etli ve yağlı bir şey yenip yenmediği araştırılırdı. Bu kontrollerden başka, her şahsın üç günde bir defa polis idaresine giderek üç günlük faaliyetini bildirmesi ve kendi varlığı hakkında tekmil vermesi mecbur edildi.

Bir şahıs bir diğerine ziyarete gideceği zaman, polise müracaat etmesi, hangi ailenin yanına ne maksatla ne zaman gideceğini ve nelerden bahsedeceğini bildirmesi şart koşuldu. Halkın, izin almaksızın bulunduğu köyden şehre,

şehirden köye veya başka şehre seyahat etmesi menedildi. Seyahat için müsaade alması, ne iş için, kimin yanına gideceğinin, orada ne kadar kalacağının, neler konuşacağının polise bildirilmesi; vardığı mahalledeki polisin aynı hususlarda haberdar edilmesi ve dönüşte yine yaptığı, konuştuğu, kaldığı yerleri polise bildirip müsaade alarak kendi evine dönmesi gibi zoraki mecburiyetler kondu.

Halk, gıda maddeleri belirli zamanlarda ve karneyle verildiğinden, seyahat sebebiyle aç kalmamak ve gittiği yerde gıdasını temin edebilmek için böyle bir faaliyet bildirimini polise vermeye mecbur kalıyordu. Halk arasında birlik ve beraberliğin kaybolması, kardeşlik duygularının ortadan kalkması ve halkın çeşitli toplantılarda memlekette olup bitenlerden haberdar olması için casusluk ve ispiyon gibi hareketler teşvik edilmiştir.

Bu hususta korkutmak, tehdit etmek, mükâfatlandırmak gibi çeşitli usullerle erkeği karısının, karısını kocasının, çocukları ebeveynlerinin, ebeveynleri çocuklarının aleyhinde casusluk yapmaya teşvik ve mecbur ettiler. Okullarda çocuklara kırık not vererek onlardan, ebeveynleri ve hükûmet hakkında ne konuştukları hususunda haberler istediler. Böylece dehşetli bir takip, kontrol mekanizması kurdular.

Ailesi hakkında haber getiren çocukların sınıf geçmesini sağladılar. Bunlara yiyecek ve giyecek gibi şeyler verdiler. Haber getirmeyenleri sınıfta bıraktılar, işkence ettiler. Herkes birbirinin casusu olduğu için aileler evlerinde konuşamıyorlar ve hatta sevinç ve üzüntü emareleri gösteremiyorlardı. İki kişi bir araya geldiği zaman "bu bir komü-

nist aleyhtarı harekettir" veya üç kişi bir araya gelse "bu bir isyan hazırlığıdır" diyerek fertler ağır cezalara çarptırılıyor ve iki arkadaş sokakta karşılaşsalar ispiyon edilmekten korkarak birbirlerine selam dahi veremiyorlardı. İşte bu, halkın birlikte eylem yapıp Çin'in kurduğu düzeni devirmesini engelliyordu. Korku salma taktiği...

Hatta bir ailede hiç konuşma olmasa ve kadının ağzından sıkıntısından dolayı "ah" nidası çıksa, bu komünist idarecilerin kulağına gidince "hükûmetten memnun değil de onun için ah çekiyor" diye cezalandırılıyordu. Bu kadar baskı uygulamışlardı!

Bunun için Doğu Türkistan halkı arasında, "kalp vücudun düşmanı, dört duvarı ailesinin düşmanı" sözü meşhur olmuştu. Bir yandan toplumu bu şekilde korkutup teslim alırken bir yandan da sansürün en ağırını uygulamaya koydular.

Doğu Türkistan'daki postanelere Çin komünistlerini yerleştirdiler. Bu postane memurları, mahalli lehçeleri ve yabancı dil bilen komünist elemanlardan seçilirdi. Postanelerde bütün mektuplar istisnasız kontrole tabi tutulurdu. Mektuplar okunaksız olduğu takdirde "bu şifrelidir" denilerek sahipleri sorguya çekiliyordu. Halk zaten mektuplarında gerçek hislerini anlatamıyordu. Düşüncelerini mektuplaştığı şahsa bildiremezdi. Çünkü sansür kendilerini ele verebilirdi. Okunaksız mektuplar okunup anlaşılamadığı takdirde sahiplerine iade edilmez, yırtılıp atılırdı. Mektuplarda rumuz ve işaret varsa sahipleri çağrılır ve bunların manası sorulurdu. Azıcık dahi olsa hükûmet aleyhinde bir

mana çıkartılırsa mektup sahibi şiddetli cezalara çarptırılırdı. Mektuplardaki "sulh", "kadın" ve "er" gibi kelimeler şifre kabul edilirdi. Ayrıca okunaklı mektupların birer kopyaları alıkonuyordu. Kontrolü giderek artırmışlardı. Tamamen egemen olmak istiyorlardı.

Doğu Türkistan'daki düşük karakterli, ahlaksız insanları kullanıyorlardı.

Daha önce yapılan sicil tespitine dayanarak yaşayış ve ahlak itibarıyla düşük kaliteli insanlar arasından ve iradesi zayıf olanlardan 100 bin kişi toplanarak ilerideki zulüm ve işkence hareketlerinde birer alet olacak tarzda yetiştirildi.

Kızıl Çin iradesi şu tarz insanları arıyordu:

Şeref ve haysiyetten yoksun, millî şuur ve millî menfaat gibi mefhumlardan habersiz, şefkat, sevgi, merhamet, vicdan ve insaniyet gibi değerlerden mahrum ve hiçbir dini vecibeye riayet etmeyen insanlar. Mevki ve makam düşkünü, kendi zevk ve sefasının derdinde, hırslı, cani, katil ve hain ruhlu, kumarbaz, esrarkeş gibi insanlar... Bunlara, çeşitli kurslarda Çin komünistleri tarafından cinayet, hıyanet, zulüm ve işkence gibi yapılacak icraatlar hakkında bilgiler ve usuller öğretiliyordu.

İlk planda bu adamlar şunları yapacaklardı: Toprak sahipleri ile ortakçıların ve işçilerin arasındaki münasebetleri tetkik etmek ve ortakçılarla işçileri toprak sahiplerine karşı düşmanlık ve intikam hisleriyle tahrik etmek; bunları, toprak sahipleri aleyhinde şikâyette bulunmaya teşvik ve ikna etmek; işçilere, ortakçılara toprak sahipleri

aleyhinde iftira ve yalan usulleri öğretmek. Hangi toprak sahibi için ne şekilde ceza talep edecekleri hususunda tavsiyelerde bulunmak. Komünizm aleyhtarı vatanperverlere karşı mücadele etmek... Çeşitli miting ve mahkemeler esnasında halk arasına karışıp halktan bir fert gibi görünerek vatanseverler hakkında çirkin isnat, iftira ve şikâyetlerde bulunmak.

Korku salmak için bir yönteme daha başvurulmuştu: Doğu Türkistan'da bu devrede hesap mitingleri, sorgu mahkemeleri, hesap mahkemeleri adları altında toplantılar yapılıyordu. Bunlar halkı ezme, sindirme ve korkutma toplantılarıydı.

Toprak sahipleri, iş adamları, hocalar ve komünizm aleyhtarı şahıslar hakkında cezalar talep etmek de vardı. Bütün bunların yapılabilmesi için ahlak ve şahsiyet itibarıyla düşük insanlar bulunup bir teşkilat içerisinde yetiştiriliyorlardı. Bu hazırlıklar tamamlandıktan sonra komünistler, Doğu Türkistan'da geniş bir faaliyete geçmişlerdir.

Tüm bu kirli politikaları Doğu Türkistan'a yerleştirebilmek için ürpertici şeyler yapmaya başladılar. Komünist Çin, temel attıktan sonra bakın neler yaptı anlatalım.

Tasfiye Faaliyeti

Kızıl Çin iktidarı, Doğu Türkistan'da idaresini devam ettirebilmek için yeni isimler altında birtakım faaliyetlere girişti. Bu faaliyetlerin Doğu Türkistan için faydalı olacağını açıklıyor ve her icraatın sözüm ona müspet gerekçesini bildiriyordu. Tasfiye hareketi başlattı.

Bu tasfiye hareketinde Çinlilerin mücadele edecekleri unsurlar şöyle sayılıyordu:

-İnkılap aleyhinde propaganda yapanlar, inkılapçı hareket ve icraata karşı koyanlar.

-Halkı, hükûmete ve partiye karşı silahlı mukavemete teşvik edenler.

-Hükûmetin vergi ve hububat toplamasına, halkın hükûmete hizmet etmesine ve bazı kanunlara karşı gelenler.

-Halk ile hükûmetin arasını açmaya teşebbüs edenler.

İşte, bunlara karşı mücadele edilecek ve bu zararlı şahıslar yok edilecekti.

Ancak hareketin asıl gayesi, Müslüman-Türkler arasındaki her tabakadan, her sınıftan telakki ettikleri şahısları, yukarıdaki maddelerden birine katmak suretiyle imha etmekten ibaretti. Bakın nasıl yaptılar...

Milliyetçiliği, dar düşünceyi ve şovenizmi tasfiye ederek insanlık (hümanizm) düşüncesini halka aşılamak gibi bir gayeyle harekete geçildiği açıklandı.

Gerçek gaye ise;

-Kızıl Çin'e karşı, açıktan açığa cadde ve meydanlarda karşı koyan mahalli milliyetçileri...

-İmha ve Çinlileştirme siyasetine, Türk kızlarının Çinlilerle evlenmesine mâni olanları, Çin'den muhacir getirilmesini tenkit edenleri...

-Önce Kızıl Çin ile iş birliği yapıp vatan ve milletin zararına çalışan fakat sonradan pişmanlık duyup Kızıl Çin'den ayrılan mahalli komünist ajanları tasfiye etmekten ibaretti.

"Toprak Reformu" adı altında Doğu Türkistan halkının elinde avucunda ne varsa aldılar.

Kızıl Çin, Doğu Türkistan'da 1951 yılında başlattığı toprak reformunu 1953 yılına kadar devam ettirmiştir. Bu hareketin amacını da şöyle açıklamıştır: "Topraksız kimseleri toprak sahibi yapmak; toprak sahiplerinden işçiler ve fakirler için intikam almak ve bunun için imkânlar sağlamak." Hâlbuki "Toprak Reformu" maskesi ardında Doğu Türkistan'da çok büyük cürümler işlenmiştir. Ve esas itibarıyla toprak reformu hedefledikleri şu sonuçları doğurdu:

-Türklerin toprakları ellerinden alınarak Çin'den getirilen sivil ve asker Çinlilere dağıtıldı.

-Türkler arasında "sınıf çatışması" meydana getirildi.

-Toprak sahibi ile işçiler, ortakçılar ve fakirler arasında sönmez ve kanlı bir düşmanlık meydana getirildi. İşçiler ve fakirler katil, cani ve gasıp durumuna düşürüldü. Ayrıca işçi ve fakirleri Kızıl Çin iktidarına menfaat bağlarıyla bağlamak gibi bir endişeyle hareket edildi.

-Toprak sahipleri yok edildi.

Dikkat edilecek husus şudur ki Doğu Türkistan'da hemen herkes toprak sahibiydi. Çünkü burada araziye oranla nüfus çok azdı. Bu itibarla ekime elverişli toprak, bütün halk arasında dağılmış vaziyetteydi. Halktan hemen herkesin az veya çok arazisi vardı. Eğer Çin iktidarı Toprak Re-

formu Hareketi'nde samimi olsaydı halkı birbirine düşman hâle getirmez, kullanılmaya elverişli duruma getirdiği toprakları fakirlere verebilirdi. Fakat böyle yapmadı. Toprak sahipleri yok edildi. Fakirler istismar edildi ve 1951 ila 1963 yılları arasında Doğu Türkistan halkı köle gibi çalıştırılarak 28.000.000 mû[17] arazi ekime elverişli hâle getirildi ve buralar Çinli kolonilere ve "İstihsal Ordusu" adını verdikleri Çin askerlerine dağıtıldı.

Doğu Türkistan'da, Toprak Reformu Hareketi çok korkunç işkenceler altında yürütüldü. Bu hareket için birkaç safhalık tatbikat ortaya kondu. Bu safhalar şunlardı:

İlk iş olarak şikâyet mevzusu olabilecek toprak sahipleri ve onların kusurları tespit edildi. Bu tespit işinde, daha önce teşkilatlandırılmış, ahlaken düşük insanlar vazifelendirildi. Ayrıca toprak sahiplerinin komşuları, işçileri ve köylülerle aralarında geçen münasebetler tespit edildi. Her köyde toprak sahipleri ve çiftçiler, Komünist Partisi'nin mahalli hükûmeti tarafından şu kategorilere ayrıldı:

Zorbalar: Ürettikleri, yıllık ihtiyacından fazla olanlar.

Ağa ve arazi sahipleri: Ürettiği, yıllık ihtiyacına kâfi gelenler.

Zengin çiftçi: Ürettiği, ihtiyacının yarısını kapsayanlar.

Fakir çiftçi: Toprağı olup ekme imkânına sahip olmayanlar.

Ücretli çiftçi: Emekçiler.

[17] Mû, Çin'de kullanılan, metrekare cinsinden ölçü birimidir. 1 mû 797,3 metrekaredir.

Bu tespit ve tasnif işi yapıldıktan sonra, teşkilatlandırılmış olan ajanlar, toprak sahiplerinin ortakçılarını, komşularını, işçilerini ve diğer fakir insanları teker teker dolaşarak onları tahrik ve şikâyete yönelttiler. "Onları siz zengin ettiniz. Sizi ise onlar (toprak sahipleri) fakirleştirdi. Zahmeti siz çektiniz, rahatı onlar gördü. Çin Halk Hükûmeti ve Komünist Partisi sayesinde onlardan hesap soracak ve rahat etmek fırsatını elde edeceksiniz. Onun için bu zorba, ağa ve toprak sahipleri hakkında şu şekilde şikâyette bulunun: Kurulacak Halk Mahkemesi önünde, onlardan çok zulüm gördüğünüzü açıklayın. Ortaya attığınız isnat ne kadar ağır ve çok olursa alacağınız toprak ve malzeme o derece artacaktır. Eğer bildikleriniz az ise biz onlar hakkında size bilgi verebiliriz..." şeklinde bazı insanlar teşvik ve tahrik edildi. Bu işleri yapmayanların cezalandırılacağı tehdidinde bulunuldu. Ne kadar çetin ve sinsi bir tuzak değil mi!

Birtakım şikâyetçiler de böyle hazırlandıktan sonra, toprak sahipleri tevkif edildi ve Halk Mahkemeleri kuruldu. Halk Mahkemesi, bütün köy veya şehir halkı toplandıktan sonra, tevkif edilen şahısların halka teşhir edildiği esnada kuruluyordu.

Halk Mahkemesi'ni hükûmet ve parti adına temsilciler yönetir, halk arasında da daha önceden ayarlanan şahıslar içerisinden birkaç kişi temsilci olarak çağrılır ve görevlendirilirdi. Başhâkim mevkisinde bir Çinli bulunurdu. Daha önceden tevkif edilmiş olan sözde mücrim (!) zavallı insanlar, polis nezaretinde getirilir ve Halk Mahkemesi önünde diz çöktürülürdü.

Bundan sonra başhâkim halka dönerek "Bu mücrimler hakkında şikâyetleriniz nedir? Bunları korkmadan söyleyiniz. Bugün hesap ve imtihan günüdür. Hükûmet, halk hükûmetidir. Halkın bütün arzuları yerine getirilecektir," diye davette bulunurdu. Buna rağmen halktan bir ses çıkmaz ve halk, bu adi senaryoya iştirak etmek istemezdi. Çünkü oynanan oyunların farkındaydı. Bu oyunları ve şikâyetleri, kendi seciye ve ahlakına, şerefine yakıştıramıyordu. Onlar Allah'a, ahirete ve kitaba inanan sadık müminlerdi. Yalan, iftira, tezvir ve gaspın ahiretteki cezasını bilen kimselerdi. Bunun için menfaatlerine uygun olarak, kendi kardeşlerine iftira atmak ve onlara zulüm yaptırmak istemiyorlardı. Halk içerisinde, ilk anda iftiraya karışanlar olmadığı gibi mücrim diye tevkif ve teşhir edilen insanlardan yardım gördüklerini söyleyenler bile çıkıyordu.

Bunun zararlı olacağına kani olan Çin komünistleri bu sefer toprak sahiplerinin lehinde konuşanları tevkif ve imha ederek halka gözdağı vermeye başladılar. Buna rağmen yine istedikleri şikâyet tarzını halka yaptıramıyorlardı. Neticede bir köydeki toprak sahiplerini diğer bir köydeki Halk Mahkemesi'ne, oranınkini öteki köyün Halk Mahkemesi'ne götürmek ve kendi yerleştirdikleri ajanlar vasıtasıyla şikâyetler yaptırmak suretiyle cezalandırma cihetine gittiler.

Bu uydurma şikâyetler yapılırken birçok insan bu insafsızlığa dayanamayarak gözyaşları döküyordu. Aradan çıkan hainlerin şikâyetlerine halk topluca iştirak ettirilmek istenirdi. Halk buna da yanaşmıyordu. Buna rağmen suçlu şahsın en adi işkencelere tabi tutulmasına devam edilir ve

başhâkim "bu şikayetler karşısında ne diyeceklerini" sorardı. Bunların söyleyecek bir şeyleri mi vardı ki? Düzmece şikayetler!

Eli kolu bağlı zavallı insanlar, isnatları reddederler fakat komünistler tarafından itirafa zorlanırlardı. Bazı ajanlar halktanmış gibi davranarak kalabalığın ortasından çıkar, "Yaptıklarını itiraf et. Bugün yaptıklarını söylemekten çekiniyorsun ama vaktiyle neden bu kötülükleri yaptın, bugünleri düşünmedin!" diye toprak sahibinin üzerine yürürler, onu dövmek isterlerdi. Bu sefer de itiraf etmeyince, hanımı ve çocukları gözü önünde işkencelere tabi tutulurdu. İşte o zaman yavrularının kurtulması için zavallı adam, komünistlerin uydurmuş olduğu iftiraları itirafa mecbur kalırdı.

Bu isnat ve iftiraların boyutunu şu cümleler ortaya koymaktadır:

"Bunlar bizi güneşin bağrında zorla çalıştırırlar, kâfi derecede yemek hatta su vermezlerdi. Çok az ücret verirlerdi. Falanca ağa bana hiç ücret ödemediği gibi, toprağının vergisini de bana ödetti. Bizi sahipsiz bularak güzel kızlarımızı hatta nişanlı kızlarımızı elimizden zorla aldı ve kendisine metres yaptı."

Hâlbuki komünist Çin hükûmeti daha beterini yapacaktı.

Bu isnat ve iftiraları zorla itiraf eden toprak sahibinin cezası kesilirdi. Başhâkim halka dönerek "Bu halk düşmanlarından hangilerini, hangi şekilde cezalandırmak istiyorsanız söyleyin. Halk Mahkemesi bunlara hangi cezaları versin?" diye sorardı. Buna yine halkın arasına yerleştirilmiş

ajanlar, "Falanca şöyle öldürülsün, filanca müebbet hapse mahkûm edilsin, öteki zorbaca kısas edilsin, bunların mal ve mülkleri müsadereyle fakirlere dağıtılsın" şeklinde bağırarak cevap verirlerdi. Bunun üzerine başhâkim, "Hâkimiyet halkındır, karar sizlerindir. Onun için sizin dediğiniz şekilde cezalandırılacaklar" diye her bir mahkûma ayrı ayrı ceza tayin eder ve infaz için polislere emir verirdi. Bundan sonra en adi şekillerde cezaların infazına geçilir, halkın ve çocukların gözü önünde mahkûmlar şehit edilirdi. Bunların arkasından yakınlarına ağlamamaları, cenazelere sahip çıkmamaları, cenaze namazını kılmamaları, hiçbir dinî merasim yapmamaları tembih edilir ve bu tembihi dinlemeyenler de cezalandırılırdı. Bu facialar esnasında mahkûmların birçok yakını çıldırmış, birçoğu oracıkta ölmüştür.

Öldürülenlerin dışında hapis cezasına çarptırılan arazi sahipleri, özel olarak inşa ettirilen hapishanelere atıldı. Cezası bitenler "ıslah kampı, emek kampı, toplama kampı" adları verilen iş kamplarına sürüldü. Bazılarına yıllarca hayvan gibi araba çektirildi. Bazıları kızının veya karısının yeni kocalarının hizmetine verildi.

Böylece Doğu Türkistan'da "Toprak Reformu" adı altındaki imha hareketi, insani zulüm ve işkencelerle devam ettirildi. Halk Mahkemelerinin verdiği bazı ceza ve kısas usullerini buraya yazalım. Gerçekten acımasız ve ürpertici cezalar.

-Kendi kendini defin cezası verilirdi. Mahkûmlara bizzat kendi mezarları kazdırılır ve sonra oraya sokularak şikâyetçiye üzeri diri diri kapattırılırdı.

-Soğuk depo cezası verilirdi. Mahkûmlar feci şekilde dövülür, yarı ölü hâle getirildikten sonra kara gömülürlerdi.

-Mahkûmlar bacaklarından iki öküze bağlanır ve öküzler ters istikametlere sürülmek suretiyle bedenleri parçalanırdı.

-"Kolay doğum" cezası verilirdi. Kadın toprak sahiplerinden hamile olanların üzerine şikâyetçiyi çıkartıp kadını çiğneterek öldürürlerdi. Kadın bağıra bağıra hayatını kaybederdi.

-"Suya doyurma" cezası verilirdi. Mahkûm olan şahıs bir çuval içerisinde nehre atılır ve köyün suyunu yalnız başına kullandığı iddiasıyla suda boğulurdu. Bu cezaları izleyen insanların korkudan tüyleri ürperirdi.

Halkı toprak bakımından iyice fakirleştirmek için yeni yöntemler geliştirdiler. Toprakları üç sınıfa ayırdılar:

Birinci sınıf topraklar, Doğu Türkistan'ın en verimli arazileriydi. Bu araziler Çinli askerlere dağıtıldı.

İkinci sınıf topraklar ise verim itibarıyla orta durumda olan arazilerdi. Bunlar da Çin'den getirilen göçmenlere dağıtıldı.

Üçüncü sınıf topraklar, Doğu Türkistan'ın en verimsiz ve ekime elverişsiz arazileriydi. Bu araziler ise Doğu Türkistan'ın yerli halkına ve fakir Müslüman Türklere verildi. Bu kötü araziden çıkan mahsulü de Çinliler alıyordu. Sahiplerine ancak yiyecek miktarda az bir kısmı bırakıyorlardı. 1955 yılında kooperatifleştirmek suretiyle halkın elinden bu topraklar da alındı. Halk tamamen köle hâline getirildi ve bir sürü durumuna düşürüldü.

Komünist idare her şeye el koyuyordu. Böylece Türkistanlıların ellerindeki topraklar alınarak can damarları kesilmiş oluyordu.

Köleleştirme

Toprak reformu hareketinden sonra Kızıl Çin, halka dağıtılan küçük arazileri kooperatifler hâlinde birleştirmek üzere harekete geçti. Köylerin kooperatif kurmaları için komünist ajitproplar,[18] halk arasında propagandaya başladılar. Hatta bunlar, yirmi kişi bir araya gelerek kendileri kooperatif kurma cihetine gittiler. Kızıl Çin hükûmeti bunlara ziraat için gerekli yardımda bulunuyordu. Makine, gübre, tohum vs. gibi malzemeler bol bol veriliyordu. Böylece halk, teşvik sonunda kooperatifler kurmaya başladı. Bu kooperatiflerin başına Çinli idareciler getirildi. Toprak, bu vasıtayla Komünist Partisi'nin eline geçti. Halk da kooperatiflere bağlı, ücretle çalışan işçi durumuna geldi.

Kooperatiflerde işçi durumuna gelen halkın ev, küçük bağ, tarla vs. gibi mülkleri de peyderpey yağma edildiğinden elinde hiçbir şey kalmadı. Bundan sonra halk komünlere sokuldu. Kızıl Çin, komünü şöyle anlatıyordu: "Komün, hep beraber, müşterek gaye uğruna çalışan halk için ve halk tarafından idare edilen muayyen bir yer veya bölgede yaşayan insan topluluğudur." 1958 yılından itibaren tatbik safhasına konulan bu gayriinsani "komün hayatı" bugüne dek tarihin kaydetmediği korkunç bir sürüleştirme sisteminden başka bir şey değildir.

[18] Ajitasyon ve propaganda kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulan kavram.

Halkın, yukarıda söylendiği gibi bir bölgede toplanması için ilk iş olarak, köylerde kışlalara benzeyen birkaç yüz adam sığacak büyüklükte barakalar yaptırılmıştır. Önce evsiz olanlar gelip buralara yerleşmiş, sonra da evi olanların barakalara yerleşmesi icbar edilmiştir. Halkın barakalarda kalmasını temin için geri dönecekleri tek yer olan evlerini yakmışlardır. Halkın su içeceği havuzlara, nehir ve ırmaklara domuz sürülerini sokmuşlardır. Böylece kadınlı-erkekli, genç ve ihtiyar yüz binlerce Doğu Türkistanlı, süngülü cellatların nezareti altında ve âdeta bir sürü hâlinde bu barakalara yerleştirilmiştir.

Bundan sonra, barakalarda tasnif işine geçilmiştir. Çocuklar, annelerinin kucaklarından alınarak başka barakalara götürülmüş, ihtiyarlar "mesut yuva" diye adlandırılan barakalara yerleştirilmiştir. Kadınlar ve erkekler de farklı barakalara ayrılmıştır. Yaşlı ve zayıf olanlara mutfak işleri, çocuk bakımı ve temizlik işleri gibi vazifeler verilmiştir. Geri kalanlar, kadın ve erkek tefrik edilmeksizin işçi sınıfına ayrılmıştır. Her yüz kişiye bir Çinli "şef" tayin edilmiş ve halk, hayvanlar gibi sürü hâlinde çalıştırılmaya başlanmıştır. Komünlere yerleştirilen halk, çalışmak için her gün şafak sökmeden polis düdükleriyle uyandırılıyor ve çok kötü yiyeceklerle biraz kahvaltı yaptırıldıktan sonra yaya olarak uzak bölgelere götürülüyordu.

Halkın komünlerde geçirdiği hayat tarzı, tüyler ürpertici facialarla doludur. Bir iki misal, bu hayatın fecaatini belki gösterebilir.

(Komün sisteminde çalışanlar)

Her sabah 04.30'da kötü bir kahvaltı, 08.15'te işbaşı, 12.00'de yemek paydosu, 12.15'te tekrar işbaşı, 19.20'de paydos; akşam yemeğinden sonra mum, çıra, fener vs. gibi lambaların ışığı altında tekrar işbaşı yaptırılırdı. Bazen akşam yemeğinden sonra işçilere bir film veya tiyatro seyretme hakkı verilse de işçiler seyretme süresi kadar tekrar çalıştırılırdı.

Doyacak derecede yemek, sıcak elbise ve ayakkabı vermeden, normal uyku temin etmeden, kış veya yaz farkı gözetilmeksizin işçiler kışın -30, yazın ise +36 derecede, günde 18 saat çalışmaya mecbur tutulurlardı. Çalışma yerleri ayrı ayrı olduğundan karı-kocalar günlerce görüşemezlerdi. Eğer bir komün azası herhangi bir sebepten dolayı iş yerinde ölürse hemen orada yıkanmadan, kefenlenmeden, cenaze merasimi yapılmadan bir çukura atılırdı.

İşte aksama olacak düşüncesiyle kocaya karısının, kadına kocasının ölüsünü arama müsaadesi verilmezdi. Şayet

ölüm barakalar içinde olmuşsa ölüyle meşgul olmak için o barakadan birkaç kişiye ancak birkaç saat izin verilirdi. Çoğu zaman, ölü sahipleri barakalarından gelerek ayrı bir barakada bulunan ölülerini görme şansına bile sahip olamazdı. Görmeye gelebilenler de hemen işlerine dönerlerdi. Bu ızdırap karşısında, bir Türkistanlı komün azasına ağlamak dahi yasaktı. Halk, ancak rüyalarında ağlayıp içini boşaltabiliyordu. Barakalarda ölülere yapılan masraf, ölünün hayatta kalan herhangi bir yakınının hesabına kaydedilirdi.

Doğum için komün üyesi bir kadın işçiye sadece üç gün izin verilirdi. Doğum yapan kadının, üçüncü günden sonra doğan çocuğunu komün idaresine teslim ederek işbaşı yapması şarttı. Bu durumda lohusa kadın hemen hastalanır ve çoğu zaman hayatını kaybederdi. Buna dayanabilenler çok azdı. Çünkü lohusa demek, doğum yapan yorgun ve yaralı anne demektir. Bunun için lohusalık süresince kadının temizlik, sağlık ve istirahat ilkelerine her zamankinden daha çok dikkat etmesi icap eder. İşte bu sebeple doğum yapan kadın için tıp mütehassısları dört ila altı hafta arasında yani yirmi dört ila kırk iki gün arasında bir istirahat müddeti tayin etmişlerdir.

Şimdi, komünde yukarıdaki şartlar altında doğum yapan kadının hâlini ve onun hayatta kalmasının ne kadar acı ve ızdırap verici bir yaşayış olduğunu düşünün. Komünde eğer evlenme olacaksa nikâh diye bir merasim yaptırılmazdı. Bazen şansı yaver gidenlere nikâh için gayet az bir süre tahsis edilirdi. Ancak nikâh kıyıldıktan sonra, erkek ve kadın tekrar iş yerlerine döner ve ancak cumartesi günü buluşmalarına izin verilirdi.

Evli olan Türkler, iki haftada bir defa, birkaç dakika için eşleriyle buluşabilirdi.

Cumartesi akşam yemeğinden sonra bütün barakalar boşaltılır ve cumartesi sırası gelen karı-koca, boşaltılan barakaların birinde ve gösterilen yerde buluşurdu. Kadının, hemen sağlık taburuna giderek kendisini rapor etmesi şarttı. Karı-kocanın buluşma tarihi ve müddeti deftere işlenir, eğer kararlaştırılan müddetten fazla kalındıysa sağlık taburu, kocayı "bencil hareket ettiği, sıra bekleyenleri düşünmediği ve karısıyla gizli şeyler konuştuğu" iddiasıyla cezalandırırdı. Cumartesi günleri, her barakanın önünde karı-kocalar uzun kuyruklar teşkil ederlerdi. İşte böyle ucube bir düzen kurdular!

Gıdasızlık, yorgunluk, işlerin ağırlığı ve çeşitli baskılar yüzünden hastalanan, zayıflayan insanlar muayene ve tedavi imkânlarından mahrumlardı. Bazen son derece hâlsizleşen komün üyeleri "artık çalışamayacağız" diye topluca başkaldırırlar fakat bu defa Çinli askerler, makineli tüfeklerle üzerlerine ateş açarlardı.

Kısaca misallerle anlatmaya çalıştığımız komün hayatının, Doğu Türkistanlı Türklerin nüfusunu azalttığı, kalanlarınsa komünist Çin baskısına başkaldıramaz hâle geldiği açıkça görülmektedir. Bu fecaat karşısında, ülkelerini komünist Rus veya Çin rejimlerine peşkeş çekmek isteyen hain veya gafil kimseler titresinler ve ibret alsınlar!

Kızıl Çin işgalinden sonra halk, komünizmden korktuğu için bir an evvel elindekileri satmak endişesiyle erzakını ucuzlatmıştı. Kızıl Çin, erzakı daha ucuz bir fiyat koyarak kendisi satın aldı. Ayrıca bütün arazi sahipleri-

ni toplayıp her birine ayrı ayrı, vermeleri gereken erzak miktarını söyledi. Böylece halkın erzakı Çin depolarına aktarılmış oluyordu. Erzakı veremeyenler sakladıkları gerekçesiyle tutuklanır, kadınlar ve kızlar sokaklarda başı ve vücudu açık vaziyette dolaştırılırlardı. Bu hareket Türkistanlı Müslümanlara çok ağır geldiğinden yiyecek için sakladıkları erzakı çıkarmak zorunda kalıyorlardı. Erzakını vermeyen Müslümanların kadın ve çocuklarını ise çok ağır işlerde çalıştırıyorlardı.

Laogai Sistemi

Tutuklanıp çalışma kamplarına götürülenler odun keserek, taş kırarak tarım ve sanayi işlerinde en az on saat çalışmak zorundaydılar. Eğer vaktinde uyumazlarsa, bağırarak konuşurlarsa, güler veya ağlarlarsa, abdest almak için gizlice su alırlarsa, işlerini vaktinde bitirmezlerse, gardiyanlara cevap verirlerse ağır bir şekilde cezalandırılıyorlardı. Başa vurarak dövme, vücudun çeşitli yerlerine elektrik verme, tavana asıp dövme sık verilen cezalardandı. Çoğu zaman mahkûmların makatlarına elektrikli çubuk sokuluyordu. Pek çok mahkûmun dişi, eli kolu kırılmıştı, duyma ve görme duyularını kaybeden mahkûmlar da vardı.

Kamplarda yemek yemeden önce Çince marş söylemeleri gerekiyordu. Bilmeyene, söylemeyene yemek verilmiyordu. Kampta doktor yoktu. Hasta olanlar çalıştırılmaya devam ediyordu.

Toplama kamplarında geliştirilen en önemli yöntem "laogai" idi. Bu sistemle insanların düşünceleri tamamen kontrol altına alınmak isteniyordu. Laogai sistemi zihni

ve düşünceyi köleleştirmeyi hedefliyordu. Bu sistem Çin Devleti'nin en önemli mekanizmalarından biridir. 1997 yılı itibarıyla Çin genelinde binden fazla laogai vardı. Bu laogailerde 8-10 milyon kişinin bulunduğu tahmin edilmektedir. İnsanlar hem çalıştırılıp hem zihin ve düşünceleri kontrol edilmektedir. Stalin de aynı sistemi "gulag" adı altında Rusya'da kurmuştu.

Çin'deki laogailerde üretilenler Çin bütçesinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. 1999'da yapılan bir araştırmaya göre sadece 99 laogainin yıllık toplam 843 milyon dolarlık satış yaptığı ortaya çıkmıştır. Diğer bir deyişle dünyanın dört bir yanında Çin yapımı mal kullananların büyük bir bölümü, aslında Kızıl Çin yönetiminin kamplarda zorla çalıştırdığı Doğu Türkistanlı tutukluların yaptığı ürünleri kullanmaktadır. Örneğin Çin, dünyanın en önemli çay üreticileri arasında yer almaktadır. İhraç ettiği çayın üçte biri Doğu Türkistanlıların zorla çalıştırıldığı laogai kamplarında üretilmektedir. Bu laogai kamplarında aynı zamanda Çinli komünizm ve Mao muhalifleri de vardır. Laogailer görüldüğü gibi sadece basit bir hapishane değil, Komünist Parti'nin dikta rejimini devam ettirebilmesini sağlayan önemli bir araçtır.

Mao, laogai için şunları demiştir: "Laogailer devlet mekanizmasının şiddet araçlarından biridir. Muhalif düşüncelerin üzerindeki diktatörlüğü sağlamlaştırır."

Komünist rejim, laogailerde zor şartlarda çalışırken ölüp gidenlerin cesetlerinden de faydalandı. Ölenlerin organları kâr amaçlı kullanıldı. Ölen veya idam edilenlerin kullanılabilir organlarının her birinden ortalama 10-15 bin

dolar kâr elde ettiler. 1970'lerde çıkarılan "idam edilenlerin bedenlerinin kullanılmasına dair kanun"la, idam edilen kişilerin organlarının kullanılması meşru hâle getirilmiştir. Organları almak için ailelerden izin bile alınmıyordu.

Ölülerden alınan organların nerede kullanılacağına da Komünist Parti karar veriyordu. Öncelikli sınıf Komünist Parti yöneticileriydi. Bazısı da uluslararası legal veya illegal olarak satılıyor, dünyaya pazarlanıyordu. Fakir ve çaresiz halk asla faydalanamıyordu. Zaten işçinin, halkın çıkarı için çalıştığını söyleyen komünist rejim, Komünist Parti yöneticileri ve elitlerini zengin edip konfor içinde yaşatıyordu. 1975-1995 arasında sadece 20 bin böbreğin naklinin yapıldığı tespit edildi. İdam edilen mahkûmların %90'ının organlarının alındığı ortaya çıktı. ABD'ye kaçan Wang Guoqi adında Çinli bir doktor tüm bunları anlatmış, bu işi kendisinin de yaptığını itiraf etmiştir.

Amerika'ya Karşı Propaganda

O dönemde Amerika komünizme karşı mücadele başlatmıştı. Bu sebeple Çin'i de tehdit ediyordu. Komünist Çin ve Mao yönetimi Amerika ile mücadele için yöntemler geliştirdi. Doğu Türkistan'daki Amerikan ajanlarını ve taraftarlarını yok etmek ve insanlık adına Kore'de Amerika'ya karşı mücadele için propagandalar yapıyordu.

Hâlbuki Doğu Türkistan'da ne Amerikan ajanı ne de taraftarı vardı. Bu bahaneyle bir miktar Türk'ü imha etmek, Türklerin zihninde Amerikan düşmanlığı meydana getirmek, Kore'ye yardım bahanesiyle yine halkın servetinin bir kısmını daha ele geçirmek için yeni usuller buluyorlardı.

Doğu Türkistanlı Müslümanlar Amerikan filmleri seyretmek, Amerikan malları kullanmak, Amerikan mallarının ticaretini yapmak ithamlarıyla suçlandılar. Suçlananlar Halk Mahkemelerinde ağır bir şekilde cezalandırıldılar. Kızıl Çin iktidarı bir taraftan halkı böyle ithamlarla taciz ederken diğer taraftan da Amerika aleyhinde keskin bir propaganda faaliyeti yürütüyordu. "Amerika kâğıttan bir kaplan gibidir" sloganıyla Amerikan aleyhtarı propagandayı geliştirdiler. Hatta bu işi o kadar komik duruma götürdüler ki kâğıttan ufak kaplanlar yapıp halkın parmaklarını bu kâğıttan kaplana dokundurtuyor, ardından da "Görüyorsunuz ya bu kaplanın içi boştur, koftur ve bir gösterişten ibarettir. Amerika da böyle içi boş bir kaplandır," şeklinde konuşuyorlardı.

Yine böyle bir gün, propaganda yaptıkları sırada halktan birkaç kişi "Mademki Amerika böyle kof bir şeydir, Çin Halk Cumhuriyeti niçin Amerika'dan bu kadar korkuyor?" diye fikir beyan edince hemen yakalanıp hapse atılmıştır. Halk arasında Amerika aleyhinde gerekli zemini hazırladıktan sonra sıra Kore'ye geliyor ve "Amerika'nın ıslah ettiği Kore'ye yardım" sloganıyla kampanyalar açılıyordu. Halk, Çin iktidarının tespit ettiği miktarda yardım yapmak mecburiyetinde bırakılıyordu. Hâlbuki bu toplanan yardımlar, Kore'ye gönderilmemiş ve Çinliler tarafından paylaşılmıştır.

Daha sonra bir bahane daha buldular. Bu sefer de "Kore'de ölenlerin ailelerine ve çocuklarına yardım" kampanyası adı altında yeni bir soyguna giriştiler. Bunu kolaylaştırmak için de Çin'den birtakım kadın ve çocuk getirterek Doğu Türkistan'a yerleştirdiler. Bunlara yardım paraları

toplattırdılar. Nihayet "Kore'de insanlığın savaşını verirken yaralandılar" bahanesiyle Kızıl Çin'den getirilen çok hafif yaralı askerler için ayrı bir kampanya açıldı. Bütün bu bahanelerle halkın varı yoğu alınıyor, Türk halkı devamlı Çinlileri besliyordu.

Sahte Mücahit Teşkilatı

Çin Devleti'nin Doğu Türkistanlılara karşı uyguladığı en sinsi taktiği anlatacağım. Bu taktik, Çin'e karşı gizli direniş hareketi içinde olanları ve yine Çin'e karşı ayaklanmak isteyip örgütlenenleri deşifre etmek için geliştirildi. Nasıl mı?

Çin, kendine bağlı "sahte bir mücahit teşkilatı, yapısı" kurdu. Görünürde Çin'e düşmanmış gibi. Aslında tüm elemanları Çin istihbaratına bağlıydı. Çin ile mücadele edip savaşıyormuş gibi görünüyorlardı. O kadar gerçekçi rol yapıyorlardı ki bazen Çin polisi bile ayırt edemiyordu. Bunlar, Doğu Türkistanlıların yanına yaklaşıp "Çin'e karşı ayaklanıp isyan edip özgürlüğümüze kavuşacağız, siz de katılın" diyorlar, dolduruşa getiriyorlardı. Böylece dolduruşa gelip Çin'e karşı içinde biriken kini belli edenler hemen fişleniyordu. Veya Çin'e karşı gizli faaliyet içinde olanlar planlarını bu sahte direnişçi mücahitlere anlatıp açığa çıkmış oluyorlardı.

En sonunda gerçekten direniş ve faaliyet içinde olanlar tamamen tespit ediliyor ve icabına bakılıyordu. Tabii hemen icabına bakmıyorlar; hepsini komple sahte mücahitler aracılığıyla sahte direnişçi mücahitler teşkilatına topluyorlardı. Hiç belli etmedikleri için teşkilata girenler de anlamıyordu. Hatta bunlara görevler bile veriliyordu; her şey ger-

çekçiydi. Böylece binlerce kişi deşifre edilip toplanmış oldu. Buna "süpür, topla, yok et" yöntemi deniyordu. Yani zararlı böcekleri tek tek yok etmektense bir yere toplayıp öyle yok etmek!.. Kimse, bu mücahit teşkilatının Çin istihbaratına bağlı olduğunu anlamıyordu.

Bu sahte mücahit teşkilatı özellikle gençlerin sıcakkanlılığından faydalanıyordu. Ateşli sözlerle gençleri etkileyip kalp derinliklerine girmeye çalışıyorlardı. Doğu Türkistan halkının ve gençlerin istihbarat anlayışı ve bilgisi yetersiz olduğu için mevzuya çok basit bakıp hemen kendilerini belli ediveriyorlardı. Zaten Doğu Türkistan'da hapse girenlerin ve öldürülenlerin çoğu kalbindekileri, kafasındakileri kolayca ele verip anlatanlardı. Dolduruşa gelip Çin'e karşı direnmek ve bağımsız olmak istediklerini hatta faaliyet yaptıklarını ağızlarından kaçırıyorlardı.

Bu sahte mücahit teşkilatına girenlere hemen görevler verilirdi. Böylece sahte oldukları ve Çin'e bağlı oldukları anlaşılmazdı. Görev alıp yapmaya başlayanlar bu sefer içlerinde olanları daha fazla açmaya başlıyorlardı. Zaten bunun için görev verilirdi. Böylece Çin, sahte direniş hareketiyle gerçek direniş hareketi oluşmasını önlüyor ve isyan edip direnecek kitleyi kontrol altında tutmuş oluyordu. Çok sinsi ve zekice bir kurgu.

Bunu akıllı her devlet yapar. Mesela Türkiye de sağ-sol radikal örgütlerin büyümesini hatta kurulmasını önlemek için kendi yapay örgütünü kurdurur. 1970-80 döneminde kendi radikal sol örgütünü, yapılanmasını kurdurmuştur. Böylece tüm planları, faaliyetleri öğrenir ve kontrol altında tutar.

Fikir Islahı (!)

Çin, Doğu Türkistan'da tam hâkimiyet kurmak için "Fikir Islahı" programı başlattı. Amacı zararlı fikir taşıyan unsurları ıslah etmek ve bu fikirlerden vazgeçirmekti. Zararlı fikirler dedikleri millî-dinî fikirlerdi. Bu programı uygularken bakın neler yaptılar...

Zor kullanmak suretiyle Doğu Türkistanlı şair, edebiyatçı ve fikir adamı gibi münevverleri millî fikirlerden vazgeçirip komünist düşünceyle doldurmak istediler. Komünistlerle iş birliği yapmak istemeyenleri tutuklayıp şeref ve haysiyet kırıcı propaganda yaptılar.

Islah olmayan(!) halkı Halk Mahkemesi'ne çıkarıp çeşitli suçları zorla itirafa mecbur etmişler, itiraf etmeyenleri de işkenceye tabi tutmuşlardır. Halk arasında sevilen dindar ve kanaat önderi şahıslara zina, sapıklık, hırsızlık gibi iftiralar attılar. İşkenceye dayanamayan bazı Müslümanlar, "Bugüne kadar, halk zararına olan milliyetçi ve dinî fikirler taşımaktaydım. Şimdiyse komünist fikriyatı bunlardan daha faydalı buldum," demek zorunda kalmışlardır. Bütün bunlara rağmen bu çirkin iddiaları kabul etmeyip öldürülen ve işkence esnasında komünistlerin ellerinden kurtulup kendi canına kıyan birçok insan görülmüştür.

İşte, farklı farklı metotlar geliştirdiler...

Üçe Karşı Mücadele Hareketi

Hareketin zahiri gayesi rüşvet, israf ve bürokrasi diye üç maddede toplanan hedeflere karşı yöneltiliyordu. Gerçekteyse bazı daire ve müesseselerde istihdam edilen Türk memur-

ları veya çalışanları görevlerinden uzaklaştırmak istiyorlardı. Bunun için de komünistlerle iş birliği yapan ve sonradan onlardan kopan, pişmanlık duyan memurları, Çin malzemelerine zarar vermek kastıyla onları imha etmekle, bazı yerlere lüzumundan fazla malzeme kullanmakla itham edip, rüşvet alıyor ve israf yapıyorlar diye iftira atıp daire ve iş yerlerinden alıyorlardı. Daireye gelen yurttaşlarına güler yüz ve kolaylık gösteren ve halkın itimadını kazanan, Çinli amir veya memurların tahakküm ve yanlışlıklarına karşı koyan Türk memurlar ise işlerinden resmî olarak uzaklaştırılıyorlardı.

Çin'de resmi imza ile vazifeden alınan veya uzaklaştırılan insanların artık iflah olmayacakları bir gerçektir. Hele bu kişi Türk ise her türlü eza ve işkenceye tabi tutulabilir. Nitekim bu yerlerden uzaklaştırılan işçi ve memur Türkler, hemen Halk Mahkemelerinin önüne çıkarılmışlar ve daha önce anlatılan şartlar altında rüşvet aldıkları veya müsrif oldukları yolunda asılsız isnatlarla peyderpey imha edilmişlerdir. Bazıları "Islah Kampı" (!) diye ölüm kamplarına götürülüyor ve orada ne oldukları bilinmiyordu.

Beş'e Karşı Mücadele Hareketi

Komünistler, şu beş grupla mücadele etmeye başlamıştır:

-Vergi kaçakçıları.

-İktisadi sabotajcılar.

-İşçileri istismar edenler.

-Hükûmetin para ve eşyalarını çalanlar.

-Hükûmetin iktisadi sırlarını ifşa edenler.

Dikkat edilirse çeşitli bahanelerle Doğu Türkistan halkı üzerinde sistemli bir imha politikası işlenmiştir. Bütün tüccarlar ve iş adamları durup dururken vergi kaçakçısı olarak suçlanıp malları müsadere ediliyordu. Kontrol bahanesiyle bütün iş yerlerine giriyorlar, çeşitli raporlar alıyorlardı. Tezgâhtarla tüccarın arası açılıyor, fabrikada işçiler fabrikayı yıkmak için tahrik ediliyordu.

Beş'e Karşı Mücadele Hareketi, daha ziyade tüccarlar ve işçiler içindi; Üç'e Karşı Mücadele ise umumiyetle memurlar için hazırlanmıştı.

Aileye Dinamit

Aile esasına ve kutsiyetine yer vermeyen komünist düşünce, Doğu Türkistan'da aile kurumunu ortadan kaldırmak için çeşitli yollara başvurdu. Bunlardan birisi de evlenme kanunu çıkartmak olmuştur. Komünist Çin bu kanunu tatbik etmek için şu yöntemleri kullandı: Kadın ve kızlar için hürriyet sağlamak ve kendilerine zulüm yapan kocalarından ve kaynanalarından intikam almalarını sağlamak. Bir de zorla evlendikleri adamlardan ayrılıp istedikleri erkeklerle evlenmelerini sağlamak.

Komünist Çin yönetimi açıkladığı bu yöntemlerle amaçlarına ulaşabileceklerini sandılar. Hiçbir kız veya kadın çıkıp da "babam ya da kocam bana zulüm yapıyor, ben kocamla zorla evlendim" diye şikâyette bulunmamıştır. Zaten daha önce kocasından zulüm gören olmamıştır. Mao yönetimindeki Çin, zulmünü uygulayabilmek için böyle yöntemlere başvuruyordu. Gelin şimdi bu yöntemlerin iğrençliklerini anlatalım.

Çin yönetimi Doğu Türkistan'daki bütün aile yuvalarını parçalamak, aile saadetini yıkmak, karı kocayı birbirine düşman etmek ve böylece cemiyetin en sağlam temeli olan aileyi sarsmak istemiştir. Bunun için önce büyük bir araştırma yapmıştır. Bütün kadınların karakterlerini, kusur ve hatalarını, kocalarına ve ailelerine bağlılık derecelerini belli eden siciller tespit ettiler. Bunlara göre karakteri zayıf, kaynanasıyla arasında ufak tefek geçimsizlik olan kadınlar, kocaları ve kaynanaları aleyhinde şikâyet etmeleri için zorlandı.

Bazı kadınların kocaları seyahatteyken evlere baskınlar yapılmış, kadına adice tecavüz edilerek bu durum fotoğraflanmıştır. Daha sonra bu fotoğrafları şantaj aracı yaparak kadını istedikleri gibi konuşturmaya, bütün ailesine iftira atıp şikâyet ettirmeye çalışmışlardır. Böylece aileler parçalanıp, dağıtılıp birbirine düşman edilerek toplum bozulmuştur.

Ayrıca meşhur Halk Mahkemeleri aile yıkma projesinde kullanılmıştır. Binlerce genç kadına zorla, istemediği hâlde kocasına vardığı, babasının, annesinin, kaynanasının ve kayınpederinin kendisine zulüm yaptığı söyletilerek birçok insan imha edilmiştir. Kocaları öldürülen kadınlar Çinli asker ve ajanlarla evlenmeye zorlanmıştır. Evlenmeyenler öldürülmüştür. Bazıları da nadiren evlenme zilletini kabul etmek mecburiyetinde kalmış ve sonradan Çin'e ajanlık yapan insanlar olmuşlardır.

Deşifre Yöntemi

En sinsi sindirme yöntemlerinden birini anlatacağım...

Komünist Çin yönetimi Doğu Türkistan'da hem beyinleri yıkamak hem de beyinlerdekini deşifre etmek için yeni

yöntemler geliştirdi. Sloganları şuydu: "Bütün Müslüman Türklerin beyinlerindeki pislikleri yıkayıp temizlemek ve yerine faydalı (!) bilgiler sokmak." Hâlbuki komünistlerin pislik dedikleri şey, halkın toprağına, memleketine, bütün Türklere, Müslümanlara ve insanlığa karşı beslediği temiz ve faydalı düşüncelerdi. Bu uygulamayla binlerce insan zindana tıkılmış ve öldürülmüştü. Kızıl Çin idarecileri, halk içinde kendileri hakkında kötü düşünen kimseleri tespit etmek için bir yönteme başvurdular. Yöntemin adı "Yüzlerce Çiçek Açsın, Yüzlerce Aile Ötsün Hareketi." Dediler ki "Halk fikrini açıkça söylesin, biz de hatalarımızı ve kötü icraatlarımızı anlayalım ve düzeltelim."

Bu faaliyete geçildiği andan itibaren bir yıl içinde Doğu Türkistan'da büyük bir propaganda hareketi başladı. Halkın açıkça konuşmasını istediler. Bunun için de şunları dediler: "Konuşurken bülbüller gibi ötün, yüzlerce çiçek gibi açın. Hükûmeti eleştirdiğinizden dolayı hiçbir ceza verilmeyecek. Yalan söylemiyoruz. Ne isterseniz kabul edeceğiz. Hatta istiklal isteyenler dahi açıkça söylesin." Halkın konuşması için her türlü teminatı verdiler.

Sık sık toplantılar tertipleyip halkın katılmasını ve konuşmasını sağladılar. Halk ne konuşacaktı ki! Kafese konan bülbülün "illa vatan, illa vatan" diye acı acı ötmesi gibi halk da vatan ve hürriyetten başka bir şey mi konuşacaktı ki? Ama konuştuklarında başlarına gelecekleri biliyorlardı. Bundan dolayı susmayı tercih ediyorlardı.

Fakat halkın arasına yerleştirilen hükûmet ajanları, kendilerine öğretildiği tarzda hükûmeti, Çin idaresini tenkit ediyorlardı. Böylece halkın cesareti de yükseltilmek isteni-

yordu. Nitekim öyle de oldu. Üç beş ay sonra, halkın arasından ve bazı dairelerdeki Türklerden şikâyet edenler çıktı. Çin'in Doğu Türkistan'a görevlendirdiği devşirme adamları halka cesaret vermek için ilk eleştiriyi yapanlardı. Diyorlardı ki "Bize halk hükûmeti olarak istiklal tanınsın. Çin askerleri geri çekilsin. Mekteplerde tedrisat Türkçe yapılsın ve Türkçe resmî dil olsun."

Doğu Türkistan Eyalet Bankası Müdürü Abdullah Mahmudi şikâyet edenlerden biriydi. Hatta bir şiir bile yazmıştı:

Dahi Mao Ze Dung öt diyor, öt diyor...

Ben ötmeden kim ötsün?

Açılarak öterim,

Uçarak öterim,

Bülbül gibi öterim,

Pınarlardan kaynayan sular gibi çağlarım...

Ve sonra, "Ben, Eyalet Bankasının müdürü olduğum hâlde, bir Çinli hademe kadar itibar ve salahiyetim yoktur," diyerek dert yanıyordu. Bunu halkı kışkırtmak için mi yaptı bilinmez ama gaza gelip şikâyet ederek açıkça konuşmaya başlayanlar tespit ediliyor, tek tek toplanıyordu. Birçoğu ülkeyi terk ederek kurtuldu.

Mao yönetimi kasıtlı "öttürme hareketi" ile kısmen başarılı olmuştu.

Senet İmzalatmak

İlkokulu bitiren çocuk ortaokula gitmek üzereyken çocuğun babası, evladının bölücülük hareketlerine katılma-

yacağı konusunda kefalet vermek, bir senet imzalamak zorundadır. Böyle bir senet imzalamayı kabul etmezse çocuk okula kabul edilmemektedir. İş yerlerinde ve başka alanlarda da böyle senetler imzalatılmaktadır.

İş yerlerinde, idarelerde, okullarda günler boyunca normal hizmetler durdurularak beyin yıkama sürdürülür, sonunda da sınava benzeyen bir uygulama yapılır. Beyin yıkamada herkesin bilmesi şart olan şeyler, komünistlerin bilinçaltına yerleştirdikleri şu sözlerdir:

"Doğu Türkistan Çin'in koparılamaz bir parçasıdır. Doğu Türkistan halkı geçmişte çok acılar çekmişken komünist Çin onları acılardan, zorluklardan kurtarmıştır; Çin onların kurtarıcısıdır..."

Çinlilere göre tarih, "olanlar değil, olması gerekenlerdir."

Bu beyin yıkama düzenli olarak devam eder. İş yerinde mesai devam ederken iş yarım gün durdurularak devletin belirlediği kitaplar okutulur. Marksizm'in millet teorisi, Komünist Parti'nin siyaseti, Mao'nun görüşleri okutulur. Daha sonra gerekirse kısa sınava tabi tutulurlar. Değişmeyen en büyük soruları şudur: "Doğu Türkistan (Sincan) neden vatanımızın koparılamaz bir parçasıdır?" Herkes öğretilen cevabı verir. Vermeyen sorunlu, defolu mal muamelesi görür.

Tüm bu süreçte yaşananlara dair senet imzalatıldığı için her şey resmî, hukuki ve yasal görünür. Senet imzalatmak, psikolojik baskı aracıdır; tamamen köleleştirmenin ilk adımı olmuştur. Yurt dışına çıkanlara da senet imzalatma uygulaması yapılmıştır. Bu senede uyup uymadıkları Çin

memurları tarafından otelde veya başka bir şekilde tehdit edilerek kontrol edilir. Bu sebeple Çin dışına çıkan birçok Doğu Türkistanlı, Çin'in uşağı hâline gelmiştir. Hatta Çin'in propagandasını bile yapmaktadır. Bu korku sebebiyle yurt dışında "gönüllü Çin uşakları" hâline gelip Çin için çalışan birçok Doğu Türkistanlıya rastlamak mümkündür. Zamanla bunlar, Doğu Türkistan ve halkının çıkarını unutup tamamen Çin'in kölesi olmuşlardır.

Durun bir dakika!

Büyük bir çoğunluğu da ABD'nin yardımını almak için ABD uşağı hâline gelmiştir. Zamanla Doğu Türkistan'ın çıkarlarını unutup tamamen ABD'nin kölesi olmuşlardır. Her ikisinden de Türkiye'de çoktur.

Çin İşkenceleri

Şimdi Çin'in işkence usullerini ve zulüm sahalarını anlatalım. Bakın nasıl işkence yapıyorlardı!..

Tutukladıklarını kor hâlindeki kızgın kömür parçaları üzerinde yalın ayak gezdiriyorlardı. Ayakları yanıp da kemikleri ortaya çıkan oluyordu.

Kiminin ayak ve el tırnaklarının arasına çivi çakıyorlardı.

Bazısının vücuduna kızgın yağ döküp yakıyorlardı. Yanan deriler soyuluyor, vücut, yüz, tanınmaz hâle geliyordu.

Diri diri derilerini yüzmek ve günlerce ayaküstü uykusuz bekletmekse başka bir işkence çeşidiydi.

Tutuklananlar kışın çıplak hâle getirilip ıslak çuvallara sokulup ağaçlara asılıyordu. Yine kışın, çıplak hâlde, buzla doldurulan dolaplara sokuluyorlardı.

Kiminin burnuna kırmızı biber üfleniyor, kimi tel kamçılarla dövülüyordu. Akla hayale gelmedik işkenceler yapılıyordu. Bazı işkenceler, halkın korkup sinmesi için halka açık meydanlarda gerçekleştiriliyordu.

Çin hapishaneleri gibi kötü hapishaneler dünyanın hiçbir yerinde bulunmaz. Doğu Türkistan'da 86 ilçede ve bölgede birer hapishane ve toplama kampı vardır. Tutuklanan Doğu Türkistanlı hemen hapse götürülür. Her yerine kadar aranır. Mahkemeye götürülüp getirilirken tekrar aranır. Soruşturmaya gidip gelirken her defasında Çin askerine, "Ben geldim onbaşım, emrinize hazırım," diye selam vermek zorundadır. Böylece gururları yıkılır.

Siyasi tutuklular için özel koğuşlar vardır: Genişliği 120 santim, uzunluğu 150 santim. Böyle bir koğuşa tek kişi hapsedilir. Hücre gibi. Normal bir koğuş ise genişliği iki metre, uzunluğu üç metre olmalıdır. Çoğu yerde elektrik veya başka aydınlatma aracı olmaz, ısıtıcı araçlar da yoktur. Tutuklular kış günü soğuktan üşüyüp oturur ya da pis kokudan nefesleri kesilir ve sırayla pencerenin yanına geçerler. Çünkü normal koğuşta yatan adamların dışkıları, sidikleri koğuşun bir köşesinde durur. Yaz aylarında hapse atılan yeni mahkûmlar ilk günden koğuşun pis havasına alışamadıklarından kusuverirler ya da sinirle kapıya vurup "açın" diye bağırırlar. "Adam ölüyor! İmdat! Adam ölüyor!" Böyle bağırmak hapishane kurallarına aykırıdır ve bağıran cezalandırılır. Bağırmaya devam edilirse 8-9 kişinin işediği kova haftalarca boşaltılmaz ve koğuş iyice kokar. En hafif ceza budur. Normal şartlarda her akşam bir kişi, kontrol altında kovayı boşaltmak için dışarı çıkar. Dışkı dolu kovayı boşaltmak için bile tartışma çıkar çünkü bu, dışarı çıkabilmek için bir fırsattır.

Çin hapishanesinde radyo dinlemek, kitap ve gazete okumak, şarkı söylemek, bir şeyler yazmak yasaktır. Sadece komünist gazeteler beyin yıkamak için okutulur. Tutuklulardan herhangi biri kafasına göre saç-sakal keserse beş günden bir aya kadar zincirleme cezası alır. Cezaevinde yıkanma koşulları çok kötüdür. Bazen aylarca yıkanamayan olur. Bu sebeple bitler çok büyür ve mahkûmlar çok rahatsız olur. Cezaevlerindeki işkence ve sorgular tüyler ürperticidir.

Tutuklulara elektrikli sopayla dövme cezası verilir. Güçlü elektrik dalgası çıkaran bir sopa... Bedene vurulunca kalbi titretir, sinirleri bozar. Elektrikli işkenceler adamı korkak, sinik hâle getirir. Daha fazla korkutmak amacıyla köpekler salınıp ısırtılır. Sonradan yapılan araştırmalara göre bu köpekler normal köpekler değil, insan eti yemeye alıştırılan köpeklermiş.

Tırnakla et arasına iğne batırmak, erkek mahkûmların cinsel organına çöp sokmak, ağaç kazığına oturtmak, burna acı biber suyu akıtmak, çivi çakılmış tahtalar üzerine oturtmak, aç bırakmak, baş aşağı asmak, tırnak çekmek, suda boğar duruma getirmek işkence türlerinden yalnızca bir kısmıdır.

Çin cezaevlerinde mahkûm olup çıkan biri Türkiye ve Çin'i şöyle kıyaslıyor:

"PKK militanlarının gerçekleştirdiği olayların haberleri medyaya veriliyor. Aslında bu, PKK için bir tür propaganda rolü oynuyor. Bu durum PKK ve sempatizanlarında cesaret uyandırıp intikam duygusu oluşturuyor. Ama Çinliler, bir köyde yaşanan olayı komşu köy duymadan yok ederler. Olay hiç yaşanmamış gibidir; hemen bitirirler. Bu da cesa-

reti, umudu keser. Tersine, olaylar duyulunca çokça yayılır, yayılınca da birçoğunu cesaretlendirir. PKK'lıların girdiği cezaevleri çok lüks. Ve onları dışarıda savunan da çok. Bu durumda PKK ve benzerleri neden cesaretlenmesin ki? Onlar hapishanelere girse de önemi yok, korkacak bir şey yok! İdam cezası yok! Hapishanelerdeki koşullar bazılarımızın evlerinden iyi. PKK'lıların yaşadığı cezaevi bir Doğu Türkistanlının evinden çok daha iyi. Bu durumda neden cesaretlenmesinler ki! Bunun dışında bir Kürt şu an Türkiye'de dışlanıyor mu? Bir Diyarbakırlı parası varsa İstanbul'dan istediği villayı alabilir, engel var mı? Yok. İstediği fabrikayı açabilir. Çin'de Doğu Türkistanlılar için bu mümkün değildir. Bu sebeple bizleri Türkiye'deki Kürtlerle kıyaslamaları yanlıştır."[19]

Şiddetli Asimilasyon!

Komünist Çin yönetimi için Doğu Türkistan'daki en tehlikeli unsur İslam'dı. Bölgede İslam'ı yok etmek için ürpertici yöntemler geliştirdiler. Dinsiz militanları eğitmek için kurslar kuruldu. Bu kurslarda yetişenlere Müslümanlara karşı ne yapacakları öğretiliyordu. Bunlara verilen vazifeler şunlardı:

Doğu Türkistan okullarında okutulacak din aleyhtarı kitaplar meydana getirecek, sinema ve tiyatrolar için dini kötüleyen piyesler ve afişler hazırlayacaklardı.

Müslüman Türk çocuklarına Allahsızlık terbiyesi verilecekti. Bütün Doğu Türkistan dolaşılarak din aleyhinde konferanslar, münazaralar ve sergiler düzenleyeceklerdi.

[19] Ğ. O. Zulpıqar, *Doğu Türkistan'ın Gözyaşları*, Bayrak Yayıncılık, İstanbul 2007, s. 83-86.

Radyolarda din aleyhtarı yayınlar yapacaklardı. Hatta eğitim sisteminde matematik, kimya, fizik gibi derslerde komünist propaganda yapılıyordu. Mesela: "Komünist partinin haklı önderliğinde geçen sene on köy zengin olmuştur; bu sene on beş köy daha zengin yapılmışsa artış ne kadardır?" Trajikomik!

Bütün dinî kitaplar toplanıp imha edilecekti. Din adamları ve dindar Türklerle mücadele edeceklerdi. Kurslarda eğitilen Allahsız militanlara bunları nasıl yapılacağı öğretildikten sonra devlet kanun çıkarıp kesin emirler verdi. Bin senedir halkın her şeyi olan İslam, kanun dışı ilan edildi. Dinî tedrisat ve ibadet yasaklandı. Okullarda dinsizlik dersleri verilmeye başlandı.

Medrese ve camiler kapatılıp kulüp, sinema, depo, kahvehane, kışla veya Çinli göçmenlerin kalacakları ev hâline getirildi. Bazı camilerin mihrabında veya avlusunda "Mao köşesi" açıldı. Açık kalan çok az camiye Mao resmi asıldı. Hatta Mao'nun büstü yapıldı. Tabii sonradan camiler tamamen kapatılacaktı. 2008 yılında dinî nikâh kıyılması, cenazelerin kaldırılması, halk tarafından kutsal sayılan mekânların ziyaret edilmesi, halka açık mekânlarda ibadet edilmesi de dâhil "yirmi üç çeşit dinî faaliyet" Doğu Türkistan genelinde yasa dışı ilan edilmiştir. Doğu Türkistan genelinde cami girişlerine devlet memurlarının, öğrencilerin, Çin Komünist Partisi üyelerinin ve emekli memurların camilere giremeyeceklerini belirten duyurular asılmaktadır ve camilere girip çıkanlar istihbarat ajanları tarafından kontrol edilmektedir.

Polisler, öğretmenler, işçiler ve kamu görevlileri dâhil olmak üzere hükûmete bağlı olarak çalışan memurlar, dinî faaliyetlere katılmalarının tespiti hâlinde para cezasına çarptırılmakta ve işlerini kaybetmektedirler. Daha ilginci, izin verilen camilerde cuma namazında okunacak vaazı Komünist Parti üyeleri hazırlamaktadır. Cuma hutbesinde onların istediği konular anlatılmaktadır. Camilerin içleri de detaylı şekilde denetlenmektedir.

On sekiz yaşından küçük çocukların camiye girmesi, Kur'an eğitimi alması yasaktır. Bu, bilinçli bir yasaktır. Çünkü insanın dinî bilinci 5-18 yaş aralığında şekillenir, oturur. Doğu Türkistanlı üniversite öğrencilerinin camide ibadet etmeleri yasaktır. Namaz kıldıkları ve camiye gittikleri görülürse üniversite ve öğretim hayatlarına son verilir. Ramazanda öğretmenlerin ve öğrencilerin oruç tutması yasaktır. İftar vakitlerinde evlerine gitmeleri yasaklanmaktadır. Devlet memuru ve özel şirket çalışanlarının oruç tutup tutmadıklarını denetlemek için "su ikramı" uygulaması yapılmaktadır. Devlet kurumlarında çalışan kadınların başörtü takması ve erkeklerin sakal bırakması yasaktır.

Açık bırakılan ibadethanelere daha önce bahsettiğimiz gibi Mao'nun resimleri asıldı ve Müslümanlar bu resme saygı göstermeye zorlandı. Bu dönemde 29 bin cami kapatıldı. Sonra din adamları iftiralar sonucu tutuklandı. Bunların bir kısmı hemen idam edilirken 54 binden fazla din adamı ise Çin'in çalışma kamplarında zorla çalıştırıldı. Bu dönemde din adamlarına manevi işkence de yapıldı; meydanlarda Mao'nun "tek ilah" olduğu kabul ettirilip "tek ilahtır" sözü zorla tekrarlatıldı. Hâlâ Çin halkının bir kısmı Mao'ya doğaüstü güçler atfedip onu mistik bir kurtarıcı olarak görmektedir.

Dinî kitaplar toplatılıp meydanlarda bizzat din adamlarına yaktırıldı. Bütün evlerde aramalar yapıldı. Bulunan kitaplar sırtlarına bağlanmak veya boyunlarına asılmak suretiyle hocalar cadde ve sokaklarda dolaştırıldı. Bütün ülke dolaşılarak "Allah'ın yokluğunu ispat etmek için" konferanslar verildi. Din adamları halkın gözü önünde, Allah'ın yokluğunu ispat etmeye mecbur tutuldu. Razı olmayanlar öldürüldü. Müslüman âlimler için bu çok zor oldu.

Hatta komünist uzmanlarla din adamları "Allah'ın yokluğu" konusunda tartıştırırdı. Tartışmada Allah'ın varlığını cesaretle ispatlayan âlimler cezalandırıldı, öldürüldü.

Din adamları halkın içine çıkartılıp Kızıl Çin idaresinin istediği yalanları konuşmaya zorlandılar; "Biz hoca kılığına bürünüp sizleri aldatmıştık. İnanmadığımız ve aslında var olmayan bir Allah'a sizi inandırmaya gayret etmiştik. Şimdi artık doğru söylemek lazımdır. Esasında Allah yoktur," şeklinde konuştular. Buna zorlandılar. Konuşmayan cezalandırıldı. Radyolarda din aleyhtarı neşriyat artırıldı. İnsanların dinden ayrılıp komünist olup olmadıklarını kontrol etmek için ramazan ayında ziyafetler düzenlendi. Ziyafete gelmeyenler ve gelip de yemek yemeyenler cezalandırıldı.

Bütün Türkler hayvanlarıyla birlikte domuz beslemeye de mecbur edildiler. Bütün sokak, cadde ve pazarlara din aleyhtarı yazılar yazılıp pankartlar asıldı. Bu yazılar şunlardı:

-Din afyondur!

-İslam, emperyalizmin hizmetindedir!

-İslam dini Arap zenginlerinin icadıdır.

-Dinî âdetler ülke ekonomisini bozuyor.

Bu ve benzeri yazılar her yere yazıldı. Bu yazılar Müslüman halkı ciddi derecede üzmüştür.

Ölülere Yapılan Tecavüzler ve İşkenceler

Ölüye işkence yapılır mı? Bunu en vahşi şekilde Kızıl Çin, Doğu Türkistan'da yaptı. Kızıl Çin, hayatta olan Müslümanlara işkence yaptığı gibi ölülerine bile yaptı. Dinî, siyasi, millî liderler idam edildikten sonra cesetleri sahiplerine verilmedi ve halka gözdağı verilmek maksadıyla caddelerde dolaştırılarak parça parça edildi. Kimi cesetler ailelerine verilmeden nemli ve haşerenin bol olduğu yerlere gömüldü.

Birçok ceset de yer işgal etmesin diye toprağa gömülmeyip yakıldı. Çinlilerin koyduğu vergiyi ödeyemeyip intihar eden Türklerin cesetleri, diğerleri ibret alsın diye parçalanıncaya kadar kırbaçlandı. Çoğu Müslüman mezarı yıkılıp içlerindeki kemikler çıkarılarak arazi tarla hâline getirildi.

Doğu Türkistanlılar için yasaklar iyice arttı...

Türk ve Türkistan kelimeleri yasaklandı. Hacca gitmek, namaz kılmak, oruç tutmak, dinî tedrisat ve propaganda; yabancı ülkelerden gelen kitap, gazete, dergi gibi şeyler ve yabancı ülke radyolarını dinlemek yasaklandı.

Ülkeye gelen yabancılara rastlandığında onlara üzüntülü görünmek yasaklandı. Evlere misafir almak yasaklandı. İzinsiz seyahat yasaklandı. Evlerde milliyetçileri saklamak ve onlara maddi yardımda bulunmak yasaklandı. İdam edilenler için yas tutmak ve ölülere hürmet göstermek yasaklandı. Düğün ve cenaze merasimleri bile yasaklandı.

Etli ve yağlı yiyecek, ipekli ve yünlü elbise yasaklandı. Eski elbise varken yenisini giymek yasaklandı. Evde para ve kıymetli eşya saklamak yasaklandı.

Doğu Türkistanlı Müslümanlara yapmaları emredilen şeyler de bildirildi. Nelerdi onlar?

Mao'ya "Diri Allah" diye hitap etmek! Diğer hayvanlarla birlikte domuz beslemek ve kesmek. Yabancılara karşı hayatlarından memnun görünmek. Komünistlerin her dediğini kayıtsız şartsız kabul etmek. Türkistan lehçesindeki Arapça, Farsça, Rusça kelimeler yerine Çince kelimeler kullanmak. Eğitimle de bunu iyice oturtmayı denediler.

Çinlilere "ağabey, millet" diye hitap etmek! Evinde iki odası bulunan, birini Çinlilere tahsis edecekti. Tüm para ve servetlerini Çin hükûmetine teslim edeceklerdi. Her gün belli miktarda çöp, tezek, yaprak, sivrisinek toplayıp temizlemek zorunlu tutuldu.

Doğu Türkistanlılara yeni elbise giymek bile yasaktı. Bir elbiseyi dokuz sene giyme zorunluluğu getirildi. Hatta Mao bir elbisenin giyilişi hakkında şöyle bir tanım yayımlamıştı: "Bir elbise dikildikten itibaren üç sene boyunca yenidir. Üç sene sonra elbise ters çevrilip yırtılan yerleri tekrar dikilir. Üç sene de bu şekilde giyildikten sonra geriye kalan üç sene de eski elbise sıfatıyla giyilebilir. Böyle yapılmalıdır."

Bak şu işe! Tam barbarlık ve zulüm! Değerli okuyucu, şu an bizler her gün yepyeni elbiseler giyiyoruz. Doğu Türkistan'da yeni elbise bile giymek senelerce yasaktı.

İmha ve Asimilasyon Artırıldı

Çin, Doğu Türkistan'ı devamlı bir gelir kaynağı olarak elinde bulundurmak için asla özgürlük vermeyecekti. Doğu Türkistan'ı ebediyen elinde tutmak için planlar yaptı. Bunun için Doğu Türkistan halkının dinî ve ırki yönden zayıflaması hatta yok edilmesi gerekiyordu. Kızıl Çin idaresinin bütün icraatı imha ve asimilasyon esasına dayanmıştır. Zaten tarihteki bütün Çin idarecileri bunu uygulamıştı. Daha önce anlattıklarımıza ek olarak Kızıl Çin'in bazı uygulamalarını da yazalım.

Kışın soğuk ve rutubetli, karlı, buzlu ve havasız yerlerde; yazın ise çöllerde ve yaylalarda, üzerindeki ince ve eski elbiselere rağmen halk, on sekiz saat devamlı çalıştırılmak suretiyle ölümle yüz yüze getirilmiştir. Halk ıssız dağ yamaçlarında ölümüne çalıştırılırken tepelerde, kar ve buzlarla kaplı yerlerde dinamitler patlatılarak büyük seller meydana getirilmiş ve halk kitle hâlinde imha edilmiştir.

Şehir ve kasabaların etrafındaki akarsular üzerinde çürük ve yıkılması kolay barajlar yaptırılmış, kuvvetli akıntılarda bu barajların yıkılmasıyla o civarda bulunan şehir ve kasabalar sel baskınıyla imha edilmiştir. Maden ocaklarında dehlizler çürük desteklerle takviye ettirilmiş, en ufak bir sallantıda çöküntü oluşup bu dehlizlerde çalışan binlerce işçi toptan imha edilmiştir.

Tedavi bahanesiyle darülacezelere götürülen sakat, hasta ve ihtiyar insanlar, birkaç gün veya birkaç ay sonra tesir gösterecek ilaçlarla öldürülmüştür. Çocuk yuvalarına getirilen çocuklar, aç bırakılmak ve hastalıkları tedavi edilmemek suretiyle ölüme terk edilmiştir.

Yapay açlık meydana getirilerek bütün halk ölümle karşı karşıya getirilmiş, açlık neticesinde binlerce insan hayatını kaybetmiştir. Kızıl Çin, kamplarda çalıştırdığı Türkleri "imha" niyetiyle çalıştırmış, dayanabilenlere ve Türklüğünden uzaklaşanlara şunları vermiştir:

Her ay fert başına 14 kilo buğday, mısır, pirinç, arpa ve bezelye gibi hububatlar; ayda 100 gram şeker, bir adet el sabunu; üç ayda bir 250 gram çay; giyecek olarak ise yılda bir çift ayakkabı, beş metre kumaş.

Karnesini kaybedenler bu sayılanları bir daha alamazlardı.

Çin idareleri, Doğu Türkistan'daki Türk varlığını bir taraftan ölüm ve imhayla ortadan kaldırmak isterken diğer taraftan da asimile etmek suretiyle kanlı saltanatlarını devam ettirmek istemişlerdir.

Çinliler, kendilerinin hiçbir ırk tarafından asimile edilmediklerini fakat birçok ırkı dil ve milliyetlerinin içinde erittiklerini iddia ederek övünürler. Çinliler bunu, gelenek ve göreneklerine ve millî menfaatlerine kıskançlıkla bağlı olmalarına borçludurlar. Çin milleti kendisini "dünyanın en büyük ve en üstün milleti" olarak telakki eder. Yedisinden yetmişine Çinliler, bu inançla yetiştirilmektedirler. Bundan dolayı hiçbir milletin yaşayışı, dil, kültür ve kıyafeti Çinliler tarafından taklit edilemez. Bilakis istila ettikleri yerleri kendi dillerine, yaşayışlarına ve kıyafetlerine uymaya mecbur ederler.

Çin iktidarı millî menfaatlerine her türlü imkânları kullanarak hizmet etmeyi şiar edinmiştir. Bu uğurda en adi yalanları, en sinsi planları ve en gaddar işkence usullerini kullanmaktan çekinmezler. Ve bugün de Çin ırkının ve politikasının bu karakteri bilinmeden, onunla doğru şekilde mücadele etmek zordur.

Orhun Abideleri Çin'in hilekârlığını şöyle anlatıyor:

"Bilgisiz Kağan oturmuştur. Kötü Kağan oturmuştur. Buyruğu da bilgisizmiş tabii, kötü imiş tabii. Beyleri, milleti ahenksiz olduğu için, Çin milleti hilekâr ve sahtekâr olduğu için, aldatıcı olduğu için, küçük kardeşi ve büyük kardeşi birbirine düşürdüğü için, bey ve milleti karşılıklı çekiştirdiği için Türk milleti, il yaptığı ilini elden çıkarmıştır."

Burada da anlatıldığı gibi Çin, milleti birbirine düşürüp hile ve sahtekârlıkla Türk illerine hâkim olmuştur. Çin milletinin bilinçaltı iyi bilinmelidir. Bu milletin bir diğer düşüncesi de şudur: İster kendi toprakları olsun ister yabancı milletlerin toprakları olsun, hepsi Çin vatanıdır! Bir defaya mahsus olsa dahi Çin askerlerinin ayak bastığı her yer Çin vatanına dâhildir. İşgal ettikleri topraklardan atılsalar dahi, er veya geç, o ülkeyi Çin hudutları içine almak için devamlı fırsat kollarlar. İstila ettikleri her yabancı ülkenin adını; şehir, dağ, ova, nehir vs. gibi yerlerin isimlerini hemen Çinlileştirirler. Türkistan ismini bile değiştirip Sincan yapmışlardır.

Çin'de, Çinlileştirme ve asimilasyon hareketi çok eskilere dayanmaktadır. Sinolog Wolfram Eberhard, MÖ 119 yıllarında Kansu eyaletinin mühim yerlerine Çinliler yerleştirilerek Çin kültürünün yayıldığından bahsetmektedir.

MS 620-630 yılları arasında Türklerin yaşadığı bölgelerde Çinlileştirme faaliyeti hakkında da şu cümleyi kuruyor:

"... Böylece Türkleri de Çinlileştirmek istiyorlardı."

Bu kadar eski bir tarihe dayanan Çinlileştirme politikası, bütün Çin iktidarlarının ortak faaliyeti olmuştur. Fakat Doğu Türkistan hiçbir zaman bu insafsız politikaların kurbanı olmamıştır; can vermesine, kanının akmasına, dilinin ve kültürünün yabancıların istilasına uğramasına rağmen "Türk" olarak yaşamaya ve "Türk yurdu" olarak kalmaya devam etmiştir.

Bu hususu tekrar belirttikten sonra komünist Çin'in de aynı yolu takip ettiğini söyleyelim. Bir yabancı gazete şöyle yazmaktadır:

"Uygurlar, asırlar boyu Çin saldırılarına karşı direnmiştir. Dolayısıyla bugün Pekin, Doğu Türkistan'a bölgenin kalkınmasını bahane ederek Çinlileri yerleştirmektedir."

Moskova'da çeşitli günlerde neşriyat yapan *Novoye Vremya* (Yeni Zaman) dergisinin Kasım 1968 tarihli 40. sayısında Ermeni yazar A. Ter-Grigoryan, Çin sınırları dâhilindeki milletlerin zulüm altında yaşadıklarını şöyle yazmaktadır:

"Çinli imparatorlar devrinde ve sonraki cumhuriyet hükûmetleri zamanında Çinli olmayan halklara karşı, asimilasyon ve haysiyet kırıcı bir siyaset takip ediliyordu."

Çinliler, Doğu Türkistan'ı her işgal edişlerinde, bir gelenek hâlinde buraya Çinli muhacirleri getirip yerleştirmişlerdir. Türklerin her ayaklanmalarında bu Çinli göçmenler Türkler tarafından ya öldürülmüş ya da kendileri kaçmış olduğu hâlde, Çin idareleri bu geleneklerinden vazgeçmemişlerdir.

Kızıl Çin'in Doğu Türkistan'a yerleştirdiği Çinli göçmenlerin sayısı milyonları bulmuştur. "Doğu Türkistan'ın fakir topraklarını ekip işlemek bahanesiyle" işçi, teknisyen, usta vs. diye getirilen bu Çinliler, Doğu Türkistan'da ferdî hürriyete sahiptirler. Her Çinli, Türklere karşı suç işlemekte özgürdür; her işi, hareketi yapmakta serbesttir ve mecburdur.

Her Türk şehrinin veya köyünün yanında, büyük ve geniş Çin şehirleri ve köyleri kurdurulmuştur. Hatta Doğu Türkistan'ın bazı şehirlerinde bugün yerli Türkler görmek imkânsızdır.

Kızıl Çin, geçen yıllar zarfında büyük bir araziyi elverişli hâle getirdikten sonra, getirdiği göçmenleri buralara serpiştirmiştir. Bu araziler daha da çoğalmış ve Türk topraklarına daha milyonlarca Çinli getirilmiştir. Kısaca belirtmeye çalıştığımız bu asimilasyon hareketinde aşağıda belirtilen kirli hususlar tatbik edilmiştir:

Türk kızları Çinlilerle evlenmeye zorlanmıştır. Bütün okullarda yalnız Çin tarihi okutulmuş, Türkistan Türklerinin Çin soyundan geldiği telkin edilmiştir. Daha önce de belirttiğimiz gibi Türkistan dilindeki Arapça, Farsça hatta Rusça kelimeler yerine Çince kelimelerin kullanılması mecbur edilmiştir. Devlet teşkilatında ve resmî yazışmalarda Çin terimleri kullanılmıştır.

Şehir, köy, dağ, nehir vs. gibi coğrafi isimler ve terimler Çince söylenmektedir. Tarihî Türk ve İslam eserleri imha edilmiş ve eski medeniyetlerin izleri silinmiştir.

Türk mahalleleri dağıtılmış, Türklerin, Çinli aileler ile onların yeni kurdukları şehirlerde oturmaları mecbur tutulmuştur.

Türk alfabesi değiştirilmiş ve 1957 senesinde Rus alfabesinin öğrenilmesi şart koşulmuştur. Ancak Ruslarla araları açılırken Çin fonetiğine uygun hazırlanan bir Latin alfabesi uydurulmuş ve bu mecbur tutulmuştur. Mao, Uygur alfabesini önce Rusçada kullanılan Kiril alfabesine çevirmiş, daha sonra Rus egemenliğine duyulan korku nedeniyle Latin harflerine geçilmiştir. Bu sefer de Türkiye ile kurulacak ilişkilerden korkulduğu için tekrardan Çağatay Arap alfabesine geçilmiştir. Alfabenin sık sık değiştirilmesiyle bölgede okur yazarlık oranı düşmüş, halk cahilleştirilmiş ve huzursuzluklara sebep olunmuştur. Yıllar içinde alfabe ve dilde yapılan değişiklikler nesillerin birbirleriyle iletişimini ve bağını koparmıştır.

Zamanla üniversitede ve diğer okullarda Uygurca yasaklanıp Çince zorunlu dil yapılınca Uygurca öğreten birçok öğretmen işsiz kalmıştır. 2000 yılında Çince, anaokulunda bile zorunlu dil olmuştur. Doğu Türkistan'daki en büyük üniversite olan Sinjang Üniversitesinde 2002'den itibaren Uygurca eğitim tamamen kaldırılmıştır.

İlk ve ortaöğretim düzeyindeki çocuklar kendi kültürel çevrelerinden koparılıp Çin'in iç kesimlerindeki on iki büyük şehre gönderilerek buralarda Çince eğitim veren Sinjang okullarına yerleştirilmiştir. Bu, yaygın bir uygulamadır.

Burada, daha önce de bahsettiğimiz komünist Çin tatbikatının zulüm ve işkence usullerinin, bu asimilasyon hareketine uygun olarak yürütüldüğünü hatırlatalım. Bu zulüm hareketi-

nin ne zamana kadar süreceğini kestirmek mümkün değildir. Yalnız şunu söyleyelim ki zulüm payidar olamayacağına göre Doğu Türkistan'da bir gün hürriyet güneşi doğacaktır. Zira, bu ülkedeki amansız direnişler bize bunu göstermektedir.[20]

Çin, Doğu Türkistan'da aile planlaması kapsamında yeni doğan çocuklar da dâhil birçok insan öldürüyordu. Bu konuda Darwin'in çizdiği yolu izliyorlardı. Sloganları, "kaliteli bir millet oluşturmak"tı! Darwin'in evrim fikirlerinden yola çıkılarak oluşturulan bir teori vardı. Buna göre sakat, hasta, geri kalmış insanlar yok edilirse sağlıklı bireyler çoğaltılır ve her şey düzelirdi. Bu, "öjeni teorisi"ydi. Ancak güçlü olanlar ayakta kalmalıydı. Güçsüzler ve zayıf olanlar ezilmeye mahkûmdu. Bu sebeple güçlü olanlar güçsüzleri ve gelişmemişleri acımasızca ezmeliydi.

Hitler de Almanya'da bunu uyguladı. 1940-1945 yılları arasında 200 binden fazla zihinsel-fiziksel engelli insanı ve akıl hastasını öldürdüğü biliniyor. Ancak bilinenin aksine öjenik faaliyetler Almanya'dan önce ABD'de başlamıştı. 1907'de kabul edilen bir kanunla zekâ özürlü, sağır ya da kör pek çok insan zorla kısırlaştırıldı. Benzer bir yasayı 1909'da Washington ve Kaliforniya eyaletleri kabul etti. 1927'de Virginia eyaletinde zekâ özürlüler kısırlaştırıldı. Yasa, Amerika'nın pek çok eyaletinde 1960 yıllarına kadar yürürlükte kaldı ve toplamda 67 bin insan kısırlaştırıldı.[21] Mao ve komünist Çin yetkilileri Doğu Türkistan'ı geri kal-

[20] Komünist Çin yönetiminin Doğu Türkistan'daki zulümleri için özellikle faydalanılan kaynaklar bkz: İsa Yusuf Alptekin, *Doğu Türkistan Davası*, Seha Yayınları, İstanbul 1992, s. 215-258. Ğ. O. Zulpıqar, *Doğu Türkistan'ın Gözyaşları*, Bayrak Yayıncılık, İstanbul 2007.

[21] Hüseyin Vodinalı, *Covid-19: Bir Virüsten Ötesi*, Pankuş Yayınları, Ankara 2020, s. 13.

mış, devrimi anlamamış hastalar olarak kabul ediyordu. Bu sebeple hamile kadınlar tespit edilip çoğalmamaları için bebekleri kürtajla alınıyor, doğum yapanın ise bebeği öldürülüyordu. O dönem bu politika sonucunda Doğu Türkistan'da doğum oranı %19 azaltıldı. Binlerce kadın da kısırlaştırılmıştı. Eşi hamile olanlar işten atılmıştı.

Bu arada Darwin'in bazı yazılarından yola çıkılarak onun Türk düşmanı olduğu söylenir. Evrim teorisi komünist ideolojinin dayanağı olduğu gibi Çin komünist rejiminin de fikrî dayanağı olmuştur. Darwin'in oğlu Francis Darwin, kitabında babasının şu sözlerine yer verir:

"Yüzyıllar önce Avrupa uluslarının Türkler tarafından boğulma riskinin ne olduğunu ve şimdi böyle bir fikrin ne kadar saçma olduğunu hatırlayın. Daha medeni sözde Kafkas ırkları (Ruslar), varoluş mücadelesinde Türk çukurunu yendi. Dünyada çok uzak olmayan gelecek bir tarihte, çok sayıda alt ırk, dünyanın her yerindeki hâkim uygar ırklar tarafından ortadan kaldırılmış olacaktır."[22]

Türklerin de gelişmemiş alt, çukur ırk olduğunu söyleyip gelişmiş uygar ırklar tarafından ortadan kaldırılacağını, kaldırılması gerektiğini belirtiyor, bu mesajı veriyor.

Zaten Darwin'in teorisini benimseyen Mao, Darwin'in bu sözlerini delil alarak Doğu Türkistan Türk Müslümanlarını daha da çok katletmiş olabilir. Mümkün.

Darwin'in Yahudi olması ve Türklerin de İslam'ı yüceltmiş olması üzerinden bağlantı kurmamız gerekirse:

[22] Francis Darwin, *The Life and Letters of Charles Darwin*, (Charles Darwin'in Hayatı ve Mektupları) s. 286.

Darwin teorisini benimseyen Rusya komünist rejimi ve Çin komünist rejimi, Orta Asya'da Türkleri ezip asimile ederek etkisiz hâle getirmiştir. Siyonist protokollerinde, insanları dinlerden ve ahlaktan uzaklaştırmak için Darwin'i ve Freud'u kullandıkları yazar. Freud da Yahudi'dir. Yahudiler, Darwin'in ve Marks'ın fikirlerini Rus ve Çin Devleti'ne hâkim kılarak Türkleri ezip pasifize etmiş olamazlar mı? Bu iki komünist rejim Orta Asya'daki Türkleri pasifize etmekten, kültürsüzleştirip dinsizleştirmekten başka bir şey yapmamıştır. Aynı tarihlerde Türkiye'de de aşırı seküler politikaların artırılıp Batılılaşmanın fazla olması tesadüf mü? Ayrıca bu iki komünist rejim, Allah'a inanan Çin ve Rus vatandaşlara da zulmetmiş, onları da katletmiştir.

Bu anlattıklarım komplo teorisi gibi gelebilir ama derinlemesine araştırılması gerekir.

Kitabın ilerleyen bölümlerinde, Çin'de Mao komünist devrimini yaparken ona destek olan Yahudileri isim isim, fotoğraflarıyla anlatacağım. O zaman belki taşlar yerine oturur. Lütfen kitabı sonuna kadar dikkatli okuyun...

Şimdi size Çin'in kurdurduğu bir örgütü anlatacağım. Şaşırtıcı ve hayret verici...

Bingtuan Örgütü

Çin, Doğu Türkistan'ın ekonomisini, tarımını ve işçilik alanını kontrol etmek için bir örgüt oluşturdu. Bu örgütün adı Bingtuan'dı. 1954'te Mao'nun talimatıyla oluşturuldu. Örgüt, Doğu Türkistan'daki tüm iş alanlarını tekeli altına aldı. Bu yapı doğrudan Çin hükûmetine bağlıydı ve Çin

Devleti'nin Doğu Türkistan'daki sosyoekonomik üstünlüğünü muhafaza etmiştir. Doğu Türkistan'a yerleştirilen Çinliler için de iş imkânı sağlamıştır. Bölgede üç milyondan fazla kişiyi istihdam etmektedir. Önceliği Çinlilere vermektedir. Dünyanın hiçbir yerinde görülmeyen bir kontrol sağlama örgütüdür. Aynı zamanda Çin'deki en büyük ticari gruplardandır. 4391 işletmeyi kontrol etmektedir. Bingtuan'a ait 500 okul, 200 hastane, 46 araştırma merkezi ve tarım ve hayvan besiciliği yapan 174 adet çiftlik bulunmaktadır.

Doğu Türkistan'da ekilebilir arazinin üçte birine sahip olan Bingtuan, tarımsal üretimin yanı sıra hafif ve ağır sanayi alanında da faaliyet göstermektedir. Bölgenin üretim hacminin üçte birini, ihracatın ise %70'ini karşılamaktadır. Doğu Türkistan'daki pamuk üretiminin %40'ını, yağlı bitki üretiminin üçte birini ve şeker pancarı üretiminin neredeyse yarısını Bingtuan örgütlenmesi gerçekleştirmektedir.

Bingtuan çiftlikleri Doğu Türkistan'ın hayat damarları olan akarsuların çevresine yapılmıştır. Doğu Türkistanlılara ise suyun az olduğu kurak bölgeler verilmiştir. Bingtuan yapılanmasının kendi kolluk kuvvetleri, mahkemeleri, zirai ve endüstriyel işletmeleri, ilk ve orta dereceli okulları, üniversiteleri, hastaneleri, yerel ve bölgesel yayın yapan medya kuruluşları hatta hapishaneleri ve çalışma kampları bulunmaktadır.

Sadece silahlı örgütlerle ve askerî birliklerle değil, Bingtuan gibi ekonomik örgütlerle de bir yer kontrol altında tutulabilir. Doğu Türkistanlıların yaşadığı bölge sözde özerk bölge olarak geçmektedir. Özerk bölgenin tarımı, işletmesi, sağlık sistemi, okulu, fabrikası, sanayisi kendisine ait olur

ve halkı bunlardan faydalanır. Bingtuan ekonomik örgütüyse her alana hâkim olmuştur. Uygur Özerk Bölgesi'nden bağımsız bir bütçeye sahiptir. Dünyada eşi benzeri az görülen ekonomik örgütlerden bir tanesidir.

Doğu Türkistan'da ekonomiyi elinde tutan bu yapının, kuruluşundan itibaren istihdam alanında Çinlileri tercih etmesi, yerli Müslüman halk arasında işsizliğin muazzam şekilde artmasına sebep olmuştur. Herkes Doğu Türkistan'ı anlatıp gündeme getirir fakat Bingtuan örgütünü az kişi bilir. Bingtuan yapılanması, Çin'in Doğu Türkistan'da hâkimiyet kurmasını sağlayan en sinsi faaliyetidir.[23]

Doğu Türkistan'da iş sahaları Çinlilerin elindedir ve çoğunlukla Çinli göçmenler çalıştırılmaktadır. Urumçi'deki endüstriyel işçilerin sadece 200 bini Uygur Türk'ü, geri kalanı ise Çinlidir. Urumçi yakınlarında bulunan büyük bir tekstil fabrikasında çalışanların sadece %10'u Türk'tür.

Kaşgar, Doğu Türkistan'ın en önemli ilidir. İslami motifler ve halkın kültürü yoğun olarak burada görülür. Çin buraya özel ilgi gösterdi. Asimilasyon 1999'da Kaşgar'a kadar "demir yolu" yapılmasıyla başladı. Demir yolu yüzünden hızla Çinli "mevsimlik işçi" akını başladı. Gelen bu işçiler daha sonra bölgeye yerleştirildi.

Demir yolu sayesinde Çinliler Doğu Türkistan'a akın etti. Doğu Türkistanlılar işsiz kalmaya başladı. Ayrıca Doğu Türkistan'da yetiştirilen ürünler demir yoluyla daha hızlı ve kolay olarak Çin'in merkezine ulaştırıldı. Halk kendi ürün-

[23] Amine Tuna, *Doğu Türkistan'da Asimilasyon ve Ayrımcılık*, İHH KİTAP Yayınları, İstanbul 2012, s. 24-27.

lerinden faydalanamıyordu. Uçakla, kamyonla taşımak zor oluyordu. Yeni demir yolları yapılarak daha fazla sömürü planlanıyordu. Bu demir yolu yapımında Doğu Türkistanlılar çalıştırılıyordu. Hem de aç susuz...

Çin'in Terör Oyunu

Çin Devleti "Uygurlar teröristtir!" propagandasını yapmak için sinsi ve özel bir yöntem uyguladı. Böylece Doğu Türkistan'da yaptığı zulümleri haklı gösterecek ve uluslararası alanda destek kazanacaktı. Bakın neler yaptılar!

Bazı mücahitlerin Afganistan'a giderek Taliban'a katılmalarını sağladılar. Geçip gitmelerine karışmadılar. Daha sonra "Bakın Uygurlu Türkler de Taliban'ın, El Kaide'nin içinde" diyerek büyük bir propaganda başlattılar. "Uygur bölgesine baskı uygulamakta ne kadar haklı olduğumuzu anladınız mı? Uygurlu Türkler, dünyadaki İslami terörle bağlantılıdır," diyerek algı yaptılar. Çin bu propagandalarla Doğu Türkistan'ı hem ezdi hem de kendi algısını oluşturdu. Gönderilen mücahitlerin ise Çin ajanı olduğuna dair iddialar konuşuldu.

Çin, Rusya ile sinsi bir anlaşma yaparak oyun kurguladı. Çeçenistan cephelerini de boş bırakmadı. Çeçenistan'a mücahit kılığında ajanlarını gönderdi. Ne gariptir ki hemen Rusya'ya esir düştüler. Rusya ise medya aracılığıyla "Esir Uygur Türklerini Çeçen teröristlerin yanlarında ele geçirdik," diyerek bu haberi dünyaya yaydı, sonra da esirleri uçakla Pekin'e gönderdi. Bu haberi bir de Çin yaydı. Sonra Uygur bölgesinde teröristlerin olduğunu ve onları ezmekte ne kadar haklı olduğunu tüm dünyaya deklare etti. Oyuna bak! Rusya ile anlaşmalı!

İki Uygur Türk'ünün Rusya'ya esir düşmesi ve Rusya'nın diğerlerini değil de özellikle bunları göstermesi kuşkulu. Böylece "Uygurlu terörist" algısını güçlendirdiler. Zaten 11 Eylül'den sonra ABD'nin başlattığı İslamcı terörist avı Çin'in de işine geldi. Çin de "Doğu Türkistan bölgesinde İslamcı terörist var" diyerek ezme bahanesi buldu. Hatta abartmıyorum, tavizsiz radikal Müslümanları yok etmek için ABD, Rusya ve Çin anlaşmış olabilir. ABD Orta Doğu'daki tavizsiz radikal Müslümanları yok edecek, Rusya Orta Asya ve Çeçenistan'dakileri, Çin de Doğu Türkistan ve bölgesindekileri... Size komplo teorisi gibi gelebilir ama bu anlaşma o zaman için mümkündür.

Çin, yurt dışında bir oyun daha oynuyor. Ayarladığı ajanların mülteci olarak başka ülkelere gitmesine, sığınmasına izin veriyor. Ülkeler "mazlum", "insan hakları" diyerek mülteciler alıyor. Bu mülteciler bir anda bulundukları ülkede güvenilmez işler yapmaya başlıyorlar. Sığındıkları ülkelerin güvenini sarsıyorlar. Çin tam burada devreye girip "Uygur Türklerinin ne kadar güvenilmez insanlar olduklarını gördünüz mü?" diyerek propaganda yapıyor.[24]

Hâlbuki onlar mülteci falan değil. Çin'in devşirip kullandığı ajanlar! Böylece Doğu Türkistan bölgesini ezerken uluslararası destek kazanmak için Çin'in eline koz geçiyor. Oyuna bakın!

[24] G.O. Zulplqar, Doğu Türkistan, Bayrak Yayıncılık, İstanbul 2007.

MOLA BİLGİSİ

Pakistan lideri "Ziyaülhak" ve Doğu Türkistan...

Doğu Türkistan'ın kadim başkenti ve ticaret, ilim, irfan, kültür ve medeniyet merkezi olan Kaşgar'ın sınırları Pakistan'a ulaşmaktadır. 1980'lerde sınırın ilk defa açılmasıyla Uygur hacılarında Pakistan, İran, Türkiye üzerinden hac ibadetini gerçekleştirebilme sevinci başladı. Çin, Mao'nun ölmesinden sonra dışa açılış politikasını yürürlüğe koyduğunda, Uygurların ilk yurt dışı seyahati din kardeşi Pakistan'dan başlamıştı. O zamanlarda Pakistan, General Muhammed Ziyaülhak tarafından yönetiliyordu. General Ziyaülhak darbeyle iktidara gelen bir şahsiyet olduğundan tartışılabilir yönleri vardır ancak bizim konumuz Pakistan'ın Uygurlara sergilediği tavır ve politika olduğu için diğer konulara değinmeyeceğiz.

Burada çok önemli ve duygulandırıcı bir meseleyi anlatalım. Doğu Türkistan'ın Kaşgar şehrinden hac için yola çıkan Uygurlu hacılar kafilesinin başı, Pakistan Çin sınırlarının son noktası olan Sust kentine geldiğinde, onları her sene Pakistan Genelkurmay Başkanı ve Cumhurbaşkanı General Ziyaülhak bizzat kendisi gelip karşılamıştır. Bu kişinin İslami hassasiyeti, alçak gönüllülüğü hep konuşulmuştur. Sust kenti, başkent İslamabad'dan bayağı uzakta yer alır; dört da-

ğın ortasında, uçakların gidemediği ancak helikopter veya kara yoluyla ulaşılabilen bir yerdir. Buna rağmen General Ziyaülhak her sene hacıları davullarla, gül ve çiçek kolyeleriyle karşılamıştır.

Yine böyle bir karşılamada, o zamanlarda çok konuşulan bir hadise yaşanmıştır. Ziyaülhak, Uygurlu hacıları karşılamak için sınıra gitmek üzereyken Cumhurbaşkanı Müsteşarı, "Sayın Cumhurbaşkanım, bugün Pekin'den gelecek üst düzey Çinli misafirlerimiz var. Siz onları karşılamak yerine hacılar için giderseniz uygun olmaz. Üstelik Çin bizim en yakın dostumuz!" diyerek uyarıda bulunmuştur. General Ziyaülhak fevri bir şekilde, "Onlar devletin misafirleridir. Uygur hacıları ise Allah'ın misafirleridir. Bu nedenle hacıları karşılamam daha uygundur," deyip uçuş emri vermiştir.

(Ziyaülhak)

Kısacası, Ziyaülhak bir uçak suikastında vefat edene kadar Doğu Türkistan halkına ve sıkıntılarına yönelik çok hassas ve kardeş duygularıyla muamele etmiştir. Doğu Türkistan halkı onu bu yönüyle anmaktadır. O zamanlarda Doğu Türkistan'da yeni doğan çocuklara Ziyaülhak adını vermek için insanlar âdeta birbirleriyle yarışmıştır. Fakat Ziyaülhak uçak kazasında öldürülüp iktidar de-

ğişince Pakistan, Doğu Türkistanlılara eskisi gibi yardım etmemiştir. Çin, sözde terörizme karşı mücadele bahanesiyle Pakistan'a Uygurların ne maksatla olursa olsun rahatça gelip gitme imkânlarını bitirmiştir.[25]

Ziyaülhak, Türkiye'yi ve Türkleri çok seviyordu. Hafta sonlarında çok önemli toplantıları yoksa mutlaka Türkiye büyükelçisinin konutuna kahvaltıya gider, büyükelçinin çocuklarını gezmeye götürürdü. Fırsat buldukça Türkiye'yi de ziyaret ederdi; gelirken danışmanı, "Sayın Cumhurbaşkanım bir randevu alsaydık," derdi. Ziyaülhak da "İnsan kardeşinin evine randevuyla mı girer?" diye karşılık verirdi. Ayrıca Türkiye'yi bir Türk kadar iyi tanırdı. Başta Ankara olmak üzere defalarca İstanbul, Konya, Bursa, Çanakkale'ye gelmiş, pek çok millî bayrama katılmıştır. Bakın Ziyaülhak neler yapmış, biraz değinelim.

1977'de ülke karışınca general olarak ülke yönetimine el koydu. Dindar bir kişiliğe sahipti. İslam'ı, Pakistan'ın kurucu ve hayati değeri olarak sık sık vurgulamaya başladı. Yönetimi İslamileştirme yoluna gitti. Ziyaülhak yaptığı ilk televizyon konuşmasında, "Pakistan İslam uğruna var oldu; ancak İslam'a tutunursa yaşayabilir, Pakistan'da İslami bir düzen kuracağız," dedi. Pakistan'ı sistemli bir şekilde İslamileştirmeye başladı. İçki satışını yasakladı, gece kulüplerini kapattı. Zekâtı zorunlu kıldı, zenginlerden baskıyla zekât almaya baş-

[25] Hidayet Oğuzhan, *Doğu Türkistan*, Rumuz Yayınları, İstanbul 2018, s. 126-129.

ladı. İslam hukukunu temel alan anayasayı referandumla geçirdi. İlk, orta ve yükseköğretime din dersleri ilave etti. Ekonomi ve bankacılıkta faizsiz sisteme geçiş çalışması başlattı. Ekonomi, hukuk ve eğitimde İslami düzenlemeler yaptı. Ekonomiyi adil şekilde düzenledi. Bunlar, Müslüman halkın hoşuna gitmişti.

En büyük faaliyeti Pakistan'da nükleer faaliyeti artırmasıdır. Pakistan nükleer bomba sahibi olmayı başardı. Bunu ABD ve İsrail'in baskılarına rağmen yaptı. ABD ve İsrail nükleer güce sahip Müslüman bir ülke istemiyordu. Ziyaülhak, yanı başındaki Hindistan'ın nükleer çalışma yapmasını tehlikeli bulduğu için nükleer çalışmayı artırdığını söylüyordu.

Ruslar tam o dönem Afganistan'ı işgal edince Ziyaülhak komünist Rusya'yı sevmediği için Afganistan'a elinden gelen her türlü yardımı yaptı. Mücahitlere silah, para, gıda, barınma yardımı yaptı. İşgalden kaçan bir milyondan fazla Afgan'ı Pakistan'a alıp yardım etti. Rusya bu sebeple Ziyaülhak'ı hiç sevmezdi. Onun yüzünden Afganistan'da yenik düştüler.

Ziyaülhak'ın en büyük idealleri; Doğu Türkistan'ı Çin zulmünden kurtarmak, Asya'daki Müslüman devletlerle büyük bir birlik kurup ortak pazar oluşturmak, atom bombasını yapan ilk Müslüman ülke olmak, İslami yasaları uygulayıp kirliliğe son vermek, Türkiye liderliğinde Müslüman birliğini büyütmekti. Pakistan'ın ekonomisini iyileştirerek halkı memnun etmişti.

Ziyaülhak, "Pakistan, Türkiye'nin doğudaki bir vilayetidir. Ben bu vilayetin valisiyim," demişti. Bir gün Türkiye'ye geldiğinde Süleymaniye Camisi'nin halılarını kendi cebinden ödeyerek yeniletmişti. Her zaman Türkiye'nin yanında yer aldı. Tedbiri elden bırakmazdı. Ülke içinde yaptığı seyahatlerde Amerikan elçisini yanında bulundururdu. Özellikle uçakla yaptığı seyahatlerde... Suikast yapmak isteyen olursa engellemek için yapardı bunu.

Nükleer çalışmayı büyütmesi, faizsiz düzen kurması, İslamileşmeyi artırması ABD ve İsrail'in pek hoşuna gitmemişti. Ayrıca Rusya da Afganistan'a yardımından dolayı onu hiç sevmiyordu. Ve olan oldu: 17 Ağustos 1988'de Pakistan semalarında uçağının patlaması sonucu öldü. Ölenler arasında Pakistan Genelkurmay Başkanı ve ABD'nin Pakistan Büyükelçisi de vardı. Suikast olduğu kesindi ama kim yapmıştı? MOSSAD, ABD ve Rusya diyenler oldu. Olay karartılıp kapatıldı. Ondan sonra Pakistan'da Doğu Türkistanlı Müslümanlara pek sahip çıkılmadı.

TÜRKİYE-ÇİN İLİŞKİLERİ

1933 yılında Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti kurulmuştu. Türkiye'ye hemen telgraf çekilip müjde verilerek yardım istendi. O sırada Türkiye'nin Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras idi. Bu bağımsızlık mücadelesini takdir edip memnuniyetle karşıladı. Fakat çekingen yaklaşıp yardım edemedi. Rusya'nın bölgede etkin bir güç olduğunu söyleyip Rusya ile iyi geçinmelerini tavsiye etti. Bu, Doğu Türkistan liderlerini kısmen üzdü. Çünkü Rusya bağımsızlığa karşıydı ve baskı uyguluyordu. O dönemde Türkiye, Rusya ile önemli ilişkiler kurduğu için böyle bir tavır takınmıştı. Doğu Türkistan'daki bağımsızlık hareketinin Rusya kontrolünde bulunan Batı Türkistan bölgelerine de yayılmasından endişe ediyordu. O tarihte Atatürk Cumhurbaşkanı idi. Türkiye Batıcı ve modern devrimler yapıp yönetimle İslam arasına engel koymuştu. Bu sebeple Doğu Türkistan'da kurulan İslam devletini irtica olarak algıladı. Kurulan Doğu Türkistan İslam Cumhuriyeti'nin Başbakanı Sabit Damolla bir âlimdi ve İslam hâkimiyeti için çalışıyordu. Bu sebeple de o dönemdeki Türkiye yönetimi, gelişmelere sıcak bakmamıştır.

(Tevfik Rüştü Aras)

1964 yılında Kıbrıs'ta Rumların baskı ve zulümleri artmaya başlamıştı. Türkler katledilip sürülmeye çalışılmıştı. Bu sebeple Türkiye adaya askerî bir müdahaleyi düşünmüştü. Yalnız ABD Türkiye'nin bu müdahalesine karşıydı. ABD Başkanı Johnson, Başbakan İsmet İnönü'ye tehdit ve kızgınlık içeren bir mektup gönderdi. Bu mektupla Türkiye ve ABD ilişkileri gerginleşti. Bunun üzerine Türkiye dış politikada sadece ABD ile değil, çok yönlü bir politika takip etme kararı aldı. Çin ve Rusya'yla ilişkileri artırma eğilimine girdi. 1971 yılında Türkiye, Çin Halk Cumhuriyeti'ni resmen tanıdı. Hızlı bir şekilde diplomatik ilişkilerini ilerletti.

Diplomatik ilişkilerin kurulmasından sonra düşük seviyede devam eden ilişkiler, Türkiye ve Çin'in 1981'de ticaret, ekonomi, sanayi ve teknoloji alanında iş birliği anlaşması imzalamasıyla güçlendi. En önemlisi, 1982 yılında Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in Çin'i ziyaret etmesiyle ilişkiler daha da ilerledi. Kenan Evren, Çin'i resmen ziyaret eden ilk üst düzeydeki Türk devlet adamı oldu.

Ardından 1985 yılında Başbakan Turgut Özal, Çin'i ziyaret etti. Bu ziyaret esnasında, iki ülke arasında ekonomi, ticaret, sivil havacılık, teknoloji ve işletim üzerine iş birliği anlaşması imzalandı. Türkiye bu anlaşmalarla kalkınmasını, yatırımını ve ekonomisini güçlendirmeye çalıştı. Yine 1985 yılında TBMM Başkanı Necmettin Karaduman Çin'i ziyaret etti.

1984'te Çin Devlet Başkanı Li Xiannian, 1986'da Çin Başbakanı Cao Ziyang Türkiye'yi ziyaret etti. İki ülke arasında

kültürel ve ekonomik iş birliği anlaşmaları yapıldı. Çin ile tüm bu anlaşmalar ve ziyaretler yapılırken Türkiye ABD ile müttefikti ve derin bağlarını sürdürüyordu. Türkiye ne de olsa bir NATO ülkesiydi. NATO ve ABD, komünist Rusya ve Çin'in hâkim olduğu yerlere Türkiye'yi kullanarak girmeye çalışıyordu. Türkiye de ABD ve NATO'nun gücünü kullanarak Türki cumhuriyetlere yardım edip girmeye çalışıyordu. Burada ABD Orta Asya'daki Türkmenlerin ve halklarının çıkarlarını ve haklarını düşünmüyordu. Kendi hâkimiyet alanlarını güçlendirmek ve kendi çıkarlarını korumak istiyordu.

Bu sırada Doğu Türkistan'daki Çin zulmünden dolayı Türkiye'ye gelmiş Doğu Türkistanlı liderler vardı. Mao döneminde öldürülmeleri emredilmiş, onlar da yanlarına belli bir grup insanı alıp uzun yollar katederek Türkiye'ye kadar gelmişlerdi. Türkiye'de Doğu Türkistan'a destek için vakıf ve dernekler açmışlardı. Diplomasiyle STK ve medya ile mücadelelerine devam ediyorlardı.

Türkiye'ye gelen Doğu Türkistan'ın liderlerinden ve kanaat önderlerinden en önemlisi İsa Yusuf Alptekin idi. 1949'da Çin'de Mao komünist devrim yapınca Doğu Türkistanlı liderlerin yakalanması için emir verdi. İsa Yusuf Alptekin, yüzlerce kişiyle soğukta, aç susuz günlerce kaçarak Hint sınırına geldi. Öyle ki açlık ve soğuktan 65 kişi ölmüş, 55 kişinin ise soğuktan el ve ayakları kangren olup kesilmişti. Ayakları donanlar arasında İsa Yusuf Alptekin'in bir oğlu ve bir küçük kızı da vardı. Kızı bu derdiyle daha sonradan vefat edecekti. İşte bunlar çok acı durumlardı. İsa Yusuf Alptekin daha sonra Türkiye'ye kadar ulaşacak, Türkiye'de faaliyetlerine devam edecekti.

İsa Yusuf Alptekin 1991 yılında Başbakan Süleyman Demirel ile görüştü ve Doğu Türkistan için diplomatik olarak nelerin yapılabileceğini konuştular. Demirel ona, "Doğu Türkistan'daki kardeşlerimizin Çinliler tarafından asimile edilmesine izin vermeyeceğini ve konuyu BM'nin gündemine taşıyacaklarını" söyledi.

İsa Yusuf Alptekin 1992'de de Cumhurbaşkanı Turgut Özal tarafından kabul edildi. Görüşme duygusal bir havada geçmişti. Alptekin, Özal'a geleneksel Uygur kaftanı ve başlığı hediye etmiş ve göğsünden çıkardığı "ay yıldızlı gök bayrağı" kendisine teslim ederek ilerleyen yaşı dolayısıyla Doğu Türkistan davasını artık Özal'a emanet ettiğini söylemişti. Turgut Özal da Doğu Türkistan davasını üstlendiğini, bağımsızlıklarını ilan eden Orta Asya'daki Türki cumhuriyetlerden sonra sıranın Doğu Türkistan'da olduğunu ifade etmişti.

(Ortadaki İsa Yusuf Alptekin, sağdaki Turgut Özal, soldaki Süleyman Demirel)

İsa Yusuf Alptekin daha sonra Özal ve devlet yetkilileriyle yaptığı görüşmelerde Doğu Türkistan meselesinin BM'ye taşınıp diplomatik baskı yapılmasını talep etmiştir.

1990'lara gelindiğinde Doğu Türkistan konusu Türkiye ile Çin ilişkilerine etki edecekti. Çin Devleti, Türkiye'den Doğu Türkistan için eylem yapılmasını engellemek istedi. Türkiye Cumhurbaşkanı ve Başbakanına bunu sürekli hatırlattı. Türkiye'nin Çin iç işlerine karışmamasını söyledi. Doğu Türkistan'daki ayrılıkçı hareketleri savunanları engellemesini istedi. Haziran 1998'de, Başbakan Yardımcısı Bülent Ecevit Çin'i ziyaret etti. Ziyaret esnasında Çin Devlet Başkanı, Ecevit'e, Türkiye'de Uygur Özerk Bölgesi'nde yaşayan Uygurlar lehine yapılan gösterilerden Çin yönetiminin rahatsız olduğunu belirtip, bu konu siyasi sorun olmaya devam ederse tavırlarının sertleşebileceğini söyleyerek üstü kapalı olarak Türkiye'yi uyardı. Ecevit ise her gösteriye engel olamayacağını söyleyerek bu gösterileri gözlerinde çok büyütmemeleri gerektiğini, Türkiye Cumhuriyeti'nin Çin'in bütünlüğüne saygı duyduğunu belirtti.

30 Haziran 1998'de Mesut Yılmaz başbakandı. Onun başbakan olmasıyla Türk-Çin ilişkilerinde yeni bir dönem başladı. Mesut Yılmaz'ın yayımladığı bir genelge ve uygulamalar halkın ve Doğu Türkistanlıların tepkisini çekti. Buna göre, Doğu Türkistan adına Türkiye'de faaliyet gösteren vakıf ve derneklerin toplantılarına herhangi bir bakan veya devlet görevlisinin kesinlikle katılmaması istendi. Bu vakıfların gösteri ve eylemleri sınırlandırıldı.

Ecevit'in Çin'i ziyaretinden bir yıl sonra 1999 tarihinde, Çin Parlamentosu Başkanı Lipeng, Ankara'yı ziyaret etti. Doğu Türkistan'daki ayrılıkçı hareketlere destek verenlerin, gösteri yapanların engellenmesini istedi. Bu arada, Lipeng'in İstanbul gezisi sırasında Uygur Özerk Bölgesi'nin bağımsızlığı için gösteri yapmak isteyen bir gruba izin verilmedi.

2000 yılında Çin Devlet Başkanı Jiang Zemin Türkiye'yi ziyaret etti. Ankara'da Cumhurbaşkanı Demirel tarafından resmî törenle karşılanan Jiang'a Türkiye'nin en büyük madalyası olan "Devlet Liyakat Nişanı" verildi. Demirel ve Jiang baş başa görüştü. Demirel Jiang'a, Çin'in egemenliğine ve toprak bütünlüğüne saygı duyduğunu ve her türlü ayrılıkçı hareketlere karşı olduğunu söyledi. Ayrıca Demirel, Türkiye'nin Uygur Türkleri ile ırktaş olduğunu, oradaki olaylara burada ilgi duyulmasının normal olduğunu belirtti.

(Süleyman Demirel Çin Devlet Başkanı'na Devlet Liyakat Nişanı'nı takarken)

Çin Başkanı'na madalya takılması içeride büyük tepkilere neden oldu. Büyük Birlik Partisi, Fazilet Partisi ve MHP bunu eleştirdi. Sivil toplum örgütleri de bu durumu kınadı. MHP yetkilileri, "Doğu Türkistan'da Türkleri katleden birini böyle onurlandıramayız," dediler. Fazilet Partisi yetkilileri, "Ne gerekçeyle olursa olsun devlet nişanı verilmemeliydi," dediler.

2002 yılında Çin Başbakanı Cu Rongji Türkiye'yi ziyaret etti. Başbakan Ecevit'e Türkiye'de Doğu Türkistan için yapılan eylem ve gösterilerden duyduğu rahatsızlıkları dile getirdi. Bülent Ecevit ise Çin temsilciliklerinin önünde eyleme izin verilmeyeceğini ve Çin'in toprak bütünlüğünden

yana olduğunu söyledi. Fakat Çin Başbakanı Cu, Çin'e yönelik ayrılıkçı hareketlerin durmadığını, Afganistan'da eğitim alan bazı Doğu Türkistanlıların Türkiye'ye yerleşmeye çalıştıklarını söyledi. Önemli bir olay da o dönem Doğu Türkistan'daki Çin baskısını protesto etmek amacıyla Türkiye'deki Çin lokantası ve konsolosluklarına silahlı baskın ve molotoflu saldırı düzenlenmesiydi.

Bu arada dönemin hükûmet ortağı MHP'den Çin Başbakanı'nın baskılarına büyük tehdit geldi. Devlet Bahçeli Başbakan Yardımcısı olarak Cu ile görüşmesinde, Uygur bölgesinde yapılan baskılara tepki gösterdi. Ayrıca Bahçeli, Çin'e ziyarette bulunacağını ve Uygur Türklerini ziyaret etmek istediğini söyledi. Çin Başbakanı Cu, ziyaretten memnuniyet duyacağını belirtti.

MHP Lideri Devlet Bahçeli, 26 Mayıs 2002 tarihinde sekiz gün sürecek Çin seyahatine çıktı. Devlet Bahçeli'yi Pekin'de Çin Başbakan Yardımcısı Çian Çiçen karşıladı. Ve Devlet Bahçeli'nin onuruna yemek verildi.

Devlet Bahçeli, Çin devlet yetkilileriyle yaptığı görüşmede Çin'in toprak bütünlüğüne saygı duyduğunu, Uygur bölgesinde yaşayan Türklerin Çin ve Türkiye arasında dostluk köprüsü olması gerektiğini belirtti. Doğu Türkistan'a sızmış El-Kaide gibi örgütlere ve eylemlerine karşı olduğunu bildirdi.

Çin Başbakanı Cu, Devlet Bahçeli'ye, 11 Eylül İkiz Kule saldırısından sonra Uygur bölgesine el-Kaide militanlarının yerleştiğini söyledi. Bahçeli ise ona, "Biz terörden çok çekmiş bir ülke olarak, terörün her türlüsüne karşıyız. Çin'in toprak bütünlüğüne yönelik saldırılara da destek vermemiz söz konusu olamaz," karşılığını vermiştir.

Bu görüşmelerin sonunda Devlet Bahçeli üç gün süren Uygur Özerk Bölgesi gezisine başlamıştır. Bölgedeki aileleri, yerleşim yerlerini ziyaret ederek Türkiye'nin selamını getirmiş, onlara moral olmuştur. 1 Haziran Çocuk Bayramı olması dolayısıyla çocuklarla buluşup onlara hediyeler vermiş, onları kucaklamış, sevindirmiştir. Gezdiği her yerde Türkiye'deki kardeşlerinin selamını yayıp Türkiye'nin elinden geldiği kadar yardım yapacağını söylemiştir. Uygur Özerk Bölgesi'nin ekonomisi, kültürü, eğitimi ve dinî meseleleri hakkında geniş bilgiler almıştır. Türkiye'nin buralara yatırım yapması ve Çin yönetiminin bölge halkına dini ve kültürel özgürlük vermesi için uğraşacağını söylemiştir ki bunları Çin yönetimiyle de konuşup teröre bulaşmamak kaydıyla Çin'in bütünlüğünü koruyarak bölgeye huzur getirmek için görüşmeler, konuşmalar yapmıştır. Tam o sırada, Devlet Bahçeli bölgeyi gezip halkla kucaklaşırken Çin yönetimi Doğu Türkistan'daki üniversitelerde Müslüman nüfusa Uygurca eğitim verilmesini yasaklamıştır. Bunun tam Devlet Bahçeli'nin gezisi esnasında yapılması kasıtlıydı. Çin yönetimi, baskı ve tehdit mesajı vermişti.

(Devlet Bahçeli Doğu Türkistan'da)

Daha sonra 2003'te Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, Çin'i ziyaret etti. Çin Başbakanı Cu Ronji ile görüştü. Erdoğan, Cu'ya Uygur bölgesindeki terör eylemlerine, ayrılıkçılara karşı olduğunu ve Çin'in toprak bütünlüğünü savunduğunu söyledi. Fakat bölgedeki Müslüman Türklerin teröre ve ayrılıkçı hareketlere bulaşmaması kaydıyla dinî yönden ve kültürel olarak rahatlatılmasını istedi. Görüldüğü gibi Türkiye Cumhuriyeti diplomasi kovalayarak bölge halkını bir nebze olsun rahatlatmak istemiştir.

Fakat 11 Eylül'den sonra artan radikal terör eylemleri Çin'in eline bir koz olarak geçmiş ve Doğu Türkistan'a daha fazla baskı uygulamasının bahanesi olmuştur. Bir yandan da ABD sözde İkiz Kuleler'i yıkan El-Kaide'yi bahane ederek Asya'da bazı yerleri işgal edip bazı yerleri de farklı yöntemlerle hâkimiyeti altına almak istemişti. Bunu fark eden Çin, ABD'nin Doğu Türkistan'da da faaliyet yaptığını öne sürerek baskıyı daha da artırmıştır.

2000 yılında Türkiye-Çin ticaret hacmi 1 milyar dolar seviyesindeydi. 2007'de toplam ticaret hacmi 14 milyar dolar olarak gerçekleşti. 2008'deyse 17 milyar dolara ulaştı. Ticaret hacmi 2015'te 50 milyar dolardı. 2020 yılındaysa 100 milyar dolara çıkarılması için Çin ile anlaşmaya varıldı.[26]

[26] Türkiye-Çin devlet ilişkileri için bkz: Barış Adıbelli, *Doğu Türkistan*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2008, s. 110-135. Amine Tuna, *Doğu Türkistan'da Asimilasyon ve Ayrımcılık*, İHH KİTAP Yayınları, İstanbul 2012, s. 113-121. Hidayet Oğuzhan, *Doğu Türkistan*, Rumuz Yayınları, İstanbul 2018, s. 137-145.

MOLA BİLGİSİ

ABD, Türkiye ve Doğu Türkistan...

ABD son zamanlarda Doğu Türkistan ve halkının haklarını koruma derdine düştü. Çin'in Doğu Türkistanlı Müslümanlara yaptığı zulümleri gündem edip bu sebeple Çin'e yaptırım bile uyguladı. Trump, Çin'in Doğu Türkistan'daki zulmünü durdurmak için Çin'e ağır yaptırımlar içeren yasa tasarısını meclisten geçirmişti. Doğu Türkistan için Çin'e ambargo uygulamıştı.

Yeni başkan seçilen Joe Biden ise yaptığı açıklamada, komünist Çin'in Doğu Türkistan'daki Uygur Müslümanlarına ve diğer etnik gruplara yönelik baskısının "soykırım" olduğunu ve "buna en güçlü şekilde karşı olduğunu" söyledi.

Sahi, ABD Doğu Türkistanlı Müslümanları düşündüğü için mi bunu yapıyor? Hayır, asla! Madem zulüm gören Müslüman halkları düşünüyor sıkıysa Filistin'de zulme uğrayan, katledilen Müslümanlar için İsrail'e yaptırım uygulasın! Aksine İsrail'e tam destek veriyor. Yani ABD çıkarına göre hareket ediyor. Dünyanın hiçbir yerindeki Müslüman halklar umurunda değil. Amacına ulaşmak için araç olarak kullanıyor. ABD'nin Doğu Türkistan'ı bu kadar gündeme getirmesinin iki temel amacı var:

1) Çin'i tehdit edip durdurmak.

2) 15 Temmuz'la Türkiye'den FETÖ ile tasfiye edilen Gladyo ve ABD kliklerini tekrar geri getirmek.

Birincisi net anlaşıldı ama ikinci madde kafanızı karıştırabilir. Şöyle ki ABD 1950'den günümüze kadar "Komünist Rusya ve Çin, Orta Asya'daki Türklere zulmediyor, bizim yanımızda yer alın ve bizimle Rusya ve Çin'e karşı savaşın," diye gazladı. Türkiye 1945'te ABD bloğuna girip 1952'de de NATO'ya girdi. ABD, "Orta Asya'daki Türk kardeşlerinize yardım edeceğiz," diyerek kendi içine çekip Türkiye'de kendi derin yapısını hızla kurdu. Tüm bunlar Türkiye'yi ele geçirmek için bahaneydi.

Şimdi de 15 Temmuz'dan sonra tasfiye edilen FETÖ ve Gladyo'sunu tekrar geri getirmek için Türkiye'de yine Doğu Türkistan'ı gündeme getirtiyor. Cumhur İttifakı'nın yeterince gündem etmediğini yayıp halkın tepki göstermesini sağlıyor. Böylece FETÖ ve Gladyo'yu etkisiz hâle getiren bu ittifakın indirilip yerine tekrar FETÖ, Gladyo ve Amerikan kliklerinin ikame edilmesini sağlayacak.

Durun bir dakika!

En baştan alalım ve konuyu kısaca anlatalım. Varsa çayınız tazeleyin.

NATO (Kuzey Atlantik Paktı Organizasyonu) 4 Nisan 1949'da Belçika, Kanada, Danimarka, Fransa, İngiltere, İzlanda, İtalya, Lüksemburg, Hollanda, Nor-

veç, Portekiz ve ABD tarafından kuruldu. NATO'nun kuruluş amacı Sovyetlerin Avrupa'da yayılmasını durdurmaktı. Yani komünizmin yayılmasını durdurmak... Pakt'ın başındaki ifade şöyle: Taraflardan bir veya birkaçına, Avrupa'da yahut Kuzey Amerika'da yapılacak herhangi bir tecavüz, Pakt'a dâhil bütün devletlere birden yapılmış sayılacak, her devlet tecavüze uğrayanların yardımına koşacak.

Amerika ve İngiltere için Türkiye, Rus ve komünizm tehdidi karşısında kalkan görevi görecekti. Bu sıkı iş birliğine karşı Türkiye ne hikmetse NATO şemsiyesi altına alınmamıştı. Rus yanlısı Kuzey Kore, Güney'e saldırdı. Amerika-Türkiye iş birliğinin test edilmesi fırsatı doğdu. Amerika Türkiye'nin sadakatini test edecekti. Türkiye ise bunun karşılığında NATO üyeliğini koparabilecekti. Türkiye ABD'nin talebi üzerine Kore'ye periyodik olarak üç ayrı tugay gönderdi. İlk tugay 25 Temmuz 1950'de Tuğgeneral Tahsin Yazıcı komutasında gitti. Kısa zaman sonra ikinci tugay, Tuğgeneral Namık Argüç komutasında gitti. Üçüncü tugay, Tuğgeneral Sırrı Acar komutasında yola çıktı. Kore'de savaşan askerî birliklerde Amerika'da özel harp eğitimi gören Turgut Sunalp ve Daniş Karabelen gibi seçilmiş subaylar da vardı. Türkiye Kore'de başarılı ve etkin bir mücadele verince Amerika tarafından NATO'ya alındı. Türkiye ve Yunanistan 1952 yılında NATO teşkilatına girdi.

ABD, Türkiye'yi Kore'ye, savaşa götürürken gazladı da. "Çin ve Rusya Türk kardeşlerinizi eziyor, gelin bizle onlara karşı Kore'de savaşın ve Türk kardeşlerinizi de kurtarın!" diyerek gazladı. Amacı Türkiye'yi tamamen ABD bloğuna sokup içeride derin yapısını kurmaktı. Şu an da tekrardan Türkiye'de Doğu Türkistan eylemleri oluşturup devlete yüklenerek, devleti içeriden sıkıştırarak Gladyo ve Gladyo'nun tasfiye olan en büyük parçası FETÖ'yü geri getirmek istiyor. Gladyo'yu nasıl kurduğundan devam edelim...

Bundan sonra Amerika Türkiye'de derin yapısını, Gladyo'sunu kuracaktı. Nasıl mı? Burası önemli. Dikkat!

NATO'ya giren ülkelere bir şart koşuldu: NATO'nun ülkede gizli bir yapılanma kurmasına izin verilecekti.

Bu yapılanma iki bölümden oluşuyor: Yeraltı ve yer üstü.

Yer üstü tamamen askerlerden oluşuyor:

General, albay, teğmen, subay...

Yeraltı yapısını hiç sormayın. Çok karmaşık ve gizli. Sivil unsurlar...

Mesela FETÖ, Derin NATO'nun büyük parçalarından biridir.

Peki, Derin NATO'da kimler var?

NATO sadece askerî bir kurum değildir. Her ülkede gazetecisi, doktoru, hâkimi, bürokratı, mühendisi, yazarı, iş adamı, akademisyeni, sporcusu, sanatçısı, siyasetçisi olan bir kurumdur. Ülkenin önde gelen kafalarına hâkim olmuştur. Kendine bağlı sağ ve sol yapı, parti ve cemaat kurmuştur.

Özel Harpçi subaylardan Albay İsmail Tansu'nun bu gizli orduyu tanımlayan şu sözü önemli: **"Küçük tespih taneleri gibi her yere dağılmışlardı. Savaşla beraber tespih taneleri bağlanır. Görev alınır."**

Türkiye hepsinden kurtulmadığı sürece asla selamete eremez!

İsim isim, kurum kurum, kafa kafa bunları biliyorum.

Bunlara "Derin NATO" denir.

NATO ve ABD hedef aldığı ülkede önce bunları harekete geçirir.

Millet de bunlar ne güzel konuşuyor, yazıyor der, kanar, aldanır.

NATO'ya giren her ülkede bu derin yapı kuruldu. Bazısının isimlerini vereyim:

İtalya'da Gladio.

Fransa'da Rüzgârgülü.

Belçika'da Glaive.

İsviçre'de Gizli Müdafaa Örgütü.

Almanya'da Gehlen Hareketi.

Hollanda'da Operasyon ve Keşif Örgütü.

Yunanistan'da Koyun Postu.

Portekiz'de Aginter Yayıncılık.

Avusturya'da Schewert.

Norveç'te Rocambole.

Danimarka'da Absalon.

İsveç'te Silah Kardeşliği.

Türkiye'de Özel Harp Dairesi, Gladyo.[27]

Bunlara genel anlamda Gladyo deniyor.

Bu ülkelerde ABD'ye bağlı olan bu yapılanmalar komünizm tehlikesine karşı kurulmuş yapılanmalardır. Türkiye'de de Amerika bu yapılanmasını kurdu. İlk adı **Seferberlik Tetkik Kurulu**'dur.

Türkiye'de Seferberlik Tetkik Kurulu adıyla 27 Eylül 1952 tarihinde kuruldu. 1965'te resmî olarak **Özel Harp Dairesi** ismini alacaktı. 1992'de Özel Kuvvetler Komutanlığı ismine çevrildi. Daha sonra basında "kontrgerilla" adını aldı. Genel adı **GLADYO**'dur.

Soros da bu unsurları hep kullandı.

Ülkelerde isyanla darbe yaptıran Soros'un Açık Toplum Vakfı'nın Türkiye'de sadece 2008-2017 arasında 136 dernek ve vakfa 50 milyon lira aktardığı tespit edildi.

[27] Ecevit Kılıç, *Özel Harp Dairesi*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010, s. 39-53.

Soros'un para aktardığı vakıflar arasında FETÖ de var.

FETÖ Soros'un projelerinde yer aldı.

10 puanlık soru şu: FETÖ, Gladyo ve Derin NATO'nun neresinde?

FETÖ, Türkiye Gladyo'sunun en büyük unsuru, parçasıydı.

1999'da Gladyo liderliği FETÖ'ye devredildi.

1960'tan beri 2000'li yıllar için bu liderliğe ilmik ilmik hazırlandı.

1999'da devir teslim töreniyle lider oldu.

Gülen, başlarda ABD'den telefonla Türkiye'yi yönetecek, sonra dönecekti.

Fetullah Gülen'in Türkiye'ye dönüşü için Ankara Gölbaşı'nda 32 milyon dolara büyük bir malikâne yaptırıldı.

Bu malikâneyi, "Gülen'in bir gülüşüne tüm servetimi bağışlarım," diyen iş adamı Akın İpek yaptırmıştı.

Son derece güvenlikli ve donanımlıydı. Hazırlık tamamlanmıştı. Fakat olmadı.

NATO Komutanı Scaparrotti, 15 Temmuz darbe girişiminden sonra temizlenen FETÖ'cü askerler için "Bu subaylar, NATO'ya önemli hizmetler verdi," dedi. Net itiraf!

Bir başka itiraf daha var.

FETÖ temizlenmeye başlanınca ABD Ulusal İstihbarat Direktörü James Clapper, "Türkiye'deki muhataplarımızın çoğu tutuklandı. Türkiye'deki ABD ulusal güvenlik ağı bütünüyle etkilendi. Bu durum ABD'nin Orta Doğu stratejisini daha da zorlaştıracaktır," dedi. Net itiraf!

Bir tane daha var.

15 Temmuz sonrasında FETÖ TSK'dan hızla temizlendi.

ABD Merkez Kuvvetler Komutanı General Joseph Votel bu temizlik için "ABD ordusu, TSK içindeki yakın müttefiklerini kaybetti. Gelecekteki ilişkilerimiz adına endişeliyim," dedi. Net itiraf! General Joseph Votel aynı zamanda PYD bölgesini düzenli ziyaret edip yardımlarda bulunuyordu...

NATO-ABD Türkiye'de göz, el ve ayağını kaybetti.

Tüm partilerin içinde FETÖ ve FETÖ'den ayrı olan Gladyo-Derin NATO'cular gizli hâlde bulunuyor.

Doğu Türkistan da dâhil her şeyi kullanıp tekrar güç elde etmek istiyorlar.

Biden ise Türkiye'de tasfiye edilen Gladyo-Derin NATO'yu tekrar ikame etme derdinde.

Kavga büyük!

Devşirilerek Türkiye'nin her yerine sızıp devleti, milleti felç eden, geri bırakan Derin NATO-Gladyo virüsüdür. ABD laboratuvarında üretilmiştir. Tüm unsurlarıyla tasfiye edilmediği sürece Türkiye asla ilerlemeyecektir. Derin NATO sanat, medya, eğitim ve STK ile devşirme sistemi kurdu.

Konuyu genişletelim.

ABD bloğuna katılıp NATO'ya girince ABD her motiften derin yapısını kurdu:

NATOTürkçü

NATOİslamcı

NATOSolcu

NATOSağcı

NATOKürtçü

Dışarıdan bakınca Türkçü, İslamcı, Solcu, Sağcı, Kürtçü gibi görünür.

Hâlbuki Derin NATO'nun parçası, ABD kliğidir. Her alanda, her yerdedirler.

Yetmiş yıllık süreçte kurum ve kişiler listesini çıkardım.

Ucu her şeye uzanıyor. Saşarsınız...

Türkiye'de Derin NATO'yu bilmeyenler yaşananlara anlam veremez. Anlamsızlıkla yaşar.

NATO deyince aklınıza asker, savaş silahları geliyor. Yanılıyorsunuz! Büyük yanılgı!

ABD şu an Atlantikçi yani Avrupa, NATO ve ABD'ci her siyasi ve kişiyi topluyor. 15 Temmuz'dan sonra kaybettiği yapıları geri döndürmek için... Zaten NATO'nun açılımı Kuzey Atlantik Paktı demektir.

ABD, geri dönmek için Türkiye'de FETÖ ve Gladyo unsurlarına Doğu Türkistan meselesini düzenli olarak sürekli gündeme getirtiyor. En başta Orta Asya'daki Müslüman ve ırktaşlarımıza yardım bahanesiyle bizi kendi içine alıp kendi savaşına ortak etti ve Türkiye'de derin yapısını kurdu. Şimdi de yine Doğu Türkistan'ı kullanıp tekrar Türkiye'de derin yapılarını geri getirmek istiyor. Gladyo, FETÖ, Derin NATO'cuları...

ABD'nin, 15 Temmuz'dan sonra tasfiye edilen yapılarını tekrar askeriyeye, MİT'e, hukuka, emniyete hâkim kılabilmesi için Doğu Türkistan kullanışlı bir damar. Doğu Türkistan üzerinden kışkırtıp tam Atlantikçi bir hükûmeti getirip yapılarını tekrar ikame edecek.

Sanırım ABD'nin Doğu Türkistan üzerinden Türkiye'deki planını anlatabilmişimdir...

GÜNÜMÜZDE ÇİN'İN DÜNYAYA YAYILIŞI

Çin İstihbaratı: MSS

Çin istihbaratı MSS'yi neredeyse kimse bilmez. Şu an Afrika, Avrupa, Asya, Orta Doğu ve Amerika kıtalarına ciddi şekilde yayılıyor. Siber ve elektronik istihbaratta CIA'i geçmek üzere. Herkes Çin'in ekonomik, askerî ve ticari gücünü konuşurken istihbaratı olan MSS'yi atlıyor. Çin, MSS'nin gözlerden uzak durmasını istiyor. İstihbaratı o kadar gizli ki adı bile dünyada bilinmiyor.

(Çin istihbaratı MSS'nin amblemi)

Çin istihbaratı MSS Afrika, Asya ve Orta Doğu'da birçok ülkeyi ve liderini çeşitli yöntemlerle tehdit edip yönetimlere hâkim olacak kadar güçlendi. Dijital Çin teknolojisinin girdiği her yere Çin istihbaratı da giriyor. Ciddi veri topladı

ve topluyor. Peki, Çin İstihbarat Başkanı kim? Bu önemli. MSS'nin başkanı Geng Huichang. Uzmanlık alanları gerçekten ilginç ve önemli. Amerika uzmanı, köktenci-radikal İslam uzmanı ve endüstriyel casusluk uzmanı. Doğu Türkistan'da kurduğu özel istihbaratla halkın yaptığı her şeyden haberdar. Doğu Türkistan'da aykırı işe izin vermeyen adam!

(MSS Başkanı Geng Huichang)

İlerleyen zamanlarda CIA'den çok MSS ve operasyonları konuşulacak. ABD, MSS'ye karşı önlem almak için Çin'in tüm dijital ürünlerini yasakladı ve ambargo koydu. ABD, hâkim olduğu ülke ve bölgelerde Çin dijital ürünlerini istemiyor. Ülkelere baskı uyguluyor. MSS'ye karşı savaş başlattı. Çin, MSS ile yeni yöntemlerle kıtalara kadar yayılıyor. Türkiye Çin ile bir sürtüşme yaşadığında MSS hemen PKK'ya destek veriyor ve Türkiye'nin canını yakıyor. MSS güdümlü ve para bastığı medyalar aracılığıyla "Türkiye'nin Kürtlere zulmettiği ve bağımsız Kürdistan'ı engellediği" söylentisini yayıyor. Türkiye'nin bağımsız Doğu Türkistan isteğine misilleme olarak yapıyor bunu.

Çin Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan, Türkmenistan, Kore ve Vietnam gibi ülkelerden binlerce adam devşirmiştir. Bu adamlar, kendilerini bulundukları ülkenin vatandaşı olarak tanıtırlar fakat MSS elemanıdırlar. Çinli MSS ajanları işçi ve turist kılığında her yere gitmektedir.

Bugün Afrika'da bir milyondan fazla işçi çalışmaktadır. MSS dünya genelinde sanat, kültür, film, ideoloji, teknoloji, dijital sektör ve ticareti kullanarak faaliyet yapmaktadır. Meşhur Çinli film artistlerinden Jackie Chan, Bruce Lee, Jet Li ve *İp Man* filminin başrol oyuncusu Donnie Yen, Çin propagandası için MSS ile çalışmıştır. Çinlilerin ve Çin'in ne kadar iyi olduklarını filmlerinde aşılarlar. Özellikle *İp Man* filmi bunu en güzel şekilde yapmıştır. Çin, kungfu kurslarını dünyanın her yerinde açıp kültürel yayılma alanları oluşturmuştur.

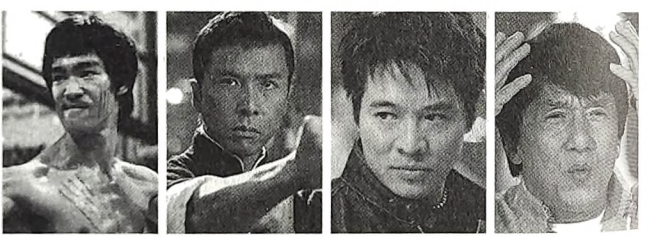

(Sol baştan Bruce Lee, Donie Yen, Jet Li, Jackie Chan)

Çin'in istihbarat ve propaganda faaliyetinde küresel medya yayılımı çok önemli. Çok dilli medya organları ile dünyaya açılıyor.

Çin'in uluslararası en büyük medya organlarından biri de CRI'dır: Çin Uluslararası Radyosu. 1941'de Pekin Radyosu olarak kuruldu. Merkezi Pekin'de. CRI'nın onlarca yurt dışı muhabir bürosu vardır. Yurt dışında 65 dilde yayın yapmaktadır. İnternet ve çok sayıda uydu üzerinden dünya genelinde yayın yapmakta. Türkiye'de CRI Türk radyosu ve sitesi vardır. CRI Çin istihbarıtı ile ortak çalışır. Devletin en büyük propaganda araçlarından biridir.

Ya TV kanalı?

Çin'in CGTN kanalını bu açıdan çok önemli. Birçok ülkede İspanyolcadan İngilizceye kadar 24 saat yayın yapıyor. Çin'in dış tanıtımında ve yayılmasında önemli bir rol üstleniyor. Birçok ülkede o ülkenin diliyle yayın yapmaktadır. Çin istihbaratı MSS ile ortak çalıştığı da oluyor. Bilgi toplamada, propaganda ve algıda kullanılıyor. Bu sebeple bazı ülkeler lisansını iptal etmek istedi.

Değerli okuyucu, şunu asla unutmayın. İçinde yaşadığımız zamanda, küresel çapta büyük TV kanallarınız ve medya organlarınız olmadan büyük devlet olamazsınız. Türkiye de TRT'nin çapını büyüterek farklı diller ve tarih dizileriyle bunu yapmaya çalışıyor. Büyük başarı ama yetmez.[28]

Burada en önemli konu Çinlilerin dünya ülkelerindeki nüfuslarıdır. ABD'de 5 milyondan fazla Çinli yaşadığını biliyor muydunuz? Kanada'da bir buçuk milyon Çinli yaşamaktadır. Fransa'da 700 bin, İngiltere'de 450 bin, Rusya'da 300-400 bin, İtalya'da 320 bin, Brezilya'da 300 bin, Almanya'da 200 bin, İspanya'da 145 bin, Arjantin'de 120 bin, Küba'da 115 bin, Yeni Zelanda'da 190 bin, Güney Afrika'da 400 bin, Japonya'da 670 bin, Pakistan'da 400 bin, Venezuela'da 400 bin, Peru'da 900 bin, Güney Kore'de bir

[28] 2006 yılında Çin hükûmeti tarafından yayımlanan resmî bir rapora göre, ülkede yayın yapan 2.000'in üzerinde gazete, 8.000'i aşkın dergi, 282 radyo ve 374 TV kanalı bulunmaktadır. Bunların denetlimini Çin devleti yapmaktadır. Devletin çıkarına aykırı medya organı ya cezalandırılır ya da kapatılır. En güçlü denetim organı Merkezi Propaganda Departmanı'dır. Sert denetim ve kontrol yapmaktadır. Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'ne göre 2011 Basın Özgürlüğü Endeksi'nde Çin, 178 ülke içinde 174. sıradadır. Gazeteciler devletin çıkarına aykırı bir şey yazamazlar.

milyon, Filipinler'de 1,3 milyon, Tayland'da 9 milyon, Malezya'da 6,5 milyon, Endonezya'da 2,8 milyon, Singapur'da 2,5 milyon, Vietnam'da 800 bin, Birleşik Arap Emirlikleri'nde 180 bin, Kamboçya'da 150 bin, Kazakistan'da 300 bin, İsrail'de 23 bin, Hollanda'da 80 bin, Bulgaristan'da 9 bin, Avustralya'da 1,2 milyon Çinli yaşamaktadır. Türkiye'deyse Uygurlu Müslümanlarla birlikte 50 bin kadar Çinli yaşamaktadır.

Ve daha sayamadığım birçok ülkede binlerce Çinli yaşamaktadır. Mesela Afrika kıtasının tamamında bir milyondan fazla Çinli yaşamaktadır. Ülkelere göre verdiğim Çinli nüfus, çok az değişiklik göstererek artıp azalabiliyor. Tüm dünyada tahminlere göre 50 milyondan fazla Çinli göçmen vardır. Bulundukları ülkede işçi veya yerleşik olarak bulunabiliyorlar. En önemlisi istihbarat faaliyeti için Çin'e ciddi faydaları bulunmaktadır.

Her Çinli, yaşadığı ülkede yönetim, uygulama, halkın zevkleri, gıda tercihleri, tepkileri, alışkanlıkları, neye kızıp neye sevindikleri, neyi tükettikleri, eğitimi, teknolojisi, Çin'e bakışları, siyasi tercihleri, sosyal dokusu vs. konularında bilgi toplayıp raporlayarak Çin istihbaratına sunmaktadır. Hiç düşünemediğiniz detayları raporlamaktadırlar.

Çin'de istihbarat anlayışının geçmişini ve istihbarata verilen önemi, yaklaşık 2500 yıl önce yaşamış olan savaş ve istihbarat uzmanı Sun Tzu'nun şu cümleleri yansıtmaktadır: "Şunu bil ki istihbarat ruh çağırmayla gelmez; tecrübeyle veya hesaplamayla da elde edilmez. Düşmanın duru-

mu hakkında bilgi, sadece diğer insanlardan alınabilir."[29] Çin'in güvenlik doktrinine göre istihbarat, bilgi savaşının dört bileşeninden biridir. Diğer üçü ise siber savaş, psikolojik savaş ve elektromanyetik savaştır. Dört bileşenin de amacı, hedef ülkelerin direncini ve kabiliyetini kırmaya yöneliktir.[30]

Çin Ulusal Güvenlik Bakanlığının (MSS) Afrika'da faaliyet gösterdiği bölgeler Angola, Gine, Senegal, Nijer, Nijerya, Sudan, Mısır, Cezayir, Güney Afrika ve Mozambik'tir. Ülkelerdeki enerji ve sanayi yatırımlarının güvenliğine ihtiyaç duyulduğu için bölgeye personel sevk edilmiş, istihbarat çalışmalarına başlanılmıştır.

Çin'in Afrika'daki nüfuz alanı sadece enerji ve sanayi yatırımıyla sınırlı değildir. Çin, bazı Afrika ülkelerinde iktidarların kendisine yönelik tutumlarını değerlendirerek istihbarat operasyonları gerçekleştirmiştir. İstihbarat operasyonları sonucunda Senegal, Gabon ve Çad gibi ülkelerde Çin karşıtı hükûmetleri darbeyle devirerek yerine Çin

[29] Sun Tzu, *Savaş Sanatı* (çev: Mahmut Durmaz), Mahzen Yayınları, Ankara 2019, s. 73.

[30] Çin istihbaratı eski zamanlardan beri iyidir ve ilginç teknikler kullanmışlardır. İbni Batuta Çin'e yaptığı seyahatle ilgili bir anısını şöyle anlatır: "Ne zaman bir Çin şehrine girsem benim ve arkadaşlarımın kâğıtlara nakşedilmiş resimlerimizi görürdüm. Biz sarayda iken sultanın adamları haberimiz olmadan bize bakarak resimlerimizi yapıyorlarmış. Resimlerimize baktığımızda en küçük bir hata bile yapmadıklarını gördük. Gelen her yabancının resmini çizmek Çinlilerin âdeti imiş. Bir yabancı orada suç işlese ve firar etse resmi derhâl her yere gönderilir, her nerede bu resmin benzeri bir adam bulunursa yakalanırmış." Bugün de Çin'de her yerde fotoğraf ve video kaydı yapan kameralar bulunmaktadır. Güvenlik kameraları hiçbir yerde boşluk bırakmıyor. Hem de çok özellikli kameralar. Hareket ve tavırlardan kim olduğunu algılayabilecek kadar gelişmiş kamera sistemi. Böylece suçlu hemen yakalanabiliyor. Başka ülkelerde bulunmayan Çin'deki bu kamera sistemi, Çin istihbaratı MSS'ye içerde büyük kolaylıklar sağlamaktadır.

yanlısı iktidarları getirmiştir. İktidara geçirdikleri şahıslarla diplomatik ilişkileri daha da artırmış ve bunun sonucunda da hedef ülkeye askerî, ekonomik ve siyasi olarak nüfuz edebilmiştir. Bitmedi...

Diğer yandan Çin, Devlet Başkanı Şi Cinping'in talimatıyla 2015'te Çin Halk Kurtuluş Ordusu (PLA) bünyesinde kurulan "Stratejik Destek Gücü" birimiyle bu alandaki küresel operasyon kabiliyetini giderek artırıyor. Bünyesinde kaç personel barındırdığı bilinmeyen söz konusu "dijital ordu", ülkenin "Siber Çin Seddi" olarak tanımlanıyor. Bu kurumun dijitalle ve teknolojiyle bağlantılı her konuda yetkisi var. PLA Generali Gao Cin'in bulunduğu askerî organizasyon, ülkenin uzay ve havacılık projelerinde yetkili durumda bulunuyor. Biz hâlâ taş duvardan Çin Seddi'ni konuşurken adamlar tüm dünyayı felç edebilecek "Siber Çin Seddi" kuruyor.

Çin, özellikle ABD'ye yönelik istihbarat faaliyetlerini hem askerî hem de ticari alanda yoğunlaştırıyor. Amacı ABD'nin gelişmiş teknolojilerinin zayıf yönlerini tespit ederek bunlara karşı önlem almak. Çin, askerî ve savunma alanında ABD'yi geçmek istiyor. Sadece ticari istihbarat hırsızlığı alanında "180 ila 540 milyar dolar" arasında bir maliyeti olduğu tahmin ediliyor.

Pekin'in dev Tiananmen Meydanı'nda bulunan dev bakanlık binasının yanı sıra, ülkenin farklı noktalarındaki otel ve rezidansların, dünyanın her yerinden alınan dijital verileri toparlamak üzere kullanıldığı tahmin ediliyor.

Ve en önemli yere geldik.

Çin 2015 yılında büyük veri stratejisini resmî olarak açıkladı. Çin Devlet Başkanı Şi Cinping detayları şöyle açıkladı: "Yapay zekâ ve büyük veri teknolojisinde 2030 yılına kadar dünya lideri olacağız." Yapay zekâ ve büyük veri teknolojisinde çalışmalarını hızla sürdürüyor. Zaten bu alanda güçlü olmadan dünyada ekonomi ve askerî alanda lider olamayacağını biliyor.

Bu kararın somut uygulaması olarak Çin, Kuşak Yol girişiminin bir alt projesi "Dijital İpek Yolu Projesi"ni hayata geçirdi. Dijital İpek Yolu Projesi'ne şimdilik 79 milyar dolarlık yatırım yapılması öngörülüyor. Pekin ve Londra'nın birbirine 5G teknolojisiyle bağlanacağı on binlerce kilometre uzunluğunda fiber optik kablo döşenecek. 5G teknolojisindeki en önemli oyuncular ZTE ve Huawei gibi Çinli firmalar. Çinli şirketlerin, kendi devletleriyle ve kendi istihbarat toplama birimleriyle doğrudan siyasi bağlantıları var.

Huawei, Çin Devleti'nin sağladığı yardımlar sayesinde ürünlerini rakiplerine göre daha ucuza sattığı için 5G teknolojisinde tekel olma yolunda ilerliyor. ABD'nin NSA üzerinden yaptığı bilgi toplama ve istihbarat faaliyetlerini Çin, Huawei ürünleriyle kontrol ve denetim altına alacağı 5G ağı üzerinden yapmayı planlıyor. Çin üretimi elektronik aygıtlar üzerinde yapılan testlerde, siber güvenliği tehlikeye atabilecek ve casusluk yapılanmasına imkân verecek arka

kapılar olduğu tespit edildi. 2017'de Çin Devlet Başkanı Şi Cinping, Çin işletmelerini, Çin istihbarat ve güvenlik teşkilatlarıyla çalışmaya ve veri paylaşmaya zorlayan yeni bir "ulusal istihbarat yasası" çıkardı.

Dünya liderliği için ABD ve Çin pek çok alanda karşı karşıya geliyor. Dijital istihbarat en büyük çekişme alanlarından biri. Çin'in son zamanlarda sahadaki dijital istihbarat gücü her geçen gün artıyor. Hatta buna göre ABD'de Çin'e hizmet eden "25 bin dijital casusun" ikamet ettiği tahmin ediliyor. Hatta Çin İstihbarat ve Güvenlik Teşkilatının, büyük veri analitiği kabiliyetine sahip Ali Baba, Tencent, Baidu gibi özel şirketlere, ABD kurumlarından korsanlıkla çalınan muazzam çapta bilgiyi işleme ve analiz etme emri verdiği biliniyor. Veriler işlendikten sonra derhâl Çin kurumlarına geri dönüyor. Anlayacağınız Çin, yoğun istihbarat faaliyeti içinde. Tüm kıtalarda enteresan şekilde, farklı yöntemlerle aktif...

ABD ve Çin arasında istihbarat savaşı zirveyi gördü. Amerikan gazetelerinde yer alan haberlere göre, Donald Trump'ın ABD'deki Çinli öğrencileri ülkede bir nevi ajanlık faaliyeti yürütmekle suçlamasının ardından, bu öğrencilerin de dâhil olduğu yeni bir teknoloji tartışması daha gündeme gelmişti. ABD İç Güvenlik Bakanlığı verilerine göre, ülkedeki yabancı öğrencilerin %30'unu oluşturan Çinli öğrenciler, daha çok teknoloji alanında eğitim alıyor. Çin hükûmeti ilk zamanlarda öğrencilerin eğitimlerini tamam-

ladıktan sonra ülkeye dönüşünü zorunlu tutarken son zamanlarda pek çok Çinli öğrencinin ABD'de kalmaya devam ettiği, teknoloji şirketlerinde önemli konumlara geldiği görülüyor. ABD yönetimi bu Çinli öğrencilerin Çin istihbaratıyla çalıştığını düşünüyor.

Washington Post'un 2018 Temmuz'unda geçtiği bir habere göre, Çin kökenli çalışan Xiaolang Zhang'ın, Apple'ın üretmeyi planladığı ve bilgilerini gizli tuttuğu sürücüsüz araç projesiyle Çin'e kaçarken yakalanması, tartışmaları daha da alevlendirmişti. Çinli teknoloji şirketi Huawei'in sahibinin kızı ve Mali İşler Direktörü (CFO) Meng Wanzhou, ABD'nin İran yaptırımlarını deldiği gerekçesiyle Kanada'da tutuklanmıştı. Zira ABD'li bazı kongre üyeleri Huawei'i veri hırsızlığı yapmakla itham etmiş ve bu şirkete çip satışının yasaklanmasını önermişti.[31]

Durun bir dakika!

Yapay zekâ deyip geçmeyin. Yapay zekâda ileri olan devlet, istihbarat başta olmak üzere ekonomi, savunma, sağlık, ticaret konularında da en üstün olacak. Birçok teknoloji uzmanı, yakın bir gelecekte Çin'in büyük bir güç olacağını öngörüyor. Google'ın çatı şirketi Alphabet'in eski başkanı Eric Schmidt, Çin'in yapay zekâ alanında en geç 2025'e kadar ABD'yi geçmiş olacağını savunuyor. Yapay zekâ şirketlerinin yüzde 48'i Çinli şirketlerindir. Hatta şu an Çin'in bu anlamda ABD'yi geride bıraktığı belirtiliyor.

[31] Z Raporu Dergisi, Şubat 2021, Duygu Bulkan, s. 118-124.

Bundan dört beş sene öncesine kadar dünyanın en büyük yirmi teknoloji şirketi listesinde kendine yer bulamayan Çin'in, son açıklanan verilere göre bu listede artık dokuz şirketi bulunuyor. Listedeki diğer on bir şirketse ABD'nin. ABD şirketlerinin hâlâ zirvede olmasına karşın Çinli şirketlerin kısa sürede hızlı yükselişi dikkat çekiyor. Çin 3,8 trilyon dolarlık dijital ekonomiye ulaştı. Türkiye'nin bilgi ve iletişim teknolojilerindeki toplam sektör büyüklüğünün 2017'de 116,9 milyar lira olduğu düşünülürse Çin'in bu rakamının ne ifade ettiği daha iyi anlaşılabilir.

Çin'in dijital ekonomiye ayırdığı bu dev bütçenin en büyük payı yapay zekâ yatırımlarına aktarılıyor. Bugün yıldızı giderek parlayan AliBaba şirketi, aynı zamanda dünyanın en değerli yapay zekâ şirketi olan SenseTime'ın da sahibi. Yapay zekâ konusunda sadece şirketler değil Çin hükûmeti de büyük çaba sarf ediyor. Hükûmet lise öğrencileri için bastırdığı yapay zekâ ders kitabında, yapay zekânın günlük hayatta kullanımına dair öğrencileri bilgilendirerek bu mecraya ilgi duymalarını amaçlıyor. Bakın lise öğrencisiyken vatandaşını yapay zekâya alıştırıp eğitiyor. Bizim eğitim sistemimize zeki olarak giren öğrenci neredeyse geri zekâlı olarak çıkıyor. Geçelim...

Yapay zekâ teknolojisinde ABD'den neredeyse 5 kat daha fazla patent başvurusu yapan Çin, aynı zamanda bu konuda dünyanın en çok akademik makale üreten ülkesi konumunda. Üretilen makale ve patentli ürünlerin niteli-

ğine dair açık bir araştırma olmasa da salt rakamlara bakıldığında dahi, Çin'in yapay zekâ konusunda geldiği nokta görülüyor. Kim ne derse desin adamlar çalışıyor.

Gelin şimdi ABD'nin Çin'e karşı hamlelerini anlatalım. Çayınız varsa tazeleyin...

FALUN GONG: ÇİN'İN FETÖ'SÜ!

ABD Çin'i frenlemek için Çin'in içinde bazı unsurları kullanıyor. ABD, 1950'den itibaren birçok ülkede kendi çıkarlarını koruyacak dinî ve kültürel yapılar kurdurup büyüttü. Çin'de Li Hongzhi'nin kurduğu yapı da bunlardan biri. Li Hongzhi, Çin hükûmetinden baskı görünce 1999'da ABD'ye yerleşti. İlginçtir, Fetullah Gülen de bu tarihte ABD'ye gidip yerleşmişti. Li Hongzhi'nin kurduğu dinî yapının adı "Falun Gong" idi. Doğrudan altı milyon müridi vardı. Özel meditasyon egzersiz tekniğini kullanıyordu. Bunu yapanların doğrudan cennete gideceğini söylüyordu. Çin'in büyük şehirlerinde dersler verdi, okullar açtı. Konuşmaları ve dersleri etkileyiciydi. Okullarından bol bol paralar gelmeye başladı. Yaptığı özel meditasyonu uygulayanların sayısı yüz milyonu geçmişti.

Merhamet, hoşgörü, demokrasi, diyalog sloganlarını öne çıkararak çalışıyordu. Avrupa ise Li Hongzhi'yi bir barış elçisi olarak görüp koruyordu. Li Hongzhi aynı zamanda bedeni dinlendiren bir egzersizi yayıyordu. Yayılmak için bu medi-

Li Hongzhi

tasyon egzersizini kullanıyordu. Li Hongzhi'nin yapılanması yüzden fazla ülkeye yayılmıştı. Bu kurumlar birer *CIA* ve *MOSSAD* istasyonlarıydı. Tüm Avrupa ülkelerinde konferanslar verdi. Yazdığı kitaplar birçok dile çevrilip çok satanlar listesine girdi. Nobel'e aday gösterildi.

Bu tip yapılar milyonlarca insanı etkileyip bir anda belirlenen hedef ülkelerde eylem yapacak büyük eş güdümlü kitleler meydana getirir. ABD ve Avrupa finans lobilerine aykırı iş yapıldığında bunlar eylemci olarak harekete geçirilir. Çevrecilik, demokrasi, özgürlük ve insan hakları kılığında harekete geçirilir.

Çin hükûmeti, Li Hongzi'yi ve yapısı "Falun Gong"u, dini bozduğu ve *CIA*'e çalıştığını tespit ettiği için suç örgütü ilan etti. Çin, Li Hongzhi'yi ABD'den istedi ama ABD vermedi. ABD, Li Hongzhi'ye "Pensilvanya" eyaletinde fahri vatandaşlık verdi. İlginçtir, Fetullah Gülen'e de Pensilvanya'da oturma izni vermişti. Çin Devleti Li Hongzhi'nin yapılanmasına karşı büyük bir operasyon başlattı ve yandaşlarını tutuklayıp hapishanelere koydu. Fakat ABD, bu yapıyı dünyanın tüm ülkelerinde çıkarları için kullanmaya devam ediyor.[32] Tam FETÖ'nün kopyası!

Unutmayın ABD düşünmeyen, sorgulamayan, körü körüne itaat eden kitleler istiyordu. Bunu doğrudan kendisi yapamazdı, farklı ülkelerde kurduğu FETÖ, Kesnizani,

[32] İsmail Tokalak, *Üst Akıl*, Ataç Yayınları, İstanbul 2018, s. 257-260.

Falun Gong gibi dinî yapılarla gerçekleştiriyordu. Fetullah Gülen veya Li Hongzhi bir kablo idi. Bunlara bağlananlar, kablonun nereye çıktığını görmüyordu. Ucu tabii ki de ABD ve Yahudi lobilerine çıkıyordu. Kabloyu kesmezsen binlerce genç bunlara bağlanıp *CIA*'in çalışanı hâline gelecekti. Mesela, her FETÖ elemanı farkında olmadan bir *CIA* çalışanıdır. Çehov diyor ki "Dünyanın en tehlikeli insanı, az anlayıp çok inanandır!" FETÖ ve benzeri oluşumların arkasından gidenler, az anlayıp körü körüne inananlardır. Geçelim...

ÇİN VE ABD'NİN TİCARET SAVAŞI

Sekizinci ÇKP Kongresi'nde Mao, 50 ya da 60 yıl sonra ABD'yi geçmeyi hedeflediklerini şöyle belirtmişti: "Çin, dünyadaki en güçlü kapitalist ülke olan ABD'yi yakalamalıdır. ABD sadece 170 milyon nüfusa sahipken Çin ondan katbekat fazla nüfusa sahiptir, ayrıca zengin kaynaklarımız var ve iklimimiz benzer. Dolayısıyla onu yakalamak olanaklıdır. Yakalamamız gerekir mi? Elbette bunu yapmalıyız. 50 ila 60 yıl sonra onu tamamen geçmemiz gerekir."[33]

Çin farklı stratejilerle bu hedefe doğru hızla ilerledi.

Çin, izlediği büyüme politikalarıyla ABD'yi geçip dünyanın en güçlü ülkesi oluyordu. Doların egemenliğini kırmaya yönelik bir planı da vardı. Ciddi derecede altın topladı. Topladığı altınları Hong Kong Havalimanı'nın altına yaptırdığı depolarda sakladığı, buraya giren altının bir daha ülke dışına çıkmadığı bilinmektedir. Altınların son durağı Çin'di. Çin, bir süre sonra para birimi yuanı altına endeksleyerek Şan-

[33] Hu Angang, *Çin Komünist Partisi*, Yeni İnsan Yayınları, İstanbul 2016, s. 197.

ghay'ı dünyanın altın borsası merkezi yapacaktı. Bu durum aynı zamanda yuanın değerini artırıp doların değerini düşürecekti.[34] Depolanan altın bir süre sonra Çin'i dünyanın süper gücü yapmaya yetecekti. Yuanın dünya parası olma durumu vardı. Ortada büyük bir altın savaşı olduğunu da unutmayın.

(Çin yuanının arkasında beş dilde, beş farklı alfabeyle "1 Yuan Çin Halk Bankası" yazar. Bu dillerden bir tanesi de Uygur Türkçesidir; Osmanlıca ve Arap alfabesiyle yazılıdır. İşaretle belirtilen yer.)

Çin, on sene içinde büyük hamleler yaptı. Asya, Afrika, Akdeniz ve Orta Doğu'da birçok limanın işletmesini alıp yeni limanlar da yaptırarak büyük bir ticaret hattı oluşturdu. Limanlar üzerinden daha da güçlenip ABD'yi tehdit eder olmuştu. O da ne! ABD karşı bir hamlede bulundu. 12 Ağustos 2015'te Çin'in en önemli ticaret limanlarından biri olan Tianjin Limanı'nda büyük bir patlama meydana geldi ve bu olay Çin'de bomba etkisi yaptı! Bu patlamayla ticaret ağını yok etme mesajı verilmişti. Yani virüs olayından önce iki ülke arasında büyük bir ekonomik savaş vardı. O da ne! Limanda gerçekleşen patlamadan iki gün sonra, 14 Ağustos 2015'te Çin'in Tientsin kentinde bir petrol depolama istasyonu patlamış, yüzlerce kişi ölmüş ve yaralanmıştı. Önce liman, ardından petrol depolama istasyonu patlatılmıştı. Değerli okuyucu, mesaj şuydu: "Ey Çin! Seni ihracatından ve petrolünden vururum!" Savaş kızışıtı.

[34] Yenisöz Gazetesi, 08.01.2018, Ömer Kayanl.

Çin, fiziki bir karşılık vermedi ama bir hamle yaptı. Şunu asla unutmayın! Çin dünyanın en büyük petrol alıcısıdır. Petrol olmazsa Çin çöker. Fakat petrolün fiyatı ABD para birimi dolarla belirlenmektedir ve fiyatları belirleyen borsa, Batı'nın kontrolü altındadır. Çin bu esareti bozmak, liman ve petrol deposunun patlatılmasının intikamını almak için **Şanghay Uluslararası Enerji Borsası**'nı açtı. Böylece petrolü Çin para birimi yuan ile alacaktı. Bu, dolara ve ABD'ye büyük bir darbeydi. Aynı zamanda yuan dünya üzerinde büyük bir dolaşıma girecekti. Bu, petro-dolar sistemine darbeydi. Yuan dünyada tanınıp güçlü hâle gelecek ve dolar imparatorluğu zayıflayacaktı. Değerli okuyucu, ABD gücünü nereden alır biliyor musun? Dünyadaki petrol ticaretinin beşte dördü dolarla yapılır. Ticaret dolarla yapılmazsa ABD bugün çöker. Bu sebeple Çin'in yaptığı büyük bir hamleydi. O da ne! ABD hemen karşı hamle yaptı.

2018 yılında Şanghay kıyılarında petrol tankeri yüklü büyük bir gemi çarpışmayla patladı! 136 bin ton petrol denize döküldü. Çarpışma ve patlamanın nedeni çözülemedi. Bu kazanın olduğu yer neresi dersiniz? Şanghay Uluslararası Enerji Borsası'nın bulunduğu Şanghay sahilinin açıkları. ABD mesajı net vermişti: "Sen kim oluyorsun da petrolü yuan ve Çin borsası üzerinden alıyorsun!" Çin pes etti mi? Durmadı. Yeni ticari ve finans hamleleri yaptı. Fakat şunu unutmayın: Çin'de beş özerk bölge var. Bunlardan biri de Uygur Özerk Bölgesi. ABD bu özerk bölgelerde isyanlar çıkararak Çin'i tehdit edip oyaladı. Bu özerk bölgeler Çin'in zaaflarıydı. Çin ise özerk bölgelerin bölünmemesi için sert

önlemler aldı. Asimile etme, katliam yapma, işkence yapma, yasaklar koyma bunlardan bazılarıydı. Bu zulmü Uygurlu Müslüman kardeşlerimize de yaptılar.

(Çin-Şangay)

Çin soğukkanlılıkla Asya, Afrika, Orta Doğu, Avrupa ve Latin Amerika'ya yayılmaya devam ediyordu. Bunu ilerleyen sayfalarda detaylı anlatacağım ve şaşacaksınız. Çin'in ekonomisi de ciddi şekilde büyümüştü ve ABD'yi geçerek birinciliğe yerleşmişti diyebiliriz. O da ne! Bir anda İran'ın en büyük komutanı Kasım Süleymani ABD'nin saldırısıyla öldürüldü. İran bir anda kuşatılıp işgalle tehdit edildi. Mesaj kimeydi? Çin'in en çok petrol aldığı ülke İran'dı. İran ile büyük iş birliği içindeydi. İran'dan gelen petrol ve enerji kaynağı durursa üretim durur ve Çin batardı. İran'ı alıp Çin'i petrol ve enerji kaynaklarıyla tehdit edebilirlerdi. Çin, *Kuşak Yol Projesi*'ne başlamıştı. Çin'den başlayıp İngiltere'ye kadar uzanan bir yol. Bu yol tamamlanmak üzereydi. Onlarca ülkeden geçiyordu ve geçtiği her ülkeye ekonomik olarak fayda sağlayacaktı. Bu proje ABD'nin çıkarlarına tersti ve ekonomisini çökertebilirdi. *Kuşak Yol Projesi*'nin en önemli kavşaklarından biri İran'dı. İranlı Komutan Kasım Süleymani ABD tarafından öldürülerek *Kuşak Yol Projesi*'nin en önemli kavşağına darbe vuruldu, mesaj verildi. Çin ve ABD yetkilileri apar topar anlaşma için masaya oturdular. Çin, ABD ve arkada görünen

bankerlerin savaşı haddinden fazla kızışmıştı. Çin'i tehdit edenler ABD'nin dünyadaki çıkarlarını korumakla görevli Neo-Con'lardı. Onlara göre hiçbir devlet Amerika'dan daha güçlü olmamalı! ABD'nin küresel üstünlüğü için her şeyi yaparlar. Bu Neo-Con'lar, Obama döneminde Amerika'nın küresel gücünü kaybetmeye başladığını, Rusya, İran ve Çin'e çok taviz verildiğini düşünüyorlardı. Acilen İran, Rusya ve Çin'e karşı sert tavırlar alınmasını istediler. Bu Neo-Con ekip, Trump'ın etrafını kuşatıp ona destek vererek sert ve tavizsiz adımlar atılmasını sağladılar. Çin ve ABD ciddi derecede zıtlaştı ve birbirlerini tehdit ettiler!

Şunu asla unutmayın: 2035 yılında dünya enerji ihtiyacı %27 artacak. Çin'in ise enerji ihtiyacı %25'ten fazla artacak. Çin ABD'yi de geçerek dünyanın en büyük petrol tüketicisi olacak. Fabrikaların deliler gibi çalışması, devletin son sürat ilerlemesi ve hayatın devamı için Çin'e sürekli enerji kaynağı lazım. Bulamadığı an yok olur. Doğu Türkistan da bundan dolayı önemli. Çin'deki petrol ve doğal gazın neredeyse %40'ı Doğu Türkistan bölgesinde. Çin için petrol, güvenlik meselesi olduğundan sürekli petrol ve enerji kaynağı bulmalı. Bu sebeple Körfez'deki Arap ülkeleriyle petrol anlaşması yaptı. Orta Doğu petrolü Çin için çok önemli. Çin'in petrol ithalatında yer alan Orta Doğu'daki en önemli ülkeler Suudi Arabistan, İran, Umman, Kuveyt ve Irak'tır. Çin Japonya'yı geçerek İran'ın bir numaralı petrol müşterisi oldu. Irak'ın da en büyük petrol müşterilerinden oldu. Velhasıl Çin, Orta Doğu petrolünü güvene almalı.[35]

[35] Allmcan Ablet, Çin İsrail İlişkileri, İyi Düşün Yayınları, İstanbul 2016, s. 73-100.

Çin şu an dünyanın en büyük ihracatçı ülkesi oldu. 2016 yılında 2,1 trilyon dolar değerinde ihracat yapmıştır. Ayrıca dünyanın en fazla ticaret yapan ülkesidir. Yine 2016 yılında Çin'in dış ticareti yaklaşık 500 milyar dolar fazla vermiştir. 2016 yılında döviz ve altın rezervlerinin toplamı 3 trilyon dolardı.[36] Çin, ticaret savaşlarında hep üstün olmak için dünyanın her yerinde ticaret yollarını güvenlik altına alıp yeni ticaret yolları oluşturuyor. Tek tek anlatacağız.

Çin, son on yılda büyük ataklar yapmaya başladı. 2013'te Ay'a bir araç indirdi. 2019 tarihinde daha zor olanı yaptı; Ay'ın karanlık tarafına araç indirdi ve önemli bilgiler topladı. Balkanlar'da önemli bir aktör olma yolunda adımlar attı. Mesela, Atina yakınlarındaki Pire Limanı'nı aldı. Akdeniz ve Afrika ülkelerine yayılıp liman işletmelerini ve ticaret yollarının kontrolünü almaya başladı. ABD'nin etkinlik alanlarına yavaş yavaş sızıyor ve ele geçiriyordu. Çin'in tüm kıta ve ülkelere yayılıp hâkimiyet kurmasının şaşırtıcı yöntemlerini ilerleyen başlıklarda anlatacağız. Sabırla okumaya devam...

En önemlisi, Çin son yıllarda savunmayı ciddi derecede geliştiriyordu. Uçak, uçak gemileri ve füzeler yapmaya başlamıştı. Şu an uzayda büyük bir savaş var. Sadece yeryüzündeki ticaret, para, teknoloji, sağlık savaşlarına kilitlenenler bunu göremezler. Uzaydaki uydu, füze, siber ve Ay-Mars parselleme savaşı kızıştı. Yukarıda büyük devletlerin uzay araçları birbirine girdi. Birbirlerini yok etmeye, engellemeye çalışıyorlar. Yukarıda kan gövdeyi götürüyor desek

[36] Nejat Eslen, Küresel Güç Mücadelesi, IQ Yayınları, İstanbul 2017, s. 56.

abartmış olmayız. Uzay savaşları daha da artacak, şiddetini yeryüzünde hissetmeyen kalmayacak. Ve en önemlisi, Çin dünyanın her yerinde kültürel etkinliklerini artırdı. Dünyanın çok çeşitli yerlerinde yaşayan Çinli nüfusu örgütleyip etkili hâle getiriyordu. Başkan Şi, dünyadaki tüm Çinlileri "Büyük Çin" için örgütlenip kültürel faaliyet yapmaya çağırıyordu. Şu an elli milyondan fazla Çinli yurt dışında yaşamaktadır.

Çin, çevresindeki Tayland, Malezya ve diğer ülkelerde üniversiteler, vakıflar, araştırma merkezleri kurup kültürel olarak daha çok yayılıyordu. Bu durum ABD'nin Asya'daki etkinliğini kırmaya yönelikti. Hem eskiden hem de şimdi, bizzat Çin başkanının emriyle tüm dünyanın izleyeceği sinema filmleri çektiriliyordu. Dövüş filmleri bu proje kapsamında çekiliyordu. Daha önce bahsettim; Bruce Lee, Jackie Chan, Jet Li ve *İp Man* filminde başrol oynayan Donnie Yen, Çin Devleti'ne çalışan özel insanlardır. Çin, bu aktörlerin dünya çapında popüler olmasını sağladı. Bu insanlara çektirdiği filmlerle kendi kültürel propagandasını yaptı. Bu insanlar ve filmleri Çin derin devletinin operasyonudur. Hangimiz Bruce Lee, Jackie Chan ve Donnie Yen gibi olmak istemedik ki?

Çin, şu an en büyük kültürel operasyonu, düşünür ve filozof "Konfüçyüs" üzerinden yürütmektedir. Her yere Konfüçyüs Enstitüleri açarak Çin dilini ve kültürünü yayıp sevdirmektedir. Şu an, 154 ülke ve bölgede 548 Konfüçyüs Enstitüsü ve 1070 Konfüçyüs sınıfı kuruldu. Şu an bu sayılar daha da arttı. Konfüçyüs Enstitülerinin yarısı Kuşak Yol Projesi'nin geçtiği ülkelerde bulunmaktadır. Anlayacağınız,

(Konfüçyüs)

çok derin strateji... Konfüçyüs Enstitüsü ve sınıflarına 400 binden fazla öğrenci kaydoldu. Binlerce Çince öğretmeni ve gönüllü yurt dışına gönderilmiştir. Konfüçyüs Enstitüsü burs programı kurulmuş, 112 ülkeden Çin'e gelmek isteyen öğrencilere burs imkânı sağlanmıştır. Verdiğimiz rakamlar ilerleyen yıllarda kat kat arttı.

Çin, kültürel etkinliğini ve gücünü artırıyor. Şu an dünyada Çince eğitim görenlerin sayısı 70 milyon. Çin, 2005 yılında ülkelerin kültür etkileri sıralamasında İngiltere, ABD, Almanya, Fransa, İtalya ve İspanya'dan sonra dünyada yedinci sırada yer aldı. Asya'da ise ilk sıradadır. Şu an etkisi daha da büyüdü.

Çin yavaş yavaş, sessiz sessiz ilerliyor. Ayrıca dünya çapında, gıdadan otomotive kadar birçok şirket ve markayı satın almaya başladı. Huawei ile dünyanın telekom altyapısını ele geçirmek üzere. ABD, Huawei telefonlarına ve ürünlerine karşı savaş açıp yasakladı. Google, Huawei'e ambargo uygulama kararı aldı. Çünkü Çin, Huawei ile siber istihbarat faaliyeti yürütebiliyordu. Huawei akıllı telefon satışında Apple'ı geçti.[37]

[37] Huawei için Türkiye bir merkez hâline geldi. Huawei için 83 milyonluk Türkiye sadece bir pazar değil, çok kritik bir merkezdir. Şirketin 2009 yılında İstanbul'da kurduğu Ar-Ge merkezi, Huawei'in Çin dışındaki Ar-Ge merkezleri içerisinde Hindistan'dan sonraki en büyük teknoloji merkezi olmuştu. Huawei aslında uzay savaşlarının yeryüzüne yansıyan ufak bir parçasıdır. ABD'nin Huawei için Çin'e yaptırımları, bunu nasıl etkileyeceği belirsizliğini koruyor. Türkiye de biraz da ABD'ye tepki olsun diye Huawei'in merkez kurmasına izin vermiştir. Son yıllarda ABD ve NATO'nun Türkiye'yi yıpratması ve darbe yaptırması sonucu Türkiye'nin Çin ve Rusya'ya yaklaşması, ABD'yi tehdit etmiştir. Denge politikası!

ÇİN DERİN DEVLETİ

Çin, 2018 yılında önemli bir adım daha atmıştır. Tüm bu enerji, teknoloji, ticaret savaşlarının içinde ilerlemek ve dünyanın en büyük gücü olmak için devletin içinde otorite boşluğunu engellemeliydi ve bu amaçla bir adım attı: Yasal olarak devlet başkanlığıyla ilgili sınırlamayı kaldırdı. Böylece isterse Devlet Başkanı Şi Cinping ömür boyu görevde kalabilecek. Normalde sadece on yıl görev yapabiliyordu; görev süresi 2023'te doluyordu. Artık hayatı boyunca görevde kalabilecek. Şi Cinping, Mao'dan sonra en güçlü lider oldu. Önceki devlet başkanları on yıl görev yapıp bırakmıştı. Çin derin devleti, Şi Cinping'i dünyada popüler yaptı ve onunla beraber her yere yayıldı, otorite kurdu. Yaşadığı sürece Şi ile devam ederek yayılımı artıracak ve otorite boşluğunu da engellemiş olacak. Görünen bu...

Bu arada Çin'de devlet başkanları başa gelmeden on sene önceden uygulamalı olarak eğitilip hazırlanıyor. Şu anki Başkan Şi Cinping de on sene özel olarak eğitildi ve sonra başa geçirildi. Bu on yıl, sadece uygulamalı eğitimdi.

Zaten ülkeye ÇKP (Çin Komünist Partisi) egemen ve ÇKP dünyanın en büyük partisi. Neredeyse 100 milyon üyesi var. Çin'de herkesi üye yapmıyorlar, üye olacak kişiyi titizlikle seçiyorlar. ÇKP 1921'de kuruldu. 1949'da ülkeye tamamen egemen oldu ve bu tarihten beri Çin'i yönetiyor. Çin derin devleti "Politbüro"dur. Devleti yöneten, asıl politikalarını belirleyen 25-30 kişilik bu derin yapıdır. Hakkında pek fazla bilgi edinilemez. Bilinen açık üyeleri vardır, bunları herkes bilir. Bir de görünmeyen üyeleri vardır. Açık üyeler gerçekleri ve gizli olanları örtmek için bir taktiktir. Halka da devlete de etki edecek her şeyi buradaki 25-30 kişi belirler. Politbüro'ya girmek için uzun bir süre eleme sürecinden geçer kişi. Önemli illerin yöneticileri de Politbüro'nun alt birimlerine üyedir ve Politbüro içindedir. ÇKP (Çin Komünist Partisi) Politbüro'nun görünen yüzüdür. Buz dağının görünen yüzü!

Çin derin devleti şu an dünyadaki bazı büyük ve zengin ailelerle anlaştı ve belli konularda ortak iş yapıyorlar. Bunlardan kimi Londra oligarkları, bazısı da ABD oligarkları. ABD'de bu anlaşmadan rahatsız olanlar var. ABD'den sonra Çin'i zıplama tahtası yapmak istiyorlar ama Çin ABD gibi değil. ABD her türlü milletten toplama bir devlet. Çin tam olarak öyle değil, binlerce yıllık bir medeniyeti ve halkı olan bir devlet. ABD gibi süper güç yapmak isterlerse Çin kontrolden çıkabilir. Sürekli frenlemek zorundalar. Devam...

Politbüro'nun bir altında "Devlet Konseyi" bulunur. Bakanlıkların ve komisyonların üstündedir. Parti ve Politbüro'nun siyaset ve politikasının yayılmasında görevlidir. Partinin politikasını hızla yayar ve uygulamaya geçmesini

sağlar. Üyeleri arasında başbakan, bakanlar, il liderleri ve önemli görevliler bulunur. Politbüro'dan çıkan kararları hızla uygulamaya geçirir.

Şimdi anlatacaklarıma dikkat kesil değerli okuyucu...

Dünya bir geçiş süreci yaşıyor. Güçler, dengeler, sınırlar, teknolojiler velhasıl her şey değişiyor. Böyle değişimler sancılı olur. Otorite boşluğu olan devletler kaybeder. Güçlü ve otoriter liderler çıkarıp onu koruyan ve dünyaya popüler şekilde yayan, tanıtan devletler ayakta kalır, ilerler. Çin, anlattığım gibi Şi Cinping ile bunu yaptı. Aynısını Rusya da yaptı. Rusya'da yakın zamanda yapılan anayasa değişikliğiyle Putin'in 2039'a kadar devlet başkanı olarak kalabilmesi sağlandı. Yeni anayasaya göre görev süresindeki sınır kalktı. Aynı zamanda devlet başkanının yetkileri genişletildi. Akıllı devletler dünyadaki gidişatı okuyup otorite ilan edip karizmatik, prestijli liderini ortaya koyup lider boşluğunu engelleyerek gardını aldı. Dönem öyle bir dönem ki devletler "otorite ve lider boşluğunu" kaldırmaz. Peki, Türkiye böyle bir şey yaptı mı?

Türkiye 2016 yılında otorite ilan edip başkanlık sistemine geçip içinde ve etrafında temizlik yapıp yayılarak gardını aldı. Lider boşluğu oluşmaması için dünyanın genelinde ünlü ve prestij sahibi olan Recep Tayyip Erdoğan'ı şimdilik korumaya devam etti ve merkezde tuttu. Bazı şeyler devlet planıdır. Parti patırtı, hükûmet veya muhalefet belirleyemez. Bunu anlayan insan azdır. Devlet 2016'da otorite ilan etmeseydi devletin bölünme, yıkılma riski vardı. Otorite ilan etmeseydi içine kapanıp Akdeniz'deki

mücadelede yer alamazdı. Otorite ilan etmeseydi kaos çıkararak Türkiye'yi içine hapsetmek isteyen FETÖ ve PKK kuklasını ve uzantılarını ezemezdi. Sınırda büyük sorunlar yaşardı. İşgale açık hâle gelirdi. Libya üzerinden Afrika'ya açılamazdı. Mavi Vatan ilan edemezdi. İsimlere ve partilere çok takılmayın.

Şimdi Çin'den devam edelim. Bakın kavga nerede nasıl devam ediyor? Çaylarınızı tazeleyin...

MOLA BİLGİSİ

TikTok...

Çin'de geliştirilen TikTok adlı sosyal medya uygulaması, en son 150'den fazla ülkede 1 milyar indirilme sayısını geçti. İstatistiklere göre Hindistan ve Amerika uygulamayı en çok indiren ülkeler arasında ilk iki sırada yer alırken 30 milyona yakın kullanıcısıyla Türkiye ise üçüncü sırada yer aldı. Hatta Türkiye'de 21 Ocak 2019 itibarıyla Android'de sosyal platformlar arasında en fazla indirilen uygulama olan TikTok, tüm Android uygulamaları içinde de en fazla indirilen 3. uygulama konumunda bulunuyor.

Tiktok'un sahibi "ByteDance" adlı şirketin kurucusu Zhang Yiming'tir. Tiktok bu şirketin bünyesindedir. Zhang Yiming dünya zenginler listesinde yukarılara doğru tırmanıyor. Çin Devleti Tiktok'u dünyadaki amaçları için kullanıyor. Tiktok uygulamasını kullananların yüzde 66'sı 30 yaşından küçük. Kullanıcılar 15 saniyelik müzikli danslı video paylaşabiliyor. TikTok'a getirilen en büyük eleştirilerden biri, gençlerin gelişimine olumsuz örnek olması yönünde. Platformda paylaşılan videoların içerikleri de bunu destekler nitelikte. Hatta bazı ülkeler TikTok ve benzeri uygulamaları yasaklama yoluna bile gidiyor. Örneğin Endonezya TikTok'u "pornografi, uygunsuz

içerik ve küfür" içeren videoları nedeniyle yasakladı. Çin ise TikTok ve benzeri yapıdaki kısa video paylaşım uygulamalarını bundan sonra daha sıkı kurallar çerçevesinde denetleyeceğini duyurdu.

(TikTok'un sahibi Zhang Yiming)

Hindistan, uygulamayı "sosyal felaket oluşturma potansiyeline sahip" olarak değerlendirerek incelemeye aldı ve Çin ile sınırında yaşadığı çatışma sonunda TikTok'u yasakladı. Benzer şekilde, Fransız polisi de ebeveynleri, TikTok'ta çocuklarının "uygunsuz cinsel teklifler için hedef alınabileceği" konusunda uyardı. Pakistan Telekomünikasyon Kurumu, Pakistan halkından gelen çok sayıda şikâyetin ardından dünyaca ünlü sosyal medya uygulaması TikTok'u yasakladı. Aynı zamanda Bangladeş de yasakladı. ABD de yasaklama yoluna gitti. Yasaklayan ülkelerin gösterdiği en büyük sebeplerden biri de Çin'in TikTok üzerinden veri toplama ve istihbarat faaliyeti yürütmesi şeklindeydi.

TikTok'un yaptığı iddia edilen istihbarat ve veri toplama faaliyetleri şunlar:

-Cep telefonu kapalıyken bile ses ve görüntü kaydediyor. Telefonun kamerasına ve mikrofonuna ulaşıyor.

-İstediği farklı dosyayı cep telefonunuza yükleyebiliyor. Kopyaladığınız her içeriği saklıyor (Kart bilgisi, şifreler, kullanıcı adları gibi).

-Telefonun tüm donanımıyla bilgi topluyor. Fotoğraf ve videolara erişip bunların farklı cihazlarda görüntülenmesine izin veriyor.

-Ağ ile ilgili IP adresini ve Wi-Fi erişim adınızı takip ediyor. Telefonunuza yüklediğiniz diğer mobil uygulamaları anlık olarak görüyor.

-Android telefon kullananlardan izinsiz şekilde zip dosyası indiriyor ve dosyayı çalıştırıyor. Telefonunuza suç teşkil edecek içerikler indirebiliyor.

-Uygulama açık olmasa bile konumunuzu her otuz saniyede bir takip ediyor. Ses ve görüntü kaydedip kart bilgilerini bile kopyalayabiliyor. (Üye olurken verdiğiniz izinlere dikkat edin.)

Sosyal ağlar, internet siteleri ve mobil uygulamalar farklı yollarla kişisel bilgileri topluyor. Bunlardan biri de çerezler. İnternet siteleri ve mobil uygulamalarda çerez (cookie) kullanılıyor. Bu dosyalar bilgisa-

yarınızın hard diskinde veya kullanıcı cihazınızda ağ tarayıcınız tarafından saklanan küçük boyutlu metin dosyaları. Bunları engelleyin. Kamera ve mikrofon dinlemesiyle ilgili olarak 2019'da bir sürü kullanıcı, TikTok arka planda bile açık değilken -mesela üç aydır TikTok'a girmezken- yine de mikrofonla söylenenleri kaydettiğini fark etmişti.

Son dönemlerde popülerliğini artıran TikTok uygulamasının en fazla suistimal ettiği güdü (sanal âlemin hayatımıza soktuğu bu yeni güdü), "etkileşim arzusu" oldu. "Bu güdü acaba bende de var mı?" diye merak ediyorsanız şu örnek üzerinden kendinizi test edebilirsiniz: Paylaşım sonrası istatistik bölümünü sürekli yenileyerek içeriğin kaç kişi tarafından beğenildiğini iştahla takip eden kişi, "etkileşim arzusunu" iliklerine kadar hisseden kişidir...

FOMO yani "Fear Of Missing Out", Türkçesi "bir şeyleri kaçırma korkusu" bir anlamda beğenilme arzusu hastalığıdır. İşte sosyal medya bu hastalığı oluşturur. Toplumun çoğu bu hastalığa yakalanmıştır.

Yeni like (beğeni) geldi mi?

Yeni takipçi geldi mi?

Hakkımda bir şey yazıldı mı?

Haberlerden ne kaçırdım?

Hangi akımlar var?

Yeni gündem nedir gibi sualler eşliğinde elini gözünü telefondan ve sosyal medyadan ayıramama durumu, Türkiye'de, insanların her 5 dakikada bir sürekli sosyal medya için telefona dönüp bakmasına sebep oluyor. Normalde cüzdanımızı kaybettiğimizde üç saatte fark ediyoruz ama telefonu kaybettiğimizi beş dakikada anlıyoruz. Dolayısıyla her 5 dakikada bir telefona bakar hâle geldik. Bu çok ciddi ve bizi dikkat dağınıklığına sevk eden bir nispet. Bugün birçok büyük şehirdeki çocuklar artık dikkat dağınıklığı sebebiyle psikologlara gidiyor, kendisini işine veremiyor çünkü aklı hep sosyal medyada kalıyor. FOMO bir hastalık olarak literatüre girdi. Türkiye'deki kullanıcıların yüzde 80'inde FOMO hastalığı olduğu kabul ediliyor. Siz de kendinizi deneyin!

TikTok'ta çok sansür yoktu. Ahlaksız paylaşımların sınırı yoktu. TikTok bir şeye özellikle sansür koyuyordu; tahmin edin bakalım. Çin'in data (büyük veri) toplamak ve dünya sistemine başka ülkelerin kullanıcı verileriyle dâhil olmak üzere her türlü ahlaksızlığa, suça müsaade ettiği bu platform, Doğu Türkistan konusunda çekilen videolara inanılmaz sansür uyguluyor ve hemen müdahale ediyor. Doğu Türkistan'da yapılan zulme ciddi sansür koyuyor.

Ve en önemlisi: Çin, dört yılda TikTok'u neden dünyanın en çok kullanılan sosyal ağları arasına soktu? Geç kaldığı bu yarışa nasıl yetişti? Geleceğin en

büyük madenciliğinin "data", yani veri madenciliği olacağı ısrarla söyleniyor. Diğer ülkeler üzerinde algı operasyonları sosyal ağlar üzerinden yapılıyor. Arap Baharı tecrübesi yanı başımızda yaşandı. Çin çok büyük maliyetlere katlanarak TikTok'u dünyaya yayıyor ve dijital istihbaratı ve kullanıcı bilgilerini topluyor. Çin büyük oynuyor. Bunu gören ülkeler harekete geçti. 120 milyon üyesi olan Hindistan Tiktok'u yasakladı, Bangladeş, Pakistan da yasaklayan ülkeler arasında.

TikTok da dâhil tüm sosyal medyanın insanlara alıştırdığı en kötü şey teşhircilik. Sosyal medya hep daha fazlasını istiyor; yemek odasını göster, yatak odanı göster, özel eşyalarını göster, içindeki arsız arzularını ortaya çıkar! Teşhirciliğin meşrulaştırılmasının öncülüğünü TikTok yapıyor. Teşhir eden, videolardan para kazanma yoluna gidiliyor.[38]

İşte bu aşamadan sonra ülke, "teşhircilik cumhuriyetine" dönüşüyor. Herkes her şeyini gösteriyor. Utanma ve namus anlayışı yavaş yavaş ortadan kalkıyor. Zevk, eğlence toplumu oluşuyor. Vatan, bayrak, din şuuru kaybolup sadece zevklerini tatmin eden bir nesil kısa zamanda oluşuyor. Böyle bir topluma Çin de egemen olur Amerika da! İngiliz de egemen olur Yahudi de!..

[38] Gerçek Hayat Dergisi, 4-10 Mayıs 2020, s.42-46, Said Ercan.

Bu arada, TikTok istihbarat, veri toplama, ahlaksızlık faaliyeti yapıyor da ABD'nin Instagram, Facebook, Twitter, Whatsapp'ı istihbarat toplamıyor mu? Veri toplamıyor mu? Ahlaksızlığı alıştırmıyor mu? Daha beterini yapıyor! ABD, "TikTok, Huawei kötü ve ülkeler için tehlikeli" diyerek kendini aklayamaz. Senin yediğin naneleri de biliriz!

HİNT OKYANUSU VE ÇİN DENİZİ'NDEKİ BÜYÜK KAVGA

Bu başlığı özellikle dikkatli okumanız gerekiyor. Eğer 3. Dünya Savaşı çıkacaksa Hindistan ve Çin arasında patlak verebilir. Bölgedeki büyük kavga ve çatışmadan çoğu kişinin haberi yoktur. Gelin şimdi size bölgenin röntgenini çekeyim. Bu kısımda, Doç. Dr. Güray Alpar Hoca'nın araştırmalarından özellikle faydalandım.

Hint Okyanusu ile Pasifik (Büyük Okyanus) arasında geçişi sağlayan Malakka Boğazı, dünyanın en önemli deniz yollarından birisidir. Bu boğaz dünyanın en kalabalık üç ülkesi olan Hindistan, Endonezya ve Çin'in yanında ticaret devleri Japonya, Güney Kore ve Tayvan gibi ülkeleri birbirine bağlar. Bu yol, dünya ticaretinin önemli bir bölümünün ulaşımı açısından değerli olduğu kadar, büyük miktardaki enerjinin bölgede bu enerjiye bağımlı olan ülkelere aktarılması bakımından da stratejik değerdedir. Bu açıdan Çin ve Japonya'nın can damarının bu boğazdan geçtiğini söylemek abartılı olmaz. Tarih boyunca önemini muhafaza eden

bu bölgenin değeri gün geçtikçe daha da artmakta ve bu nedenle de mücadeleler bu bölge ve çevresinde yoğunlaşmaktadır.

Rusya, Hindistan, Güney Kore, Japonya ve Tayvan gibi ülkelerle çevrelenmiş olan ve dünyanın en büyük enerji tüketicisi konumunda bulunan Çin'e, sadece Sincan Uygur Bölgesi karadan, Güney Çin Denizi ise denizden çıkış imkânı tanıyor. Çin Deniz Kuvvetleri Komutanı Wu Shengli, daha önce hedeflerini doğal kaynakların geliştirilmesi ve enerji geçiş yollarını kontrol etmek olarak belirlediklerini ifade etmişti.

Açıkçası Çin bunun farkındadır ve kuşatılmayı önleyici manevralar geliştirmektedir. Güney Çin Denizi yaklaşık üç milyon kilometrekare alanıyla küçük bir okyanus gibidir. Bu denizde 3.500'e yakın balık türü bulunmakta olup dünya balık avının yaklaşık %12'si bu denizden yapılmaktadır. Bunun maddi değeri ise 22 milyar doların üzerindedir.

(Malakka Boğazı)

Dünyadaki 5 buçuk trilyon dolardan daha fazla bir ticaret akışının bu bölgeden geçmesi bölgenin önemini artırmaktadır. Güney Çin Denizi'ndeki karşılıklı egemenlik iddiaları ise kaçınılmaz olarak bu bölgede Çin ile Tayvan, Filipinler, Vietnam, Endonezya, Malezya, Brunei ve Singapur arasında sorunlara neden olmaktadır.

Çin, 1947 yıllarından kalma bir haritaya dayanarak bu denizin yüzde 80'i üzerinde hak talebinde bulunuyor. Bu denize kıyısı olan Tayvan, Brunei, Malezya, Filipinler ve Vietnam gibi ülkeler ise denizdeki bazı bölümlerin kendi egemenlik sahaları içinde olduğunu belirtiyor. Bu anlaşmazlıklar esas itibarıyla Spratly (Nansha), Paracel (Shisha), Pratas (Tungsha) adaları, Natuna Adaları ve Scarborough sahili civarında devam etmektedir. Bu ülkelerin uluslararası mahkemelere başvurusu Çin yönetimi tarafından kabul edilmiyor, Çinliler Güney Denizi'ndeki adalara füze sistemleri yerleştiriyor.

Güney Çin Denizi, her açıdan Çin için hayati önemde. Bu denizde ayrıca 10 milyar varilden fazla petrol, 4 trilyon metreküp doğal gaz rezervi bulunmaktadır. Çin bu bölgede uluslararası alanda artan ekonomik ağırlığını, askerî alana da taşımak istiyor. Bölge ülkelerinin bu bakımdan Çin'e bağımlılığı da giderek artıyor ve bu, Çin'in bölgedeki en önemli avantajı. Örneğin Endonezya, ABD ile ilişkilerini sürdürürken ekonomik nedenlerden dolayı Çin ile ilişkilerini bozmak istememektedir. Aynı husus ekonomik nedenlerle Avustralya için de geçerlidir.

Her hâlükârda, Çin Halk Cumhuriyeti'nin Güney Çin Denizi'nin büyük çoğunluğunu kendisine ait olarak görmesi ve askerî gücünü bir baskı aracı olarak kullanması, bölge ülkelerini Çin'den uzaklaştırıyor. Hatta bunun ilerisinde onları ittifak arayışlarına yönlendiriyor.

ABD ise Çin'in giderek artan gücünü kontrol etmeye yönelik olarak 2010 yılından itibaren bir "çevreleme politikası" izlemeye başladı. Güney Çin Denizi ise bu rekabetin sıklet merkezini oluşturuyor. ABD bu nedenle bir yandan bölge ülkelerini gerek askerî gerekse ekonomik birliktelikler bir araya getirmeye çalışırken diğer taraftan da Çin'in egemenlik iddia ettiği alanlarda devriye faaliyetleri icra ederek Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki iddialarını tanımadığını açıkça ortaya koyuyor. ABD'nin bu anlamda bölgedeki bazı ülkelerle savunma alanında anlaşmalar yaptığı da görülüyor.

Çin, bu bölgede gücünü ve iddialarını artırırken ABD'nin Çin'in inşa ettiği yapay adaların civarında devriye faaliyetlerini artırması, Çin'in iddialarını tanımamaya yönelik girişimler olarak dikkat çekiyor. Bu faaliyetlerde kendisine haber verilmesi koşuluyla Vietnam ABD'yi destekliyor.

Hâlihazırda bölgede Çin'in gücüne karşı koyabilecek bir deniz kuvveti mevcut değil. Bu nedenle ABD "yeniden dengeleme" stratejisinin bir parçası olarak, bölgedeki gücünü artırmakta ve bölge ülkeleriyle ortak tatbikatlar yapmaktadır. Bu aşamada Avustralya'nın yayımladığı savunma stratejisinde ABD ile güçlü bağlarını belirtmesi önemlidir.

Bunun dışında 2016 yılında Japonya'nın Filipinler'le savunma anlaşması imzalanması da dikkat çekicidir. ABD bu bölgede Çin ile irtibatını devam ettirirken diğer taraftan Tayvan'ı da desteklemeye devam ediyor. ABD, Tayvan ve Filipinler arasındaki sorunun çözülmesini istemekte ve Tayvan'ın bu konuda taviz vermesinin bölgeyi rahatlatacağını düşünmektedir. Çin, Tayvan'ı kendi toprağı olarak kabul ediyor fakat Tayvan bunu kabul etmiyor. Mao 1949'da Çin'de komünist devrim yapınca Çin milliyetçi liderleri Tayvan'a kaçıp orada milliyetçi Çin devletini devam ettirdiklerini ilan ettiler. Çin ve Tayvan arasındaki bu kavgayı ABD kullanıyor.

750 milyar dolarlık savunma bütçesi olan ABD, kendisinden sonraki on ülkenin toplamından daha fazla harcama yapmaktadır. Ancak sadece bu tabloya göre ülkeleri değerlendirmek de askerî açıdan bizleri doğru sonuçlara götürmez. Bunun başlıca nedeni, bölgesel düzeyde değerlendirildiğinde Çin, 240 milyar dolara yaklaşan harcamasıyla ABD'nin üçte biri bir harcama yapmasına rağmen, bulunduğu bölgedeki diğer ülkelerin toplamından daha fazla bir savunma bütçesine sahip. Çin'in harcamalarının muazzam gelişimi dikkatle incelenmeyi hak ediyor.

Çin'in 1996 yılında 10 milyar dolar olan savunma bütçesi, 2009 yılında 70 milyar dolara ulaştığında Amerikalı uzmanlar bunun gerçekte 150 milyar doların üstünde olduğunu iddia etmişlerdi. Bu açıdan düşünüldüğünde, büyük ihtimalle Çin'in gerçek askerî harcaması şu an 240 milyar doların çok üzerinde. Çin'in askeri harcamaları çevresindeki ülkelerin askeri harcamalarının hepsinin toplamın-

dan fazladır. Bunun anlamı, Çin; Rusya, Hindistan, Japonya, Güney Kore gibi ülkelerin savunma bütçelerinden çok daha fazla harcama yapmaktadır. Yine bu araştırmaya göre, Çin donanmasına ait 777 gemi görünürken Hindistan 285, Güney Kore 234, Japonya 155, Pakistan 100 gemiye sahip. Pakistan ile Çin arasındaki güçlü ilişkiler dikkate alındığında, Çin'in bölgesel olarak Hindistan, Güney Kore ve Japonya'dan daha fazla bir deniz gücünü şimdiden oluşturduğu ortaya çıkmaktadır.

Çin'in sahil uzunluğu 18.000 kilometreyi buluyor. Çin'in yanı sıra dünyada sadece 6 ülkenin uçak gemisi var. Daha önce dışarıdan temin ettiği uçak gemisine ilave olarak ilk yerli uçak gemisi olan "Şandong" geçen yıl donanmaya katıldı. Yeni uçak gemisi yapım faaliyetlerine devam eden Çin, bundan sonra nükleer güçle çalışacak gemiler planlanıyor. Şandong'un yapımına 2012'de başlandı, 2017'de suya indirildi, 2018'de deniz seyir testine başladı. Ağırlığı 50 bin ton, uzunluğu 315 metre, genişliği 75 metredir. Çin devleti deniz tatbikatlarında Şandong ile güç gösterisi yapıyor. Düşmana karşı psikolojik harp...

(Şandong)

Çin'in gelişmesi sadece bu alanda değil. Çin kaynakları 2018 yılında, tüm füze savunma sistemlerinin üstesinden gelebilecek ses hızından çok yüksek bir hızda hareket edebilen hipersonik hava araçlarının üretimini gerçekleştirdiklerini bildirdi.

Hava araçları tam olarak geliştirildiğinde, tüm füze savunma sistemlerini aşabilecek savaş başlıklarını taşıyacak bir özellik kazanacak. Böylelikle Çin füzeleri, radarlar daha tespit edemeden ABD'nin bölgedeki gemilerini vurabilecek bir kabiliyet kazanıyor. Bu gelişmeler karşısında ABD Pasifik Kuvvetleri Komutanı, ABD Kongresi'nde bir açıklama yaparak ABD'nin hipersonik silahları geliştirme konusunda Çin ve Rusya'nın gerisinde kaldığını itiraf etmek zorunda kaldı. Diğer taraftan Çin'in radara yakalanmayan J-20 savaş uçağı ise yeni nesil savaş uçakları arasında kendini öne çıkarıyor.

Çin, denizaltı gücünü de giderek geliştirmektedir. Ayrıca, Çin donanmasındaki iletişim ve komuta sistemleri giderek gelişmekte olup emsallerinin gerisinde değildir. Haberleşme uyduları sayesinde haber alma, konumlandırma ve kesintisiz haberleşme imkânına sahiptir. Yine çok sayıdaki istihbarat uydularını da etkin olarak kullanmaktadır. Çin ordusu ayrıca elektronik harp kabiliyeti konusundaki eksiklerini de hızla gidermektedir.

Sonuç olarak, Asya kıtasında güvenliğin sağlanması oldukça önemlidir. Ancak Çin, açık denizlere ulaşmak için Güney Kore, Filipinler, Malezya, Tayvan, Vietnam ve Japonya gibi ülkeler tarafından çevrelenmiş bir deniz alanını

aşmak durumunda olduğunun farkındadır ve hazırlıklarını bu doğrultuda yıllar içinde geliştirmiştir. Çin'in Güney Çin Denizi'ndeki iddiaları ve askerî faaliyetleri ise kaçınılmaz şekilde bu bölge ve civarındaki ülkelerde kaygı yaratmakta ve onları kendi güvenliklerini sağlama adına ittifak arayışlarına itmektedir. Bu arayışta Hindistan kadar Japonya, Güney Kore, Vietnam, Filipinler ve Avustralya'nın da öne çıktığı görülmektedir. Bölgedeki güç dengelerinde özellikle Hindistan ve Japonya büyük ihtimalle belirleyici ülkeler olacaktır. ABD bu ülkeleri bir araya getirip bölgede bir blok oluşturmaya çalışmaktadır.

Birbirinden çok farklı sistemleri olan bu ülkelerin bir araya getirilmesindeki zorluk kadar, Çin'in giderek artan ekonomik gücü de bu konuda sonuç alınmasını engelleyici niteliktedir. Eğer bu girişimleri başarılı olamazsa zaten yakın bir gelecekte Çin'in bölgede, ABD'ye rağmen, tek başına üstünlük sağlayacak bir konuma geleceği açıkça görülmektedir. Bunun dışında Asya kıtasında yine yakın bir gelecekte, gelişen duruma göre güvenliğin sağlanmasına yönelik başka oluşumların da gündeme gelmesi beklenmelidir.[39]

Burası önemli: Çin, Malakka Boğazı'nda rahat hareket edemeyince büyük bir delilik yapmaya karar verdi. Malakka Boğazı'nın kuzeyinde bulunan Tayland'a yapay bir kanal-boğaz yapmaya karar verdi. Tayland ile Çin'in arası iyi.

[39] Çin Denizi'ndeki kavga için özellikle bkz: Stratejik Düşünce Enstitüsü web sitesi, Doç. Dr.Güray Alpar, 1-9 Haziran 2020 makaleleri. Linkler: https://www.sde.org.tr/guray-alpar/genel/guney-cin-denizinin-durumu-bolge-ulkelerinin-tehdit-algilamalari-ve-ittifak-arayislari-kose-yazisi-17345
https://www.sde.org.tr/guray-alpar/genel/dugum-noktasi-cin-hindistan-sinir-catismalari-ve-gerilimin-stratejik-sonuclari-kose-yazisi-17262

Çin Denizi'ne yönelik stratejik hamleyle Güney Tayland'da, Güney Çin Denizi ile Hint Okyanusu arasında on yılda tamamlanması planlanan yapay boğaz projesi sonunda, gemiler Malezya'daki Malakka Boğazı'ndan geçmek zorunda kalmayacak. Malakka Boğazı Orta Doğu'dan gelen petrol yüklü tankerlerin tek geçiş hattı olması sebebiyle bölgede çok büyük bir stratejik öneme sahip. Çin'in ithal ettiği petrolün yüzde 80'i bu hat üzerinden geçerek Çin'e ulaşıyor. "Tayland Kanal Projesi"nin tamamlanmasının ardından alternatif bir geçiş yolu daha olacak. Ayrıca ulaşım süresi bir hafta kısalacak, masrafları da büyük miktarda azaltacak.

Çin'le bölge ülkeleri arasında siyasi gerilimlere neden olan Güney Çin Denizi üzerinde hak iddiaları devam ediyor. Çin'in bu bölgeye açılan yeni bir boğaz inşa etmesi ve bunun kontrolünü tamamen elinde tutması bölge ülkeleri için rahatsız edici bir hamle olarak değerlendiriliyor. Diğer taraftan, Çin'in bu hamlesinin, ekonomik gerekçelerin yanında askerî gerekçelerle yapılmış bir hamle olma ihtimalinin de oldukça güçlü olduğu dile getiriliyor. Bu proje şimdilik gizli...

(Tayland'a yapılması planlanan yapay boğaz)

Çin ve Hindistan Arasında Ticaret ve Yol Savaşı

Çin, Pakistan'ın Gwadar Limanı'na, Hindistan ise İran'ın Çabahar Limanı'na büyük yatırımlar yaparak bölgede deniz hâkimiyetini ve ticareti domine etmeyi hedefliyor. Mavi sularda yaşanacak böylesi rekabetin, bölgede silahlanmanın hızlanmasına neden olmasından endişe ediliyor.

Pakistan'ın Gwadar Limanı ve İran'ın Çabahar Limanı, bölgenin kaderini belirleyecek jeostratejik ve jeopolitik öneme sahip dinamikler olarak öne çıkıyor. Her iki liman da dünyanın petrol rezervlerinin üçte ikisine sahip olan ve günde ortalama 17 milyar varil ham petrolün taşındığı Hürmüz Boğazı ağzında bulunuyor. Bu limanların tam olarak faaliyete geçmesi hâlinde deniz yolu taşımacılığı konusunda bölgede rekabet alevlenecek.

Hint Okyanusu'ndan yılda 100 bin gemi geçtiği ve dünya petrol ticaretinin yüzde 70'inin bu güzergâhtan yapıldığı tahmin ediliyor.

Çinli Overseas Port Holding Şirketi (COPHC), 2013'te Gwadar Limanı'nın işletmesini 40 yıllığına satın aldı. Hedef ise 2015'in sonunda bu limanı tam kapasiteyle faaliyete geçirmekti. Bu kapsamda, Çin ile Pakistan arasında 46 milyar dolarlık enerji ve altyapı anlaşmaları imzalandı. Çin, 3 bin kilometrelik yol inşa ederek Gwadar ile Kaşgar'ı birbirine bağlamayı amaçlıyor. Çin-Pakistan Ekonomik Koridoru olarak adlandırılan bu projeyle aynı güzergâh üzerine tren yolları ve gaz-petrol boru hatları da inşa edilmesi planlanıyor.

Öte yandan, Hindistan da bölgede rekabet hâlinde olduğu Çin ile dengeleri sağlamak adına, İran'ın Çabahar Limanı'nın geliştirilmesiyle 2003'ten bu yana yakından ilgileniyordu ancak İran'a uygulanan ekonomik yaptırımlar gerekçesiyle projede pek ilerleme kaydedilemedi. 2015 yılının mayıs ayında ise İran ve Hindistan arasında uzun zamandır ertelenen mutabakat anlaşması imzalandı. Anlaşmaya göre, 2016'nın sonunda Hindistan, Çabahar Limanı'nın geliştirilmesini ve kapasitesinin artırılmasını tamamlayacak. Yine anlaşmaya göre, Yeni Delhi yönetimi, 85 milyon dolar civarında yatırım yaparak limana konteyner ve çok amaçlı kargo terminali inşa edecek.

(İran Çabahar Limanı. Hindistan, Çabahar Limanı'ndan Afganistan'a ve oradan da Hindistan'ın ulaşabileceği yere kadar yollar yaptırıyor.)

Hem İran hem de Hindistan bölgeye kayda değer bir yatırım yaptı. İran'ın güney sahilindeki Çabahar'ı kuzeydeki Zahidan kentine bağlayan yol tamamlandı ve faaliyete geçti. Hindistan, 100 milyon dolar harcayarak, Afganistan'da 220

kilometrelik Zaranj-Delaram Otobanı'nı 2009'da tamamladı. Böylece Afganistan'dan İran'ın Çabahar Limanı'na kara yolu bağlantısı neredeyse sağlanmış oldu. Bu arada, İran da Çabahar ile Zahidan arasında tren yolu inşaatına başladı. Zahidan'a ulaşacak bir tren yolu ağının İran'ın Orta Asya devletlerine mal taşımasını son derece kolaylaştıracağı belirtiliyor. Değerli okuyucu, yollar hayır hasenat için değil ticari kavga için inşa ediliyor.

Çin'in ekonomik çıkarları doğrultusunda Orta Doğu petrol ve gazının Pakistan'ın Gwadar Limanı üzerinden ithal edilmesi önem arz ediyor. Aynı şekilde, Çin, maden zengini Afrika'ya ulaşımda da aynı limanı kullanmak istiyor. Bunun gerekçesi ise Gwadar'ın en yakın ve en ucuz güzergâh olması. Çin Gwadar'a havalimanı da yapıyor. Çin için Pakistan "Gwadar" çok önemli.

(Pakistan Gwadar. Çin için önemi resimde de gördüğünüz gibi konumundan anlaşılıyor.)

Çin, hâlihazırda deniz ticaretini kendisi için riskli olan Güney Çin Denizi, Malakka Boğazı, Sri Lanka ve Pasifik üzerinden yapıyor. Bu da Çin gemilerinin bölgedeki ticaret ortaklarına ulaşması için yaklaşık 10 bin kilometre yol yapması anlamına geliyor. Ancak Gwadar Limanı, 10 bin kilometrelik mesafeyi 2 bin 500 kilometreye indirecek. Ayrıca Kaşgar'a ulaşımı da 4 bin 500 kilometreden 2 bin 500 kilometreye indirecek. Sonuç olarak Çin, ticaretinde sadece süreden kazanmayacak, aynı zamanda milyonlarca doları da cebinde tutacak. Bu da çok önemli değil mi?

Çin'in askerî hedefleri arasında Hint Okyanusu'nda "rakipsiz bir deniz gücü" olmak, ilk sıralarda yer alıyor. Umman Denizi'ndeki ABD-Hindistan üstünlüğünü dengelemek isteyen Çin, ayrıca, Gwadar Limanı'nı, Malakka Boğazı'nın Hindistan tarafından bloke edilmesi hâlinde bir alternatif olarak görüyor. Büyük satranç oyunu...

Hindistan'ın İran'daki Çabahar Limanı'nı geliştirmesinin bir amacı da İran'ın ham petrol rezervlerinden ve Afganistan'ın kaynaklarından faydalanmak. Bunun yanı sıra, Orta Asya devletlerinden de enerji, gaz ve petrol ithal etmeyi arzulayan Yeni Delhi yönetimi, karşılığında ise araba, bilgisayar ve enformasyon teknolojisi ihraç etmeyi hedefliyor. ABD tarafından sürekli ambargo yiyen İran hem Çin hem Hindistan'a oynayarak ülkesini rahatlatıp kalkındırmaktadır. Denge politikası...

Çin ve Hindistan arasında limanlar konusunda yaşanan yoğun rekabet, bölgenin geleceğine damga vuracak gibi gözüküyor. Ekonomide ve mavi sularda yaşanacak rekabetin bölgede silahlanmanın hızlanmasına neden olmasından endişe ediliyor. Dikkat buyurun.

Çin, sadece ürünlerini Afrika ve Avrupa pazarlarına göndermek için değil aynı zamanda Orta Doğu ve Afrika'dan petrol ve diğer ham maddeleri taşımak için, bütünüyle Malakka Boğazı'na bel bağlamış durumda.

Hindistan Başbakanı Narendra Modi ve Endonezya Cumhurbaşkanı Joko Widodo, Cakarta'da buluştu. İki ülke Hindistan'ın, Açe'nin (Endonezya) kuzeyindeki Sabang adasında bir ekonomi bölgesi ve askerî üs inşa etmesi konusunda anlaştı. Buradaki ana unsur Sabang'ın Malakka Boğazı'nın ağzında olması ve bu boğazdan her yıl 3 trilyon dolarlık malın geçmesi. Dünyada deniz yoluyla yapılan ticaretin yarısı bu boğazdan geçiyor. Bu dar geçit, Doğu Asya ile Afrika ve Avrupa arasındaki ticaret için çok önemli. Çin, boğazın askerîleştirilmesi konusunda gergin. Bu askerî üs, onun öfkesini daha da artıracak.

Çin uzun zamandır denizden gelen tehditlere karşı hassas. Korsanlardan gelen tehdit, ABD ve bölgedeki Singapur ve Hindistan gibi müttefiklerinden gelen tehdit kadar büyük değil.

Boğazların etrafını sarmak için Çin, Pakistan ve Myanmar'a kendi limanlarını inşa etmeye teşebbüs etti. Çinliler, Myanmar Limanı'nı Kyaukpyu'ya genişletti ve buradan Çin'deki Kunming şehrine kadar giden petrol ve gaz borusu döşedi. Projenin maliyeti 9 milyar dolar. Myanmar'ın yaptırımlarla enkaza dönen ekonomisi, bu hatırı sayılır borçla baş edemedi. Borcun gayrisafi yurt içi hasılaya oranı neredeyse yüzde 36. Toplam dış borç ise 9 milyar. Kyaukpyu Limanı'nın maliyeti Myanmar'ın borcunu ikiye katladı. Myanmar hükûmeti, maliyet nedeniyle limanın yarısını

inşa edebileceklerini söyledi. Hükûmet, borcunu ödememesi durumunda, Çin'in, Sri Lanka'da olduğu gibi limanın sahibi olmasından korkuyor.

Yakın zamanda üç Hindistan donanma gemisi, Vietnam donanmasıyla ortak tatbikat için Tien Sa Limanı'na gitmişti. Hindistan'a dönüş yolunda, Hintli gemiler, Çin savaş gemilerinin "güvenli bir mesafeden" peşlerine takıldığını iddia etti. Gemiler arasında bir iletişim olmadı. Çin iddiayı doğrulamadı. Çekişme devam ediyor.

Barış bölgesi olması gereken Hint Okyanusu'nda, bunun gibi tehlikeli gerilimlerin tırmanması olası. Bu sularda savaş gemisi sayısının artmasıyla kaza riski de artıyor. Eğer bu kalabalık sularda bu gemilerden biri diğerini vuracak olursa Çin ve Hindistan arasında yeni bir savaş başlar. Bu, 1962'den daha kanlı olur. Üçüncü Dünya Savaşı'nı tetikler. 1962'de Çin ve Hindistan arasında sınır anlaşmazlığı sebebi ile savaş çıktı. Bu savaş bir ay sürdü. Savaş Çin'in üstünlüğü ile sonuçlanıp ateşkes olmuştu. Anlayacağınız Çin ve Hindistan'ın arası hep gergin.

Öte yandan, Hint Okyanusu'nda, Diego Garcia Adası'nda Hindistan ve Singapur'daki en büyük deniz üslerinden birine sahip olan ABD, bu gerginlikler karşısında istifini bozmamış görünüyor. ABD, gemilerini, Diego Garcia'dan Güney Çin Denizi'ne doğru hareket ettirerek Çin'in uluslararası geçitlerdeki sevkiyatını tehdit etmeye devam ediyor. Şimdi Hindistan gemileri de onlara katılacak. Burada niyet, Çin'i karşılık vermesi için kışkırtmak. Oysa bir karşılık, özellikle askerî bir karşılık felaket olur.[40] ABD bir yandan

[40] Anadolu Ajansı, 4 Nisan 2016.

da Doğu Türkistan meselesini uluslararası gündeme taşıyıp Çin'i sıkıştırıyor. Aslında ABD'nin derdi, Doğu Türkistan veya halkı değil, kendi çıkarını koruyup güçlendirmek.

Herkes Orta Doğu ve Akdeniz'i konuşurken kimse Hint Okyanusu'ndaki dev kavgayı ve çekişmeyi görmüyor. Bölgedeki tüm bu kavga ve çekişmede ABD'nin eline koz geçiyor. Çin'i durdurmak için rakipleriyle ittifak yapıyor. ABD'nin planı belli: Çin'i, dünyaya yayılmadan kendi bölgesinde çembere alıp hapsetmek, frenlemek...

Peki Çin, ABD ile birlik yapan bölgedeki Hindistan gibi devletlere karşı nasıl bir hamle yapacak? Tehdit etmek için akıl almaz ve büyük bir hamle yaptı. Hazır mısınız? Anlatalım.

Çin Komünist Partisi yeni bir baraj yapma kararı aldı. Dünyanın en büyük barajını. Hindistan ve Bangladeş'e de akan Yarlung Tsangpo Nehri üzerine kurulacak baraj, hem bu iki komşu ülkede hem de çevreciler nezdinde endişe verici bir gelişme olarak görüldü. Çin, nehrin üzerine bu dev barajı yapınca Hindistan ve bölgedeki diğer ülkeler susuz kalacak. Büyük tehlike. Çin bölgeyi tehdit etmek için en büyük stratejik adımını attı. Büyük tehdit ve şantaj!

Ayrıca Himalayalar'ın eteklerindeki nehir, Tibetliler nezdinde kutsal bir kaynak olduğu için en büyük endişe ve itirazlar onlardan yükseliyor. Geçtiğimiz kasım ayında ilan edilen projenin 14 yıl sonra bitmesi bekleniyor. Çinli yetkililer 24 milyar dolarlık projenin "enerjiye ihtiyacı olan" Çin için önemli bir yenilenebilir enerji kaynağı olacağını savunuyor. Ayrıca iç güvenliği sağlamaya hizmet edeceğini ve sel baskınlarını da önleyeceğini iddia ediyorlar. Bunu "te-

miz enerji planı" için tarihî bir fırsat olarak görüyorlar. Linyit gibi fosil yakıtlarına bağımlılıktan kurtulmak adına su onlar için bulunmaz bir ganimet. Çin, bölge ülkelerine su vereceğini söylese de bu baraj projesi açık tehdit ve şantaj. Bu barajla hem bölgeyi dize getirecek hem de ciddi enerji kaynağı sağlayıp enerjiye bağımlılıktan bir nebze kurtulacak. Baraj yapımı 14 yıl sürecek. Düşünün büyüklüğünü! Zaten dünyanın en büyük barajı olacak.

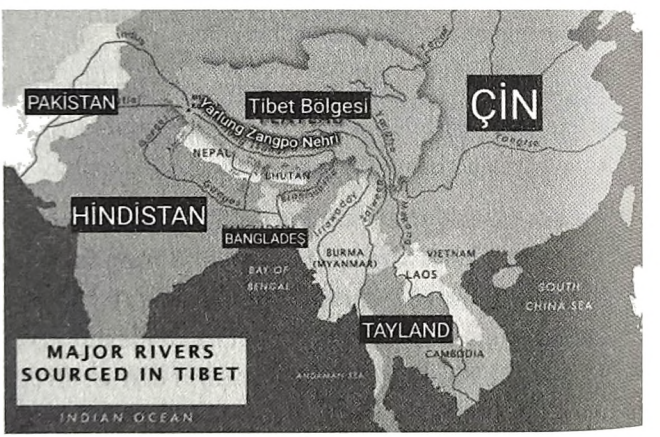

(Çin'in Tibet bölgesinden ve diğer bölgelerinden akan-çıkan nehir ve sular. Önlerine baraj yapılması durumunda diğer ülkeleri nasıl tehdit edeceği ortada.)

Çin, dünyanın en büyük barajını inşa edecek ama hâlihazırda dünyanın en büyük barajına da ev sahipliği yapıyor. Üç Boğaz Barajı, 2009'da faaliyete geçtiğinde Brezilya'nın Itaipu Barajı'nı geride bırakarak en büyük hidroelektrik projesi olmuştu. Bu yönüyle işin propagandif ve turistik bir tarafı olduğu da kesin.[41]

[41] Gerçek Hayat Dergisi, 15-21 Şubat 2021, s. 44.

MOLA BİLGİSİ

Jack Ma ve Alibaba...

Gelin şimdi size dünyanın en başarılı, Çin'in en zengin insanını anlatayım: Jack Ma.

Ders çıkarmak, ibret almak, strateji öğrenmek için dikkatli okuyun. Jack Ma aynı zamanda dünyanın en zengin 20 kişisinden biridir. Meşhur e-ticaret sitesi Alibaba'nın patronudur.

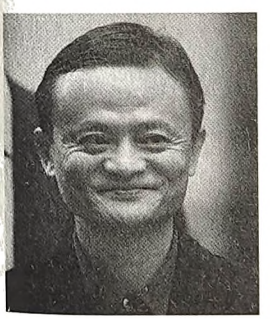

(Jack Ma)

Jack Ma, 1964 yılında Hangzhou'da doğdu. 12 yaşında İngilizce öğrenmeye ilgi duydu ve Hangzhou'daki otellere gelen turistlere rehberlik ederek şehri gezdirmeye başladı.

İlk işinde aylık geliri sadece 12 dolar olan Ma, Çinli şirketlere internet siteleri tasarlamaya başlamış ve ardından China Yellowpages adında Çin'in ilk e-ticaret sitesini kurmuştur.

İlkokul sınavlarında iki defa, ortaokul sınavında ise üç defa başarısız olan Jack Ma, üniversite sınavlarında üçüncü denemede İngilizce öğretmenliği bölümüne girmeyi başarmıştır. Üniversite yıllarında bir işte ça-

lışmak isteyen Jack Ma, başvurduğu 30 iş başvurusundan ret cevabı almıştır. Garip olan, hayatı boyunca on kez Harvard Üniversitesine başvurmuş olması ve onunda da ret cevabı almasıdır.

1999'da Alibaba'yı kurmadan önce ABD'ye gitmiş ve burada dünya e-ticaret sektöründe, tedarikçi portalı alanında büyük eksiklik olduğunu fark etmiştir. Alibaba ismini de ABD'de bulmuştur. Amerika'ya ilk gidişi 1995 yılındadır. İnternetle tanıştıktan sonra ilk başta İngilizce tercüme bürosu üzerine bir web sitesi açmıştır. Gelen olumlu tepkiler üzerine bu işte devam etmesi gerektiğini anlamış, bir şirket kurmaya karar vermiştir. Şirket ismini ise henüz düşünmektedir.

San Francisco'da bir kafede yeni e-ticaret sitesinin ismini düşünen Jack Ma'nın çıkış noktası, dünyanın her yerinde bilinen bir isim bulmaktı. Bu sırada aklına Ali Baba geldi. Etrafındakilere "Ali Baba nedir biliyor musunuz?" diye sordu. O anı bir röportajında şöyle anlatmıştı: "Bir gün San Francisco'da bir kafede otururken Ali Baba'nın çok güzel bir isim olabileceğini düşünüyordum. Bir garson geldi, ona 'Ali Baba'yı biliyor musun?' dedim. 'Evet,' dedi. Ali Baba hakkında ne bildiğini sordum, 'Açıl susam açıl (open sesame),' dedi. İşte o an, 'Evet! İsmi bu olmalı!' dedim.

Daha sonra sokağa çıktım ve otuz kadar kişiyi yolundan çevirip onlara da Ali Baba'yı bilip bilmediklerini sordum. Fark ettim ki herkes biliyor. Hindistan'dan,

Almanya'dan, Tokyo'dan ve Çin'den... Ali Baba, açıl susam açıl, Kırk Haramiler... Hepsini biliyorlar. Ali Baba bir harami değil. O centilmen, akıllı bir iş adamı ve köylülere yardım ederdi. Telaffuzu kolay, tüm dünyada da biliniyor. Alibaba küçük tüketicilerin daha büyük şirketlere ulaşması için kapıyı açar. (Açıl susam...) Bunun yanında Alimama ismini de aldık, birinin bizimle evlenmek isteyeceği ihtimaline karşı!"

Jack Ma, Alibaba'yı 80 kişiden bulduğu 60 bin dolar borçla kurdu. 1999 yılında Jack Ma ve 17 ortağının 60 bin dolar bütçeyle kurduğu şirket, asgari 102 yıl ömür, yani üç nesle ulaşma hedefiyle yola çıkmıştı. Fikir basitti: İşletmelerin tedarik zincirlerini online platforma taşıyacak bir e-ticaret sitesi.

Kısa sürede bu fikir tutunca ilk yıllarında şirket Amerikan finans devlerinden de yatırım aldı.

Ekim 1999 ve Ocak 2000'de Alibaba, Goldman Sachs ve Softbank'tan toplam 25 milyon dolarlık yabancı risk sermayesi yatırımı aldı. Alibaba üç yıl sonra kârlı hâle geldi. 2003'ten itibaren Taobao ve Alipay'i kurdu. 2004'te Yahoo'nun kurucu ortağı Jerry Yang'dan 1 milyar dolarlık yatırım desteği aldı. Eylül 2014'te, Alibaba'nın New York Borsası'nda ilk halka arzda 25 milyar doların üzerinde para topladığı bildirildi.

Anlayacağınız, seneler geçtikçe giderek dünyanın ilk tercih edilen e-ticaret tedarikçi zinciri olmaya baş-

ladı. Ma'nın başarısının ardından Yahoo ve Softbank gibi dünya devleri Alibaba'ya ortak oldu.

Alibaba hızla tüm dünyaya yayıldı. Bir deve dönüştü. Çin'de doğrudan ve dolaylı yollardan 14 milyon kişiyi çalıştırdığı söyleniyor. Alibaba sitesine günde 100 milyon kişi bir şeyler satın almak için giriyor. Alibaba'nın dünyada oluşturduğu Pazar 502 milyar doları geçti. Eğer Alibaba bir devlet olsaydı dünyanın en büyük 24 ekonomisinden biri olurdu. Jack Ma, dünyada doğrudan 117 bin çalışanıyla dünyanın en büyük patronlarından biridir. Jack Ma'nın başında olduğu Alibaba, son 20 yılda eşi görülmemiş bir başarıya ulaşarak değeri 500 milyar doları geçen şirketler arasına girdi. Alibaba, şu an e-ticaretin yanı sıra, dijital medya, eğlence sektörü, bulut bilişim gibi birçok alanda faaliyet gösteriyor.

Jack Ma'nın iş imparatorluğunun hızlı büyüme atakları bir dereceye kadar siyasi bağlantıları tarafından destek gördü. Örneğin Ma, Çin'in eski başkanı "Jiang Zemin" ve ekibi ile nispeten yakın ilişkiler içinde bulunmaktaydı. O dönemde Çin dışarıya açılmaya devam ediyor ve kendi zenginlerini oluşturuyordu. Bunların karşılığında Çin de Alibaba'yı istihbarat ve devletin çıkarları için kullanıyordu. Tabii Jack Ma'nın başarılı olma sebebi sadece siyaset ile bağlantısı değildi. Kendi çalışma azmi ve tecrübeleri de buna dâhildi. Gençlere başarının sırlarını anlattı. İşte Jack Ma'dan hayat dersleri:

-Her hata bir kazançtır.

-20 yaşına kadar iyi bir öğrenci olun, tecrübe kazanın.

-25 yaşına kadar hata yapın, düşüp tekrar kalkın, tekrar hata yapın, tekrar düzeltin, keyfine bakın.

-30 yaşına kadar birini takip edin, küçük bir firmaya gidin, tutkuyu, hayal etmeyi öğrenin. Yani 30 yaş öncesi hangi firmaya gittiğiniz değil hangi lideri takip ettiğiniz önemli.

-30-40 yaş arası: Kendiniz için çalışın.

-40-50 yaş arası: İyi olduğunuz şeyde devam edin, geliştirin, yeni bir şeye başlamayın.

-50-60 yaş arası: Gençler için çalışın. Çünkü gençler sizden daha iyi çalışacaklardır. Onlara güvenin, onlara yatırım yapın.

-60 yaşın üzerindeyken kendinize zaman ayırın.

-Başarılı olmak istiyorsanız başarı hikâyelerini değil, başarısızlık hikâyelerini inceleyin.

-Rakiplerinizden nefret etmeyin, onlardan öğrenin, onlara saygı gösterin.

-En iyi olmaya çalışmayın, ilk olmaya çalışın. İlk değişen olun, zorlukları ilk aşan olun.

-10 sene sonrasını öngörmeye çalışın. Geleceğe hazırlanın.

-Zorlukları fırsat olarak görün.

-Ekibinizi pozitif insanlardan oluşturun.

-Sağlığı önemseyin. Çünkü mutluluk getirir.

-Önce başkalarına yardımcı olun.

-Değişimi kucaklayın.

-Her şeyi bilmenize gerek yok. Sizden daha akıllı insanları bulun ve onlarla çalışın.

Ders almak isteyenler için hayat dersleri fena değil. Tabii burada siyasetçilere, küresel oligarklara nasıl taahhütler verdiğini anlatmasını beklemeyin. Kimse bunları anlatıp itibarını sarsmak istemez. Geçelim.

Jack Ma'nın şirketi Alibaba Group bir deve dönüşünce Jack Ma'ya başarı ödülleri gelmeye başladı.

İşte o övgü dolu ödüller:

-Dünya Ekonomik Forumu Eylül 2005'te, Ma'yı "Genç Küresel Lider" olarak seçti.

-Fortune, 2005 yılında Ma'yı "Asya'daki En Güçlü 25 İş İnsanından Biri" olarak seçti.

-Businessweek 2007'de onu "Yılın İş İnsanı" seçti.

-Barron, 2008'de onu "Dünyanın En İyi 30 CEO'sundan Biri" olarak gösterdi.

-Time dergisi Mayıs 2009'da, Ma'yı "Dünyanın En Güçlü 100 Kişisinden Biri" olarak listeledi.

-BusinessWeek 2009'da onu "Çin'in En Güçlü İnsanlarından Biri" olarak seçti.

-Forbes China, onu 2009 yılında "Çin'in En Saygın 10 Girişimcisinden Biri" olarak gösterdi.

-Forbes Asia 2010'da Ma'yı "Asya'nın Hayırseverlik Kahramanı" olarak tanıttı.

-2014 yılında Forbes tarafından yayımlanan yıllık sıralamada dünyanın en güçlü 30. kişisi seçildi.

-Fortune'ın, 2017 yılında Dünyanın En Büyük 50 Lideri listesinde Ma ikinci sırada yer aldı.

Jack Ma, Ekim 2020'deki konuşmasında Çin'deki piyasa düzenleyici kurumları ve kamu bankalarını "zamanın gerisinde kalmakla" eleştirmişti. Söz konusu eleştirilerin ardından Pekin, Ma'nın kurucusu olduğu şirketin Hong Kong ve Şanghay borsalarındaki eş zamanlı halka arzını durdurmuş, ayrıca Alibaba Grubu hakkında antitröst soruşturması başlatmıştı.

Jack Ma, Çin tarihinin en büyük halka arz çalışmasını yapacak olmasının verdiği kibirle, 24 Ekim 2020'de Çin Cumhurbaşkanı Yardımcısı Wang Qishan'ın da bulunduğu bir toplantıda Çin hükûmetinin halkın çıkarlarını koruyan düzenlemelerini, küstahça "rehinci kafası" diye eleştirdi. Kimileri Jack Ma'nın Çin devlet başkanlığına oynadığını bile söyledi. Ma'nın bu cesaretli tavrı, zenginlerin devleti tehdit etmeye başlaması olarak algılandı; terbiye edilmeliydi.

Ayrıca Çin yönetimi, Çin'de son 20 yılda vergi dışı kazançlar sonucu çok hızlı büyüyen elektronik ticaret şirketlerinin tekel oluşturmasını önleyecek düzenlemelere başladı. Alibaba'daki "tekelci uygulamalar" iddialarının soruşturulmasını ve Jack Ma'nın sahibi olduğu Ant Group'a operasyonlarını küçültmesini emretti. Sorunlar yaşandı. Jack Ma bir anda, aylarca ortadan kayboldu. Herkes Çin'in Ma'yı tutukladığını ve öldürdüğünü konuşmaya başladı.

Jack Ma, kamuoyu önüne çıkmamanın daha çok zarar verdiğini anlayınca Çin Merkez Bankasının koyduğu kurallara uyarak istenen düzenlemeleri yapacağını taahhüt ettikten üç gün sonra, 20 Ocak 2021'de ortaya çıktı. Ma'nın yeniden ortaya çıkmasıyla ilgili haberler üzerine Alibaba'nın hisseleri, aynı gün yüzde 8,5 arttı.

Jack Ma, 2019 yılında sıra dışı bir organizasyonla emekliliğe ayrıldı. Binlerce kişinin doldurduğu bir olimpiyat stadyumunda rock konseri verip köşesine çekildi. Ma, bunun bir son anlamına gelmediğini, geleneğin yeni kuşağa geçişi anlamına geldiğini söylemişti. Peruk takıp deri ceket giyen Ma, "Bu gecenin ardından yeni bir hayata başlıyorum. Dünyanın güzel olduğuna ve birçok fırsatla dolu olduğuna inanıyorum, heyecanı çok sevdiğim için de erken yaşta emekli oluyorum," dedi.

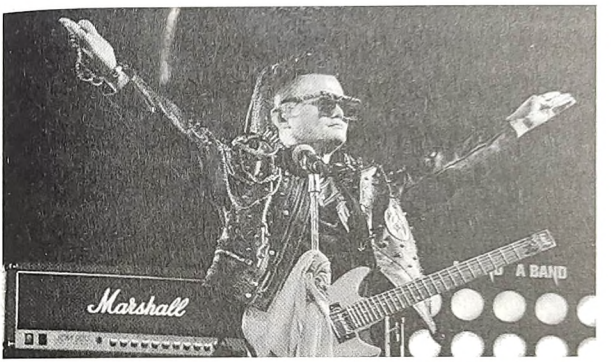

(Jack Ma, hayali olan rock konseriyle emekliye ayrılırken)

Şöyle bir gerçek var ki çok büyük paralara sahip ve çalışma hırsıyla dolu insanlar asla emekli olamazlar; işin, paranın ve hırsın esiri ve kölesidirler. Bu sebeple Ma da emekli falan olmadı tabii...

Ayrıca Jack Ma, üniversitedeyken tanıştığı Zhang Ying ile 80'lerin sonunda evlenmişti. Çiftin bir kız, bir de erkek olmak üzere iki çocuğu vardır.[42]

[42] Benim yorumlarım dışındaki bilgiler: 18.03.2021 Takvim Gazetesi; 29.01.2021 Aydınlık Gazetesi; 19.09.2014 Cumhuriyet Gazetesi; Vikipedi sitesi.

ÇİN AFRİKA'YI KUŞATIYOR

Afrika kıtasının nüfusu 1,2 milyar. 2050 yılına gelindiğinde 2,2 milyar olması bekleniyor. Yer altı ve enerji kaynakları bakımından zengin. Enerji elde etmek isteyen emperyal devletlerin gözünü diktiği bir coğrafya. Bu devletlerden biri de Çin ve Afrika'yı sessizce kuşatıyor.

Çin, gelişmekte olan bir pazar ülkesi. Dünyanın en büyük ülkesi ekonomik büyümesini sürdürürken bu büyüme için gerekli olan doğal kaynaklara, gıda ve ürün pazarlarına ihtiyaç duyuyor.

Bu yüzden Çin, kaynak zengini Afrika'ya çok önem veriyor. Madencilik yatırımları, Çin'in Afrika ülkelerindeki toplam doğrudan yabancı yatırımının yaklaşık üçte birini oluşturuyor. Johns Hopkins Üniversitesi Çin-Afrika Araştırma Girişimi'nin verilerine göre, Çin hükûmeti ve bankaları, Afrika ülkelerine 2000 yılından bu yana 148 milyar dolardan fazla kredi verdi.

Afrika, 2014 yılında Çin Devlet Başkanı Şi Cinping tarafından başlatılan "Yeni İpek Yolu Projesi"nin önemli bir parçası. Babül Mendep Boğazı'ndaki stratejik konumuyla öne çıkan Cibuti'nin dış borcunun yüzde 70'i Çin'e. Güney Afrika'nın Çin'e yaklaşık 26 milyar dolar borcu bulunuyor. Çin, ülkedeki kamu şirketlerine ve 2018 Kalkınma Paketi'ne destek vermek için kredi verdi.

Kenya, 2012 yılından itibaren Çin Exim Banktan 5,2 milyar dolardan fazla kredi aldı. 2020 yılından itibaren kredi borçlarını ödemesi gerekiyordu. Ödenmeyen borçlar yüzünden Çin'in, Kenya'nın en önemli limanı olan Mombasa Limanı'na el koyacağı belirtiliyor.

Sri Lanka hükûmeti 8 milyar dolarlık kredi taksitlerini ödeyemeyince Aralık 2017'de Hambantota Limanı'nı Çin'e devretmek zorunda kaldı.

2017 yılında Hambantota kentindeki bir limanın kullanım ve tasarruf haklarının yüzde 70'ini 99 yıllığına Çinli bir şirkete devretmişti.

Zambiya'nın da toplam 8,7 milyar dolarlık dış borcunun 7,4 milyar doları Çin'e. Eylül 2018'de Kenneth Kaunda Uluslararası Havaalanı'nı borcu karşılığında Çin'e devretti. Nijerya'nın 27,6 milyar dolar tutarındaki toplam dış borcunun 3,1 milyar doları yine Çin'e.

Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin de yaklaşık 2,5 milyar dolar Çin'e borcu var. Afrika'da pek çok ülke, yukarıda da örneklerle görüldüğü üzere, büyük miktarlarda altyapı kaynaklı borca gömülmüş durumda.

Çin, yıllık 200 milyar doları aşan Çin-Afrika ticaretiyle şu anda Afrika'nın en büyük ticaret ortağı. Amerikalı uluslararası danışmanlık firması McKinsey'e göre, Çin'in sahip olduğu 10 binden fazla firma şu anda Afrika kıtasında faaliyet gösteriyor. Çin'in kıtada 300 milyar dolarlık yatırımı var.

Öyle ki Pekin yönetimi, bu ivmeyi sürdürmek için 2018'de 60 milyar dolarlık bir Afrika yardım paketi açıkladı. Kıtanın en çok ihtiyaç duyduğu altyapı yatırımları, aynı zamanda Çin'in en rahat cevap verebileceği alan olma özelliğini taşıyor.

Nijerya'daki 12 milyar dolarlık sahil demir yolu, 4,5 milyar dolarlık Adis Ababa-Cibuti demir yolu ve Tanzanya'nın Bagamoyo kentindeki 11 milyar dolarlık megaport gibi Afrika'nın en büyük altyapı projelerinin çoğunda Çinli şirketler ana oyuncu.[43]

Çin'in Afrika'daki temel amaçlarından biri petrol kaynağı elde etmek. Çin enerji kaynağı elde edemediği sürece biter, yok olur. Nitekim toplam petrol ithalatının yaklaşık %25'ini Afrika'dan karşılayan Çin'in ana tedarikçisi Sudan, Angola, Cezayir, Gabon ve Çad'dır.

Çin şu an Afrika'ya açılma stratejisi gereği Afrika'dan ciddi manada öğrenciler almaya başladı. 2000'li yılların başında sadece iki bin beş yüz kadar olan Afrikalı sayısı bugün "altmış bine" kadar ulaştı. Şu an Çin'de bulunan Afrikalı öğrenci sayısı ABD ve İngiltere'de bulunan öğrenci sayısından

[43] TRT Haber Sitesi, Selami Kökçam, 12 Şubat 2021, *Yükselen Kıta Afrika'da Güç Mücadelesi: Çin.*
https://www.google.com/amp/s/www.trthaber.com/haber/dunya/yukselen-kita-afrikada-guc-mucadelesi-cin-549983.html/amp

fazla... Bu öğrenciler, Çin sevgisi aşılanıp mezun edilerek ülkelerine gönderiliyor. Ülkelerinde belli makamlara gelince Çin tarafından kullanılacaklar. Bu metot ABD ve İngiltere'nin yüz elli yıldır uyguladığı hâkim olma metodudur.

Çin, Afrika ülkelerini kendisine bağlamak ve ülkelere hâkim olmak için klasik borçlandırma taktiği izliyor. Borç veren emir de verir. Hele borcunu ödeyemezse ülkeye çöker. Çin'in izlediği yol budur.

Çin'in Afrika'ya bu derece yayılmaya başlaması Atlantik kanadı olan başta Fransa'yı ve Avrupa ile ABD'yi rahatsız etmektedir. Özellikle Fransa'nın uykularını kaçırmaktadır. Eski sömürgelerini kaybetme korkusu yaşamaktadır ve gerçekten Fransa Afrika'daki gücünü kaybediyor. Asyalı güçler Afrika'ya ciddi şekilde yayılmaya başladı. Bakın neler oluyor, örnekler verelim.

Afrikalılar, 2000'li yılların başından itibaren yeni bir dünyayla karşılaştılar; Asya'dan yükselen Çin ve Rusya ile Türkiye'nin etkin olduğu bu Asya güçleri, 21. yüzyılın başında Afrika'ya açıldı. Bu üç ülke Afrika'da üs, elçilik, ticaret ve ihalelerini artırdı.

Bugün ekonomik alanda Afrika'nın birinci ticaret ortağı Çin, 2007'de Fransa'yı, 2009'da ABD'yi geride bıraktı. Bugün Fransa Afrika ile ticarette ilk 5'in içinde bile değil. Askerî alanda ise birinci Rusya, ikinci Çin, üçüncü ABD ve dördüncü Fransa. Afrika'nın toplam silah ithalatının yüzde 35'i Rusya, yüzde 17'si Çin tarafından karşılanıyor. ABD yüzde 9,6'sını ve Fransa yüzde 6,9'unu karşılıyor. Çin ve Rusya ile yapılan askerî anlaşmaları, kurulan üsleri saymıyorum bile.

Çin Sudan, Mali ve Zimbabwe'de cephane ve silah üretim tesisleri açtı. Birçok Afrika ülkesiyle de silah ve askerî eğitim anlaşmaları yaptı. Böyle bir durumda "Ne işimiz var Afrika'da" diyenlere inat Türkiye hızla Afrika'ya girmelidir. Ekonomik, askerî ve eğitim kurumları olarak yerini almalıdır.

Çin yakın zamanda Cibuti'de İpek Yolu'nu ve ticari gemileri korsanlara karşı güvence altına almak amacıyla askerî üs kurdu. Çin'den Avrupa'ya Aden Körfezi ve Süveyş Kanalı aracılığıyla giden ihracat miktarının günlük bir milyar dolar olduğu düşünüldüğünde Cibuti'deki askerî üssün Çin'e sağlayacağı avantaj daha iyi anlaşılacaktır.

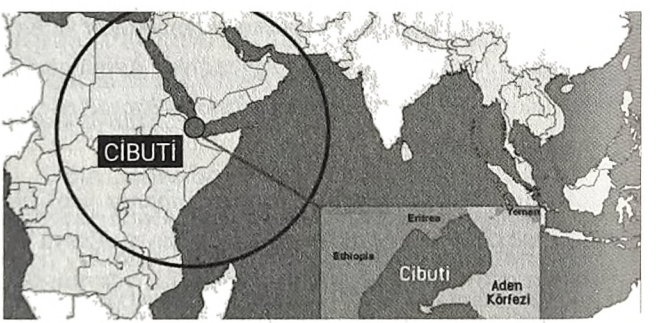

(Çin'in askerî üssü bulunan Cibuti)

Türkiye ise 2011'de Somali ile başlayan ilişkilerin askeri ilişkiler boyutuna ulaşmasıyla birlikte son yıllarda ekonomik ve diplomasi alanında önemli yol katetti. 2003'te 3,6 milyar dolar olan ticaret hacmi, 2017'de 20,6 milyar dolara ulaştı. Keza, 2009'da Afrika'da 12 Türk Büyükelçiliği bulunurken 2018'de bu sayı 41'e çıktı. Afrika'nın giriş kapısı olan Libya'ya üs kurması ise Fransa başta olmak üzere Avrupalı güçleri rahatsız etti.

Afrika'da da Atlantik çağı güç kaybederken Asya çağı başlıyor ve güçleniyor. ABD ve Fransa'nın hırçınlığı bundan. Afrika ellerinden kayıp gidiyor. 2000'li yıllarda darbelerle ve hileli seçimlerle iktidara getirdikleri yönetimler, bir süre sonra Afrika'da yükselen ekonomik ve askerî güçlere yani Çin ve Rusya'ya yöneliyor.

2003 yılında Orta Afrika Cumhuriyeti'nde Fransa'nın desteğiyle gerçekleşen darbeyle François Bozize cumhurbaşkanlığına getirildi. Fakat 2012'ye gelindiğinde Bozize "hizadan çıkmış", Çin ve Güney Afrika ile ekonomik ilişkilerini geliştirmiş ve 40 subayını eğitim için Çin'e göndermişti. Bozize'nin Çin ile başlattığı bu ilişkiler WikiLeaks belgelerine de yansımıştı: "Çin'in Orta Afrika'daki etkisi çok belirgin"; "Fransa'nın can çekişen yatırımları ve gerileyen etkisinin yanında, Orta Afrika'nın uranyum, altın, elmas ve demirinden esas yararlanan Çin'dir." Öyleyse Çin'in önü kesilmeliydi. Afrika'daki kavga budur.

Fransa ve ABD, Afrika'yı kontrol altında tutmak için güdümlü örgütler kurup ince operasyonlar yapmaya başladı. 2012 sonunda Orta Afrika Cumhuriyeti'nde ABD ve Fransa'nın desteğinde Seleka çeteleri örgütlendi ve Bozize'ye karşı ayaklandırıldı.

(François Bozize)

Ama Seleka milisleri dört ay boyunca kan dökerken Fransa ve diğer Batılı güçlerin "insan hakları" akıllarına gelmiyordu. Çünkü artık çıkarlarına ters düşen Bozize gitmeliydi.

François Bozize'yi devirdiler. Yerine Seleka Lideri Michel Djotodia'yı iktidara yerleştirdiler. Yeni iktidar hiç vakit kaybetmeden, Orta Afrika Cumhuriyeti ve Çin arasında yapılan maden ve petrol anlaşmalarının gözden geçirileceğini, yeni bir ordu kurmak için ABD ve Fransa'dan yardım isteyeceğini açıkladı. İşte Afrika'da dönen güç mücadelesi budur. Olan, fakir ve çaresiz Afrika halklarına oluyor.

Ancak Seleka, programı olan kurumlaşmış bir örgüt değildi. İçinde ABD Özel Kuvvetlerinin yetiştirdiği Çad ve Sudanlı militanların olduğu dört ayrı silahlı grubun birleşerek oluşturduğu derme çatma bir ittifaktı. 8 ay boyunca yaşanan çatışmalar sonucu ülke bir kaosa sürüklenmişti. Zaten Seleka'ya verilen görev de iktidar olmak değil, Bozize'yi devirmek ve bir kaos ortamı yaratmaktı ki Fransa "Uluslararası Toplum"un yani Birleşmiş Milletler'in de desteğinde bir müdahalede bulunabilsin. Öyle de oldu; Fransız askerler "istikrarı sağlamak ve barış getirmek için" ülkeye askerî müdahalede bulundu.

Afrika'nın hangi ülkesini alırsanız alın, son 20 yılda her seçim döneminde yaşanan tüm çatışmalar, Atlantik ile Asya ekseninde yaşanan çatışmalardır.[44]

Bugün Afrika kıtasındaki Çinli nüfus 1 milyondan fazladır. Bugün sadece Güney Afrika'da yaklaşık 400.000 Çinli vardır. Angola'da 50 bin, Cezayir'de 35 bin, Nijerya'da 20 bin, Kongo Cumhuriyeti'nde 25 bin, Etiyopya'da 60 bine yakın, Tanzanya'da 30 bin, Mozambik'te 12 bin, Zambiya'da 20 bin Çinli yaşamaktadır. Bu rakamlar daha da artmış du-

[44] *Aydınlık Gazetesi*, 8-9 Mart 2021, Ali Rıza Taşdelen.

rumdadır. Diğer Afrika ülkelerinde de binlerce Çinli yaşamaktadır. Bunların çoğu hem ajanlık hem işçilik yapmakta hem de Çin'in bölgedeki gücünü artırmaktadır. Bunlar Çin için Afrika'da ciddi zemin oluşturmaktadır.

Çin, Afrika'daki Orman Alanlarını Yok Ediyor

Afrika'nın petrolü, madenleri Çin tarafından yoğun bir şekilde sömürülmeye başlandı. En önemlisi Afrika'nın ormanları da sömürülmeye başlandı. Koca kıtada ahşap üretiminin yüzde 75'i Çin'e gidiyor. Yapılan araştırmalara göre Çin, ahşabı sadece yasal yollardan edinmiyor, Afrika ormanlarının yasa dışı talan edilmesinde de parmağı var. Kamerun, Gabon, Kongo Cumhuriyeti ve Mozambik başta olmak üzere büyük bir talan söz konusu. Dünyanın en büyük ikinci ormanına, 250 milyon hektardan fazla yeşil alana sahip Kongo Havzası tehdit altında. Sadece yeşil alanlar da değil, goriller ve şempanzeler gibi nesli tükenmekte olan hayvan türleri de bıçak sırtında. Çin, ahşap ihtiyacı için Afrika'da orman alanlarını yok ediyor.

Kamerun orman sektörü, âdeta Çin'in "Zhangjiagang Limanı'na" taşınmış durumda. 1992 yılında inşa edilen bu serbest ticaret bölgesi, Şanghay'a bir buçuk saat uzaklıkta. Afrika'dan ahşap ithal eden 300 kadar şirketin merkezi burada. Bu şirketlerden 30'u, Afrika'dan yapılan ahşap ticaretinin yüzde 80'ini elinde tutuyor.

Jiu Li Timber Industry, World Wood Trade, Allwin ve Huilong Group... Bu şirketler en büyük parsayı toplayanlar. Zhangjiagang Limanı, Yangtze nehri kıyısında. Çin ahşap endüstrisi burada yoğunlaşıyor. Bu endüstrinin cirosu

6 milyar dolar. Fakat bu para "kirli." Zira Madagaskar'daki gül ağacı gibi değerli ve korunan türlerin ticaretinden büyük vurgun yapılıyor. Gül ağacı ve diğer endemik türler, mobilya üretiminde bilhassa zenginlerin gözdesi.

Kongo Havzası'nda, üçte biri bu bölgeye endemik olan 10.000'den fazla tropikal ağaç türü var. 2000 ila 2013 yılları arasında yaklaşık 9 milyon hektar orman kayboldu. Biyolojik çeşitlilik için bunun bir felaket olduğu ortada. Mesela Gabon'da, değerli bir ahşap olan "kevazingo"nun yasa dışı sömürüsü devam ediyor. Geçen yıl, yasa dışı kesim faaliyetine karşı mücadelenin bir parçası olarak 5 Çinli tutuklandı. Bu ahşap, sağlam mobilyaların üretiminde, parke zeminler, pervazlar hatta müzik aletleri yapımında kullanılıyor. Çin illegal yollardan bu ağacı ve kerestesini alıyor. Hatta Gabon'da bu skandal patlak verince cumhurbaşkanı zor durumda kaldı.

Kevazingoya duyulan talep son yıllarda patladı ve fiyatı arttı. Pahalı bir tür. Böylesine pahalı oluşu, ister istemez yasa dışı faaliyetleri de cezbediyor. Afrika ülkeleri pek çok sektörde olduğu gibi ahşap ürünlerinde de Çin'e o kadar bağımlı hâle geldi ki dayatılan tüm şartları kabul etmekle kalmıyor, çoğu kez yasa dışı kesimleri de görmezden geliyor. Uluslararası Çevre ve Kalkınma Enstitüsüne göre, Mozambik kerestesinin yüzde 90'ı Çin'e gidiyor ve bunların yarısı yasa dışı kesimlerden elde ediliyor.

Çin'in Afrika'da Maden ve Yatırım Hamlesi

Pekin yönetimi yıllardır yaptığı yatırımın meyvesini topladı, 2009 itibarıyla ABD ve Fransa'nın önüne geçerek

Afrika kıtasının en büyük ticaret ortağı oldu. 2014 yılında Çin Devlet Başkanı Şi Cinping tarafından başlatılan "Yeni İpek Yolu Projesi" Afrika'yı da kapsıyor. Çin, bugün devasa altyapı projeleri için Afrika ülkelerini milyarlarca dolar borçlandıran bir ülke konumunda. Peki, bunu niçin yapıyor? Ortada kazan-kazan ilişkisi mi var yoksa Afrika'yı ele geçirmeye mi çalışıyor? Çin, Afrika'yı bir ahtapot iştahıyla sarmaladı. Kıtanın bir ucundan diğerine yollar yapıyor, hastaneler, demir yolları, rafineriler inşa ediyor. Pek çok ülkeyle atılan karşılıklı imzalar mevcut. Söz gelimi 2010 yılında Demokratik Kongo Cumhuriyeti ile 20 yıllık bir anlaşma imzalandı. Bu anlaşma süresince Çin ülkeden ne kadar maden almaya hak kazandı, bilin bakalım: 10 milyon ton bakır, 620 bin ton kobalt ve yaklaşık 400 ton altın. Belki duymuşsunuzdur, Demokratik Kongo Cumhuriyeti tek başına dünya kobalt rezervlerinin yarısına sahip. Çin, sessiz ve sinsice Afrika'da istediğini elde etmeye devam ediyor.

İşin kötüsü, Çin açgözlü ve bir türlü doymak bilmiyor. Ortada resmî imzalarla sağlanmış büyük haklar olduğu hâlde hep daha fazlasının peşinde. 100 tonluk tantal anlaşması olmasına rağmen hem Demokratik Kongo hem de Ruanda'dan yasa dışı yollarla 700 ton tantal madeni kaçırdığı biliniyor. Tantal, malumunuz, teknoloji açısından son derecede stratejik bir maden.

Çin, Afrika'ya yatırım yaptığında zincirleme olarak bütün sektörleri kendisine bağlamayı şart koşuyor. Bir Afrika ülkesiyle petrol anlaşması imzalandı diyelim. Rafineri mutlaka bir Çin şirketi tarafından inşa edilecek. Bu rafineriye giden yolu başka bir Çin firması yapacak. Buralarda çalışan

personel Çinli uzmanlardan oluşacak. Eee, bunların hastanesi muhakkak olmalı. Maaşları için bir bankanın da bulunması gerekiyor. Çoluk çocuğa okul ve kreş lazım. Liste bu şekilde uzayıp giderken bir bakmışsınız, ulaşımdan sağlığa, eğitimden bankacılığa pek çok sektör Çinlilerin cirit attığı alanlar hâline gelmiş. İşte bahsettiğimiz Çin kuşatması budur. Batı da hâkimiyet kurmak için bundan farklı bir şey yapmamıştır.

Afrika ülkelerinin sahip olduğu ekonomik göstergelere bakıldığında Çin'in aslında Batılı ülkelerden pek de farklı olmadığı ortaya çıkıyor. Öyle ya kıtanın dört bir yanında at oynatan Çin, gerçekten Afrika için elini taşın altına koyuyor olsaydı kıta genelinde pek çok sorunun çözüldüğü, en azından çözülme eğilimi gösterdiği söylenebilirdi. Oysa durum hiç de öyle değil. Yapılan yatırımlar büyüme oranlarına (ortalama yüzde 4,5 ila 5) katkıda bulunuyor görünse de ülkelerdeki işsizlik oranlarında azalma yaşanmıyor. Bu konuda en bariz örnek Güney Afrika. Çin'in kıtadaki ilk ticaret ortağı ve en çok maden tedarik ettiği ülkelerden biri. Fakat ülke genelindeki işsizlik yüzde 40'lar civarında. Resmî rakamlar yüzde 25 dese de uzmanlar bu rakamı gerçekçi bulmuyor.

Kıta boyunca insani gelişmişlik düzeyinde hatırı sayılır bir ilerleme kaydedilmiş değil. Zambiya'yı ele alalım. Son on yılda yüzde 5'lik büyümeden bahsediliyor ancak BM Kalkınma Programı'nın 2013 rakamlarına göre insani gelişmişlik düzeyi bakımından hâlâ 169 ülke arasında 141. sırada. Petrol zengini Nijerya bile pek parlak durumda değil. Peki, bu ne demek oluyor?

Aslında Çin, Afrika'nın kalkınması adına hiçbir çaba sarf etmiyor. Sadece kendi çıkarına bakıyor. Afrika ülkelerini borçlandıran Çin'in sömürü taktiği şu:

-Verdiği borcu, her ülkenin stratejik ürününe göre hesaplayarak fazlasıyla geri almak.

-Bir ülke borcunu ödeyemez duruma gelmişse stratejik madenlere ve işletmelere el koymak.

Örnek mi? Borca mukabil Cibuti Limanı 99 yıllığına Çin'in kontrolüne geçti. Anlatmıştım. Mafyanın sıradan vatandaşa boş senede imza attırıp istediğini yaptırması gibi Çin de yönetici elitleri borçlandırıp Afrika ülkelerinin yer altı zenginliklerini yasa dışı ve kayıt dışı yollardan oluk oluk kendi topraklarına kaçırıyor. Batı, Afrika'yı kanlı bir şekilde işgal edip sömürürken Çin aynı sömürüyü kansız yapıyor.

Çin'in Afrika'da yatırım yapması Afrika ve halkını sevdiği için değil elbette. Bazıları "Çin, Afrika'yı kalkındıracak, halkı emperyalizmden kurtaracak" diyor. Hayır hayır! Çin'in ABD ve Avrupalı emperyalist güçlerden bir farkı yoktur. Mesela Çin, Kenya'da Nairobi ve Mombasa arasında 3,6 milyar dolarlık demir yolu inşa ediyor ve yeri geldiğinde yeniliyor. Bunu Afrikalı ülkelerin faydası için mi yapıyor? Hayır, büyük çıkarları var. Çin'in, kendi ülkesindeki Afrikalılara ayrımcılık yaptığı, onları dışladığı oluyor. Çin'in Afrikalıları sevdiği söylenemez.

Oysa mesele son derece basit. Gıdadan tekstil malzemelerine kadar Afrika kıtasında hemen her şey Avrupa ve Çin'den geliyor. Sana saygı göstermeyenin sattığı ürünü al-

mayacaksın. Gördüğün muameleye tepki vermiyor ve hâlen satın almaya devam ediyorsan küstah Avrupalı ve Çinliyi daha da şımartmış oluyorsun.

Oysa Afrika insanı Çinlilere hoşgörüyle bakıyor. Çinliler, krallar gibi zenginlik içinde yaşıyorlar. İnşaat sektöründen süpermarketlere kadar pek çok sektör Çinlilerin kontrolünde. Çinlilere kimse ırkçılık ve ayrımcılık yapmıyor. Koronavirüs hadisesi ilk Çin'de görüldüğü, dünyaya Çin üzerinden yayıldığı hâlde Afrika'da yaşayan Çinliler evlerinden tahliye edilmediler, sokaklarda darp edilmediler. Her türlü alışveriş ortamına girip çıkıyor, normal hayatlarına devam ediyorlar.

Bakın şu olay, mevzuyu daha iyi anlatıyor:

Çin'deki rezil muamelenin en can sıkıcı boyutu, bütün siyahilerin değil sadece Afrika'dan gelenlerin hedef alınmasıdır. Çin'de pek çok Amerikalı siyahi de bulunmakta. Fakat Amerikan pasaportu taşıyan siyahilere karşı bir ayrımcılık veya kötü muamele yok. Hatta bazıları ülkeye giriş yaptığı zaman 14 günlük zorunlu karantinadan bile muaf. İstedikleri yere, kalabalık eğlence mekânlarına bile girip çıkabiliyorlar.

Peki, bu ayrımın sebebi ne? Afrika'ya, Afrikalıya sahip çıkmayan idareciler! Kıtanın dört bir yanındaki yönetimler, Afrika için çalışacakları yerde Avrupalı ve Çinli patronları için çalışıyorlar. Afrika'dan klima satın almak için sadece bir ayda Çin'e giden para, tam donanımlı klima fabrikası kurmaya yeter de artar bile. Afrikalı yöneticiler gerçekten

kendi ülkelerine ve insanlarına hizmet etseydi dünyanın en zengin kıtası böyle yağmalanmazdı, yeryüzünün en müreffeh bölgesi olabilirdi.[45]

Velhasıl Çin Afrika'da olmak zorunda. Neden? Çin, birkaç yıl içerisinde dünyanın en büyük kereste tüketicisi hâline geldi. Dünya çinko tüketiminin %30'unu, demir-çeliğin %27'sini, kurşunun %25'ini, alüminyumun %23'ünü, bakırın %22'sini Çin tüketiyor. Aynı şekilde petrol ve doğal gazın da büyük oranını Çin tüketiyor. Sanayisi bir dev gibi büyüyor. Çin'in önündeki tek çıkar yol, doğal kaynakları zengin olan ülkelerle anlaşmak; Afrika'da bunu yapıyor. Mozambik'ten kereste için ağaçları, Sudan'dan petrolü, Zambiya'dan bakır madenlerini, Zimbabve'den uranyumu, Kongo'dan kobaltı doğrudan yatırım yaparak alıyor. Diğer Afrika ülkelerinden de başka madenler alıyor. Afrika madenlerine gözünü dikmiş durumda. Afrika'da faaliyet yürüten Çinli firma sayısı 10 binin üzerinde. Ahtapot gibi sarmaya devam edecek.

Çin, bu doğal kaynaklara ulaşmak için altyapı çalışmalarını ihmal etmiyor: Angola'ya hızlı tren hattı döşüyor. Nijerya'ya uydu, kırsal Gana'ya telekomünikasyon ağı kuruyor. Hastaneler, su depoları ve boruları, ray hatları, havaalanları, hoteller, futbol statları, parlamento binaları gibi birçok bina ve altyapı çalışması Çinliler tarafından doğal kaynaklara ulaşmak için inşa ediliyor. Küçük Lezoto'da süpermarketlerin yarısından çoğu Çinliler tarafından işletiliyor. Birçok Çinli fabrikaya ev sahipliği yapan Mauritius'ta

[45] Gerçek Hayat Dergisi, Nisan 2020, Mamadou Abdul.

Çince, okul eğitim programına eklenmiş durumda. Tüm bunlar Çin'in sızma ve yerleşme operasyonu.

Çin hükûmeti, 2006 yılını "Afrika Yılı" ilan etmekle Afrika'nın kendisi için önemini vurgulamış oldu. Bu sevgi ve hoşgörü stratejik bir hamleydi. Amacı Afrika'nın sevgisini kazanıp daha fazla dikkatini çekmekti. Çin, Afrika'da iş yapmakta Batı kadar zorlanmıyor. Diğer sömürgeci devletlerin aksine Afrikalı liderlere saygıda kusur etmiyor, uyum sağlıyor ve gereğini yerine getiriyor.

21. yüzyılda hızla yükselen Çin'in geleceğin en büyük ekonomisi olacağını gören Afrika liderleri politik ve ekonomik nedenlerle bu büyük gücün yanında yer almak istiyorlar. Geçmişte, Batı'yla olan ilişkilerinde hep sömürülen taraf olurken Çin ile daha eşit şartlarda masaya oturduklarını düşünüyorlar. Farklı kaynaklardan gelebilecek yatırımlar için kıtayı daha elverişli hâle getiriyorlar. Salgın hastalıklarla mücadele etmek için Çin'den doktorlar yardıma geliyor. Çin, Afrika'da yaşanan iç savaşları sonlandırmak için UN barış gücüne 1500 askerini dâhil ediyor. Böylece Afrika'nın sevgisini daha fazla kazanmaya çalışıyor. Afrika'ya yumuşak güçle giriyor.

Çin-Afrika İş Birliği Forumu 2000 yılında kuruldu. İlk Afrika Zirvesi'ni 2006 yılında Pekin'de düzenleyen Çin hükûmeti, 2015'teki ikinci zirvede Güney Afrika Cumhuriyeti'nin Johannesburg kentine misafir oldu.

2018 tarihli üçüncü zirvenin adresi yine Pekin olurken Ulusal Kongre Merkezi'nde başlayan iki günlük zirveye

50'den fazla Afrika ülkesinden temsilci katıldı. Çin-Afrika zirvelerinin en dikkate değer yanıysa 1,2 milyar nüfuslu Afrika kıtasıyla 1,3 milyar nüfusa sahip Çin'i bir araya getiriyor oluşu. Toplamda yeryüzündeki nüfusun üçte birini ilgilendiren bir etkinlikten bahsediyoruz.

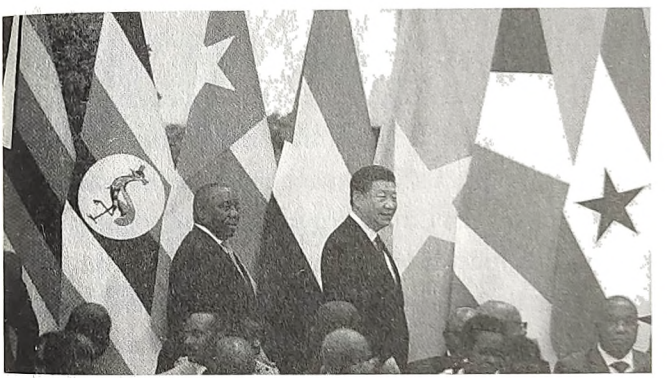

(Çin'in düzenlediği Afrika Zirvesi'nden)

Çin, Afrika'nın Beyaz Adam ile yüzyıllardır yaşadığı travmatik ilişkiyi gayet iyi bildiği için akıllıca bir strateji izliyor. Nitekim son zirvenin slogan başlığı bu konuda çok şey anlatıyor: "Kazan-Kazan İş Birliğiyle Ortak Gelecekte Daha Güçlü Bir Topluma." Çin Devlet Başkanı Şi Cinping'in zirvede yaptığı konuşma satır satır bu stratejiyle örülmüş durumda. Ürkütmeden ilerliyor.

Şi Cinping, Çin-Afrika ilişkilerinin eşitlik, dostluk ve samimiyet ekseninde geliştiğini, Çin'in kıta ülkelerinin iç işlerine müdahale etmeyeceğini, yapılacak yardımların herhangi bir "siyasi şarta bağlı olmadığını" üstüne basa basa vurgularken "Hiç kimse Çin-Afrika halklarının birliğine

zarar veremez," diyerek rakiplere gözdağı vermeyi ihmal etmedi. Çin Lideri Şi, Afrika'ya duyduğu ilgiyi saklama ihtiyacı duymuyor. 2013 yılında iktidara gelir gelmez ilk ziyaretini Afrika'ya yaptığını hatırlatmakta fayda var. Kıtayı defalarca ziyaret eden Şi, yaptığı temaslar çerçevesinde 30 civarında Afrikalı liderle bir araya geldi.

54 ülke bulunan Afrika kıtasında Çin'in 53 ülkeyle diplomatik ilişkiye sahip olduğunu ayrıca not edelim. Çin, Afrika ile ilişkileri her anlamda sıkı tutmaya kararlı. Nitekim Afrika kıtasından 130 kardeş şehir edinmiş durumda. Afrika'yı ziyaret eden Çinli turist sayısı bir milyonu aştı. Kültürel iş birliğinde de büyük bir ivme göze çarpıyor. Kıtayı bir ahtapot iştahıyla kucaklayan Çin'in 39 Afrika ülkesinde tam 54 Konfüçyüs Enstitüsü bulunuyor. Bir zamanlar sadece Beyaz Adam'ın tekelindeki devşirme harekâtına Pekin yönetimi de el attı. Çin, Afrika'da 50 bin öğrenciye devlet bursu veriyor. Son on yılda büyük bir atak yaparak Afrika'nın en büyük ticaret ortağı hâline gelen Çin'in kıtadaki ticaret hacmi 200 milyar dolara yükseldi.[46]

[46] Gerçek Hayat Dergisi, Kasım 2019, Süleyman Şahin, s. 24-25.

MOLA BİLGİSİ

Afrika'da Maden ve Zihin Sömürüsü...

Ah Afrika! Kendi başına bırakılsa fazlasıyla kendine yetecek bir durumda. Hatta dünyanın en refah devletleri Afrika'da olur. Neden mi?

Kobalt ve platin rezervlerinin %90'ı,

Fosfat madenlerinin yarıdan fazlası,

Krom rezevlerinin %98'i,

Tantelit rezervlerinin %70'i,

Magnez rezervlerinin %64'ü,

Uranyum rezervlerinin üçte ikisi,

Cep telefonlarının yapımında kullanılan koltan mineralinin %70'i,

Elmas rezervlerinin %30'u,

Altının %70'i Afrika menşeli,

Dünya pırlanta üretiminin %90'ı da Afrika'da.

Petrolün %10-15'i Afrika'da bulunuyor. Daha sayamayacağımız birçok maden burada bulunmaktadır. Ayrıca denize kıyıları olan Afrika ülkeleri de stratejik olarak önemli ülkeler.

Bu yer altı kaynaklarının çoğu kaçak yollardan Çin'e ve Batı ülkelerine oluk oluk akıyor. Birçok Afri-

ka ülkesi 1950-1970 yılları arasında sözde bağımsızlığını ilan etti. Bu masala sakın inanmayın. Sömürgecilik ve kölelik boyut değiştirdi. 2020 yılındayız ve hâlen 14 Afrika ülkesi Fransa Merkez Bankasına yılda toplam 500 milyar dolar yatırmak zorunda. Ünlü Fransa Cumhurbaşkanı Mitterand, "Sömürge vergisi kalkarsa Fransa'nın üçüncü dünya ülkelerinden farkı kalmaz," diyerek aslında ne kadar basit olduklarını itiraf etmiştir.

Fransa işgal ettiği yaklaşık 15 Afrika ülkesine "şartlı" bağımsızlık verdi:

-Resmî dil Fransızca olacak,

-Eğitim sistemini Fransa inşa edecek,

-Maden politikasını, para ve hukuk sistemini Fransa belirleyecekti.

Afrika ülkeleri hepsini kabul etti, etmeyen de zorla tehdit, suikast ve şantajla kabul etti. Fransızca ve Fransız kültürü, Fransa sempatisi bu ülkelere hâkim oldu. Unutmayın dil, mankurtlaştırmanın ilk aracıdır. Fransa ve Batı Afrika'dan devşirdiği yerli kişileri devletlerin başına getirdi.

Nitekim Fransa Cezayir'den çekilirken Fransa Cumhurbaşkanı De Gaulle, "Biz Cezayir'den çekileceğiz ama yerimize bıraktığımız yönetici elit, bizim çıkarımızı bizden daha iyi koruyacak," demişti. İşte her şeyi özetleyen durum bu. Velhasıl Fransa'nın Af-

rika sömürgelerine bir sınır, bir bayrak ve bir istiklal marşı vermesi tamamen göstermelikti. Sömürge ve işgal farklı yollardan devam ediyordu. Sınır, bayrak ve istiklal marşları halkı avutan morfin, uyuşturucuydu.

Şimdi Afrika'da aynı şeyleri Çin yapıyor. Her türlü yatırımı yapıyor, borcu veriyor, hoşgörü ve sevgiyi gösteriyor. Lakin alttan alta Afrika'ya çöküp legal ve illegal sömürgeyi kuruyor. Afrika'daki sömürgesine engel olanı da yok etmeye başladı bile.

ÇİN YUNANİSTAN'DA

Çin, Kuşak Yol Projesi'ni başarıya ulaştırmak için yol güzergâhlarındaki tüm ülkelere çıkarma yapıyor. Bunlardan bir tanesi de Yunanistan. Yunanistan'ı farklı yönlerden sessiz ve yumuşak şekilde kuşatıyor.

Son yıllarda Çin ve Yunanistan ilişkileri artmıştı. İki ülke arasındaki sıkı iş birliğinin sonucu, Avrupa'nın en büyük limanlarından biri olan Pire Limanı'nın yüzde 67'lik hissesi 2016 yılında Çin şirketi COSCO'ya satıldı. Aslında COSCO 2008 yılından bu yana burada operasyonel olarak mevcuttu. Zira o tarihte limandaki iki terminalin 35 yıllığına işletme hakkını kazanmıştı. Pire Limanı'nın yaklaşık 420 milyon dolara ele geçmesiyle birlikte Çin, Balkanlar üzerinden Avrupa kıtasına doğru bir sıçrama tahtası edinmiş oldu. Böylece Çin, Avrupa'nın giriş kapısında bir liman elde etti. Menfaat elbette karşılıklı...

Çin sermayesiyle birlikte Pire Limanı dünyanın en hızlı gelişen limanı unvanını kazandı. Küresel limanlar sıralamasında 2010 yılında 92. sırada bulunuyorken bugün itibarıyla 28. sıraya yükseldi. Çin şirketi COSCO, Pire Limanı'nı satın almak için uğraşırken iş biraz uzayınca 2015 yılında Türkiye'nin en büyük üçüncü limanı Kumport'u satın aldı. İstanbul Avcılar'da bulunan limanın yüzde 65 hissesini ele geçiren şirket, bu operasyon için 940 milyon doları gözden çıkardı. Bu satış, aynı zamanda Çin'den Türkiye'ye gelen en büyük yatırım olarak kayıtlara geçti. COSCO'nun bir devlet şirketi olduğunu bilhassa vurgulayalım. Çin Komünist Partisi'ne ait olan şirketin 800'ün üzerinde gemisi bulunuyor. 160 ülkede 1600'den fazla limana taşımacılık hizmeti veren COSCO, kendi sektöründe dünyanın en büyük 5. şirketi olarak dikkat çekiyor. Çin istihbaratı MSS ile ortak faaliyet yapıyor, MSS'ye alan açıyor. COSCO dünyadaki stratejik limanlara hâkim oluyor. Yavaş yavaş, sessiz sessiz...

Çinliler bizim 3. Köprü'ye de talip oldu.

Türkiye'nin en önemli limanlarından Kumport'u ele geçiren Çinliler, gözünü Yavuz Sultan Selim Köprüsü'ne de dikti. İbrahim Çeçen Holding ile İtalyan Astaldi'nin elindeki hisselerin yüzde 50'si için görüşmelere başlayan Çin yatırım grubu, satın alım gerçekleştiğinde ayrıca refinansman yapacak. Yavuz Sultan Selim Köprüsü'nde İtalyan Astaldi'nin yüzde 30 hissesi bulunuyor. Astaldi elindeki hisselerin tamamını satma peşinde. İbrahim Çeçen Holding ise elindeki yüzde 70 hissenin yüzde 20'sini satmayı planlıyor.

Bu ara bilgiden sonra Yunanistan'dan devam edelim. Bakın Çin Yunanistan ile nasıl bir anlaşma yaptı!..

2012 yılında "Batı'ya yürüyüş"ü başlatan, 2013'te Kuşak Yol Projesi'ni ilan eden Çin açısından 7 Kasım 2019 günü tarihî bir öneme sahip. Zira o gün, Çin'in Şian kentinden yola çıkan ilk tren Marmaray'dan geçerek Avrupa kıtasına ayak bastı. Hemen ardından Çin Devlet Başkanı Şi Cinping'in Atina ziyareti ise gayet manidar. "Batı'ya yürüyen" Şi, Atina'ya eli boş gitmedi. Pire Limanı'na 600 milyon dolarlık yatırım sözü verdi. Çin Devlet Başkanı ile Yunanistan Başbakanı Kiryakos Miçotakis arasında 11 Kasım'da 16 maddelik yeni bir anlaşma imzalandı. Anlaşma çok sinsi ve kuşatıcı. Yunan basınına göre iki ülke arasındaki mevcut iş birliğini daha da perçinleyen anlaşmada şu maddeler yer alıyor:

1) Pire limanındaki COSCO Master Planı başarılı bir şekilde yerine getirilecek. 600 milyon dolarlık proje işte bu. (Yol; ticaret güvenliği.)

2) Atina'da Bank of China şubesi açılacak. (Banka giriyor; finans kuşatması.)

3) Atina'da Çin Endüstri ve Ticaret Bankası Temsilciliği açılacak. (Ticari kuşatma.)

4) Yunanistan ile Girit Adası arasındaki elektrik dağıtım şebekesinde iş birliği yapılacak. (Yatırım kuşatması)

5) Girit'te 50 megavatlık güneş enerjisi projesi hayata geçirilecek.

6) Pire Limanı'ndaki genişletme çalışmaları için mali iş birliğine gidilecek.

7) Suçluların karşılıklı iadesi sağlanacak. (Küresel güvenlik hamlesinin parçası.)

8) Yunanistan'da Çin Araştırmaları Merkezi ve Çin Sosyal Araştırmalar Akademisi kurulacak. (Kültürel-akademik kuşatma.)

9) Teselya Üniversitesinde Konfüçyüs Enstitüsü, Yunan Üniversitesinde ise Konfüçyüs departmanı kurulacak. (Kültürel-zihinsel kuşatma.)

10) 2020-2022 iş birliği çerçevesinde önemli projeler tespit edilecek. (Kuşatmada devamlılık sağlama.)

11) İki ülkenin Ticaret ve Kalkınma Bakanlıkları arasında yatırıma dönük iş birliği yapılacak.

12) İki ülke arasında yayıncılık, elektronik ve görsel-işitsel medya iş birliğine gidilecek. (İstihbarat ve propaganda kuşatması.)

13) Engelli sporuna ilişkin karşılıklı iş birliği yapılacak.

14) Havacılık alanında ilişkiler geliştirilecek.

15) Çin, Yunanistan'dan safran satın alacak.

16) Çin, Yunanistan'dan kivi meyvesi satın alacak.[47]

[47] Gerçek Hayat Dergisi, 18-24 Kasım 2019, Adem Bilal, s. 34-35.

Parantez içinde maddelerin ne ifade ettiğini ben yazdım. Maddeler istihbarattan medyaya, ticaretten finansa, ulaşımdan kültüre kadar sinsi bir yayılmayı ve kuşatmayı içeriyor. Sevin ya da sevmeyin, Çin yayılma ve kuşatmayı başarılı bir şekilde yürütüyor.

(Soldaki Şi Cinping, hemen solundaki de Kiryakos Miçotakis)

ÇİN'İN LATİN AMERİKA'YI KUŞATMASI

Çin'in Güney Amerika ülkelerine nasıl yayılıp hâkim olduğu göz ardı ediliyor ve bunu gündeme getiren yok. Türkiye'de buna değinen isimlerden biri araştırmacı Hüsamettin Aslan'dır. Yer yer Hüsamettin Bey'den de alıntılar yaparak anlatalım.

Çin'in Latin Amerika'yla siyasi ve ekonomik ilişkileri Afrika'dan daha fazla ve daha derindir. Son on beş yılda Çin Latin Amerika'nın en önemli ekonomik aktörü hâline geldi ve özellikle "yumuşak ekonomik gücü" Latin Amerika'da ihtişamlı bir şekilde büyümeye devam ediyor. Bununla birlikte, Çin'in Latin Amerika'da giderek artan varlığı, kıta Amerika'sında ekonomik ve jeostratejik bir önem de arz ediyor. Tüm bunlara ek olarak, Latin Amerika'yı "arka bahçesi" olarak gören ABD, Çin'in Latin Amerika'daki siyasi, ekonomik ve kültür politikalarını görmezden gelmiyor, aksine dikkatle ve yakından takip ediyor.

Çin ile Latin Amerika arasındaki ticaret son otuz yılda istikrarlı bir şekilde arttı. ABD ile yaşanan ticaret savaşına rağmen 2017 Çin-Latin Amerika ticaret hacmi kabaca 270 milyar dolar seviyesindeydi. Şu an daha da fazla. Bu sebeple Çin, bölgede büyük bir yatırımcı hâline geldi ve Latin Amerika ülkelerine milyarlarca dolar borç verdi. Ancak dünyada yaşanan ekonomik yavaşlamaya rağmen Çin, Latin Amerika'ya sırtını dönmedi; aksine, 2025 yılına kadar Latin Amerika'ya yönelik ihracatını 500 milyar dolara, doğrudan yatırımını ise 250 milyar dolara çıkarmayı taahhüt etti. Ayrıca Çin, taahhüdünü yerine getirebilmek için şimdiden iki kalkınma bankasına, Çin Kalkınma Bankası ve Çin İhracat-İthalat Bankasına milyarlarca dolar fon aktardı.

Çin'in gizli ekonomik stratejisi ise Latin Amerika ülkelerine borç vererek veya ekonomik ortalıklar geliştirerek siyasi, ekonomik ve jeostratejik pazarları, ticaret yolları ile enerji kaynaklarını ve şirketlerini ele geçirmek. Geçtiğimiz on yıl boyunca Çin'in Latin Amerika ilişkileri birkaç ülke üzerinde yoğunlaştı. Bunlar Brezilya, Arjantin, Meksika, Şili ve Peru'ydu. Çin 2014 yılında, ABD'nin ardından bölgenin en büyük ikinci ticari ortağı oldu. Böylelikle Avrupa Birliği'ni (AB) geride bırakan Çin, günümüzde ABD ile rekabet hâlinde.

(Latin Amerika)

ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo, Çin'in bölgedeki faaliyetlerini "tehlikeli ve yağmacı" bulduğunu söyleyerek bölgedeki ülkeleri uyardı. Latin Amerika ülkelerini Çin'in verdiği kredilerden vazgeçirmeye çalıştı. 2019'da Latin Amerika'yı ziyaret eden Pompeo, "Çin yatırımlarının artışının iyi olmadığını, borç tuzağına düşürüldüklerini" söyledi. Çin Brezilya, Şili ve Peru'nun en büyük ticaret ortağı oldu bile. Artık bölgede Çin'in hâkimiyetini konuşmaya başlayacağız.

Çin, emperyal bir devlet olmanın yolunun sadece ekonomik ve askerî güç olmaktan geçmediğini biliyor; kültürel bir hegemonya kurmak da önemli. Bu sebeple Çin, kıta ile kültürel alışverişi artırmak ve Çin kültürünü ve inanış biçimlerini kıtaya yaymak istiyor. Bu yüzden de Çince öğretimi en önemli araç. Yine aynı nedenle her yere açtığı Konfüçyüs Enstitülerini Latin Amerika ülkelerine de açtı. Enstitülerin yaklaşık 40 tanesini Latin Amerika'da kurdu ve eğitmenlerini de kendisi atadı. Elbette bu personel Çin'in her türlü menfaatini de gözetiyor. Ayrıca Çin'in bir küresel medya yayılımı da var. Geçmiş sayfalarda da anlattım Dünyanın farklı bölgelerini hedefleyen bir dizi çok dilli medya kuruluşunu oluşturan Çin, uluslararası medya stratejisinin bu bölgedeki etkinliği için CGTN kanalını İspanyolca olarak yayına sokuyor. Geçmiş sayfalarda yazmıştık, tekrar edelim. Bu TV kanalı, Çin'in 24 saat İngilizce yayın yapan TV kanalı. Çin'in dış tanıtımında ve yayılmasında önemli bir rol üstleniyor. Birçok ülkede o ülkenin diliyle yayın yapmaktadır. Çin istihbaratı MSS ile ortak çalıştığı da olu-

yor. Bilgi toplamada, propaganda ve algıda kullanılıyor. Bu sebeple bazı ülkeler lisansını iptal etmek istedi. Ne demiştik: İçinde yaşadığımız zamanda, küresel çapta büyük TV kanallarınız ve medya organlarınız olmadan büyük devlet olamazsınız.

Ve önemli bir konuya daha geldik. Çin'in futbolda 2050 hedefi: Dünya Kupası!

Çin'in Latin Amerika'da dikkat çeken politikalarından biri de futbol. Latin Amerika futbolunun dünyadaki rolünden istifade etmek isteyen Pekin, Latin Amerikalı yabancı futbolculara, özellikle Brezilyalı yıldızlara bolca para akıttı. 2012 yılında Çin kulüpleri transferler için 51 milyon dolar harcadı. 2016 itibarıyla 451 milyon dolara çıkan bu harcama, 2018 yılında kabaca 1 milyar doları buldu. Buna ek olarak, Çin futbolda bir süper güç olmasa da Başkan Şi Cinping'in en sevdiği sporun futbol olduğu biliniyor. Bu nedenle Pekin hükûmetinin, Çin Millî Takımı'nın 2045 yılında Asya'nın en iyisi hâline gelmesi ve 2050 yılında bir Dünya Kupası kazanması için bir Çin-Latin Amerika iş birliğini hedeflediği biliniyor. Çin böylelikle, sadece Latin Amerikalı futbolcular sayesinde, dünya medyasında ve Latin Amerika'da en yaygın ve en çok konuşulan futbolda adından sıkça söz ettiriyor.

Değerli okuyucu, Çin'i ister sevin ister sevmeyin ama adamlar futbola kadar her şeyi uzun vadeli planlıyor ve üzerinde çalışıyorlar. Bizim de böyle çalışmamız lazım. Bakın Çin, Latin Amerika'da daha önemli bir şey yapıyor: Stratejik ve "mega" altyapı yatırımları.

Çinli bir milyarder, Panama Boğazı'na alternatif oluşturmak ve iki okyanusu birleştirmek için Nikaragua'da yeni bir kanal inşa ediyor. Ayrıca Brezilya'da soya tarlaları da Çinli bazı yatırımcılar tarafından satın alındı. Tüm bunlara ek olarak, bazı Çinli yatırımcılar ise kısa bir süre önce muazzam stratejik öneme sahip bir adım atarak Brezilya elektrik sektörünün üçte birini satın aldı ve dijital bilgi alışverişini geliştirmek için Şili'den Çin'e uzanan bir Trans-Pasifik fiber optik kablo hattı döşemek için yatırım yaptı. Trans-Amazon kara yolunu ve Şili'deki iki okyanus tünelini inşa etmeye yönelik altyapı geliştirme planlamasının da başını çekti. Peru'nun batı sahilinden Brezilya'nın doğu kıyısına kadar uzanacak bir kıta içi demir yolunun yapımını da üstlendi.

Çin Brezilya, Şili, Peru ve Ekvador'daki otoyol inşaatlarından Panama'daki liman projelerine, Meksika'daki hızlı tren projesinden Arjantin'in Patagonya Santa Cruz Nehri bölgesindeki Çinli Shantui ve Gezhouba Grubu tarafından yapılan iki hidroelektrik santraline kadar birçok mega projeyi hayata geçirmeye çalışıyor. Sözü geçen Santa Cruz Projesi'yle Arjantin'in enerji ihtiyacının yüzde beşi karşılanacak ve yaklaşık 116 bin dönümlük tarım arazisi sulanacak. Ekvador'da toplam 8 hidroelektrik santrali ve 10 otoyol inşa etmek içinse 10 milyar dolardan fazla yatırım yapıldı. Brezilya'da beş milyar dolarlık bir çelik tesisi ve Venezuela'nın Orinoco petrol kuşağında Junin-4 petrol bloğunu geliştirmek için 16,3 milyar dolarlık yatırım yapıldı. Yani Çin, son 15 yılda Latin Amerika'da 400'ü aşkın yatırımı ya uyguladı ya da projelendirdi. Çin'in özellikle 2013 yılında Nikaragua kanal inşaatını duyurması ve Haziran 2015'te Karayipler ve

Pasifik'i Peru ve Brezilya'ya bağlamak için bir mega demir yolu inşaatını alması, ABD başta olmak üzere birçok ülkenin dikkatini çekti.

Çin, Kolombiya'da ise Pasifik Okyanusu ve Karayip Denizi'ni birbirine bağlamak için bir demir yolu projesi yaptı. Çin şirketlerinin uluslararası ticaretin en önemli rotalarından birinde yer alması ve buna bağlı olarak hazırlanan demir yolu ve kanal projeleri, daha derin bir analiz gerektiren stratejik bir konu. Ayrıca aktif oldukları ticaret rotası, her projenin ayrı ayrı irdelenmesini zorunlu kılıyor. Çin tüm bu altyapı yatırımlarıyla, Latin Amerika ham maddelerini Peru'nun Pasifik kıyısından Çin'e taşıyacak kıtalar arası bir demir yolu inşa etmeyi planlıyor.

An itibarıyla Çin, Latin Amerika'da ABD kadar önemli bir konuma geldi ve hatta bazı ülkelerde ABD'den daha önemli bir konumda olduğunu söyleyebiliriz. Brezilya, Şili, Peru, Uruguay ve Bolivya'nın ilk sıradaki ticaret ortakları Çin; Arjantin'in ise ikinci ortağı. ABD ve Çin, bölgede örtülü bir kapışma hâlinde. Darbe, hükûmet indirme-getirme faaliyetleri yaparak çekişmeyi daha da artırdılar.

Ocak 2015'teyse Çin ve Latin Amerika arasında yeni bir iş birliği planı imzalandı. Yeni plan özellikle makine, petrokimya, temiz enerji, ulaştırma teçhizatı, elektronik, dijital medikal teçhizat, bilgi ve iletişim teknolojisi, biyo-teknoloji ve ilaç gibi alanlarda yüksek teknoloji ve katma değerli mal üretimini ve ticaretini hedefliyor.

Çin'i Latin Amerika'ya çeken dört büyük etken var: Birincisi, doğal kaynaklara erişimini çeşitlendirmek. İkinci-

si, ekonomik açıdan imalat/tüketim ürünleri ve araçlarıyla konvansiyonel silahlar için yeni pazarlara ulaşmak. Üçüncüsü, çok taraflılığı teşvik etmek. Dördüncüsüyse Tayvan'a verilen desteğin çoğunun geldiği Afrika, Latin Amerika ve Karayip ülkelerinden, Tayvan'ı diplomatik olarak tecrit etmek. Yani Çin'in Latin Amerika'daki amacı sadece ticaret ve yatırımı artırmak değil, aynı zamanda bölgede "etki alanı" yaratmak. Ayrıca Çin, bölge ülkeleriyle askerî iş birliği anlaşmaları yapıyor. Son yıllarda Çin Brezilya, Şili, Arjantin ve Peru ile askerî tatbikatlara katıldı. Hatta askerî üs kurma yoluna gidiyor. İşte bu, ABD için çok tehlikeli. Kavga büyüyor.[48]

YA DA BİRİLERİ ARTIK ABD'Yİ SIÇRAMA TAHTASI OLARAK KULLANMAKTAN VAZGEÇİP ÇİN EJDERHASININ ÜZERİNE BİNİYOR...

Ne dersiniz?.. Kim bilir?..

Bakın size şimdi ne anlatacağım... On ikiden vurup kitabı öyle bitirelim. Varsa çayınız kahveniz, tazeleyin. Geldik en önemli yere...

---

[48] Benim yorumlarım dışındaki bilgiler şu kaynakta geçiyor: Hüsamettin Aslan, *Çin'in Latin Amerika Politikası* başlıklı makalesi, Anadolu Ajansı, 18.10.2018. Hüsamettin Aslan, Brezilya Sao Paulo Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde misafir araştırmacı olarak bulunmuş ve Yunus Emre Enstitüsü Brezilya Müdürü olarak çalışmıştır.

YAHUDİLERİN MAO'YA YARDIMI

Mao, 1949'da komünist devrim sırasında ve sonrasında Yahudilerden ciddi şekilde faydalanmıştır. Devrimden yıllar önce Çin'de komünist hareketin kurulmasında ve büyütülmesinde Yahudi isimler etkili olmuştur. İsim isim, fotoğraflarını ekleyerek anlatacağım. Kararı siz verin.

Bu isimlerden en önemlisi **Mihail Borodin**'dir. Asıl adı Gruzenberg'dir. Bir Rus Yahudi'sidir. Rusya İmparatorluğu'nun kırsal kesiminde Yahudi bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Önce Rusya'da Lenin'in komünist devrim yapmasına yardımcı oldu. 1903'ten itibaren Lenin'i takip eden 1.500 asıl devrimcinin içindeydi. Devrimin gerçekleşmesinde ciddi emeği geçti.

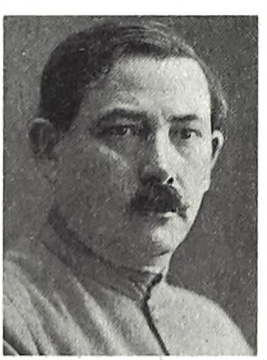

(Mihail Borodin)

Rusya'da devrim için çalışırken Çar polisleri tarafından

takip edilerek baskı altına alınıp tutuklandı ve sınır dışı edildi. Bunun üzerine ABD'ye gitti, üniversiteyi orada bitirdi. Bulunduğu yerlerde Rusya'da devrim yapacak kişileri korudu, yönlendirdi. 1917 Ekim Devrimi'nin başarısı üzerine Borodin Rusya'ya döndü ve yeni Sovyet hükûmetinde çeşitli görevlerde bulundu. 1919'dan itibaren, Bolşevik devrimci davasını yaymak için çeşitli ülkelere seyahat ederek Komintern ajanı olarak görev yaptı.

1923'te Lenin, Borodin'i sosyalist-komünist devrimin gerçekleştirilmesi için Sun Yat-Sen'in lideri olduğu Çin'e gönderdi. Çin'deki bir Komintern misyonuna liderlik etmesi için Borodin'i seçti. Borodin Sun Yat-Sen ile bu işlerin olmayacağını anladı. Zaten sonrasında Sun Yat-Sen ölmüştü. Hızla Mao'nun lideri olacağı Çin Komünist Partisi'nin kurulup büyümesini sağladı. Kırsal ve işçi örgütlenmesinin çabucak kurulmasını sağladı. Öncülük etti.

(Borodin Çin'de konuşma ve çalışmalar yaparken)

Mao'ya tek destek veren Yahudi Borodin miydi? Değil tabii. Devam edelim.

Mao ve komünist devrime yardımcı olup büyüten en önemli Yahudilerden biri de **İsrail Epstein** idi. En önemli isimlerdendi. Aslen Polonya Yahudi'si bir ailedendi. Rusya'daki devrim için çalıştı. Lenin devriminden önce Çarlık Rusya'sı babasının peşindeydi; ayrıca annesini

de Sibirya'ya sürmüşlerdi. Epstein, sonrasında Çin'in Tianjin şehrine yerleşti. Genç yaşta gazetecilik işine başladı ve China Today'in kurucularındandı. Japonya'nın Çin'i işgali hareketinde, bu işgali Batı medyasına duyurmak için uğraştı. Hatta hakkında tutuklama kararı alan Japonlardan, kendisi hakkında "öldü" haberi yaparak kurtulmuştur. Kızıl Çin ve Mao'nun öğretilerini yaymak ve Batı'ya duyurmak için kitaplar yazdı. Devrimin bazı uygulamalarıyla sorun yaşasa da komünist devrimin beyin takımı olan "Siyasi Danışma Konferansı"nın -ki Çin'i asıl yöneten Politbüro'dur- daimî üyesi olarak seçildi. Komünist ideolojiye sadık kaldı ve öldüğünde sadık bir komünist olarak cesedi yakıldı. Çin vatandaşlığı verilen çok az sayıdaki kişilerdendi. Mao ve komünist devrimin propagandasını sağlam bir şekilde yapıp güçlenmesini sağlamıştır. Düşünün, bir Yahudi!..

(1944'te Mao ve Epstein, Yenan'ı ziyaret ederken. Önde, sağdan ikinci Epstein; sağ üstteki de Mao.)

İsrail Epstein, hayatı boyunca Çinli siyasi liderler Zhou Enlai, Mao Zedong, Deng Xiaoping, Jiang Zemin ve Hu Jintao tarafından onurlandırıldı. Fotoğrafta da gördü-

günüz gibi Mao ile en başından beri beraberler. Cenaze töreni 3 Haziran 2005 günü Pekin'in Shijingshan Bölgesi'ndeki Babaoshan Devrimciler Mezarlığı'nda düzenlendi. Törene, o zamanki Başkan Hu Jintao ve Başbakan Wen Jiabao'nun yanı sıra Politbüro Daimî Komite Üyeleri Jia Qinglin ve Li Changchun gibi birçok yetkili katıldı. Çünkü bu Yahudiler, devrimin asıl destekleyicisi ve sacayaklarındandır. Peki başka hangi Yahudiler vardı? Dikkatle okumaya devam...

En etkili Yahudilerden biri de **Sidney Shapiro** idi. Aşkenaz Yahudi'si bir aileden geliyordu. ABD Brooklyn doğumludur. Avukat ve yazardı. ABD ordusunda görev yapıyordu. Çok garip değil mi? 2. Dünya Savaşı sırasında Amerikan ordusundayken Japonların işgali altındaki Çin topraklarına çıkarma yapma ihtimaline karşı, kendisine Çince öğrenme emri verilir. Ve gariplikler bundan sonra başlar. Savaşın ardından Çin'e, Şanghay'a gelir ve tuhaf bir şekilde Komünist Parti için çeşitli faaliyetler yürüten Fengzi adlı aktrise âşık olur ve onunla evlenir. Komünist Parti'ye entegre olur. Çin'in kucak açmasından sonra, meşhur Çinli yazarların kitaplarını İngilizceye tercüme eder. Uzun yıllar Komünist Parti'nin ve Çin yönetiminin Politbüro'su olan "Siyasi Danışma Konferansı"nın üyesi olarak devlete hizmet eder. Sonra Çin vatandaşı olur. Çin'deki ismi "Sha Boli" idi. Kendisine Çince isim bile taktı!

Pekin'de yaşadığı yarım yüzyıldan fazla sürede, Çin Halk Siyasi Danışma Konseyi'nin bir üyesiydi. Çin Halk Cumhuriyeti'nin vatandaşlığa kabul ettiği ender kişilerdendi.

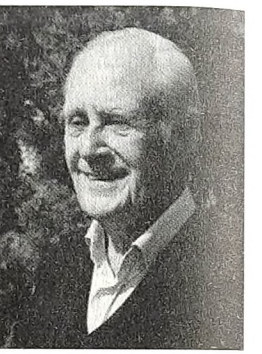
(Sidney Shapiro)

Garipliğe bakın! Tekrar ediyorum: Brooklyn doğumlu Shapiro, 1941'de, 32 yaşında Yahudi bir avukattı. ABD ordusuna kaydolmuştu. Fransız Dil Okulu'na başvurdu ancak San Francisco Kaliforniya'daki ordu, Çince dil okuluna gönderdi. Acaba neden? Mao ve Komünist Parti'ye böyle bir adamı kim kabul ettiriyor? Rusya'ya Lenin'le, Çin'e Mao ile komünizm getirilirken Yahudiler ciddi rol alıyor. Sermaye desteği de var. Aynı şekilde ABD'ye de Yahudi lobisi hâkim.

Shapiro, pek sorun yaşamadan komünist devrime propagandayla, danışmanlıkla ve yazarlıkla ciddi hizmetler etti. Daha sonra Halk Cumhuriyeti'nin en önde gelen drama eleştirmenlerinden biri oldu. Edebiyat çevirileri sayesinde, denizaşırı ülkelerdeki insanların, Çin'in geçmişi ve bugünü hakkında bilgi edinmesine yardımcı olma konusunda ön planda yer aldı. Yaklaşık elli yıl boyunca, devlet tarafından yönetilen Yabancı Diller Basını'nda (FLP) Çin edebiyat eserlerinin tercümanı olarak çalıştı. Shapiro aynı zamanda birçok Çin filminde de rol aldı ve Amerikalı kötü adam olarak göründü. Shapiro, 18 Ekim 2014'te Çin'in Pekin kentinde 98 yaşında öldü. 2014'te, Çin Uluslararası Yayın Grubu, onuruna bir Sidney Shapiro Araştırma Merkezi kurduğunu duyurdu. Çok garip değil mi? Bu adamları kim, neden görevlendirdi?

Bu kadar mı, değil; başka Yahudiler de var! Devam edelim.

Mao'ya yardım eden en önemli Yahudi isimlerden biri de **Jacob Rosenfeld** idi. Çin'deki adı General Luo'ydu. Mao devrim yapmadan çok önce Çin'deki komünist harekete katıldı. Avusturya-Macaristan İmparatorluğu döneminde doğan bir Yahudi'ydi. Doktordu. Avusturya'da yaşarken baskıyla karşılaşınca erkek kardeşiyle Çin elçiliğinden vize talep etti ve Şanghay'a gitti. Şanghay'da üroloji ve jinekoloji alanında başarılı bir uygulama sahası açtı.

Komünist idare teşekkül etmeden evvel, 1947'de Mao Zedong'un geçici askerî idaresi zamanında, Sağlık Bakanı olarak görevde bulundu. Komünist hareketin kahramanlarından sayılmaktadır. Çin komünist kuvvetlerine ciddi hizmetler verdi.

(Dr. Jacob Rosenfeld)

Gayri resmi olarak, "büyük burunlu büyük doktor" olarak tanındı. Hatta bazı askerler ve yerel halk, Çin Hanedanlığı döneminden ünlü bir Çinli doktor olan Hua Tuo'nun reenkarnasyonu olarak onu övdü. Anlayacağınız efsaneleşti.

Yeni Dördüncü Ordu'da ciddi bir sağlık personeli sıkıntısı vardı, bu yüzden Rosenfeld Tıp Okulunu kurdu. Binlerce Çinli tıp uzmanı eğitti. İç savaştan sonra bu sağlık personeli, Çin'deki tıp kurumunun omurgasını oluşturdu.

1949'da Avusturya'da kız kardeşiyle yeniden bir araya geldi. Başarısız bir şekilde Çin'e dönme girişiminde bulunduktan sonra İsrail'e göç etti ve küçük kardeşi Joseph ile yeniden bir araya geldi. Kalp yetmezliğinden iki yıl sonra öldü.

Rosenfeld, Mao'nun Yahudi destekçilerinden sadece biriydi. Önemli rol oynadı. Çin'deki komünist Mao rejiminin kurulup büyümesinde Yahudi ve Siyonistlerin yardımı ciddi şekilde incelenmelidir.

Çin'in İsrail Büyükelçisi Zhan:

"Dr. Rosenfeld, Çin'de birçok hayatı kurtaran uluslararası dostlarımızın olağanüstü bir örneğidir" diyor.[49]

(İsrail'deki Çin Büyükelçiliği heyetine başkanlık eden Büyükelçi Zhan Yongxin, Tel Aviv'deki Kiryat Shaul Mezarlığı'nda Dr. Jakob Rosenfeld'in mezarında saygı duruşunda bulunurken. 4 Nisan 2019.)

[49] The Times Of Israel, 12 Ağustos 2019, By Ronen Shnidman

(Dr. Jakob Rosenfeld'in, Çin'in Shandong kentinde, Junan Country'de bulunan Rosenfeld Hastanesi'ndeki heykeli. Hastaneye de ismi verilmiştir.)

Alman Yahudi Doktor **Hans Müller** ise II. Dünya Savaşı ve iç savaş sırasında bir diğer büyük ÇKP ordu grubu olan Sekizinci Yol Ordusu için saha doktoru olarak Rosenfeld'inkine benzer bir rol oynadı. Rosenfeld'in aksine Müller, Çin'de kaldı ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra ve 1994'teki ölümüne kadar hastanelerde ve tıp okullarında çeşitli görevlerde bulundu.

Bitti mi? Devam...

(Mao ve Sidney Rittenberg)

Mao ve komünist rejime destek veren Yahudilerden biri de **Sidney Rittenberg** idi. Çince adı Li Dunbai'dir. ABD Güney Carolina'da Yahudi bir ailede doğdu ve üniversite eğitimine kadar orada yaşadı. Çin Komünist Devrimi sırasında Zedong, Zhu De, Zhou Enlai ve Çin Komünist Partisi'nin diğer liderleriyle birlikteydi.

Düşünün, Çin Komünist Partisi üyesi, Amerikan vatandaşı bir Yahudi! Mao başta olmak üzere birçok komünist şahsiyete yakın çalıştı. Bu şahsın en mühim icraatı, herhâlde, Amerikan, sonra da diğer tüm Batı markalarına Çin yolunu açmasıdır. Üst düzey tanıdıkları ve kendini kabul ettirmesi sayesinde Microsoft, Intel, Levi Strauss gibi markalara danışmanlık yaptı. Kendisi bunu şöyle açıklar: "Er ya da geç hacimli iş adamlarının Çin'i keşfedeceğini biliyordum ve düşündüm ki neden ben köprü olmayayım?"

Dediği gibi Yahudi sermayesinin Çin ile buluşmasını sağladı. Bu Yahudi de önce Mao rejmini güçlendirdi. Sonra Yahudi sermaye ve üretiminin Çin'e akışını sağladı. Garip değil mi? Rittenberg ayrıca Mao'nun Bütün Eserlerini ve Küçük Kırmızı Kitabını İngilizceye çevirdi. ABD'ye dönünce Mao'ya dahi demekle birlikte eleştirmiştir de.[50] ÇKP'ye katılan ilk Amerikan vatandaşıydı.

Mao'nun komünist devrimine destek verip büyüten Yahudilerden biri de **Rewi Alley** idi. Çin'de Luyi Aili olarak da bilinir. Yeni Zelanda doğumludur; yazar, siyasetçi ve aktivistti. Çin Komünist Partisi'nin bir üyesi olarak, hayatının altmış yılını davaya adadı ve Çin sanayi kooperatifleri ve meslek enstitüsü ile teknik eğitim okullarının kurulmasında kilit bir figürdü. Alley, 20. yüzyıl Çin'i ve özellikle komünist devrim hakkında üretken bir yazardı. Ayrıca çok sayıda Çince şiir tercüme etti.

[50] The New York Times, 24 Ağustos 2019, By Robert D. McFadden. The Guardina, 28 Ağustos 2019.

Çin Komünist Partisi'nin gizli bir üyesiydi ve suçla mücadele faaliyetlerinde parti adına yer aldı. 1932'de Mike adını verdiği, bir Çinli olan Li Xue'yi evlat edindi.

1949'da komünistlerin milliyetçilere karşı kazandığı zaferin ardından Alley, Çin'de kalmaya ve Çin Komünist Partisi için çalışmaya çağrıldı. Yaptığı propaganda ve dev çalışmalarla Çin'de Mao rejiminin oturmasını, güçlenmesini sağladı.

Komünist devrimin ateşli savunucusu oldu. 1927'den ölünceye dek Çin'de kaldı. Çinli erkek çocukları evlatlık olarak aldı. Hiç evlenmedi ve üstelik homoseksüeldi. Hatta Çin'i seçmesinde, bu tür ilişkilerin, memleketine göre daha rahatça yaşanabilmesinin önemli bir rol oynadığı yazıldı. Kurucularından olduğu teknik eğitim okullarındaki sayısız erkek çocukla sapık ilişkisi de yazıldı.

27 Aralık 1987'de Pekin'de öldü. Pekin'deki evi şu anda, Çin Halkının Yabancı Ülkelerle Dostluk Derneği'nin ofisidir.

(Mao ve Rewi Alley)

Bitti mi? Hayır, bir de kadın var.

Ruth Weiss adlı Yahudi bir kadın da Mao rejimini destekleyip büyütülmesini sağlamıştır. Çin'deki adı Wei Lushi'dir. Avusturya kökenli bu kadın, Çin Komünist Devrimi'ne hayran olan bir başka Yahudi'dir. Şanghay'da bir Yahudi okulunda öğretmenlik ve gazetecilik yaptı. Çeşitli faaliyetlerin ardından, Çin Halkının Siyasi Danışma Konferansı'na üye oldu. Daha önce de belirttiğim gibi bu kurum Mao rejiminin yönetim merkeziydi. Yahudiler burada danışman ve propaganda belirleyicisiydiler. Yeni rejimin uygulayacağı politikaları belirliyorlardı.

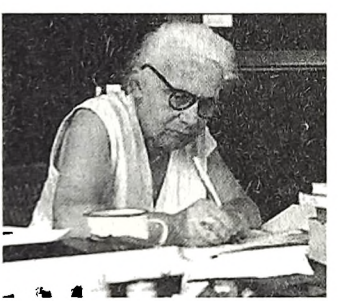

(Ruth Weiss)

Çin'de Wei Lushi olarak da bilinen Ruth Weiss, 1908'de Viyana'da doğdu; Viyana Üniversitesinden, Almanca ve İngilizce çalışmaları bölümünden mezun oldu. 1933'te Şanghay'a gitti ve burada kalmayı ve serbest gazeteci olarak çalışmayı seçti. 1952'den 1965'e kadar Pekin'deki Yabancı Edebiyat Evi'nin yayınevinde öğretim görevlisi olarak çalıştı. Aynı zamanda China Pictorial'da gazeteci olarak çalıştı. Ruth Weiss, 1955'te Çin vatandaşlığı alacak yaklaşık 100 yabancı uyruklu kişiden biriydi.

Mao rejiminin kurulup büyütülmesine yardım eden bir Yahudi kadın daha vardı: **Eva Sandberg Xiao**. Kendisi Polonya doğumlu bir Yahudi'dir. Önceleri Rusya'da yaşa-

mıştır. Mao'nun ilk biyografisini yazanlardandır. 1964'te Çin vatandaşlığına alınan sayılı kişilerdendir. Çinli komünist şair Xiao Sun ile evlendi. Çin komünist hareketini Avrupa'ya tanıttı.

(Eva Sandberg ve eşi Xiao Sun)

Mao rejiminin kurulup geliştirilmesine destek olan başka Yahudiler de vardır. **David Crook**, **Betty Chandler**, **Grigori Voitinsky**, **Richard Frey**, **Solomon Adler**, bunlardan sadece birkaçı...

(Soldan sağa; İsrail Epstein, Solomon Adler, Mao, Frank Coe.)

Mao'nun 1 Ekim 1949'da, Pekin'deki Tiananmen Meydanı'nda yaptığı açıklamayla Çin Halk Cumhuriyeti kurulmuştur. 1949'da kurulan bu yeni cumhuriyeti 1 Ocak 1950'de ilk tanıyan devlet İsrail oldu. Yani ilk tanıyan devletlerden... Çin'in 12.000 üyeden oluşan siyasi konseyinin Batılı on bir üyesinin beşi Yahudi'dir.

Fark ettiniz mi? Mao'nun en güçlü propagandacıları Yahudilerdi. Özel olarak seçilip yanına, yönetimine yerleştirilmiş gibi. Lenin'de de aynıdır. Moskova'daki Devlet Tarih Müzesi'nde sergiye çıkarılan belgelerde Lenin'in Yahudi olduğu ortaya çıktı ve bu resmen kanıtlandı. Lenin'in devrimden sonra kurmuş olduğu devrim bürosu yedi kişiden oluşuyordu. Bunlar çekirdek ana kadroydu, lider kadroyu oluşturuyordu. İlginçtir ki yedi kişiden beşi ana babadan Yahudi'ydi. Bunlar, Lenin, Troçki, Kamanev, Sakalenkov ve Zinoniv idi. Stalin Gürcü'ydü ama eşinin Yahudi olduğu söylendi. Kimi, Stalin'in de Yahudi olduğunu belirtir ama kesinlik yoktur.

Lenin'in oluşturduğu Bakanlık Konseyi ise 27 kişiden meydana geliyordu. Bunlardan 17'si Yahudi'ydi. Yine çok ilginçtir ki Ekim 1917 Devrimi'nin hemen sonrasında Devrim Bürosu Yahudilerle ilgili şu iki maddelik bildiriyi yayımladı:

1)Yahudilere düşmanlık edilemez; bu, cezayı gerektirir.

2)Yahudilerin Filistin'de millî bir vatan kurma hakları vardır.

Lenin döneminde Yahudi kültürünü geliştirme çabaları başlatıldı. Aynı zamanda İsrail'e dönüş standartları oluşturuldu. Rus devriminin başına bir Yahudi'yi getirip hem Rusya hem de Asya'daki Türkmen bölgelerini dinsiz, kültürsüz, tarihsiz hâle getirdiler. Ayrıca Lenin 1917'den sonra aldığı kararlar ve attığı adımlarla Filistin'de 1949'da kurulacak olan Yahudi İsrail Devleti'nin zemininin oluşmasına yardım etti.

Sovyetler Rusya'sında uzun süre yaşayan ve bir Amerikan Yahudi'si olan tarihçi yazar Frank Golder 1925'te şöyle diyor: "Sovyet devriminin önderlerinin büyük bir çoğunluğu Yahudi olduğu için kısa süre içinde Sovyet ordusunda, Rus halkı ve entelektüeller arasında ciddi bir Yahudi karşıtlığı baş gösterdi."

Yahudilerin her yerde görev almaya başlaması Rusları da rahatsız etmiş demek ki!..

İsrailli araştırmacı yazar Louis Rapoport ise "Bolşevik Devrim'den hemen sonra birçok Yahudi, yönetimdeki üst seviye rollerinden dolayı zafer sarhoşluğu içindeydi. Lenin'in ilk Politbüro'su Yahudilerin hâkimiyeti altındaydı," diyor.

Evet, bahsettiğimiz gibi gerçekten de öyleydi. Hatta Rusya arşivinden çıkan belgelerde bile Lenin'in kesin olarak Yahudi olduğu ispatlandı. Lenin'in devriminde Yahudilerin desteği ve planı açık ve nettir. Bunun daha büyük bir küresel projenin bir parçası olduğunu düşünüyorum. Bazı devrimlerin ve büyük olayların arkasında, içinde tamamen Yahudilerin bulunması tesadüf olamaz. Lenin'de de Mao'da da... Az sonra anlatacağım. Kabul edip etmemek size kalmış. Şimdi daha ilginç bir bilgi vereyim mi? Lenin Rusya'da komünist devrim yapmadan önce, 1917'de ABD'nin Rusya Büyükelçisi David R. Francis adında bir Yahudi'ydi. Yahudi Lenin'in ve ekibinin devrim yapmasında bir katkısı oldu mu acaba? Diyeceksiniz ki Mao ve Yahudi devrimini siyonist Yahudiler yaptırdıysa neyi amaçlıyor olabilirler? Az sonra cevabını vereceğim. Okumaya devam...

Anlayacağınız Lenin'in yoldaşları, devrimin bütün yansımalarında önemli roller üstlendiler. Şimdi Çin, Mao, Yahudi, İsrail dörtgenini bitirelim...

1992'de 50 milyon dolar olan Çin-İsrail ticaret hacmi, 2016'da iki yüz kattan fazla artarak 13 milyar dolara yükseldi. 2016'da İsrail'deki Çin yatırımları, Yahudi devletindeki Amerikan yatırımlarını 6 milyar dolar aştı. Bunlarla birlikte Çin ve İsrail yeni anlaşmalar da imzalamıştır. İki devletin de ortak bir sorunu var: Müslüman halk. İsrail için Filistinli Müslümanlar, Çin için Doğu Türkistanlı Müslümanlar. Bu iki Müslüman halkı nasıl eritip yok edeceklerine dair fikir alışverişi yapmaktadırlar. Bildiğiniz gibi İsrail, Filistin ve halkını tamamen eritip topraklarına çökme derdinde. Çin de Doğu Türkistan ve halkını tamamen eritip tam hâkimiyet kurma derdinde. İkisinin de baş belası, direnişçi Müslümanlar!..

Çin, 2. Dünya Savaşı sırasında özellikle Almanya başta olmak üzere Avrupa'da baskıya uğrayan 30.000 Yahudi'ye kapılarını açmıştır. Bunları özellikle Şanghay'a yerleştirdiler. Nazilerden kaçıp bu kentte barınanlar arasında 1962 yıllarında İsrail Din İşleri Bakanı olan Zerah Warhaftig, uzun yıllar İsrail'in BM Elçisi olan Yossef Tekoah, ABD'nin Maliye Bakanlığı Eski Sekreteri Michael Blumenthal da bulunuyordu. Ayrıca geçici Başbakan meşhur "Ehud Olmert"in babası da bu zor dönemde Şanghay'a sığınan kişiler arasındaydı. Yahudi sığınmacıların bazısı savaş sonrasında ABD'ye ve İsrail'e göç etti. Kimi de kalıp Çin'de komünist rejimin büyümesine hizmet etti; ticaret ve finansı geliştirdi. Malum, Yahudiler ikisinin uzmanıdır.

Şimdi, "vereceğim" dediğim sorunun cevabına geçelim.

Lenin'in Rusya'da materyalist komünist düzen kurup din ve kültürü ezmesinde, Mao'nun Çin'de materyalist komünist düzen kurup din ve kültürü ezmesinde Yahudilerin ve sermayesinin başrol oynadığı görülüyor. Siyonist Yahudi liderlerinden büyük mason Adolph Crémieux, 19. yüzyılda aynen şöyle söylemiştir: "Milletler ve dinler ortadan kaldırılmalıdır. Yalnız İsrail milleti, Allah'ın seçilmiş insanlardan yarattığı bir millet olarak yaşamalıdır."

1920'den sonra tüm dünyada, özellikle kritik ülkelerde seküler, materyalist rejimler kurulması sağlanarak din ve kültürler ezilip yok edildi. Bu, "büyük bir projenin" ilk aşamasıydı. Rusya'da Lenin'le, Çin'de Mao ile yaptılar. Bu iki gücün Asya'yı komple materyalist, kültürsüz, dinsiz hâle getirmesi sağlandı. Rusya'dan ihraç edilen komünist-seküler rejim ile kısmen Balkanlar da materyalist, kültürsüz, dinsiz hâle getirildi. 1925 ile Türkiye'de de aşırı seküler, materyalist bir düzenin kurulması da bu çerçevede düşünülebilir. Çok yukarıdan bakmanız gerekiyor mevzulara. Yoksa anlayamazsınız.

Farklı kıtalardaki farklı kişi ve rejimlerle insanlar seküler, materyalist duruma getirildi. Bu, birinci aşamaydı ve bitti. Şimdi ikinci aşamaya geçtiler: Küresel düzen kurmaya. İnsanlar tamamen uygun hâle getirildi. Tek tip materyalist, kültürsüz, tarih şuurundan uzak insan modeli oluşturuldu. Virüs, ilaç, aşı, GDO'lu gıda, yapay zekâ ile insanı biyolojik ve genetik olarak da teslim alıp değiştirdiler, değiştirecekler.

İnsana ve dünyaya tamamen hâkim olacakları düzeni kurmanın sonuna geldiler. Peki, bu işin patronu kim? ABD mi, İngiliz mi, Yahudi mi, Rockefeller mı, Rothschild mi? Hayır hayır! Bu işin patronu ŞEYTAN! Hiyerarşinin en üstünde o bulunuyor! Şeytanı, iblisi tanımazsanız hiçbir şeyi anlayamazsınız. Şeytanı en iyi tanıtan kitap da Kur'an-ı Kerim...

Durun bir dakika!

Bir piramit olarak düşünecek olursak en üstten en alta kadar dünyanın yönetim piramidi şöyledir:

Halk en alttadır. Bir üstünden ötesini göremez. Yani üstündeki siyasetçiden, bilim adamından, medyadan, akademisyenden, bürokrattan, örgütten, ideolojiden, güdümlü sanatçı ve müzikten ve partiden ötesini ne tam olarak görebilir ne de tamamen kavrayabilir. Halk bunlarla oyalanır, piramidin diğer tarafını ve faaliyetlerini görmesi engellenir. Yani kalabalık halkın bir üstü "büyücü" rolündedir. Koro hâlinde halkı efsunlarlar.

İŞTE DÜNYANIN MEVCUT YÖNETİMİ BUDUR...

KAYNAKÇA

1) Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma, *Çin Müslümanları ve Çin'e Seyahat*, Beyan Yayınları, İstanbul 2015.

2) Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma, *Belgelerle 2. Abdülhamit Dönemi*, Beyan Yayınları, İstanbul 2000.

3) Prof. Dr. İhsan Süreyya Sırma, *2. Abdülhamit'in İslam Birliği Siyaseti*, Beyan Yayınları, İstanbul 2006.

4) Serhat Doğan, *Yakup Bey ve Kaşgar Hanlığı*, Ötüken Yayınları, İstanbul 2020.

5) Amine Tuna, *Doğu Türkistan'da Asimilasyon ve Ayrımcılık*, İHH KİTAP Yayınları, İstanbul 2012.

6) Hidayet Oğuzhan, *Doğu Türkistan*, Rumuz Yayınları, İstanbul 2018.

7) Ahmetcan Asena, *Çin-Doğu Türkistan*, Pan Yayınları, İstanbul 2009.

8) Prof. Dr. Zekeriya Kitapçı, *Doğu Türkistan ve Uygur Türkleri Arasında İslamiyet*, Yedi Kubbe Yayınları, Konya 2004.

9) Doç. Dr. Ömer Kul, *Osman Batur Han*, Rumuz Yayınları, İstanbul 2019.

10) Doç. Dr. Ömer Kul, *100 Soruda Doğu Türkistan*, Rumuz Yayınları, İstanbul 2017.

11) Ğ.O. Zulpiqar, *Doğu Türkistan*, Bayrak Yayıncılık, İstanbul 2007.

12) Prof. Dr. Mehmet Saray, *Doğu Türkistan Türkleri Tarihi*, Doğu Türkistan Vakfı Araştırma Merkezi, İstanbul 1998.

13) Barış Adıbelli, *Doğu Türkistan*, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul 2008.

14) İsa Yusuf Alptekin, *Doğu Türkistan Davası*, Seha Yayınları, İstanbul 1992.

15) İsa Yusuf Alptekin, *Unutulan Vatan Doğu Türkistan*, Seha Yayınları, İstanbul 1992.

16) Fatih Oktay, *Çin-Yeni Büyük Güç ve Değişen Dünya Dengeleri*, İş Bankası Yayınları, İstanbul 2017.

17) Mustafa Tüter, *Çin Gücü*, Kopernik Yayınları, İstanbul 2018.

18) Mehmet Levent Kaya, *Doğu Türkistan'dan Haber Var*, Alka Yayınları, Trabzon 2020.

19) Feyzullah Uygur, *Doğu Türkistan'ın Hazin Yılları*, Yeditepe Yayınları, İstanbul 2019.

20) A.N. Kuropatkin, *Doğu Türkistan*, İlgi Kültür Sanat Yayınları, İstanbul 2016.

21) Dr. İklil Kurban, *Doğu Türkistan İçin Savaş*, Türk Tarih Kurumu, Ankara 2020.

22) Wolfram Eberhard, *Çin Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2019, s. 315-355.

23) Ahmet Tokgöz, *Doğu Türkistan'da İnsan Hakları*, Doğu Kütüphanesi, İstanbul 2010.

24) İsa Alptekin, *Doğu Türkistan İnsanlıktan Yardım İstiyor*, Otağ Matbaası, İstanbul 1974.

25) Alimcan Ablet, *Çin İsrail İlişkileri*, İyi Düşün Yayınları, İstanbul 2016, s. 100-182.

26) Doğu Türkistan Sempozyumu, İHH İnsani Yardım Vakfı, İstanbul 2010.

27) Mustafa Armağan, *Adülhamit'in Kurtlarla Dansı-2*, Ketebe Yayınları, İstanbul 2020.

28) Ecevit Kılıç, *Özel Harp Dairesi*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010, s. 39-53.

29) Şamil Tayyar, *Çelik Çekirdek*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.

30) Mustafa Güldağı, *Kuşatma*, Lopus Yayınları, Ankara 2017.

31) Serap Çakır, *Tarihin Unutulmaz Liderleri*, Kesit Yayınları, İstanbul 2012, s.135-147.

32) Prof. Dr. Sefa Saygılı, *Dünyayı Aldatanlar*, Elit Kültür Yayınları, İstanbul 2012.

33) Hu Angang, *Çin Komünist Partisi,* çev. Daniyav Kassymov, Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul 2016.

34) Ali Çimen, *Tarihi Değiştiren Diktatörler*, Timaş Yayınları, İstanbul 2012, s. 60-77.

35) Ali Çimen, *Tarihi Değiştiren Liderler*, Timaş Yayınları, İstanbul 2012, s. 302-309.

36) Burhan Bozgeyik, *Meşhurların Son Anları*, Cihan Yayınları, İstanbul 2012, s. 155-157.

37) Halit Ertuğrul, *Dünyayı Ağlatanlar*, Nesil Yayınları, İstanbul 2006, s. 61-71.

38) İsmail Tokalak, *Üst Akıl,* Ataç Yayınları, İstanbul 2018, s. 257-260.

39) Hüseyin Vodinalı, *Covid-19: Bir Virüsten Ötesi*, Pankuş Yayınları, Ankara 2020.

40) Mahmut Çetin, *Boğaz'daki Aşiret*, Biyografi Net Yayıncılık, İstanbul 2008, s. 24,25,26-174.

41) Sun Tzu, *Savaş Sanatı,* çev: Mahmut Durmaz, Mahzen Yayınları, Ankara 2019.

42) Ren Xiaosi, *Çin Rüyası,* çev: Daniyar Kassymov, Yeni İnsan Yayınevi, İstanbul 2017.

43) Wolfram Eberhard, *Çin Tarihi*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 2019, s.315-318.

44) Nejat Eslen, *Küresel Güç Mücadelesi*, IQ Yayınları, İstanbul 2017.

FAYDALANILAN GAZETE VE DERGİLER

Gerçek Hayat Dergisi
Z Raporu Dergisi
Teori Dergisi
Anadolu Ajansı
Stratejik Düşünce Enstitüsü
The New York Times
The Guardina
The Times Of Israel
Sabah Gazetesi
Birgün Gazetesi
Cumhuriyet Gazetesi
Aydınlık Gazetesi
Sözcü Gazetesi
Yeni Şafak Gazetesi
Milliyet Gazetesi
Takvim Gazetesi
Vikipedi

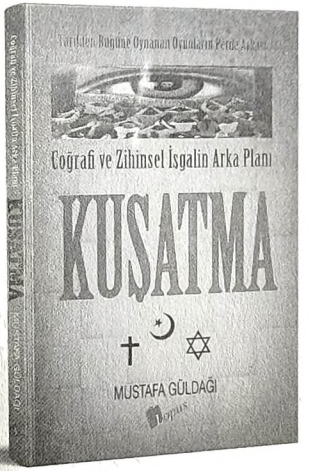

Haberlerde dinlediğiniz, gazetelerde okuduğunuz ve televizyonlarda izlediğiniz her şeyi unutun. Bu kitap size, birbiriyle bağı ve ortak yönü olan dört büyük kuşatma ve dört büyük işgali anlatacak... Tarihten bugüne kadar yaşadığımız coğrafi ve zihinsel işgalin gizli kodları vardı... Düşmanın yok etmek için planladığı her saldırı, bu kodlar üzerinden gerçekleştiriliyordu. Gerçeği bilmemiz istenmiyordu... Anlatacaklarımız komplo teorisi, masal ve hikâye değildir... Okudukça şaşıracak, anladıkça kuşatmanın ne kadar derin ve kirli olduğunu fark edeceksiniz... Dünü okuyup bugünü görmek, bugünü görüp yarını sezmek istiyorsanız bu kitap tam size göre...

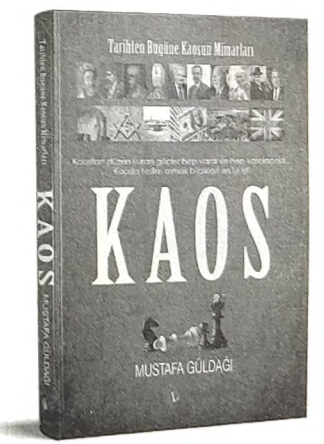

Dünü okuyup, bugünü görmek; bugünü okuyup, yarını sezmek istiyorsanız bu kitap tam size göre... Anlatılanlar komplo teorisi, masal veya hikâye değildir. Okudukça şaşıracak, anladıkça "kaosun mimarlarını" daha iyi tanıyacaksınız... 28 Şubat darbesinin küresel odaklarla bağlantısı, Muhsin Yazıcıoğlu suikastının perde arkası, NATO'nun içerisindeki derin örgütün Türkiye'deki yapılanması ve faaliyetleri, 11 Eylül'de ABD'deki ikiz kulelerin yıkılmasının perde arkası ve bunun üzerinden ulaşmak istedikleri amaçlar, Vatikan'ın akıl almaz projeleri... Tarihte gizli kalmış olaylar, tarihi değiştiren savaşlar, şahıslar ve darbeler, günümüzdeki küresel güç savaşları... Yavuz Sultan Selim dönemi ve bugüne ışık tutan siyaseti, sabetayizm ve sabetayistlerin Türkiye'de kurdukları gizli hegemonya, Sultan Abdülhamit'in masonlar ve sabetayistlere karşı verdiği stratejik mücadele, Mustafa Kemal'in mason localarını kapatmasının arkasındaki sebepler... Küresel güçlerin gıda ve içecekler üzerinde nasıl kaos oluşturduklarının perde arkası ve dünya ülkelerini yöneten ve yönlendiren gizli örgütlenme, siyonizmin Büyük İsrail için "olağanüstü hızlandırılmış planı" ve bu plan için kullandığı araçlar, peygamberimiz'in (sav) devlet adamlığı, dört halife döneminde kaosu oluşturan odaklar ve daha fazlası... Unutmayın... "Tarih en iyi erken uyarı sistemidir." Kitabı okudukça haberlerde izlediklerinizin, gazetelerde okuduklarınızın, derslerde konu olarak size anlatılanların, sadece buzdağının görünen yüzü olduğunu anlayacaksınız...